This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
  Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
  Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
  Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
  Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på `http://books.google.com`

106 g 17.

I. W. Tegner & Kittendorffs lith. Etabl.

Minder

fra

min Barndom og min Ungdom

af

C. Hauch.

Med et Forord af [illegible]

Kjøbenhavn.

C. A. Reitzels Forlag.

1867.

Minder

fra

min Barndom og min Ungdom.

Af

C. Hauch.

Med et Prospect af Malmanger Præstegaard.

Kjøbenhavn.

C. A. Reitzels Forlag.

1867.

LIBRARY OF THE TAYLOR INSTITUTION
UNIVERSITY OF OXFORD
- 7 APR. 19

Bianco Lunos Bogtrykkeri ved F. S. Muhle.

Til

Baron G. Hoff-Rosenkrone,

Besidder af Rosendal

hvem denne Bog tilegnes
med Venskab og Taknemmelighed.

Neppe jeg kan det fatte, jeg kan det neppe troe,
Jeg stod paa samme Sted, hvor som Barn jeg fæsted Bo,
Det var de samme Klipper, den selvsamme Strand,
Jeg hørte Bølgen risle som før ved Elvens Rand.

Og Melderskin jeg skued i staalgraa Pandserſærk,
Som hugget ud af Marmor, saa skjøn og dog saa stærk,
Og alle de andre Fjelde, der, samlede her i Krands,
Lege med Luftens Taager og Solens Straaleglands.

II

Jeg lytted til Fossens Stemme, til dens eensomme Sang,
Der dysſed mig tidt i Slummer, naar jeg hviled paa Vang;
Jeg hørte den atter brumme dybt under Fjeldets Vei,
Den ſang ſin gamle Viſe, de nye den kjender ei.

Hver rindende Bæk jeg hilſed, ſom var det en gammel Ven,
Hver Steen, der ei var flyttet, den kjendte jeg igjen,
Kirken bag Fjeld jeg ſkued, jeg kjendte det blaagraa Tag,
Mens Solen ſtille daled og endte den lange Dag.

Jeg mødte de unge Piger, de bare den gamle Dragt,
End havde fremmede Sæder ei vundet i Bygden Magt.
Alt minded om det Gamle — de Gamle jeg ſaae dog ei,
Omringet af hundred Minder gik jeg en eenſom Vei.

Det Ydre var ei forandret, det Gamle var dog endt,
Faſt alle de Mænd og Qvinder, jeg før havde kjendt,
Hviled bag Kirkemuren, ei fik jeg dem at ſee,
Dem havde Døden fældet med ſin ſkarpſlebne Lee.

En eneste gammel Fisker, en trofast Barndomsven,
Havde dog Døden skaanet, ham fandt jeg igjen,
Han klavred paa Fjeld behændig, da sidst jeg ham saae,
Nu blev han helst i Dalen, han var af Alder graa.

— Da stod Du ved min Side, Du rakte mig Din Haand,
Jeg mærked, Du var en trofast med mig beslægtet Aand,
Du taled om svundne Dage med mild og venlig Hu,
Du sagde: „Der gives Mænd, som kan mindes Dig endnu".

Vi taled om Folkets Enfold, jeg saae Dit Øie tindre,
Den gamle svundne Verden end leved i Dit Indre;
Da glimted der et Nordlys gjennem min lange Nat,
Du vandred ved min Side, jeg stod ei meer forladt.

Du førte mig rundt i Dalen, jeg gjested Dit Slot,
Det stod saa fast som Fjeldet, og det var bygget godt,
Alle Tidernes Mærker havde Du trolig gjemt,
Skjøndt Fortiden var forsvunden, var den dog ikke glemt.

IV

Da svandt den kolde Vinter, der kued Livets Lyst,
For Sjælens Øre klang der en dyb og mægtig Røst:
„De hengangne Venner, dem møder her Du ei,
Dog gjennem Gravens Mørke kan Troskab finde Vei.

I Tidens vilde Bølger er Livet kun et Spil,
Men hvad Din Aand har skuet, det hører Dig evig til;
Der gives hellige Minder, som aldrig kan forgaae,
Og hvem Du med Alvor søger, ham skal tilsidst Du naae.“

Forerindring.

Enhver, der efter en lang Række af Aar vil tilbagekalde sig Mindet om sine tidligste Dage, maa vel give Goethe Ret, naar han kalder sin Levnetsbeskrivelse: „Dichtung und Wahrheit". Thi uagtet Erindringerne fra vor Barndom tidt staae klarere for os, end hvad vi senere have oplevet, saa forvirres ogsaa Synerne undertiden, og skjule sig halvt bag Taager, men gjennem Taager synes jo Gjenstandene større, end de virkelig ere. Ogsaa med hvad der ligger nærmere driver Phantasien tidt sit Spil, ja, selv de Ord, vi mene at have hørt af en Andens Mund, ere undertiden maaskee kun Udtrykket for, hvad vi have læst i dennes

Sjæl. Skulde da af og til Erindringen have ledet mig vild, eller skulde Phantasien have kastet et Farveskjær over Gjenstandene, der ikke ganske stemmer med den strenge Virkelighed, saa maa dette tilgives mig; i alt det Væsentlige haaber jeg, at Sandheden er gjengivet.

For dem, som det maaskee kan interessere, er et Prospect tilføiet, der forestiller Malmanger Præstegaard, hvor jeg tilbragte en Deel af mine tidligste Aar.

Minder

fra

min Barndom og min Ungdom.

Mit Liv i Norge.

Bergen.

Jeg er født den 12te Mai 1790 i Byen Frederikshald i Norge. Min Fader var dansk, min Moder derimod af norsk Slægt. Hun var en Søster til Statsraad Carsten Tank, som eiede Rød, en anseelig Gaard, der laae nærved Byen. Han var engang i Besiddelse af en betydelig Formue, og blev betragtet som en meget rig Mand; men under Krigen med England fra 1807 til 1814 forsvandt denne Rigdom, dog vedblev han bestandig at være i en anseet Stilling, og viste sig meget virksom i de politiske Forhandlinger, der skulde sikkre Norges Interesser og Selvstændighed i dets ny Forbindelse med Sverig. Jeg mindes ogsaa, at det undertiden blev omtalt med et Slags Stolthed i vor Familie, at min Moder nedstammede fra den berømte Anna Colbjørnsen. Efter denne Carsten Tank er jeg op-

kaldt. Min Fader Frederik Hauch var en Søn af General Andreas Hauch, som engang var Commandant paa Kronborg og siden i Kjøbenhavn og tillige Eier af Godset Kongsdal, hvor han ligger begravet i et Kapel imellem sine to Hustruer. Min Fader havde i sin første Ungdom været Kammerpage hos den sindssvage Kong Christian den Syvende, der paa sin Maneer viste ham megen Naade, og som Tegn herpaa, hver Gang de begge vare gaaede til Sengs, morede sig med at kaste sin Nathue hen til ham, som min Fader da pligtskyldigst maatte kaste tilbage igjen, indtil Kongen faldt i Søvn. Da Struensee blev Herre i Landet, fjernede han snart min Fader, og da denne søgte om fremdeles at maatte beholde sin Gage, der ikke beløb sig til mindre end til femtenhundrede Rigsdaler, fik han sin Ansøgning tilbage med den Paategning: „Der Gehalt des Supplikanten wird zurückgehalten, bis er durch die That zeigt, daß er eine solche Gage verdient." Dette var skrevet paa Randen af Ansøgningen med Struensees egen Haand. Siden studerede min Fader Jura ved Sorø Academi, og blev, efterat have fuldendt sine Studier, ansat som Amtmand i Smaalehnene, hvor han lærte min Moder at kjende, og giftede sig med hende. Jeg selv var den yngste af fire Søskende; jeg er født i min Faders Fraværelse, som dengang var bleven ud-

nævnt til Stiftamtmand i Bergens Stift. Ifølge heraf maatte jeg, da jeg var bleven to Aar gammel, forlade Frederikshald og reise tilsøes til Byen Bergen, hvor mine Forældre og Søskende allerede tidligere havde fæstet Bo. Jeg maa derfor tilstaae, at jeg aldeles ingen Erindringer har bevaret fra mit Ophold i min Fødeby, og at jeg egentlig først er vaagnet til Bevidsthed i Bergen, som jeg da maa betragte som mit Fødested i aandelig Forstand, og hvortil alle mine tidligste Minder pege tilbage.

Min Fader boede i et temmelig stort Huus, i den Gade, der strækker sig imellem Raadstuepladsen og Domkirken. Denne Gade havde dengang, saavidt jeg erindrer, intet Navn, senere har den faaet Navn af Domkirkegaden. Det var et Hjørnehuus mellem Hovedgaden og et snevert Stræde, der kaldtes Skostrædet. Huset bestod af to Etager med rummelige Værelser; desuden var der et Baghuus, med en stor tilliggende Gaard og en Haveplads, hvori dog kun stod et Par Espaliertræer tilbage, iøvrigt var Haven udyrket og brugtes kun til Hønsegaard. Allerøverst fandtes store Loftsrum og tillige et lille Kammer, hvori jeg havde mit Tilhold, mine Søskende boede nedenunder. Til dette lille Kammer ere mine tidligste Erindringer bundne. Paa den ene Side var der et Vindue, hvorfra man kunde see langtud over de nærliggende

Huse. Baggrunden var fyldt af et stort Antal Skibe, hvis høie Master og Vimpler jeg kunde skimte i det Fjerne; paa den anden Side havde man Udsigt til den høie Domkirke. Bag ved denne hævede Fløifjeldet sig med sin Fløi, der idelig var i Bevægelse, og dreiede sig for Vinden. Næsten den halve Deel af Fjeldet var dengang bebygget med Huse, hvis røde Tage af og til skimtedes mellem de Træer, der omgave dem. Dette Sted førte Navn af Hæggen, og det var kun fattige Folk, som boede der, men dog tog det sig godt ud i det Fjerne, især naar Træerne stode i Blomster. Men herved skal jeg dennegang ikke dvæle, da jeg allerede har givet en Beskrivelse deraf i min Vilhelm Zabern.

Meget nærmere, paa den anden Side af det Stræde, hvortil vort Huus grændsede, laae en temmelig stor Have, som jeg fra mit lille Kammer næsten ganske kunde oversee; den hørte dengang Byskriveren til, men hans Navn kan jeg ikke erindre. Her stode mange store Træer, som Gartneren ved Foraarets Begyndelse kom og beklippede. Her saae jeg ogsaa Rader af hvide og røde Blomster, som krandsede Bedene, jeg kjendte ikke deres Navn, sandsynligviis var det Krokusblomster. Dette var for mig, skjøndt jeg kun saae det langt borte, et meget tiltrækkende Syn. Men uagtet jeg kjendte

denne Have saa godt, og uagtet det var min daglige Glæde om Sommeren at see derned, saa har jeg dog aldrig sat min Fod deri, jeg beskuede, som et Slags Tantalus, kun dens Herlighed i det Fjerne.

I min tidligste Barndom tilbragte jeg, saavidt jeg erindrer det, den største Deel af min Tid paa hiint Barnekammer høit oppe under Qvisten, hvor en Pige sov ved Siden af min Seng. Om Middagen kom jeg ned til Bordet med mine Forældre og Søskende. Undertiden legede jeg ogsaa i Gaarden og i Baghuset eller gjestede vor Tjeners Værelse, men for det meste sad jeg alene, eller i Selskab med min Barnepige, paa mit Kammer og legede med mig selv. Mine Søstre vare sysselsatte med at læse eller med at sye; min ældre Broder var tidlig bleven sat i Huset hos en Madame Smith, hvor han fik sin Underviisning, og vi saae ham kun een Gang om Ugen, nemlig hver Søndag, da han kom hjem. Hos Madame Smith blev han i tre Aar. Derefter kom han i Huset hos Niels Hertzberg, som dengang var Præst i Qvindherred, og som ogsaa senere blev min Opdrager og Lærer.

Som Følge af dette stille Liv, hvori jeg for det meste var henviist til mig selv alene, er det især Stemninger og halve Drømme, jeg fra disse fjerne Dage bedst erindrer, under hvilke jeg vel modtog

Indtryk fra den ydre Verden, men de kom langt borte fra. Den mægtige Klokke fra Domkirken kunde jeg Dag og Nat høre; især vakte den stærke Kimen fra Kirketaarnet paa de store Festdage min Opmærksomhed, og sjelden har siden den høitideligste Kirkemusik grebet mig saaledes som disse Toner, der kom svævende fra oven ned til mit eensomme Kammer. Naar jeg siden hørte tale om den store Dommens Klokke, der skulde slaae paa den yderste Dag, da maatte jeg bestandig tænke paa Klokketonerne fra Domkirken i Bergen, anderledes kunde jeg ikke tænke mig de høitidelige Toner, der skulde klinge paa denne Dag, og samle alle Sjæle i den sidste Afgjørelses Stund.

Hvad jeg iøvrigt bedst kan huske fra hine Tider, hænger for en stor Deel sammen med de aarlig tilbagevendende Folke- eller Kirkefestligheder. Saaledes husker jeg, at jeg hver Nytaarsdag blev hentet ned i vor største Stue, hvor flere Medlemmer af det militaire Musikkorps havde indfundet sig, og hvor de udførte Musikstykker paa Valdhorn og andre blæsende Instrumenter. Siden kom ogsaa Janitscharmusiken og Borgerskabets Musikkorps med Trommer og Piber. Men disse bleve udenfor paa Gaden og kom ikke ind. Al denne Høflighed, der rimeligviis blev gjentagen i eller

udenfor flere Embedsmænds Huse, maatte gjengjeldes med Penge, hvorfor min Fader maaskee helst havde været fri derfor, men os Børn var den naturligviis en stor Glæde, som vi med stærk Spænding hvert Nytaar saae imøde.

Da jeg fra mine Vinduer havde Udsigt til Fløifjeldet, saa kunde jeg ogsaa hver Sanct Hansaften see de store Blus og Baal, der paa den Tid bleve tændte her paa mange Steder, og der brændte, liig vidunderlige Stjerner, til langtud paa Natten. Først da jeg blev større, fik jeg Tilladelse til at besøge den aarlige Folkefest paa Synneshougen (Sydnæshøien), hvor en broget Sværm af Mennesker var samlet, og hvor ved Nattens Frembrud et uhyre Baal blev antændt, der langt overstraalede dem, der brændte rundtomkring paa Bjergene. Da jeg ifjor efter tre og tresindstyve Aars Fraværelse igjen gjestede Synneshougen, og spurgte min Kudsk, om ikke slige Baal bleve antændte endnu, sukkede han dybt og erklærede, at alt Sligt nu var saagodtsom afskaffet, og at det var neppe nok, at et eller andet lille Blus af og til blev antændt, men det var, som sagt, kun en kort Blusild og neppe mere end en Børneleg mod, hvad tidligere havde fundet Sted.

Hvad der endnu staaer meget levende for min Erindring, er, at jeg en Aften sad alene paa mit Kammer og

saae Fuldmaanen i al sin Glands lyse over Fløi-fjeldet. Det var maaskee den første Gang, at jeg ret havde modtaget Indtrykket af det vidunderlig dæmpede Lys, der udgik fra den, og udbredte sig over Stene, Træer og Buske, og vexlede med de mørke Skygger i Fjeldkløfterne. Jeg mindes vel, at jeg sad ganske betagen deraf, og ligesom fortryllet og fastnaglet til Stolen. Ja, jeg vovede ikke engang at see mig om; thi jeg frygtede for, at der stode truende Skikkelser bag ved mig, det var, som om al Aanderigets Rædsel var traadt mig ganske nær, og jeg blev først forløst og udreven af denne Stemning, da en af vore Piger traadte ind og førte mig ned af Trapperne ind i et lyst Værelse, hvor mine Forældre og Søskende og flere af vore Venner vare samlede. Blandt Andre saae jeg Præsten fra Qvindherred, Niels Hertzberg, i hvis Huus min Broder allerede dengang var, og som nu gjorde flere Forsøg med en Luftpumpe og med et lidet Vandspring, der blev drevet i Veiret ved sammenpresset Luft. Jeg blev selv ved denne Leilighed oversprøitet i Ansigtet med en lille Vand-straale, som var tilstrækkelig til at forjage den sidste Rest af min foregaaende Rædsel for de ubekjendte Magter i Aandeverdenen.

Et af de meest spændende Skuespil, jeg i min Barndom oplevede, var, at min Fader enkelte Aftener,

naar han havde Tid, og følte sig oplagt dertil, forevifte os Billeder, som henkastedes i forstørret Skikkelse paa Væggen ved Hjelp af en Tryllelygte. Allerede det hvide Klæde, der blev ophængt paa den dunkle Væg, satte Phantasien i Bevægelse, og da nu, efterat vi havde ventet en Tid, alle de barokke Figurer viste sig, den ene efter den anden, og bleve snart større, snart mindre, eftersom Tryllelygten fjernedes eller kom nærmere, da hjalp det kun lidet, at man siden fortalte os, at det var smaa farvede Billeder paa Glas, der kastede et forstørret Gjenskin paa det hvide Klæde, det forekom mig dog, som om en levende Vidunderverden bevægede sig forbi mig, især naar, hvad der i Almindelighed sluttede det Hele, Døden kom frem med sin Lee og med sit Timeglas, medens der bagved den saaes en Liigkiste, hvori en Beenrad reiste sig i Veiret, og viste sit Dødningehoved, og allerede havde lukket Kistelaaget halvt op. Det rislede mig koldt ned ad Ryggen, naar jeg saae det, og dog var der Intet, jeg hellere vilde see.

Det var ikke blot gjennem denne Billedverden, at mine Tanker bleve henvendte paa Død og Grav; thi vi boede, som sagt, nærved den store Domkirke, og da det endnu var Skik i den Tid at begrave Ligene paa Kirkegaardene indenfor Byens Porte, saa gik der sjelden nogen Uge hen, uden at flere Be-

gravelsesoptog droge forbi vort Huus. Da det tillige var Skik, at Ligfølget bar sorte Kapper og lange sorte Flor, og da der desuden blev sunget Psalmer, medens Kisten langsomt bevægede sig frem, saa forfeilede slige Optrin sjelden deres Virkning paa den barnlige Phantasi. Dette Indtryk blev endnu forstærket, naar en Afdød, som undertiden skete, blev begravet efter Mørkets Frembrud, ved hvilken Leilighed de sorte Skikkelser, hvoraf Ligfølget bestod, bare Fakler i Hænderne, der udkastede deres Skjær gjennem den dunkle Nat.

Eftersom de fleste Huse i Bergen ere byggede af Træ, saa blev Byen ofte hjemsøgt af svare Ildebrande, og der var Intet, der virkede stærkere paa Indbyggernes Indbildningskraft end Frygten for en saadan Hjemsøgelse. Naar Ilden skulde komme, fortalte man, saa forlode Rotter og Muus deres gamle Boliger, og naar en Kirke omspændtes af Luerne, spillede Orgelet for sidste Gang sine Sørgesange. Naar eet Huus kom i Brand, saa brændte som oftest den hele Gade, og Ingen kunde da være sikker, selv om Ilden syntes at være aldrig saalangt borte. Syv store Ildebrande kunde man mindes, tilligemed flere af ringere Omfang. Ogsaa i min Barndom maa der have raset en temmelig stærk Ildebrand; thi det er en af mine tidligste Erindringer, at jeg en Aften

vandrede med min Barnepige og flere Ledsagerinder forbi lange Gader, hvori Tømmerværket til nye Bygninger allerede var reist, der skulde træde i de afbrændtes Sted.

De fleste Mennesker tænke kun lidet paa, hvilke selsomme Forestillinger et misforstaaet Ord undertiden kan fremkalde i et Barns Indre. Saaledes mindes jeg, at jeg engang i min tidligste Barndom stod ved Siden af min yngste Søster, og saae nogle Billeder, der forestillede Insekternes Forvandlinger. Pludselig pegede hun paa Billedet af en af de Pupper, hvoraf Dagsommerfugle udvikle sig, og sagde, at det var Sjælen af et Menneske. Maaskee har hun hørt, at en slig Puppe var et Billede paa Sjælen og dens Udvikling, og har da misforstaaet dette; men hvorledes denne Tankeforvirring end er opstaaet, saa er det vist, at jeg virkelig en Tidlang troede, at Sjælen, om hvilken jeg havde hørt, at den boede i Menneskets Indre, saae ud som en af disse kantede Chrysalider eller guldfarvede Pupper.

Det gaaer med vore første Erindringer — hvad jeg troer alt i et andet Værk at have bemærket — ligesom med Stjernerne paa Himlen. Den ene kan være meget fjernere end den anden, men for den, som seer dem paa den dunkle Nattehimmel, synes de alle at staae i samme Afstand; paa lignende Maade

kan jeg vel gjenkalde mig flere Minder fra fjerne Tider, der glimte som Lyspunkter paa Livets mørke Baggrund; men hvad der her indtager den nærmere Plads, og hvad der staaer længere borte, kan jeg ikke med Sikkerhed sige, og at ordne dem kronologisk vilde være mig en Umulighed.

Da jeg var bleven saa stor, at jeg skulde lære at læse, blev jeg sat i Skole hos en gammel Madame eller Læremoder, som hun kaldtes, ved Navn Malene Popp, hos hvem en Mængde Børn bleve underviste paa samme Tid som jeg. Hun boede ikke ret langt fra os i en temmelig bred Gade, der kaldes Veiten. Det blev mig dog ikke tilladt at gaae alene derhen, men vor Gaardskarl maatte følge mig og igjen afhente mig derfra. Madamen selv sad nærved Vinduet ved et stort Bord, hvorpaa der stod et Timeglas, som her var den eneste Tidsmaaler, og som hun med megen Omhyggelighed vendte, hvergang en Time var tilende. Ved Siden af Timeglasset laae et anseeligt Birkeriis, hvoraf hun ikke saa sjelden gjorde Brug under høie Skrig af den, som Straffen rammede. Jeg blev i Begyndelsen modtagen med stor Venlighed, og blev i de første Dage begavet med en lille Bouquet Blomster, hvergang jeg kom. Jeg fik ogsaa en aparte Plads anviist ved Siden af Madamen selv. Jeg var nok den mindste og tillige den

meest uvidende blandt alle de mange Drenge, der sadde paa Bænke rundtomkring i det store Værelse, og bleve overhørte enten i den lille eller i den store Katechismus, eller, naar de kunde henregnes til de særdeles Udviklede, i en tykkere Bog, der kaldtes Forklaringen. Jeg derimod maatte begynde forfra med at lære Bogstaver, og siden med at stave. Det varede ikke længe, før Madamen, som syntes at være temmelig vredladen af Natur, blev misfornøiet med mig; jeg fik ingen Blomster meer, de sidste, hun havde givet mig, kastede hun selv ned i Gaarden. Ganske vist laae ogsaa Feilen for en stor Deel hos mig, jeg var tidt uopmærksom, og stirrede paa Timeglasset, hvis Lige jeg aldrig før havde seet, og paa de rindende Sandkorn istedenfor at see ned i Bogen. Jeg gjorde derfor kun liden Fremgang, men beholdt dog min Plads ved Vinduet ved Madamens Side, rimeligviis mere, forbi min Moder, som var bange for, at jeg skulde lære Uartigheder af de andre Børn, havde forlangt det, end forbi Madame Malene Popp syntes, at jeg havde fortjent en saadan Hædersplads. Jeg mindes dog ikke, at hun nogensinde slog mig med Riset; men Stød og Puf og Lugning, som hun kaldte det, det vil sige Rykning i Haaret, vankede der næsten hver Dag. Ja, et Par Gange blev en gammel, skidden

2

Pige, klædt i en stor sort Skindpels, kaldet ind fra Kjøkkenet for at føre mig bort med sig, som det hed, hvis jeg ikke blev mere flittig, og gav bedre Agt paa Madamens Ord. Hos de andre Drenge vakte dette Skuespil stor Lystighed, men for mig tog den Gamle sig ud som den værste Hex, og jeg skjælvede, hver Gang jeg saae hende, og troede virkelig, at hun vilde føre mig med sig til et fælt Hul, hvor ubekjendte Rædsler ventede paa mig.

Denne Skole var det eneste Sted, hvor jeg i min tidligste Barndom kom i Berøring med en større Mængde af Byens Drenge, som, naar Læremoderen gik ud, nærmede sig til mig, og gjorde mig mange Slags Spørgsmaal, og loe ad mine Svar. De tilbøde mig Æbler og Nødder, hvormed flere af dem vare vel forsynede, og syntes temmelig godmodige, i det mindste gjorde de aldrig mig nogen Fortræd.

Derimod var det mig ikke tilladt at indlade mig med de Drenge, som dreve om paa Gaderne, ja, jeg maatte ikke engang svare dem, naar de tiltalte mig. Det er ogsaa vist, at Gadedrengene i Bergen i hine Dage vare vidt bekjendte for deres Dumdristighed og Vildskab. De syntes at have Privilegium paa at drive deres Lege overalt, især paa de store saakaldte Almindinger, hvoraf de fleste strække sig ned gjennem Strandgaden, der løber langs med Vandet, og lige-

ledes paa alle de andre større Pladser i Byen. De lode deres Drager stige i Veiret fra Torvet, fra Raadstuepladsen, fra den saakaldte Eng nærved Veiten, paa hvilken Soldaterne pleiede at exercere, og fra alle andre Steder, hvor Vinden havde nogen Magt. De sloges alt imellem midt paa Gaden, og spillede Klink op til Vægge og Porte, og hindrede Passagen paa mange Steder, uden at Politiet ansaae det for nødvendigt at blande sig deri. Især vare de paa Færde om Vinteren, og kastede med Sneebolte ikke blot paa hverandre indbyrdes, men paa enhver Forbigaaende, der havde noget Afstikkende i sin Dragt, som de ikke vare vante til at see. Heller ikke de forbikjørende Kaner forskaanede de; fornemmelig naar Nogen kjørte i en Dobbeltkane, hvori to Personer kunde sidde ved Siden af hinanden, da kunde han være vis paa at blive forfulgt af en Drengeflok, der hujede, skreg og skjeldte, samt overdyngede ham selv og hans Kane med Sneebolte. Endelig glede de paa Kjelker ned ad de skraae Almindinger uden synderlig at agte paa, om de tilføiede de Forbigaaende nogen Overlast. De gik ogsaa paa Stylter, især i de smaa Stræder, hvorigjennem Vogne sjelden kom; naar Stylterne vare høie, kunde de ofte, saafremt Vinduesskodderne ikke vare fuldkommen lukkede om Aftenen, see fraoven ned i Stuerne, hvorved de tidt

vakte stor Skræk. Ofte naar Folk, som det var Skik, samlede sig udenfor de Huse, hvor der holdtes Bal eller Bryllup, for, om muligt, at see ind i Bal- eller Brudesalen, kom flere af disse Drenge med Naal og Traad, hvormed de syede Tilskuernes Klæder sammen, og de passede det da almindelig saa, at det var Mænd og Qvinder, hvis Klæder bleve sammensyede. Deraf opstod en stor Forvirring, ledsaget af Forbandelser over Drengenes Ondskab, hvilket disse i tilbørlig Afstand med stor Glæde hørte paa.

Naar en eller flere af dem bleve kjede af en Leg og trak sig tilbage, før Legen efter fælles Overeenskomst ophørte, da gav dette Anledning til stor Larm og Splid, og man kunde da see dem forfølge hverandre gjennem Gaderne, og høre dem synge Spotviser om hverandre; og ofte endte det Hele med de vildeste Slagsmaal og med blodige Nævekampe.

Dette har nu vistnok meget forandret sig; man maa vel erindre, at Alt, hvad jeg her omtaler, ligger henimod halvfjerdsindstyve Aar tilbage i Tiden, og der leve meget Faa endnu paa denne Jord, som med Hensyn til disse og flere Forhold kunne huske saalangt tilbage som jeg.

Der var paa den Tid i Bergen et meget bevæget Liv, deels paa den tydske Brygge og i den

lange Strandgade, hvor de fleste Handelsmænd boede, deels og især paa Torvet og paa den saakaldte Triangel, hvor Fiskerne lagde til med deres Baade, og som man blot behøvede at see for at indrømme, at den vel fortjente sit Navn. Her samledes en stor Stimmel især af Byens Tjenestepiger, der handlede med Fiskerne, som ganske rolig forsynede deres Fiske med Vand, og lode Pigerne skrige og skjelde og overbyde sig selv baade med Penge og Skjeldsord uden at svare dem, indtil der endelig kom et antageligt Bud, som Fiskerne vare fornøiede med. Længere tilbage sadde Sælgekjærlinger, som handlede med Frugt og Urter og mange andre Slags Varer, og mellem hvis Kunder man tidt saae Matroser fra fremmede Lande, der ene kunde gjøre sig forstaaelige ved Tegn og ved at vise deres Penge frem, hvilket Sprog Sælgekonerne godt begrebe. Hvad der gav det Hele et endnu mere broget Udseende, var de mange Bønder, baade Mænd og Qvinder, fra det Indre af Sognefjorden og Hardangerfjorden, som vare komne til Byen med deres Jagter, og som blandede sig med de nærmestomboende saakaldte Striler. Alle disse vare dengang klædte i deres gamle nedarvede Folkedragter, som man nu langt sjeldnere seer, og som true med aldeles at forsvinde. Jeg maa iøvrigt tilføie, at jeg her for-

tæller ikke blot, hvad jeg selv har iagttaget, men ogsaa, hvad jeg siden har hørt af Andre.

Ganske vist var Bergen dengang, hvad den vel tildeels endnu er, den meest charakteristiske By i Norge; mange gamle Skikke, der mindede om længstforsvundne, ja endog om katholske Tider, gik ligesom igjen i Bergen, efterat de længst vare glemte paa andre Steder i Landet. Ogsaa Indbyggernes Charakterer vare skarpt udviklede, uden at have lidt noget Afbræk af en modern, overfladisk Cultur; og det er vel ikke ganske uden Grund, naar man paastaaer, at Holberg her har samlet en Deel af de Frøkorn, hvoraf hans ypperlige charakteristiske Typer siden fremvoxede. En stor Rigdom var der vel dengang her at vælge imellem, hvorom man i denne Alt nivellerende Tid neppe meer har nogen Anelse.

Saavidt jeg mindes, gik jeg ikke ret længe i Malene Popps Skole. Da jeg flere Gange havde klaget over de Puf og Stød, jeg daglig modtog, blev det besluttet, at denne Underviisning skulde ophøre. Dengang dette blev meldt til Malene Popp, lod hun svare, at det var hende meget kjært, thi hun saae hellere min Hæl end min Taa. Disse Ord tog min Moder hende meget ilde op, skjøndt det er rimeligt nok, at den gamle Madame ikke uden Grund var misfornøiet med mig.

Siden fik jeg en Lærer, som hed Hallager, og som holdt en Drengeskole, der blev meget besøgt. Han var en god, taalmodig Mand, og under hans Veiledning bragte jeg det snart saavidt, at jeg kunde læse smaa Fortællinger paa egen Haand; til at læse de latinske Typer vænnede jeg mig selv siden efter uden nogen videre Anviisning.

Uagtet min Moder døde, før jeg havde naaet mit tolvte Aar, staaer dog hendes Skikkelse endnu levende for mig. Hun var høi og noget mager og havde et blegt Ansigt med usædvanlig regelmæssige Træk. Hun havde i et Par Aar været opbragen i Christiansfeld, hvorhen de rige norske Kjøbmænd i den Tid ofte sendte deres Døttre. Uden Tvivl havde denne Opdragelse efterladt et Indtryk i hendes Sjæl, der aldrig ganske udslettedes. Dog mærkede man ingen sygelig Religiøsitet hos hende, jeg troer ikke engang, at hun ret ofte deeltog i den offentlige Gudstjeneste, hvorfra hendes svagelige Helbred vel holdt hende tilbage. Hun indlod sig sjelden i Samtaler om religiøse Gjenstande, og talte i Almindelighed ikke meget. Hun havde Sky for store Selskaber, og jeg var undertiden Vidne til Scener, hvori hun bønfaldt min Fader om at maatte afslaae Indbydelser, som han meente, hun ifølge sin Stilling burde modtage, og hvis jeg ikke feiler, saa tiltvang

hun sig langt oftere en saadan Tilladelse, end han ønskede. I alle andre Henseender var hun meget blød og eftergivende, og min Fader sagde ofte i Spøg, at hun bad om Tilgivelse, hvergang en Anden traadte hende paa Foden. Dog kunde hun ogsaa vise et usædvanligt Mod; saaledes blev det ofte fortalt, at hun engang, da hendes ældste Datter, som dengang endnu var et lille Barn, faldt i Vandet, strax sprang ud efter hende, til Lykke bleve baade Moder og Barn snart reddede.

Hun havde kun faa Veninder, men disse hang med megen Inderlighed ved hende. Den ene .hed Fru Hammer, Hustru til en Oberstlieutenant Hammer, som boede i et anseeligt Huus paa Raadstuepladsen; til dette Huus hørte der en stor Have, der stødte temmelig nær op til vort Baghuus. Fru Hammer var en meget handlekraftig Personlighed, som førte et strengt Opsyn over sit Huus og over sine mange Børn. Hun havde opkaldt to smaa Piger efter sin Veninde, men de vare begge døde. Da tog min Moder det Løfte af hende, at hun aldrig meer maatte opkalde noget Barn efter hende; thi det var hendes faste Overbeviisning, at Barnet maatte døe, ifald dette skete; heller ikke troede hun, hvad jeg først langt senere erfarede, at hun selv var bestemt til noget langt Liv.

En anden tro Veninde havde min Moder i sin Huusbestyrerinde, Jomfru Hygen, som havde fulgt hende fra Frederikshald til Bergen, og som med stor Dygtighed besørgede det Kald, hun havde paataget sig. Min Moder derimod tilbragte sin meste Tid paa sit Kammer eller i Jomfru Hygens Værelse med at sye og tilskære sine egne og sine Døttres Klæder, hvori hun havde en usædvanlig Færdighed, som hun vel havde erhvervet i Christiansfeld, og jeg erindrer kun sjelden at have seet nogen Sypige i vort Huus; thi alle slige Forretninger udførte hun selv. Hun havde ogsaa en stor Færdighed i at udklippe og udskære hele Landskaber og alle Slags Figurer i Papir. Noget af denne Kunst lærte hun mig og mine Søskende, men vi bragte det aldrig saa vidt som hun. Hun forfærdigede tillige Paparbeider med stor Behændighed; flere af hendes Arbeider tjente til at udsmykke Bordene, naar vi havde Fremmede, hvor de vakte stor Beundring, og betragtedes som Kunstværker, hvis Lige man paa disse Steder aldrig havde seet.

Uagtet min Moder aldrig yttrede nogen Utilfredshed over sit Ophold i Bergen, saa følte hun sig dog paa mange Maader som en Fremmed der, og længtes bestandig tilbage til Frederikshald, og især til Rød, hvor hun havde tilbragt sin bedste Ungdom;

mod Bergen var hun derimod neppe ganske retfærdig, og forstod ikke nok at skatte det Eiendommelige ved denne mærkværdige By.

Det er besynderligt nok, at begge min Moders bedste Veninder vare praktiske og udvortes handlekraftige Mennesker, medens hun selv snarere var en indadvendt Natur, der kun havde faa praktiske Interesser. Rigtignok læste Jfr. Hygen om Søndagen i en pietistisk Samling af Prækener, ved hvilken Læsning min Moder undertiden var tilstede; til andre Tider kunde man udenfor høre Jfr. Hygen, som havde lukket sig inde for at læse en saadan Præken høit for sig selv. Enkelte Gange var ogsaa jeg tilstede ved slige Foredrag, der bleve oplæste med en sørgelig og eensformig Stemme, og hvori der var Tale om, at hvert Menneske hang over Helvedes Afgrund i et eneste Haar. Naar dette Haar brast, hvilket hvert Øieblik kunde skee, da styrtede han ned i alle de forfærdelige Rædsler, der martre de Ugudelige, for at blive der til evig Tid. Men paa Jfr. Hygen gjorde dette dog ingen blivende Virkning; naar Prækenen var til Ende, var hun den samme verdslige Person som før, dygtig til al udvortes Gjerning, uden videre Tanke paa den Afgrund, som maaskee Graven skjuler, og hvorom hun nylig havde læst. Det gik hende, som det gaaer de Præster, der om Søndagen

holde tordnende Taler om Døden og Dommen, og om Menneskenes verdslige Sind, som nødvendig maa føre dem lige ned i det aabne Helvede, men som, naar de ere komne hjem, og have trukket Præstekjolen af, blive lige saa verdslige, og lige saa begjerlige efter timelige Fordele som de fleste Andre, indtil næste Søndag, naar de igjen trække Kjolen paa, hvorved da den geistlige Vredes Aand, som vel om Hverdagen holder sig skjult i Kjolens Folder, saa at den ikke mærkes, igjen kommer over dem.

Mod mig var Jfr. Hygen ganske venlig sindet, maaskee fordi hun troede hos mig at finde Noget, der mindede om min Moder; med min ældste Søster derimod, der ogsaa var noget verdslig stemt, levede hun bestandig paa Feltfod.

Som en Eiendommelighed hos min Moder skal jeg endnu bemærke, at hun, som ellers havde Sky for store Selskaber, dog, naar vi selv skulde have Selskab, med Iver sysselsatte sig med Tilberedelserne dertil. Hun var da selv med i Kjøkkenet, og deeltog i alle Anordninger, og undslog sig heller ikke for at være tilstede, naar de Fremmede kom, og var der da Noget forsømt, kunde hun tage sig det meget nær.

Hvad min Fader angaaer, saa er det rimeligt, da jeg har kjendt ham i en saa lang Række af Aar, hvori Tiden nødvendig maatte forandre ham, at jeg

ikke kan give et saa bestemt Billede af ham, som af min Moder. Han var, saa langt jeg kan huske tilbage, en temmelig alvorlig Charakter, dog var han tillige kjærlig og god, og gjorde sig elsket af alle sine Undergivne. Med en noget heftig og opblussende Natur havde han at kæmpe, saalænge han levede, men naar Heftigheden var forbi, søgte han med dobbel Mildhed at gjøre Alt godt igjen. Ikke desmindre kunde han ogsaa være streng, især naar Nogen havde tilladt sig en fornærmelig Udladelse over dem, han høiest elskede. Saaledes husker jeg, at han engang aldeles brød Omgang med en Familie, der tidligere havde staaet os meget nær, forbi Familiens Frue havde tilladt sig Yttringer imod min Moder, der grændsede nær til Bagvaskelse, og dette Brud blev aldrig lægt igjen.

Han var meget arbeidsom og redelig i sin Gjerning og samvittighedsfuld i Opfyldelsen af sine Pligter. I den Tid var Stiftamtmanden i Bergen ogsaa Amtmand over søndre Bergenhuusamt. Dette gav ham Meget at bestille, og han maatte holde mange Betjente paa sit Contoir. Da han nu meente, at han ifølge sin Stilling maatte føre et temmelig stort Huus, og da hans Gage ikke strakte til for at dække alle hans Udgifter, saa fulgte deraf, at han, uagtet han eiede en Deel Privatformue, følte sig trykket just ikke af Næringssorg, men dog af Frygt for Fremtiden, hvori

Forarmelsen stod for ham som et truende Spøgelse. Denne hans Forudfølelse blev ikke bekræftet i Tidens Løb; thi han mærkede aldrig noget virkeligt Tryk af den Dæmon, han frygtede, og han døde som en temmelig velhavende Mand; imidlertid forstyrrede dog denne Frygt hans Ro. Ifølge heraf, og ifølge en melankolsk Livsanskuelse overhovedet, følte han sig sjelden ret tilfreds, uagtet hans huuslige Liv var lykkeligt, og uagtet han mødte Anerkjendelse og Velvillie hos de fleste af dem, som hans Embede eller hans private Stilling bragte ham i Forbindelse med.

Ogsaa min Fader led af Hjemvee, men den gik i en anden Retning end min Moders; han længtes nemlig tilbage til Danmark, hvor hans Fader havde levet, og hvor hans Brødre og hans eneste Søster endnu levede. Af disse Brødre satte han især Priis paa den bekjendte Adam Vilhelm Hauch, som beklædte en høi Plads ved det danske Hof, og som tillige, hvad vel ikke saa tidt har været Tilfældet med en Hofmand, havde erhvervet sig et anseeligt Navn ved sine Indsigter i den physiske Videnskab. Til denne Broder saae han bestandig op som til en høiere begavet Aand.

Meget ofte fulgte vi med min Fader paa hans Spadseregange gjennem Stadsporten og opad Kalfar-

veien langsad Fløifjeldet, hvor de rige Kjøbmænd havde bygget Lyststeder ved Foden af Fjeldet; til andre Tider spadserede vi gjennem en lang Allee paa den anden Side af Lunggaardsvandet til Nygaard, hvor man saae en høi Fuglestang, og hvor Byens Borgere holdt deres aarlige Fugleskydning. Ogsaa længere Toure foretoge vi af og til enten til Hest eller i de saakaldte Karioler, der ere meget større og rummeligere i Bergen end i det søndenfjeldske Norge. Men dette skete kun, naar vi kunde haabe en klar Sommerdag, hvilket ikke er saa almindeligt i Bergen, hvor de syv Fjelde, der omringe Byen, sammenpresse Skyerne ligesom i en Tragt, hvoraf Følgen er, at det regner oftere her end i de fleste andre Byer. Vi rede eller kjørte da enten til Houkeland, Møllendal eller til Fjøsanger, tre af de smukkeste Steder i Bergens Omegn. Touren til Fjøsanger var mig især kjær fremfor alle de andre. Det var ogsaa til dette Sted, vi oftest droge hen. Bygningen erindrer jeg endnu; den var stor, fiirkantet og temmelig eneſtaaende. Stuerne vare høie og lyse. Stedet beboedes ikke af Eieren, som derfor havde givet min Fader fri Raadighed over flere Værelser, hvilke han hver Sommer kunde bruge efter Godtbefindende. Jeg mindes endnu de brogede Tapeter paa Væggene, hvorpaa flere Fiskere syntes

sysselsatte med at drage deres Net op af Vandet, og hvor man saae store Fiske, der bugtede sig i Nettet. Vi bleve almindelig en heel Dag paa dette Sted og bragte selv vor Spise med. Paa slige Dage var min Fader mere oprømt end sædvanlig. De andre fiskede da tidt i en nærliggende Bæk, der var fuld af Foreller; efterdi jeg var for lille til at deeltage heri, sadlede vor Tjener Johannes en Kjørehest, steg derpaa selv op paa Hesten, og lod mig sidde foran sig. Da jeg blev større, fik jeg endog Lov til at ride alene. Til andre Tider plukkede Johannes Blomster til mig, og anlagde en lille Have med smaa Terrasser i Sandet, hvori Blomsterne bleve nedstukne tilligemed grønne Qviste, og de stode da idetmindste nogenlunde friske til Dagens Ende, hvilket var nok til at fornøie mig. Undertiden fulgte Oberst Hammer og nogle af hans Børn med os, de ledsagedes af en stor sort Pudel, der havde en hvid Ring om Halsen, og der som Følge deraf blev kaldet Kravds. Den gik gjerne i Vandet og hentede Stokke, Grene og Alt, hvad man kastede ud til den, og kunde desuden gjøre mange Kunster. Dernæst blev der leget mange Slags Lege paa Marken eller i den nærliggende Skov, og alle disse længstforsvundne Glæder staae endnu saa friske for min Sjæl, som var det igaar, jeg havde oplevet dem, uagtet Kravds med alle sine Kunster, og den tro

Johannes og Oberst Hammer og hans Børn og mine Forældre og Søskende Alle længst ere bortvandrede fra Jorden.

Denne Johannes fortjener nok, at jeg omtaler ham noget nøiere. Han havde været vor Tjener, saalænge jeg kunde huske tilbage; heller ikke han var født i Bergen, men havde fulgt min Fader over Bjergene fra det søndenfjeldske Norge. Han havde sit Værelse i Baggaarden, og naar min Fader kaldte paa ham fra sit Vindue skraas over for i anden Etage, da var han tilstede ved første Vink. Det syntes dengang, som han var min Fader uundværlig, og han fulgte ham som oftest, naar han maatte foretage en eller anden Reise. Blandt meget Andet forstod Johannes ogsaa at udskære smukke Arbeider i Træ. Til mig og min ældre Broder, naar denne af og til aflagde et Besøg i Hjemmet, forfærdigede han Flitsbuer, Træsabler, Trægeværer og Fugle, som almindelig holdt en Ring i Næbbet, og hvorpaa Vinger og Hale tilligemed Ringen selv ikke sadde fastere, end at vi kunde skyde dem af med vore Flitsbuer, hvorefter de siden kunde sættes paa igjen. Det var vor bedste Fornøielse, især naar Oberst Hammers Børn deeltoge i Legen, at stille Fuglen op paa en Stang, og da at anstille en Fugleskydning i det Smaa.

Ogsaa Eventyr kunde Johannes fortælle, der

for det meste handlede om Nisser og Trolde, om fortryllede Prindsesser og om forelskede Prindser, og om hvorledes de sidste, naar de havde søgt deres Elskede paa hundrede Veie, tilsidst endelig af Fugle, eller endog af Solens Straaler, bleve baarne derhen, hvor Prindsessen var indespærret, og hvor hun længselsfuld ventede paa sin Befrier.

Enkelte Gange syntes Johannes ogsaa at ironisere over min Lettroenhed og at anstille Forsøg over, hvorvidt den kunde gaae. Saaledes fortalte han blandt Andet, at han var en Prinds af Fødsel og Broder til Kong Salomon. Engang da de begge vare klavrede op paa et steilt Fjeld, styrtede de ned, hver paa sin Side af Fjeldet. Salomon var falden ned paa den Kant, hvorfra de vare klavrede op, og hvor deres fælles Fader var Konge, og havde siden, efter Faderens Død, arvet Kronen, og var bleven den berømte Kong Salomon; Johannes derimod var falden ned i et fremmed Land, og var nødsaget til at blive Tjener, da han ikke paa anden Vei kunde forskaffe sig, hvad han trængte til. Paa denne Maade søgte vel Johannes i et billedligt Eventyr at antyde sin Mening om det Tilfældige, der ofte bestemmer Menneskets Vilkaar i den udvortes Verden. Jeg derimod antog en Tidlang det Hele for Sandhed, uden at tænke paa, eller rettere,

uden at vide, at Kong Salomon allerede var død næsten for tretusinde Aar siden.

En anden Gang faldt det ham ind at fortælle mig, at Borgerne vare blevne vrede paa min Fader, at de havde samlet sig udenfor Raadstuen for at slaae ham ihjel, og at han neppe vilde undslippe med Livet. I min Forskrækkelse sled jeg mig løs fra Johannes, som vilde holde mig tilbage, og løb op til min Moder og fortalte hende, hvad jeg havde hørt. Hun trøstede mig da og sagde, at min Fader sad ganske rolig i sit Kammer, og at Borgerne slet ikke vare vrede paa ham, men at det Hele kun var en Opdigtelse af Johannes. Derefter tog hun mig ved Haanden, førte mig ind til min Fader, og fortalte ham, hvilken Angst jeg havde været i. Han smilede da venlig til mig, klappede mig paa Kinden og spurgte, om jeg virkelig holdt saameget af ham og sagde, at det var stygt af Johannes at fortælle mig Sligt; dog troer jeg ikke, at denne fik nogen stærk Irettesættelse for den Skræk, han havde indjaget mig.

Hvad Johannes fortalte i Spøg, kunde let et Par Aar senere, da min Fader nylig var vendt tilbage fra en Reise til Frederikshald, være bleven til Alvor, skjøndt under andre Forhold. En Bonde ved Navn Hatle, om hvem det siden viste sig, at han ikke var ved sin fulde Samling, troede, at han var

bleven forurettet af Øvrigheden; han havde derfor svoret paa at slaae Amtmanden ihjel. En Morgen traadte han ind af vor Gadedør med en Øxe i Haanden, og gav sig til at hugge med Øxen i Træ-gulvet paa Gangen. En af Folkene fik Øie paa ham og spurgte, hvad han vilde, da stod han op, og gik sin Vei. Næsten til samme Tid traadte en af Byens Raadmænd ind af vor Bagport, hvorhen han var kommen paa en Omvei og fortalte, at Hatle havde været hos ham, og havde truet Amtmanden paa Livet. Noget efter blev Hatle greben af Politiet oppe ved Domkirken, og kom forbi vort Huus, omgiven af Vægtere, og ledsaget af en stor Skare Mennesker, der fulgte ham til Fængselet paa Raadstuen, hvor han blev sat i Forvaring. Hvorledes Sagen endte, veed jeg ikke, imidlertid vedgik han, at det virkelig havde været hans Hensigt at slaae Amtmanden ihjel.

En af vore nærmeste Bekjendte, som vi ofte besøgte, var General Moth, Commandant paa Fæstningen Bergenhuus. Her var det min store Glæde at betragte de svære Kanoner og de i regelmæssige Fiirkanter opstablede Kugler, og at gaae med en Underofficeer, eller endog med Generalens Adjutant, gjennem de høie hvælvede Haller, hvor Trommerne hvirvlede, saa de murede Vægge gave Gjenlyd,

samt at see, hvorledes Soldaterne exercerede i Fæstningsgaarden.

En af de Figurer, jeg bedst husker fra mine Børneaar, er Generalens Frue. Hun var almindelig meget kostbart klædt i stive Silkeklæder, med et Guldubr, som efter de Tiders Skik var befæstet ved en glimrende Guldkjæde under hendes Bryst nærved Bæltet. Naar hun gik ned i sin store Have, der vistnok var en af de anseeligste i Bergen, og hvor der almindelig, naar Veiret tillod det, blev drukket Kaffee efter Middagsmaaltidet, bar hun en Hat med brede Strudsfjedre paa Hovedet. I Haven var der tre store Terrasser, der vare fyldte med Jordbærplanter, og jeg husker vel, at Generalinden selv bragte mig Kræmmerhuse, fulde af Jordbær, hvis Lige jeg ikke meente at have seet paa andre Steder, end i denne Have.

En meget krænkende Begivenhed, der engang mødte mig i et af disse Selskaber, skal jeg ikke forbigaae med Taushed, skjøndt den just ei stiller mit Mod i noget glimrende Lys. Jeg var dengang efter min Mening meget deilig klædt. Jeg havde faaet nye blaae Beenklæder og en ny Trøie, ligeledes af blaat Klæde med blanke Knapper i, jeg havde desuden en Vest paa, af hvilken jeg især var stolt, og som Johannes havde givet Navn af „den brogede

Sauen", det vil sige det brogede Faar. Den havde før tilhørt min Fader, men var nu efter et Forslag af Johannes bleven skiftet om til mig, og det var den første Gang, jeg havde den paa. Nu var der paa Fæstningen en stor sort Gedebuk med usædvanlig lange Horn. Den stod som oftest om Sommeren tøiret udenfor sin Stald, og Soldaterne havde den Vane at tirre den, hvorfor den var bleven meget uregjerlig, og greb enhver Anledning til at stange. Man havde flere Gange ført mig hen nær til det Sted, hvor den stod, og jeg havde stor Glæde af at see paa dens vilde Spring. Paa denne Dag fik jeg efter Middagsspiisningen Lyst til at gaae hen til den alene; dog var det ikke min Agt at tirre den, jeg vilde kun see paa den i tilbørlig Afstand. Neppe fik den Øie paa mig, før den reiste sig paa Bagbenene. Nu vilde min onde Stjerne, at en stor Gaaseflok nærmede sig fra den anden Side, anført af et Par Gaser, der hvæsede vildt og forfærdeligt imod mig. Paa den ene Side havde jeg nu Gedebukken, paa den anden Gaaseflokken, der bestandig kom nærmere. Paa den tredie Side var Tilbagetoget afskaaret ved en Rad af Udhuse. Kun en eneste Udvei meente jeg endnu at øine, og paa den byggede jeg min Frelse; paa den fjerde Side troede jeg nemlig at see en smal Sti, rigtignok laae der en Dynge Komøg ved

Siden af, dog den agtede jeg ikke paa. Men ak, jeg havde bygget paa en bedragelig Grund; thi da jeg var kommen ud paa den formeente Sti, brast den under mig, og jeg sank ned til over Knæerne, og selv den øvre Deel af min Dragt blev oversprøitet med Pletter af en meget ureen Natur. I en ynkelig Tilstand kom jeg endelig op af det hæslige Dyb, og mødte kort efter en Tjener, som gav mig en Tilflugt i sit Værelse, saa jeg dog ikke i denne bedrøvelige Tilstand behøvede at vende tilbage til Selskabet. Noget efter kom min Fader, min Moder og mine Søskende, og Generalinden selv med flere pyntede Damer, der Alle havde hørt Rygtet om mit uheldige Eventyr. Min Moder var nærved at græde, da hun saae mig i min formørkede Skikkelse; hun forlangte strax, at jeg skulde hjem, men Generalinden bad for mig, og der blev da sendt Bud efter andre Klæder. Jeg blev nu vasket, og maatte vente en Time eller meer, og fik derefter en gammel Frakke paa; thi man sendte mig ikke engang min næstbedste Dragt, og i denne Fornedrelsestilstand, som et levende Billede paa Forgængeligheden af den jordiske Glands, maatte jeg vise mig i Selskabssalen og spise til Aften med de Øvrige, hvorefter jeg fulgte hjem med mine Forældre, der vare meget misfornøiede med mig. Min prægtige Vest, hvilken jeg tidligere havde betragtet

som mit bedste Smykke, var aldeles spoleret, og fik aldrig sin gamle Glands igjen.

At jeg just ingen Helt var i hiin Tid, lader sig documentere med flere Exempler; saaledes har jeg endnu ikke glemt, hvorledes jeg blev tilmode, da jeg engang sad med min yngre Søster, og modtog Underviisning af Hr. Hallager, og da Jomfru Hygen pludselig strakte sit Hoved ind ad Døren med en hæslig Maske for Ansigtet. Vi udstødte begge et høit Skrig, og uagtet vi siden bleve indviede i Hemmeligheden, saa var det dog ikke ganske uden Frygt, at vi i lang Tid derefter gik forbi det Skab, hvori Masken laae.

Ogsaa Generalinde Moth maatte tilsidst paa en meget alvorlig og sørgelig Maade erkjende, at den ydre Glands er forgængelig. Dengang min ældre Broder og jeg efter adskillige Aars Forløb, ledsagede af Præsten Hertzberg, kom til Bergen, for derfra at reise ned til Danmark, var General Moth død, og en Anden commanderede nu paa Bergenhuusfæstning. General Moth havde ingen Midler efterladt, og da vi besøgte Generalinden for at tage Afsked, fandt vi hende i et temmelig uanseligt Huus paa Torvet, klædt i en tarvelig Dragt, ikke stort bedre end den, de simple Borgerkoner dengang bare. Hun var sysselsat med selv at stryge sit Tøi, og saae nedbøiet og be-

drøvet ud. Hun brast i Graad, da hun saae os, sandsynligviis fordi vi mindede hende om bedre Tider. Om hun levede længe derefter, veed jeg ikke, det var den sidste Gang, jeg saae hende.

I Efteraaret 1796 foretog mine Forældre tilligemed mine to Søstre en Reise til Frederikshald, der varede henimod et Aar. Min ældre Broder havde allerede længe havt sit Ophold hos Niels Hertzberg, der, som sagt, da var Præst i Qvindherred. Jeg derimod skulde blive tilbage i Bergen, og blev sat i Huset hos den samme Madame Smith, til hvis Omsorg min Broder tidligere havde været betroet. Jeg havde temmelig rolig seet paa Tilberedelserne til Reisen; men dengang mine Forældre nu toge Afsked med mig, og jeg havde fulgt dem ned til Triangelen, hvor de stege i Baaden, der snart forsvandt blandt de mange Skibe paa Bergens Vaag, da følte jeg mig meget eensom og forladt, og fulgte bedrøvet med den Karl, som skulde bringe mig til min ny Bolig.

Madame Smith boede i Veiten ligesom den Madame, der tidligere skulde lære mig at læse. Veiten er en kort men bred Gade, der strækker sig op mod den store Plads, der kaldes Engen, som jeg allerede tidligere har omtalt. Hun havde nok engang

været velhavende, men det var gaaet tilbage for hende, og nu søgte hun i en stille Tilværelse, og ved at indskrænke sine Fordringer til Livet, at hjelpe sig igjennem saa godt, hun kunde. Hun drev en lille Handel med Porcellain, men ret mange Kunder havde hun vel ikke. Hun eiede selv det Huus, hvori hun boede, men det meste deraf var bortleiet, og hun havde kun forbeholdt sig selv et større Værelse, der vendte ud til Gaden, og et Par mindre ved Siden af, dertil et lille Kjøkken med Pigeværelse og et mørkt Spisekammer, hvor tillige hendes Porcellain stod. Udenfor Kjøkkenet var der en Steentrappe, som førte ned til en temmelig stor Gaard. En lille Have hørte ogsaa med til Huset, men den var omgiven af Bygninger, som toge Sollyset bort, saa at Intet ret vilde groe deri. Jeg selv fik et af de mindre Værelser til Sovekammer, og da jeg tillige havde Lov at lege i Gaarden i al den Tid, jeg ikke fik Underviisning, saa fandt jeg mig efter nogle Dages Forløb saa temmelig tilrette i min ny Bolig.

Nogle Maaneder efterat jeg havde fæstet Bo hos Madame Smith, havde jeg en selsom Drøm, der, hvis man turde fæste Lid til Sligt, kunde betragtes som et Varsel for en endnu længere Adskillelse fra mine Nærmeste, end den, jeg i hine Dage maatte gjennemgaae. Det syntes mig, som om jeg

med min Moder og mine Søskende stod paa en høi Bro, dog løb der intet Vand under Broen, derimod var der Udsigt derfra over en stor Plads, som lignede Raadstuepladsen i Bergen. Dernæst forekom det mig, som om de Alle, den Ene efter den Anden, sprang ned fra Broen, og fløi igjennem Luften, og sænkede sig paa den store Plads. Min Moder var den, der først fløi ned, derefter fulgte de Andre, og jeg stod ene tilbage. Tilsidst saae jeg dem endnu engang langt borte gaae forbi og vinke ad mig, endelig forsvandt de aldeles.

Madame Smith var vistnok en meget retskaffen Kone, og uagtet hun kunde være temmelig alvorlig, naar jeg havde gjort mig skyldig i en eller anden lille Forseelse, saa behandlede hun mig dog med stor Velvillie. Hun havde flere Sønner, som alle vare fraværende. En voxen Datter havde hun hjemme, men denne var en meget ulykkelig Pige, der næsten bestandig led af Tandsmerter og andre Sygdomme; jeg husker aldrig at have seet hende ganske rask.

Der gik kun sjelden nogen Søndag hen, hvori Madame Smith forsømte at besøge en eller anden af Byens Kirker. Undertiden forlangte hun, at jeg skulde gaae med hende, dette gjorde jeg naturligviis, dog havde jeg ingen stor Opbyggelse deraf, thi jeg

kunde ikke følge med Prækenen, og forsøgte heller ikke derpaa, men stirrede kun rundt omkring i Kirken, især paa Alteret og de udskaarne Figurer, og følte af og til en Døsighed, der let kunde være gaaet over til Søvn, ifald Madame Smiths alvorlige Blik ikke havde holdt mig vaagen.

En vis ydre Værdighed havde Madame Smith endnu fra bedre Dage bevaret, og uagtet hun i andre Henseender gjerne tillod mig enhver uskyldig Glæde, var hun dog endnu strengere end min Moder, naar jeg af og til fik Lyst til at lege med de omboende Drenge. Saaledes saae jeg tidt, naar jeg kom udenfor i Gadedøren en smuk lille Dreng skraas overfor, som undertiden kom nærmere og talte til mig. Tilsidst viste han mig en lille Papirsdrage; nu kunde jeg ikke modstaae, men glemte alle Formaninger, og sprang over til ham, hvorefter vi begyndte at løbe frem og tilbage, og at lege med Dragen. Da lukkede Madame Smith sit Vindue op, og saae alvorlig paa mig; jeg ilede hurtig tilbage, og hun forbød mig strengt igjen, som hun allerede tidligere havde gjort, at give mig af med Drenge, som jeg ikke kjendte. Endnu nogle Gange forsøgte jeg og min lille Gjenbo at nærme os til hinanden, men bestandig saae jeg ved slige Leiligheder Madame Smiths alvorlige Ansigt i det halvaabne Vindue, saaledes blev da dette

begyndende Venskab qvalt i Fødselen; dog saae jeg endnu tidt den lille smukke Dreng, der nikkede venlig til mig, hvergang jeg kom forbi det Sted, hvorpaa han stod.

En ældre Bekjendt saae jeg ogsaa igjen, i hvem jeg ikke fandt saa stort Behag, som i den lille smukke Dreng. En Dag da jeg med Madame Smiths Tilladelse stod udenfor, og ventede paa Soldaterne, der skulde marschere forbi, kom en gammel Pige hen til mig, i hvem jeg til min Skræk gjenkjendte det Skræmselsbillede, som Malene Popp af og til havde brugt, for, om muligt, at vække min Flid og min Opmærksomhed. Men til min Forbauselse var den Gamle nu meget venlig og sagde, at jeg ikke skulde være bange for hende, hun havde aldrig villet gjøre mig noget ondt, men hun havde været nødt til at lyde, naar hendes Madame befalede det. Derpaa klappede den Gamle mig paa Kinden og gik. Saalebes fik dette truende Eventyr en lykkeligere Opløsning end jeg havde ventet, og det var da, ligesom en Steen var væltet fra mit Bryst.

Den gamle Hallager vedblev at være min Lærer i al den Tid jeg boede hos Madame Smith. Han kom en Time daglig og underviste mig i Skrivning og i de første Elementer af Regnekunsten; han lærte mig ogsaa at finde mig tilrette paa Landkortet, hvori

han, hvad der vistnok var rigtigst med Hensyn til en Dreng i min Alder, især fremhævede den physiske Side, og ikke lagde saa megen Vægt paa den politiske og statistiske Deel. Denne geographiske Underviisning blev mig snart til stor Glæde, thi her havde jeg anskuelige Billeder for mig, som min Phantasi med Lethed fastholdt, og det varede ikke længe, før jeg temmelig nøie kjendte ikke blot de store Verdenshave med deres Bugter og Stræder, men tillige alle de betydelige Floder og Indsøer og de store Bjergstrækninger i de forskjellige Verdensdele. Det blev mig da en kjær Tidsfordriv at gjenfinde alt dette paa Landkortet ogsaa udenfor de egentlige Læretimer. Ja, min Iver gik saavidt, at jeg ligefra Kjøkkentrappen til Plankeværket i Madame Smiths Gaard, ved at grave Sneen bort paa de Steder, der skulde forestille Havet, og ved at lade den ligge paa de Steder, der skulde forestille Land, fik et rigtignok meget ufuldkomment, men dog kjendeligt Billede frem af Europas Kort, ligefra det nordlige europæiske Rusland til det sorte Hav og den krimske Halvø. Dette drev jeg i flere Dage, men kort efter kom der et Tøveir, der ruinerede mit hele geographiske Kunstværk.

Ogsaa med Skrivningen gik det ganske godt, og Hr. Hallager spaaede mig, at jeg med Tiden vilde faae en smuk Haand, hvilket dog ikke senere har be-

kræftet sig. Jeg skulde nu efter min Faders Ønske forsøge mig i et nyt Studium. Jeg fik en Lectie for i den saakaldte Donat, der ganske rigtig begyndte med de Ord, som Per Degn paa sin Viis og efter sin Indsigt varierer: „Alle de Ord, som nævnes kan, kunne henføres til otte Ting: Nomen, Pronomen“ osv.; men allerede paa den første Paragraf strandede jeg, jeg forstod Intet deraf, og fik heller ingen videre Oplysning derom af Hr. Hallager, der heri fulgte den samme Methode som saa mange andre Lærere paa den Tid, at Børn skulde oplæres i Grammatik, ligesom en Papegøie oplæres til at tale. Men efter nogle piinlige og forgjeves Forsøg meente han selv, at jeg var for ung til at begynde paa Sligt, og dette Studium blev henlagt indtil videre.

Hr. Hallager ver en temmelig jovial Mand, og uagtet han nu selv forestod en Skole, kunde han ikke undlade at meddele Madame Smith nogle af de Spilopper, hvori ogsaa han som Skolebreng havde gjort sig skyldig. Han havde deeltaget i store Slagsmaal og Batailler med Drengene i en anden Skole, paa hvem der endog var bleven skudt med løst Krudt, han havde lavet de saakaldte Troldkjærlinger af Krudt i Lærerens Fraværelse; han havde skjult sig bag et Hjørne og kastet Sneebolte paa de Forbigaaende, og selv paa en Lærer, han ikke kunde lide. Alt dette

fortalte han i min Nærværelse, uden at tænke paa, at jeg maaskee i Fremtiden kunde faae Lyst til at følge en saa værdig Lærers Exempel. Den moralske Anvendelse lod da heller ikke vente paa sig, thi de bleve som oftest de allerdygtigste, meente Hr. Hallager, der i deres Drengeaar alleriivrigst havde deeltaget i slige Vildskaber og lystige Streger. Hvorvidt Madame Smith, som med saa stor Strenghed stræbte at hindre ethvert Samqvem imellem mig og de omboende Drenge, følte sig opbygget heraf, veed jeg ikke, men hun hørte dog derpaa, uden at yttre noget Tegn til Misfornøielse.

For Madame Smith selv maatte jeg daglig i en halv Time eller mere læse et Stykke høit i en eller anden Bog. Men hvad endnu stærkere vakte min Læselyst, var et Bind af Madame Beaumonts Magazin for Børn, oversat paa Dansk, hvilket ganske blev overladt til min Raadighed. I denne Bog blev en Trylleverden oplukket for mig, der gav mig et Slags Erstatning for de Eventyr, Johannes pleiede at fortælle, og som jeg nu maatte undvære. Her læste jeg Eventyret om Prinds Negliama, som af en Troldnymfe havde faaet en Ring, der stak ham i Fingeren hver Gang, han vilde begaae noget Ondt, hvorfor han, da han blev kjed af en slig daglig Paaminder og Plageaand, kastede den bort. Men nu blev han en grue-

lig Tyran, der til Straf forvandledes til et rædselfuldt Udyr. Da begyndte han at fortryde sine forrige Gjerninger. Han gjennemgik siden et Par nye Forvandlinger, og blev bestandig mindre hæslig, eftersom han blev mere dydig. Han blev til en lille Hund, til en Fugl, og omsider til et Menneske igjen, og fik da al sin gamle Herlighed tilbage, tilligemed en deilig Pige, som han elskede. Her læste jeg ogsaa Fortællingen om Skjønheden og Bæstet, som det hedder i den gamle Oversættelse. Den franske Titel er, som bekjendt, la belle et la bête; det er ogsaa denne Fortælling, der ligger til Grund for Syngestykket Zemire og Azor. Her læste jeg om Prinds Jomère med den lange Næse, om Prinds Lykkelig og Prinds Fatal, om den ædle Prinds Tity, osv. — At der for alle disse Eventyr ligger en moralsk Tendents til Grund, og at alle disse Feer og Troldnymfer kun ere maskerede, dydige Gouvernanter og Opdragerinder for artige eller uartige Prindser, derom vidste jeg dengang kun lidt Besked, men det var det Vidunderlige, som greb og fængslede mig.

I samme Bog gjorde jeg Bekjendtskab med de ældste Fortællinger i den hellige Skrift, der saaledes virkede paa mig ikke blot ved deres vidunderlige Storhed, men ogsaa fordi det blev mig tilladt med Frihed at tilegne mig dem, uden at det var mig paa-

lagt at lære dem udenad som en Lectie. De gamle Sagn om Patriarcherne, om Joseph, om hans Liv i Ægypten, om den vidunderlige Styrelse, som vaagede over ham, om den brændende Tornebusk, hvorfra Gud talte med Moses, om Israeliternes Overgang over Havet, om den Sky, der viste dem Vei, og om den Ildstøtte, der drog foran dem ved Nattetid, og hvori Gud selv var tilstede, alle disse Sagn virkede endnu mægtigere paa mig end de ovenfor omtalte Feehistorier, og jeg anede vel allerede den Gang, at det var langt dybere Anskuelser end de, der kom frem i hine Eventyr, der her glede mit Øie forbi, og vilde aabenbare sig for mig.

Jeg erindrer ogsaa en anden Bog, som faldt i mine Hænder under mit Ophold hos Madame Smith, men som jeg siden aldrig har seet. Den var trykt med latinske Bogstaver, og gav Anledning til, at jeg paa egen Haand erhvervede mig Færdighed i at læse disse. Der fandtes især een Fortælling i denne Bog, som i høi Grad fængslede og bevægede mig; den er forresten bekjendt nok. En Hertug af Burgundien, fortaltes der, havde engang ved Vintertid gjestet en mægtig Ridder, der var hans Vasal. Da hørte han en Klokke ringe ved Borgporten; og da dette gjentog sig flere Gange, lukkede han et Vindue op for at opdage hvem det var, der ringede. Han saae nu,

at det var en Hest, der, ved at skrabe paa Muren med sine Forbeen, kom til at røre ved Klokkestrængen og saaledes satte Klokken i Bevægelse. Han lod strax Borgherren kalde og spurgte, hvorfor denne Hest stod udenfor i den skarpe Vinterkulde, og ikke blev lukket ind i sin Stald. Borgherren svarede, at den før havde været en af hans bedste Stridsheste, og at den ofte havde baaret ham i Kampen, men nu var den gammel, og kunde ikke mere bruges, derfor havde Staldmesteren jaget den bort. Da blev Hertugen meget vred og sagde, at hvis han ikke selv vilde jages bort, som en gammel, unyttig Tjener, og miste al sin Rigdom, da skulde den stakkels Hest strax føres til en varm Stald, og pleies paa bedste Maade til sin Dødsdag. Dette skete øieblikkelig, og Hertugen vaagede strengt over, at denne Befaling ogsaa siden blev efterlevet. Denne Fortælling kostede mig mange Taarer, og jeg læste den saa tidt, at jeg kunde den ordret udenad.

Madame Smith havde en meget betroet og paalidelig Tjenestepige, der blev kaldt Sidsele (Cecilie). Hun havde et godmodigt og godlidende Ansigt, der dog var noget vanziret af Kopper. Sidsele var bestandig munter og vel tilmode; hun havde en ganske behagelig Stemme, og sang mange Viser for mig, som jeg nu desværre har glemt. Undertiden førte hun mig op

paa Engen for at see paa Soldaternes Exercits; og-saa paa den store Torvalminding førte hun mig hen, hvor der ligeledes blev holdt Mønstring og militaire Øvelser. Jeg havde en stor Forkjærlighed for den militaire Stand i den Tid, og naar Nogen spurgte mig, hvad jeg vilde være, naar jeg blev stor, svarede jeg bestandig, at jeg vilde være Soldat. Undertiden fulgte vi med, naar Regimentet, efter at Mønstringen var forbi, med klingende Janitscharmusik og med vaiende Faner, marscherede op til Fæstningen; et saadant Optog ansaae jeg i hiin Tid som det herligste Syn, som Nogen kunde see eller tænke sig.

En Gang førte hun mig hen til det Sted, hvor Brandfolkene anstillede Øvelser med deres Sprøiter, og uagtet jeg allerede tidligere havde seet et lille Springvand, der dreves i Veiret ved Luftens Tryk, saa syntes mig dog, at disse tykke Vandstraaler, der hævede sig høit over de høieste Huse, vare ligesaa store Troldomsværker som de, jeg havde læst om i mine Eventyr.

Da Sommeren kom, og da Sidsele mærkede, at jeg var en stor Elsker af Blomster, bragte hun mig ofte Bouketter hjem af Paaske- og af Pindselillier og Tulipaner, jeg veed ikke selv, hvorfra hun fik dem. Hun skaffede mig desuden Adgang til en stor Have i Nærheden, der kaldtes Madame Debeches

Have, som jeg ogsaa efter mine Forældres Tilbagekomst tidt besøgte. Alle de Blomster, jeg bragte hjem, bleve opstillede i Vinduerne i et Par Porcellainsvaser, og Sidsele forsynede dem med Vand hver Morgen, ligetil de visnede.

Sidsele fortalte mig ogsaa Eventyr, dog kunde hun ikke ret mange, men et af dem var mere værdt end alle de, jeg havde læst hos Madame Beaumont. Det var Eventyret om Enebærtræet, der er bearbeidet paa Plattydsk af Maler Runge, og om hvilket vel de Fleste mene, at det udelukkende hører Tydskland til. Sidsele fortalte det paa mange Steder ordret saaledes, som jeg senere har læst det. Det er et nyt Beviis paa, hvorledes slige Eventyr vandre rundt i Verden paa forskjellige Veie.

Et sørgeligt Skuespil foregik engang i min Nærhed, der, uagtet jeg ikke var Dienvidne dertil, fyldte mig med Angst og Rædsel. Den forfærdelige Spidsrodstraf var dengang endnu ikke afskaffet, men blev anvendt i al sin nedarvede Rædsel. En Dag saae jeg Soldaterne En efter En at gaae forbi og samle sig paa Engen. En stor Fane blev ogsaa baaren forbi, derpaa kom flere Officerer i fuld Mundering og i al deres militaire Pragt. Dernæst saae jeg Profossen, der bøiede sig under Vægten af de mangfoldige Birkeqviste, han bar. Endelig kom den Ulykke-

lige selv, imellem to Soldater, hans Ansigt var blegt som Døden; foran ham gik en Underofficeer, hvis lange Korsgevær ragede høit i Veiret. Noget efter hørte jeg Trommernes Lyd paa Engen, og nu vidste jeg, at den forfærdelige Straf skulde begynde. Jeg løb ind i Stuen, og derfra ud i Kjøkkenet til Sidsele, men ogsaa her hørte jeg Trommernes Lyd. „Nu løber han", sagde Sidsele, derpaa sang hun et lille Vers af en Vise, hvoraf jeg kun husker Begyndelses-linien: „Løb, løb, stadelig" osv. Verset bestod af fire Linier, og hun sang dem med det muntreste Ansigt af Verden, ligesom om det Hele kun var en lystig Leg og intet Meer.

Der gik neppe nogen Uge hen i det Aar, jeg tilbragte hos Madame Smith, hvori jeg ikke blev buden ud til en eller anden af min Faders Venner og Bekjendte, og sjelden har jeg i noget senere Aar været i saamange Selskaber som dengang. Saaledes kom jeg temmelig ofte til Oberst Hammer, og da der til hans Gaard, som sagt, hørte en stor Have, hvori var god Plads til at lege, saa kom jeg der meget gjerne, især mod Enden af Sommeren, naar Ribs og Stikkelsbær vare modne. Paa den store Raadstueplads ved Siden af Oberst Hammer boede en rig Kjøbmand ved Navn Kappe, til hvem jeg ogsaa af og til blev indbuden. Jeg erindrer ham som en stor og fed

Figur med dobbelt Hage; jeg saae ham kun ved Middagsbordet og om Aftenen, naar der blev spillet Kort, da sad han stum og fordybet i sit Spil, og jeg troer aldrig, at jeg har talt et Ord med ham. Hans Kone derimod var mere snaksom, ogsaa hun saae meget velnæret ud. Hun vilde vide Besked om Alt, hvad jeg havde hørt paa de Steder, hvorhen jeg kom, hun viste mig forskjellige Kortkunster, som jeg ikke forstod mig paa, og opgav mig Gaader, som jeg ikke kunde gjette; jeg troer derfor ikke, at hun fik synderlig fordeelagtige Tanker om min Forstand. Hvad der interesserede mig meest i dette Huus, var et stort Uhr, der var opstillet i et lille Taarn inderst i Gaarden. Jeg fik flere Gange Lov til at gaae derop og see, hvorledes Hjulene dreiede sig, og hvorledes Værket blev trukket op, jeg stod nærved den store Klokke, og hørte de stærke Timeslag; alt dette satte min Phantasi i stor Bevægelse. Da jeg for et Aar siden igjen gjestede Bergen, saae jeg, at Taarnet stod der endnu ganske som i den længst hensvundne Tid; om Uhret endnu gik, og om Klokken slog, veed jeg ikke, men de gamle Beboere, som jeg havde kjendt, vare naturligviis for lang Tid siden døde, og Kjøbmand Kappes Firma var længst udslettet i Handelsverdenen. Af en prægtig, terrasseformet Have, der laae ved Kalfarveien, og havde til-

hørt ham i gamle Dage, kunde jeg ikke gjenfinde noget Spor.

En af de Mænd, i hvis Huus jeg ogsaa kom, var den bekjendte Nordahl Brun, som dengang endnu ikke beklædte Bispestolen, men var Stiftsprovst og Sognepræst til Korskirken. Han nød en stor Anseelse, og betragtedes som en af Landets største Talere. Hans Tragedier kjendte jeg naturligviis ikke, og skjøndt jeg ofte havde hørt hans berømte Folkesang: „Boer jeg paa det høie Fjeld", saa vidste jeg dog neppe, at han havde digtet den. Han var en stor, kraftig bygget Mand med stærkt udprægede Træk. Jeg husker ogsaa, at jeg flere Gange var i Kirken, baade med Madame Smith og senere med min Fader, naar Nordahl Brun prækede, men heller ikke hans mægtige Røst fandt Vei til min Sjæl, der endnu ikke var oplukket for den geistlige Veltalenhed.

Han havde flere Børn, blandt dem en halvvoxen Søn Ludvig Brun, som var den, der fornemmelig tiltalte mig, og vi bleve snart gode Venner. Han havde et blegt og alvorligt Ansigt, og jeg troer aldrig at have seet ham lege med nogen anden Dreng; men hvad der især drog mig til ham var den Mængde Spøgelsehistorier, han kunde fortælle. Det Mærkeligste ved Ludvig Brun var, at han selv troede paa sine Spøgelsehistorier, og aldrig tvivlede paa deres

Sandhed. Dette forhøiede endnu mere min Interesse ved at høre dem, og vist er det, at jeg var en langt opmærksommere og andægtigere Tilhører ved hans Fortællinger, end ved de bedste Taler af hans berømte Fader.

Af alle dem, til hvilke jeg dengang kom, er der Ingen, jeg mindes med større Taknemmelighed, end en velhavende og usigelig godmodig Kjøbmandsenke, ved Navn Madame Erichsen, hvis Huus laae mod Enden af den store Strandgade, temmelig nær ved den saakaldte Nykirke. Ingen Moder kunde behandle et elsket Barn med større Kjærlighed end den, hvormed hun behandlede mig. Hun lod mig meget ofte hente hjem til sig, og jeg blev der da den hele Dag, og om Natten med, naar Madame Smith vilde tillade det. Madame Erichsen tænkte da ikke paa Andet end paa, hvorledes hun bedst kunde fornøie mig; hun kjørte idelig ud med mig, hun sendte mig ogsaa en Mængde Legetøi, blandt Andet et fuldttiltaklet tremastet Skib, der ganske lignede dem, som jeg tidt havde seet i Bergens Havn. Hvergang jeg blev i hendes Bolig om Natten, fik jeg Lov til at ligge i hendes eget Sovekammer i en liden Seng ved Siden af hendes egen; ogsaa en stor Gyngehest fandtes der i hendes Huus, paa hvilken jeg var tilmode, som om jeg fløi igjennem Luften. Der var derfor Ingen, som jeg

hellere besøgte end hende, og Madame Smith sagde engang meget alvorlig til mig: „Det er intet Under, at Du hellere vil gaae til Madame Erichsen end til nogen Anden, thi hos hende har Du Lov til ganske at have Din egen Villie, og der er Ingen, der sætter Dig til Rette derfor.“

Jeg husker endnu en Aften, da jeg var paa et Børnebal hos Madame Erichsen. Tidligere, før mine Forældres Bortreise, havde der været et stort Bal i Nærheden af vort Huus, hvortil ogsaa mine Søstre vare indbudne. Jeg sad da længe i Mørke paa mit lille Kammer, og lyttede til den fjerne Musik, hvoraf jeg kun hørte de dybe Bastoner, alt det Øvrige døde hen i Luften før det naaede mit Øre. Jeg blev da meget veemodig stemt og betagen af stor Længsel efter at være der, hvorfra Musiken kom. Nu var jeg paa et saadant Sted, og hørte Musiken i Nærheden, og saae paa de Dandsende, der bevægede sig forbi mig i en prægtig Sal, hvori Lysekronerne blinkede; men da jeg ikke selv kunde dandse, saa oplevede jeg allerede dengang en af de Skuffelser, hvorpaa Livet er saa rigt, thi jeg fandt langt fra saa stor Glæde paa dette Sted, som jeg i Forveien havde haabet.

Madame Erichsen havde to voxne Sønner og en Datter, som dengang nylig var bleven confirmeret. Der var ogsaa en lille fiintbygget Pige i Huset med

et klogt Ansigt. Hun syntes at være en Mellemting mellem et Tjenestetyende og en Selskabsjomfru. Hun og Husets unge Datter lokkede mig en Dag til at fortælle Historien om Prinds Regliama, som jeg havde læst hos Madame Beaumont. Jeg var ogsaa villig dertil, men hvad jeg ikke kunde begribe, det var, at jo længere og meer alvorlig jeg fortalte, desto mere loe de to Piger, og undertiden blev Latteren saa stærk, at jeg maatte holde inde med min Fortælling. Jeg lod mig dog ikke forbløffe eller anfegte deraf, men saasnart Latteren sagtnedes, blev jeg ved lige til Eventyrets Ende. Senere maatte jeg mange Gange gjentage det, hvilket bestandig paany vakte deres Latter. Dette var da heller intet Under, thi min Hukommelse stod mig den Gang fortræffelig bi, og jeg fremsagde det Hele aldeles ordret saaledes, som det stod at læse i den stive, gammeldags Oversættelse. Jeg begyndte med Titelen „Prinds Regliama, et Eventýr", med Accenten paa den sidste Stavelse, og nu blev intet „Og" og intet „Men" glemt, men Alt blev ramset op fra Begyndelsen til Enden, sandsynligviis med en monoton Stemme, til stor Glæde for mine lystige Tilhørerinder.

Jeg maatte ogsaa fortælle Historien om den burgundiske Ridders Hest, der blev jaget ud i Vinterkulden, og som Hertugen siden tog i Beskyttelse. Her

kunde jeg endnu mindre begribe, hvorfor de loe, og det Besynderligste var, at netop det, der havde rørt mig til Taarer, og der næsten endnu bragte mig til at græde, naar jeg fortalte derom, syntes at være det, der allermeest vakte deres Latter.

Forresten holdt jeg meget af den lille Pige med det kloge Ansigt; thi hun var meget god og venlig, og kappedes med Madame Erichsen selv om at give mig Frugter og Kager og Alt, hvad hun troede kunde glæde mig. Den eneste Løn, hun forlangte, var, at jeg skulde fortælle Eventyret om igjen om Prinds Negliama, hvilket jeg ogsaa gjorde, og hun loe da næsten ligesaa meget deraf, som dengang hun hørte det første Gang.

Hvorledes Sladder og urimelige Paastande, selv naar de komme fra uforstandige Børns Mund, kunne finde Tiltro, derpaa kan jeg fra disse mine tidligste Aar give et slaaende Exempel. Jeg lyttede allerede dengang mere til de Voxnes Ord, end disse tænkte eller anede; jeg hørte da, at Madame Erichsens yngste Søn, Wollert Erichsen, blev mindre forbeelagtig omtalt, medens den ældre, Hans Erichsen, blev rost som en duelig og dygtig ung Mand. Den sidste havde ogsaa et smukt Ydre, og behagede mig meget, hvilket ikke var Tilfældet med den yngre, som jeg desuden kun lidet saae, thi han var sjelden hjemme. En Dag,

da han mod Sædvane havde spiist til Middag hos sin Moder, saae jeg ham komme ind med en Sabel i Haanden og drage den af Skeden, hvorefter han med en vild Bevægelse og med et tilsyneladende vredt Aasyn, vendte Spidsen af Sabelen mod sin Moders Bryst. Naturligviis var dette kun en ilde anbragt Spøg; men jeg tog Sagen for Alvor, og da jeg kom hjem berettede jeg, at Wollert Erichsen havde truet sin Moder med en blank Sabel. Den godtroende Sidsele slog Hænderne sammen af Forskrækkelse, ja selv Madame Smith syntes at fæste Lid til min Fortælling, og hvo veed, hvorvidt Rygtet om denne formeente Ugjerning siden har udbredt sig.

En anden Person, som jeg ogsaa har forsyndet mig imod, og som jeg fra første Dag, jeg kom i Madame Smiths Huus, ikke kunde lide, var dennes Datter, den stakkels Gertrud, der, som sagt, næsten bestandig var syg, og som jeg ofte saae gaae op og ned ad Gulvet i de største Smerter. Dette har vistnok havt Indflydelse paa hendes Humeur, saa hun ikke altid var saa ganske venlig stemt, men jeg husker dog aldrig, at hun har gjort mig nogen virkelig Fortræd eller Uret. Ikke desmindre maa jeg til liden Ære for mig tilstaae, at jeg ikke saa sjelden omtalte hende saaledes i Andres Nærværelse, at de maatte troe,

jeg idelig var udsat for Udbrudet af hendes slette Lune, og at hun virkelig var ond imod mig.

Der er endnu en Mand, som jeg paa dette Sted ikke bør forbigaae; hans Navn var Tvedt; han var Fuldmægtig hos min Fader, og bestyrede dennes Embede i hans Fraværelse. Fuldmægtig Tvedt var, som hans Accent strax røbede, født i Kjøbenhavn. Han var noget fyldig uden at være fed, og han havde et fiint, smukt og næsten skjelmsk Ansigt. Han fortalte mig mange smaa Historier og lystige Anekdoter, hvoraf han selv var den, der loe meest, og han var bestandig i godt Humeur. Han kom ofte, naar Veiret var nogenlunde klart, og hentede mig ud at spadsere, især ad Nygaardsveien, hvor Egnen var flad, thi han holdt ikke meget af at stige op paa de høie Fjelde. Naar vi kom til Nygaard, kastede han sig tidt ned i Græsset, og blev liggende der, medens jeg plukkede Markblomster rundt omkring. Undertiden havde han ogsaa Kirsebær, Appelsiner eller Kager med, som vi da begge spiste med stor Lyst. Iøvrigt var han, som jeg senere hørte min Fader sige, en duelig og hurtig Forretningsmand.

Fuldmægtig Tvedt boede dengang i min Faders Huus, hvor nogle mindre Værelser vare ham overladte. Han var ikke gift, men hans Søster bestyrede hans Huusholdning. Han tog mig undertiden med

til mit gamle Hjem, som jeg med Glæde atter besøgte; thi vel vare de store Værelser, hvori vore bedste Møbler stode, aflukkede, men i Kjøkkenet, paa Gang og Trapper, i den store Gaard og i Baghuset, kunde jeg lege saameget, jeg vilde, og jeg følte mig da tilmode, som om den gamle Tid var vendt tilbage.

Endelig ankom den Efterretning, at mine Forældre og Søskende havde begyndt paa deres Hjemreise. Rimeligviis maae de denne Gang have gjort en Omvei, thi de reiste bort igjennem Sognefjorden, men kom tilbage gjennem Hardangerfjorden, ledsagede af min Broder. Paa den Dag, de ventedes, reiste jeg dem imøde til et Skydsskifte, noget over to Mile fra Bergen, der kaldes Bukken. Fuldmægtig Tvedt førte mig derhen. Strax da jeg steg i Land, blev jeg modtagen af min gamle Ven Johannes, som var kommen i Forveien, rimeligviis for at bestille videre Befordring til Bergen. Et Par Timer derefter kom mine Forældre og Søskende, tilligemed Jfr. Hygen, og vi reiste nu samlede til Byen. Flere af min Faders Venner havde samlet sig ved Landingsstedet, hvorfra vi, ledsagede af et temmelig stort Følge, begave os til vort Hjem.

Jeg havde dengang ikke ret ofte seet min ældre Broder Andreas Hauch, thi han havde kun været lidet hjemme, især i den senere Tid, efterat han var kom-

men til Qvindherred, og vi saae ham i Almindelighed kun eengang om Aaret, da han paa kort Tid gjestede sin Faders Huus. Han og jeg bleve snart gode Venner; hvad han især kunde godt lide, sagde han mig siden, var, at jeg, istedenfor at følge ind med mine Forældre, havde stillet mig ved Døren, og præsenteret for dem med et lille Gevær, jeg havde faaet. „Det var vel gjort", sagde han, „og det viste, at jeg nok vilde blive en rask Gut."

Det var bestemt, at ogsaa jeg skulde sættes i Huset hos Niels Hertzberg, men jeg var altfor ung, meente man, det maatte derfor udsættes et Aar, hvori jeg endnu skulde boe i mine Forældres Hjem.

Den af mine Søskende, som jeg i hiin Tid levede meest med, var min yngre Søster Ovine Hauch, som, uagtet hun kun var to Aar ældre end jeg, dog var langt forud for mig i Kløgt og Udvikling. Har der nogensinde været Skabninger, der syntes at tilhøre en Verden, hvori Luften var finere og mindre trykkende end her i vor tunge og jordiske Atmosphære, saa maatte hun vistnok henregnes imellem dem. Dog staaer hendes Billede, saaledes som hun i sin Barndom var, ikke saa klart for mig, som Billedet af, hvad hun senere udviklede sig til. Da hun blev ældre, var hun ganske vist en af de ædleste og bedste

qvindelige Skabninger, jeg har kjendt. Jeg har kun fundet Faa, der vare mere opoffrende for deres Venner, og mere beredte til at glemme sig selv for dem, de havde bundet sig til, end hun. Hvad hun saaledes siden blev, har naturligviis i Anlægget fra hendes første Tid været tilstede, men jeg var dengang ikke klartseende nok til ret at mærke det. Dog var det allerede da kjendeligt, at ethvert Udbrud af Raahed og utæmmet Egenkjærlighed forfærdede hende, og bragte hende til med Sky at trække tilbage; enhver Mishandling af et levende Væsen, selv af det ringeste Dyr, voldte hende ikke blot aandelig, men endog legemlig Smerte. Jeg husker endnu, hvor tungsindig og bedrøvet hun saae ud, da hun engang laae i et Vindue ved Siden af mig, og saae Efteraarsstormene lege med det visne Løv i den nærliggende Have. Meget af dette havde hun tilfælles med sin Moder, og der var neppe Nogen blandt os Alle, der havde en saa stærk indvortes Lighed med denne som hun.

Den, hun engang for Alvor havde fattet Godhed for, blev hun ogsaa tro til Døden. Undertiden sagde hun til mig, at hun holdt mere af min Broder end af mig, og denne Forkjærlighed beholdt hun sit hele Liv igjennem. Imidlertid vare vi meget gode Venner, og jeg husker ikke, at der ret mange Gange har været nogen Uenighed imellem os, men hændtes det en

sjelden Gang, da var Skylden ganske sikkert min, og hun behøvede blot at ane, at jeg var bedrøvet og ulykkelig, saa var enhver Misforstaaelse glemt, og hun var beredt til ethvert Offer for at hjelpe mig, saa jeg kunde blive tilfreds og glad igjen.

Hun sagde flere Gange til mig, da hun endnu var Barn, at hun vilde have holdt langt mere af mig, hvis jeg havde været en lille Pige. Hun havde dengang næsten bestandig nogle smaa Veninder, som hun inderlig elskede, og med hvilke hun legede. Jeg var undertiden med i Legen og en af mine tidligste Erindringer er, at jeg stod midt i en Kreds med tilbundne Øine, og hørte de Andres Sang, medens de gik rundtom mig. Tilsidst standsede Sangen, og en af dem talte et Ord til mig, og jeg skulde da gjette, hvem det var. Men de fleste af disse Lege ligge saa langt tilbage i min Erindring, at de skjule sig i en fjern Taage.

Engang fortalte hun mig en underlig Drøm, hun havde havt. Hun drømte, at hun stod foran et Slot, hvis Mure vare bedækkede med Grene, hvorpaa der hang store, deilige blaae Blomster, der endog strakte sig høit over Taget op i den blaa Luft, og hvis Lige vist aldrig voxede her paa Jorden. Naar jeg tænker paa den hemmelighedsfulde Mine, hvormed hun fortalte det, saa kan jeg neppe tvivle paa, at hun

troede, at dette var mere end en Drøm, og at hun virkelig havde været paa et saadant Sted, langt borte fra Jorden i et paradisisk Land.

Naturen opstiller ofte stærke Modsætninger nær ved hinanden, saaledes gik det ogsaa her. Min ældste Søster var i høi Grad forskjellig fra min yngre, og de timelige Goder, som denne kun lidet forstod at skatte, uden forsaavidt hun kunde forskaffe Andre Glæde dermed, havde for min ældre Søster en høi Værd for deres egen Skyld. Allerede tidlig eiede hun en Rigdom af Legetøi og selv af mere værdifulde Gjenstande, som vi Andre vare langtfra at besidde; ja, hun syntes begavet med et afgjort Samler- og Handelstalent, som maaskee var nedarvet fra nogle ældre Medlemmer af min Moders Familie.

Kort efter min Faders Hjemkomst mødte der mig et uventet Held. En gammel Doctor ved Navn Oken, som jeg aldrig før havde talt med, fik det Indfald at indsætte mig i sit Testament som Arving til tusinde Rigsdaler. Jeg maatte nu i Følge med min Fader aflægge ham flere Besøg. Han boede paa et Apothek, der laae nærved den saakaldte Nykirke, og hvorfra der udgik en stærk Moskuslugt, som dengang var mig meget ubehagelig, hvorfor jeg ikke ret gjerne gik derhen. Som oftest fandt vi ham paa Sygeleiet, og han klagede bestandig over sin Gigt og

sine søvnløse Nætter. Et Par Aar efter døde han, og den omtalte Pengesum blev givet i min Faders Værge. Han efterlod mig ogsaa en lille Bogsamling, der ikke, som man skulde troe, bestod af medicinske, men meest af historiske, philosophiske og naturhistoriske Skrifter.

I den sidste Sommer, jeg tilbragte i Bergen, kom der en Dandsemester til Byen; han opholdt sig der i sex til otte Uger, og oprettede en Dandseskole for Børn, som blev besøgt baade af Piger og af Drenge. Min yngste Søster og jeg bleve efter nogen Betænkning ogsaa sendte derhen; min ældre Søster havde allerede tidligere modtaget den nødvendige Undervüsning i Kunsten.

Denne Dandsemester kaldte sig Hr. Walke, og gjorde Tjeneste ved det daværende Balletpersonale i Kjøbenhavn. Han var en stor Karikatur, og det syntes et Slags Ironi af Tilfældet, at han skulde være Lærer i den Kunst, hvori medfødt Gratie er det Midtpunkt, hvorom det Hele dreier sig, og som ingen tillært Færdighed formaaer at erstatte. Han var lang, tør og meget mager næsten som en Beenrad, hans Hoved var smalt og skaldet, og hans Lemmer saa slet proportionerede, at hver Bevægelse klædte ham ilde. Han stammede stærkt, ja, undertiden blev Stemmen ganske borte for ham, hvilket, som man paastod, kom af en Feil i hans Tunge. For at

hjelpe herpaa, pleiede han, naar hans Stemme svigtede ham, at fegte rundt i Luften med sine Hænder. Dette vakte ofte Latter mellem hans Elever, hvorover han blev meget opbragt. Følgen var, at hans Mund endnu stærkere gik i Baglaas, hvorfor han gesticulerede endnu ivrigere, og vakte endnu større Latter. Det Hele endte som oftest med, at et Par Drenge bleve stillede op i en Krog til Spot og Spee og til Advarsel for de Andre. Saaledes kunde man undertiden see fem til sex Drenge stillede rundtomkring i Krogene, og naar Straffen end ydermere skulde skærpes, bandt Hr. Walke selv med et Lommetørklæde en stor Stok fast til Delinqventens Arm. Damerne bleve dog, saavidt jeg husker, forskaanede for denne Straf, skjøndt det ofte var dem, der loe allermeest. Springe kunde han for Resten og gjøre Entrechats og dreie sig rundt i Luften, medens han til samme Tid spillede paa en liden Stokfiolin. Alt dette vidnede ganske vist om stor Behændighed og Bevægelighed, men det klædte ham meget ilde; dog forstod han i kort Tid at dressere Børn, saa de kunde deeltage i alle de Dandse, der dengang vare i Mode.

Dandseskolen var deelt i tre Drenge- og tre Pigeklasser, hvori Enhver, saavidt muligt, fik Plads efter den Fremgang, han lagde for Dagen. Min

Søster og jeg kom først ind i Skolen noget efter, at den var begyndt. Min Søster, som dengang var meget let og smidig i sine Bevægelser, gjorde hurtige Fremskridt; jeg derimod stod meget tilbage, og det kostede mig stor Anstrengelse blot at lære de fem Positioner og de saakaldte store og smaa Battements, der gik foran for de egentlige Dandseøvelser. De forskjellige Trin, eller de Steder, hvorhen man skulde sætte Fødderne for at dandse en Menuet eller en Vals eller en saakaldet engelsk Dands vare angivne med Kridtstreger paa Gulvet. Jeg kom i lang Tid ikke videre end til Menuettrinene, og fik derfor min Plads i tredie Klasse blandt de yngste Børn.

Der var to Værelser, et større, hvori de, som havde bragt det videre i Kunsten, øvede sig, og hvori Hr. Walke almindelig selv var tilstede, og ledede det Heles Gang, og et mindre, hvori Begynderne modtoge Veiledning. Her anvendte han den indbyrdes Underviisning, og udvalgte to eller flere Drenge af øverste Klasse, som skifteviis veiledede os. Jeg havde til mit Uheld faaet en Læremester, der var meget heftig, og naar det ikke vilde gaae, som han ønskede, saa søgte han at hjelpe derpaa med Puf og Stød. Dette taalte jeg til en Tid, men da jeg engang syntes, at han gik for vidt, begyndte jeg at puffe ham igjen. Det kom da til et fuldkomment Slagsmaal imellem

os, hvori det rimeligviis vilde være gaaet mig galt tilsidst; thi min Modstander var baade større og stærkere end jeg. Men endnu medens Slaget var i fuld Gang, og Seiren uafgjort, traadte Hr. Walke selv ind, og uden at undersøge, hvem der havde Ret eller Uret, stillede han os begge op i en af de Kroge, hvori de uartige Drenge pleiede at udstaae deres Straf. Dette syntes mig en uhyre Krænkelse, og jeg græd bittre Taarer derover, medens min Modstander udholdt sin Straf med stoisk Ro og Ligegyldighed. Dette kunde Hr. Walke dog ikke lide, hvorfor han greb til det ovenomtalte yderste Middel, og bandt den største Stok, han kunde opdrive, fast til hans Arm. Uagtet jeg nu gik fri for denne forstærkede Straf, og kort efter blev aldeles benaadet, saa syntes jeg dog, at jeg havde gjennemgaaet en stor Beskæmmelse.

Kort efter blev jeg rammet af en ny Krænkelse, der gik mig endnu mere til Hjerte. Noget før Hr. Walke aabnede sin Dandseskole, var Familien Price kommen til Bergen. Denne Familie, som gjennem flere Slægtled har udmærket sig ved sin akrobatiske Færdighed, havde allerede dengang et stort Navn. Jeg havde selv været tilstede ved en af Familiens Forestillinger, og var forbauset over dens Færdighed i at dandse paa Linie, en Kunst, om hvis Mulighed jeg før ikke havde havt noget Begreb. Nu traf det

sig saa, at to halvvoxne Piger af denne Familie nogle Gange besøgte Hr. Walkes Dandseskole. Hvorfor de kom, veed jeg ikke; thi de vare vistnok skredne saavidt frem ogsaa i Dandsekunsten, at de ikke trængte til Hr. Walkes Veiledning.

En Dag fik Hr. Walke det Indfald, at jeg skulde forsøge mine Kræfter ved at dandse en Dands med den ældste Jomfru Price; maaskee var det hans Hensigt derved at vække min Æresfølelse. Han viste mig selv de forskjellige Trin, jeg skulde gjøre; min Dandserinde søgte ogsaa i Begyndelsen meget venlig at vise mig tilrette, men det gik dog galt, jeg kom ud af Takten og bragte Forvirring i de Dandsendes Rækker. Tilsidst tabte hun Taalmodigheden og sagde, at hun ikke kunde begribe, hvorfor man havde givet hende den sletteste Dandser paa hele Dandseskolen. Dermed trak hun sig tilbage og erklærede, at hun var træt og ikke vilde dandse mere. Uagtet jeg endnu befandt mig i den Alder, hvori man lidet tænker paa at vinde Damernes Gunst, saa havde hun dog gjort et saa stærkt Indtryk paa mig ved sin Liniedands, at jeg følte mig meget ydmyget ved den Rolle, jeg havde spillet.

Jeg veed ikke, om det var denne Ydmygelse eller andre Grunde, der virkede paa mig, men vist er det, at jeg begyndte at anstrenge mig mere end forhen.

Jeg bemærkede desuden ved at see nøiere til, at de Øvrige ikke holdt sig nøie til de Trin, der vare tegnede med Kridt paa Gulvet; det Vigtigste var at bevæge sig med Frihed og i den rette Takt. Dette søgte jeg at efterligne, og da jeg ogsaa fik nogen Veiledning hjemme af mine Søstre, saa bragte jeg det snart saavidt, at Hr. Walke blev mere tilfreds med mig og erklærede, at jeg havde gjort stor Fremgang. Jeg blev da flyttet op i en høiere Klasse, og fik Lov til at dandse med de Ældre, hvorved min Sikkerhed daglig tiltog. Kort efter gav Hr. Walke mig et godt Skudsmaal til min Fader og meente, at jeg, ifald han havde kunnet undervise mig noget længere, skulde være bleven en god Dandser.

Hr. Walke vilde ikke blot lære os at dandse, men han ønskede ogsaa at give os en zirligere Anstand og en mere forfinet Politur i andre Retninger. Derfor befalede han, at alle de ældre Drenge skulde komme i Skolen med en Stok i Haanden og med en Snuustobaksdaase, og at Damerne skulde bringe deres Vifter med. Dette skete ogsaa tildeels, og han gav dem nu den fornødne Underviisning om, hvorledes disse Gjenstande skulde behandles. Dernæst maatte vi af og til marschere rundt i Salen, hver med en Dame under Armen, og naar han forbrede det, maatte vi standse, Damerne maatte neie, og Herrerne bukke og

kysse Damerne paa Haanden. Endvidere forlangte han, at hver af os, naar vi gik, skulde følge en af Damerne hjem, der da maatte tage sin Ledsager under Armen, og han laae selv i Vinduet for at paasee, at hans Ordre blev nøiagtig efterlevet. Jeg maatte føre en halvvoxen Pige hjem, der var Datter af en Justitiarius Haberdorff, og boede paa Lunggaardsveien, ikke langt fra min Faders Huus; min Søster blev ogsaa ledsaget af en Cavaleer. Men neppe vare vi komne saalangt bort, at vi troede os sikkre for Hr. Walkes Speiderblik, saa slap vi hverandre, og gave os til at løbe hjem med Latter det Bedste, vi kunde. Det Samme gjorde de Øvrige, saa det ikke syntes, som om denne Deel af Hr. Walkes Underviisning skulde bære nogen synderlig Frugt.

Det Huus, hvori Dandseskolen holdtes, tilhørte dengang en Kapitain Kyhle, som var en god Ven af min Fader og ligeledes af Nordahl Brun, i hvis lyriske Digte hans Navn forekommer. Det var en stor Bygning med fremspringende Fløie nærved Raadstuen; den pleiede at benyttes, hver Gang omreisende Skuespillere kom til Byen, det var ogsaa der, at Prices Familie havde givet sine Forestillinger. Den staaer der endnu ganske som i gamle Dage, og da jeg ved mit sidste Besøg i Bergen kom forbi Raadstuepladsen, kjendte jeg den strax igjen.

De saakaldte Oplysningsmænd førte i min Barndom det store Ord. Diderots Encyclopædi blev af Mange betragtet som Tidens Bibel, og uagtet Reactionen alt var begyndt, saa stode dog Campe, Salzmann og Basedow endnu i høi Anseelse som den ny Læres Coryphæer. Ifølge deraf strømmede en Syndflod af Oplysningsskrifter og Børnebøger fra Tydskland ind til os. Min Fader besad, foruden det store Revisionsværk af Campe, og foruden flere Skrifter af Salzmann og Rochow, ogsaa en dansk Oversættelse af Salzmanns Underholdninger for Børn. Den var temmelig bindstærk og bestod af otte Dele. Det var især fra denne Bog, at jeg i den Mellemtid, der forløb, efterat jeg havde forladt Madame Smith, til jeg kom til Ovindherred, hentede min aandelige Næring; thi den Læselyst, der var bleven vakt hos mig i Madame Smiths Huus, tiltog bestandig, eftersom jeg blev ældre.

I Salzmanns Underholdninger for Børn findes ved Siden af meget Andet, der i sit Slags kan være ganske forstandigt, flere Dramaer, hvoraf eet især staaer levende for min Erindring. Da dette tillige er et af dem, hvori Forfatterens Tendents skarpest træder frem, saa skal jeg, saa godt, som min Hukommelse tillader det, stræbe at give et Referat deraf, og dette Stykke maa da staae som Repræsentant for den Kunstnydelse,

Forfatteren betragter som meest passende for Bogens unge Læsere.

I Stykkets Begyndelse forberedes en Julefest for en talrig Børneflok, der bestaaer baade af mandlige og qvindelige Medlemmer. De ere Allesammen artige Børn paa en Eneste nær, og han er da den tragiske Helt, paa hvem der skal statueres et Exempel til Skræk og Advarsel for Ligesindede. I den første Scene seer man ham alene, han lytter efter Portklokken, naar den ringer, han seer ud af Vinduet, og taler med den Pige, der skal bringe Kager og Bagværk hjem, og han gjør en nøie Fortegnelse over al den Rigdom, hun bringer. Flere Gange ringer Klokken paany, bestandig kommer der flere Kager hjem, saa at hans Begjerlighed bestandig stiger. Nu træde de andre Børn ind, af hvilke Nogle drive Artigheden saa vidt, at de erklære, at de slet ikke bryde sig om Kage, og at et Stykke Brød vilde være dem ligesaa kjært. Stykkets Helt er da strax tilrede, og tilbyder sig at give dem saameget Brød, som han kan skaffe tilveie, saafremt han maa faae deres Kager til Gjengjeld, men derpaa indlade de dem dog ikke.

Kort efter, formodentlig i Begyndelsen af anden Akt, seer man et Bord, hvorpaa Julegaver og Kager ligge fordelte til hver Enkelt, saaledes som For-

ældrene have bestemt det. Nu lister den uartige Dreng sig ind, tager Servietterne tilside, der skjule Kagerne, og skærer et Stykke bort af hver Kage, saa stort, som han mener at kunne vove det, uden at det vil mærkes, hvorpaa han dækker Alt til paany, og gaaer bort med sit Bytte. Derefter komme hans Søskende tilbage, men disse ere altfor uegennyttige til at spise deres Kager alene, et Par fattige Børn bliver da hentet, med hvilke de dele deres Julegaver. Pigerne have desuden syet eller strikket Foræringer til dem, Drengene give dem Penge af deres Sparebøsser. Kort derpaa seer man en stor Effectscene, hvori Forældrene træde frem, som hemmelig have været Vidner til deres Børns Opførsel, og ere meget rørte derover, ogsaa de vise deres Gavmildhed mod de fattige Fremmede, hvorefter de bevægede Forældre omfavne deres ædle Børn, og dermed sluttes Akten.

I den næste Akt seer man Reversen af Myntstykket. Den forvorpne Dreng, der har været saa fræk og ugudelig at skære Stykker bort af sine Søskendes Kager, præsenteres siddende i en Lænestol, bleg og elendig, med en Nathue paa og med et Bind om Hovedet, ved Siden af staaer et Bord med Medicinflasker. Han har nemlig spiist formeget af Kagerne, og lider nu den retfærdige Straf, der rammer ham i Skikkelse

af Smerter i Underlivet og Hovedpine, saa at den ulykkelige Misdæder kun faaer liden Glæde af al den Juleherlighed, han havde haabet paa. Saaledes kommer den straffende og hevnende Nemesis, og med en moralsk Tale af Faderen slutter det Hele. — Maaskee har jeg feilet noget i Referatet af det Enkelte, thi det er otte og tredsindstyve Aar siden jeg læste Stykket; i det Væsentlige troer jeg dog, at det er rigtig gjengivet.

De fleste af mine Læsere ville vel være enige med mig i, at man neppe paa en saadan Grund kan bygge noget Mesterstykke, og dog tør jeg ikke negte, at dette Skuespil frembragte et Slags Spænding hos mig, saa jeg ikke lagde Bogen hen, før jeg havde læst det til Ende. Dette er et nyt Beviis paa, at den, der skriver et maadeligt Drama, derfor just ikke behøver at frygte for Mangel paa Læsere, ja meget ofte kan Antallet af hans Læsere netop derved forøges.

Dog gik min Kjærlighed for dette Slags Poesi ingenlunde saavidt, at jeg foretrak den for Prinds Negliama eller for Prinds Jomère med den lange Næse, eller for Skjønheden og Bæstet, eller for den ædle Prinds Tity osv., om hvilke jeg havde læst hos Madame Beaumont, men i Mangel af noget Bedre tog jeg dog til Takke dermed; Salzmanns Karl von Karlsberg, som jeg et

Par Aar senere læste, gjorde et mindre behageligt Indtryk paa mig; og uagtet jeg dengang kunde fordøie Meget, saa følte jeg mig dog saa uhyggelig berørt af al denne menneskelige Elendighed, der er opdynget i sex Bind, at det kostede mig stor Møie at læse Bogen til Ende.

Imidlertid havde jeg faaet en ny Veileder eller i det mindste en ny Omgangsven, hvis Methode ikke stemmede ganske overeens med den, der følges i Salzmanns Opdragelsesskrifter. Vi havde en Vaskerkone ved Navn Johanne, der boede i Hæggen høit oppe paa Fløifjeldet. Denne Johanne havde en Søn, som var nogle Aar ældre end jeg. Hans Navn klang temmelig hollandsk, han blev kaldet Hans Ewert. Han var ganske vist et selvskrevet Medlem af det store Broderskab, som dannedes af de bergenske Gadedrenge, bestemt fra Fødselen af til at indtage en Plads i deres vidtløftige Familie. Dog tillode mine Forældre, der havde Godhed for Moderen, og der efterhaanden, som jeg voxede til, bleve noget mindre strenge i deres Affondringssystem, at jeg legede i Gaarden med ham. Han fortalte mig da Meget om sine og sine Kammeraters Bedrifter, og om hvorledes alle Fjeldgutterne stode fast sammen i et væbnet Forbund mod en stor Forening af andre Drenge, som boede paa den anden Side af Engen, og som de

kaldte Markegutterne. Skulde man troe hans Beretninger, saa var en eneste Dreng fra Fjeldet tilstrækkelig til at banke fire af de saakaldte Markegutter. Ingen Soldat af Napoleons Armee kunde tale med større Stolthed og Selvfølelse om sine Felttog, end han talte om de Nederlag, han og hans Kammerater ved hvert Sammenstød tilføiede deres Fjender, og Gutten Hans Ewert, saaledes kaldte han sig selv, behøvede blot at vise sig, saa vendte alle Markegutterne sig til Flugt. Nogen Sandhed laae der maaskee paa Bunden af dette Praleri; thi han saae temmelig stærk og fiirskaaren ud, saa at det var rimeligt nok, at han kunde give sine Modstandere en Deel at bestille, før han blev overvunden.

Hans Ewert talte ogsaa tidt om alle de deilige Duer, der levede oppe i Hæggen, og om hvor lidet det kostede at føde dem, og om, at man, naar man bare eiede et Par gode, velafrettede Duer, kunde lokke de andre Flokke til sig. Han bragte det og saa vidt, at jeg fik en overordentlig Lyst til selv at eie et Par slige Duer. Tilsidst kunde jeg ikke undlade at tale til min Moder derom, og jeg bad hende saa længe, til hun endelig tillod, at Hans Ewert kjøbte et Par Duer paa hendes Bekostning; dog maatte de ikke være hjemme i Gaarden hos os, men Hans Ewert skulde bringe dem op til Hæggen i sin Moders Huus, hvor

der, som han sagde, var et Dueslag, jeg kunde da komme derop hver Dag for at besøge dem, om jeg havde Lyst. Duerne bleve kjøbte, Hans Ewert bar dem først hjem til os, hvor jeg en eneste Gang fik dem at see. Hans Ewert tog dem derefter med sig, jeg beholdt Eiendommen over dem i Phantasien, han i Realiteten. Hver Uge fik han Penge af min Moder for at kjøbe den Føde, de behøvede. Til Gjengjeld fortalte han mig, hvor godt de havde det, og at de nu havde faaet Unger, der tegnede til at blive smukke, og at de vare saa tamme, at jeg kunde tage dem i Hænderne, hvis jeg engang vilde besøge ham, men tillige bad han bestandig om nye Tilskud i Penge; thi jo mere Ungerne voxede, sagde han, des flere Ærter trængte de til. Hvorvidt han brugte de Penge, han fik, til Indkjøb af Ærter, veed jeg ikke, men vist er det, at jeg aldrig kom op i Hæggen, og aldrig meer fik Duerne at see. Kort efter gik det galt med Hans Ewert, han havde gjort sig skyldig i et Tyveri, og turde siden ikke mere komme i vort Huus; jeg hørte da ikke meer Noget om Duerne og veed ikke, hvad Skjebne de fik, rimeligviis har Hans Ewert solgt dem.

Saaledes blev ogsaa min Moder rammet af den Ironi, der saa tidt møder os i Livet, skjøndt vi kun sjelden lægge Mærke dertil: hun, som frygtede saameget for, at jeg skulde give mig af med de Drenge,

som løb om paa Gaden, hun havde tilsidst tilladt en af de Værste af det Slags at faae Indpas i vort Huus, og de onde Følger udebleve heller ikke.

Det var nu paa Tiden, at jeg fik en grundigere og alvorligere Underviisning end den, Dandsemester Walke og Salzmanns Børnekomedier havde kunnet give mig, og den udeblev heller ikke. Niels Hertzberg og min Broder aflagde i Efteraaret 1798 et Besøg hos os, hvorefter jeg fulgte dem tilbage til Malmanger, saaledes kaldes Præstegaarden i Qvindherred, hvor jeg nu i lang Tid skulde boe. Kun een Gang om Aaret, aflagde vi et Besøg i Hjemmet, hvilket varede i fjorten Dage; dette var en fast Ret, der blev strengt overholdt, saalænge mine Forældre boede i Bergen.

Vi havde vel ogsaa i Bergen, hvor der, som bekjendt, er en latinsk Skole, kunnet erhverve de Kundskaber, vi foreløbig behøvede. Men de bergenske Skoledrenge havde dengang et mindre godt Lov paa sig, end de siden fik, da den bekjendte Lyder Sagen blev Lærer i Skolen, og gjengav den dens gamle Anseelse. Deels har da vel min Moders Frygt for, at vi skulde blive smittede af Skoledrengenes Vildskab, deels den store Tillid, som min Fader, og det vistnok med Rette, havde til Niels Hertzbergs Dygtighed,

været Grunden, hvorfor han foretrak at vælge han til sine Sønners Opdrager.

En af de sidste Begivenheder, jeg erindrer fr denne Periode af mit Liv, er, at jeg fik Tilladelf til at følge min Broder paa en stor Slæde- elle Kjelketour. Det var seent paa Efteraaret, der va falden Snee, som fulgtes af nogle Dages Frostveir. Drengene i Bergen havde, foruden mange andr Friheder, ogsaa Tilladelse til at glide ned ad de store Domkirkebakke, der ligger paa Kirkegaarden selv, indenfor den vidtløftige Muur, som skiller denne fr de tilgrændsende Gader. Min Broder havde ogsaa vidst at skaffe sig en Kjelke, jeg fik Plads derpaa foran ham, og saaledes glede vi flere Gange ned ad den lange Bakke i Selskab med mange andre Drenge. Det var Maaneskin, og det glimtede selsomt fra de store Kirkevinduer, Kirkemuren gav Gjenlyd, hvergang Drengene skreg og hujede; og det var med en egen Blanding af Frygt og Velbehag, at jeg gled forbi det høie Taarn og de stille Gravminder, der stode halv synlige i Maaneskinnet.

Qvindherred.

Malmanger ligger i søndre Bergenhuusamt, og grændser tæt op til Baroniet Rosendal, som dengang antoges at ligge syv norske Miil sydost for Bergen; ved nøiere Opmaaling har man nu fundet, at Veien er noget længere. Dengang tilbagelagde man den, naar Vinden var god, i een Dag, men tidt, naar Veiret var uroligt, maatte man anvende flere Døgn dertil. Især var Veien over den saakaldte Bjørnefjord vanskelig, thi her gik der en stærk Søgang, og jeg har ofte maattet betale min Tribut til Bølgerne, naar vi roede derover. Niels Hertzberg, som var en kjæk og bristig Sømand, der selv styrede sin Baad, og sjelden veg tilbage for Storm eller Uveir, tilendebragte som oftest Reisen i een Dag. Men da vi engang fulgte hjem med Baroniets Forvalter, brugte vi næsten en heel Uge dertil; vi maatte nemlig, da

Bjørnefjorden var i sit onde Lune, søge Tilflugt i en smal Bugt imellem Øerne, som kaldes Qvalesund, og der laae vi veirfaste i fem Dage. Dengang vi omsider kom hjem, var Hr. Hertzberg meget misfornøiet og meente, at Forvalteren ikke var stort bedre end en Nathue. Nu tilbagelægger man Veien med Dampskibet i henimod syv Timer.

Niels Hertzberg, som i al den Tid min Broder og jeg tilbragte hos ham, var Præst i Qvindherred, men som siden blev forflyttet længere ind i Fjorden til Ullensvang og Kintzervig, var en Mand, hvis Navn i den følgende Tid blev vidt bekjendt i Norge, og der vistnok seent vil glemmes, især i de Egne, hvori han nærmest udøvede sin Indflydelse. Allerede i hans tidligere Aar var han meget agtet, hans personlige Elskværdighed gjorde ham ogsaa meget afholdt, og hans Anseelse tiltog bestandig, saalænge han levede. Dengang jeg kom til Qvindherred var han endnu kun sex og tredive Aar; han var smidig, rank og velvoxen, skjøndt noget mager; han bar ikke Parykt, men sit eget Haar, og udmærkede sig allerede derved fra de omboende Præster, som han ogsaa i andre Henseender kun lidet lignede.

Hans Aand var meget levende og let bevægelig, han havde forsøgt sig i flere Retninger, og bragte det bestandig til en vis Dygtighed i Alt, hvad han tog

sig for. Han kunde snedkre og dreie, og mange Slags Haandværksredskaber hang rundt paa Væggene i hans Værelse ved Siden af hans Bogsamling. Han forfærdigede Barometre og Thermometre, og var meget ofte om Morgenen, medens han hørte os i vore Lectier, sysselsat med at udkoge Qvægsølvet i de forskjellige Rør, eller med at blæse Thermometerkugler op, eller med at afstikke Graderne paa Brættet, og dog overhørte han aldrig den mindste Feil. Han var ogsaa en øvet Landmaaler, ja, det havde tidligere været hans Ønske at opoffre sig heelt hertil og til de mathematiske Studier, indtil det lykkedes hans Velynder Greve Hjelmstjerne at bringe ham til at tage den theologiske Examen; men saalænge jeg var hos ham, var han utrættelig i at bestige de omliggende Bjerge og med at udmaale deres Høider. Ogsaa Lægehospitalerne havde han besøgt under sit Ophold i Kjøbenhavn, og samlede siden et lidet Apothek. Meget ofte modtog han Besøg enten af de Syge selv eller af deres Paarørende, der begjerede hans Bistand, og uagtet han endnu dengang ikke havde noget stort Kald, og maatte betale tohundrede Rigsdaler aarlig til den afgangne Præst, saa bortgav han dog mange Medikamenter til Fattige uden at tage Betaling derfor. Han havde efter Alles Sigende Held med sig i sine

Kure, og blev saaledes en Velgjører for disse Egne, hvori dengang ingen ordentlig Læge fandtes; ja han var stedse beredt selv i Storm og Uveir, naar hans Embedspligter tillode det, til at foretage større eller mindre Reiser for at besøge en eller anden Syg, der trængte til hans Hjelp.

Ogsaa med astronomiske Jagttagelser gav han sig af; han observerede Sol- og Maaneformørkelser, og havde selv forfærdiget sig et Planiglobium; han kjendte tillige de vigtigste Stjernebilleder og deres Stilling paa Himlen, hvorvidt han var trængt dybere ind i Astronomien, veed jeg ikke. Han eiede en Elektriseermaskine; det var en stor Kuglemaskine, som han, med Undtagelse af Glaskuglen, selv havde forfærdiget. Jeg mener ogsaa at have seet et stort Batteri af Leidnerflasker hos ham, med hvilke han gjorde mange Slags Experimenter. Men især anvendte han Electriciteten i Sygdomstilfælde, og jeg husker blandt Andet, at han en Gang optog en syg og vanfør Dreng i sit Huus i flere Maaneder, for at han kunde underkaste sig en længere electrisk Kuur.

Han anstillede daglig meteorologiske Jagttagelser, hvis Resultater han skrev op; han lagde nøie Mærke til Edderkoppernes Spind, af hvilket han meente at kunne forudsige Veiret. Han opelskede mange Slags Rodfrugter, især udenlandske Kartoffelarter, saa de

naaede en høi Grad af Fuldkommenhed, og han har sikkert havt stor Indflydelse paa Kartoflernes Forædling og Udbredelse der i Egnen. Da Vaccinationen begyndte at blive bekjendt, var han en af de Første og Ivrigste, der skaffede den Indgang i Landet, og han vaccinerede selv alle Bøndernes Børn rundt omkring i Omegnen. Endelig var han ogsaa meget behændig i flere Slags Legemsøvelser, hvilket jeg nedenunder nøiere skal omtale.

Men uagtet man vel kunde kalde ham en Polihistor i bedre Betydning, saa lede dog hans Embedsforretninger Intet derunder. Alle, baade Bønder og Folk, der regnede sig til de høiere Klasser, vare enige om, at han var den bedste Prædikant i mange Miles Omkreds. Han lod sig heller aldrig, selv af det vildeste Vinterveir, afskrække fra at besøge sine Annexer, naar han skulde prædike der; og jeg har mangen Gang i rygende Storm seet hans Baad roe over Fjorden; ja, hvor god en Familiefader han forresten var, saa agtede han kun lidet paa sin Kones og sine Paarørendes Bønner, naar hans Pligt kaldte ham til en saadan Reise. Jeg husker kun i al den Tid, jeg var hos ham, at han en eneste Gang maatte blive hjemme fra Huusnæs, der var det af hans Annexer, som laae længst borte og nærmest ude mod Havet, thi da var Stormen saa stærk, at Himmel og

Jord stod i Eet, og at ingen Norskarl vilde gaae omborд med ham. Almindelig pleiede han ellers, naar Folkene frygtede for at følge med ham, at give dem dobbelt Betaling for deres Arbeide. Uagtet al denne Dristighed, og uagtet jeg ikke saa sjelden har seet hans Kone og hans øvrige Familie i den største Angst for ham, naar han saaledes var ude i den vilde Storm, saa gik det dog bestandig godt, og han blev aldrig rammet af nogen Ulykke paa Søen.

Han havde ogsaa mange mindre Talenter; han kjendte mange lystige Viser, som han foredrog med stort Liv og Humor, blandt disse var der flere Bondeviser, som vel vare værd at mindes, men som jeg længst har glemt. Han blæste smukt paa Valdhorn, han optog ogsaa Prospecter rundt omkring i Egnen; af det store Sneefjeld Folgefond eiede han et Par Billeder, som han selv havde malet. Dette Fjeld begynder nærved Qvindherred og strækker sin høitliggende Sneeryg mange Mile ind i Fjorden. Hvorvidt disse Dilettantarbeider havde nogen Kunstværd, derom kunde jeg naturligviis ikke dømme.

I Almindelighed tør man vel paastaae, at Niels Hertzberg var en stærkt udpræget Charakter af den philantropiske Skole, og et af de dygtigste og bedste Exemplarer, der nogensinde har udviklet sig under Paavirkning af denne Skoles Anskuelser. Det vil

derfor neppe være muligt i vor Tid at finde Nogen, som ligner ham.

Den Methode, Niels Hertzberg fulgte i sin latinske Underviisning, var vistnok forstandigere end Hr. Hallagers, men den stemmede dog ikke ganske med den, der nu anvendes af de strengere Skolemænd. Jeg maatte begynde med at lære en Mængde latinske Ord udenad, ved Siden heraf tilegnede jeg mig Bøiningslæren. Derpaa skrede vi rask frem til en cursorisk Læsning af Phædri Fabler, af Eutropius og flere lettere latinske Autorer. Ordføiningslæren tilligemed Stiiløvelser begyndte jeg meget senere paa, og jeg tør ikke negte, at min Flid i denne Retning dengang kun var ringe, samt at jeg ingenlunde heri tilfredsstillede min Lærers Fordringer. Det kan ogsaa være, at han selv ikke tog det strengt nok med den egentlige Analyse; idetmindste mærkede jeg, da jeg siden kom til Danmark, og blev indlemmet i en lærd Skole, at jeg, uagtet jeg havde samlet et større Ordforraad end mine Jevnaldrende, dog tidt savnede den sikkre Grund, som de i de lavere Klasser havde lagt.

Den øvrige Underviisning faldt mig ikke synderlig vanskelig. I den ældre Historie og i Geographi gjorde jeg god Fremgang, i Mythologien læste jeg til min egen Fornøielse alle de Haandbøger, jeg

kunde faae fat paa. Og da Hertzberg, hver Gang min Broder oversatte et Stykke af Vergils Æneide eller af Ovids Metamorphosis, tillod mig at ophøre med mit Arbeide, samt at høre til; ja, da han endelig gjennemgik det sidste Digt med mig selv, saa fik jeg snart saa mange mythologiske Navne og Fabler i mit Hoved, at han pleiede at kalde mig sit mythologiske Lexicon, og forsaavidt Ovid i denne Henseende er en paalidelig Hjemmelsmand, kunde jeg ogsaa besvare næsten alle de Spørgsmaal, der i denne Retning stilledes til mig.

Jeg skal ikke klage over, at jeg følte mig trykket eller overlæsset af de Arbeider, der paahvilede mig. Formiddagen fra Kl. otte til Kl. eet var den bestemte Arbeidstid, og med Undtagelse af halvanden Time, hvori jeg maatte gjennemgaae mine Lectier til den følgende Dag, var jeg om Eftermiddagen fri for stillesiddende Arbeider. Naar jeg da blot ikke foretog mig Noget, der kunde blive til Skade for mig selv eller Andre, havde jeg i den Tid Lov til at tilbringe min Tid, som jeg selv vilde.

Vist er det, at jeg maa henregne de Aar, jeg tilbragte paa Malmanger under Præsten Hertzbergs Veiledning, til nogle af de lykkeligste i mit Liv, saa at jeg bestandig maa være ham taknemmelig derfor; ligesom jeg ogsaa, ved idelig at være i Bevægelse og færdes

i fri Luft, erhvervede mig en Kraft og legemlig Styrke, hvis Indflydelse jeg endnu kan mærke, saa at jeg, uagtet jeg længst har naaet de Aar, om hvilke jeg maa sige med den gamle Profet: de behage mig ikke, dog lige til denne Dag bedre har modstaaet Alderens Tryk, end jeg efter Omstændighederne kunde vente.

Den Egn, hvori jeg dengang havde mit Hjem, staaer endnu for mig som Noget af det meest Ophøiede, jeg i mit Liv har seet, hvorfor jeg heller aldrig har kunnet glemme den; ja, ingen Schweitzer kan drages af en stærkere Hjemvee mod den Bjergdal, hvori han er født, end min Sjæl tidt baade vaagen og i Drømme er bleven dragen tilbage til den stille Fjeldegn ved Søen høit imod Nord, hvori jeg dengang levede.

En af de Eiendommeligheder, der udmærke hiin Egn, er, at den, uagtet den mod Øst og Syd begrændses af høie Fjelde, dog er aaben mod Nordvest mod en stor Fjord og en bred Vig, om hvilken Fjeldene trække sig saalangt tilbage, at man har en usædvanlig lang Udsigt i det Fjerne; ja, naar Sommersolen først er kommen over de østlige Bjergtoppe, saa seer man den her ligesaa længe paa Himlen, som om man befandt sig i et vidtudstrakt Sletteland. Dalen fra Nord til Syd er ogsaa bredere end de fleste andre Dale, der ligge ved de norske Fjorde. Den

begrændses tildeels af Løvskove, kun paa den anden Side af den store Vig seer man et dunkelt Fjeld, bækket med Fyrretræer. Denne Vig ligger endnu saa nær ved Havet, at den er fuld af mange Slags Fiskearter, og dog er Dalen selv saalangt derfra og ligger saaledes i Læ bag Fjelde, at Trævæxten ingen Skade tager.

Det mægtigste Fjeld imod Øst fører Navn af Melderskin, det er et af de høieste i Bergens Stift, og staaer som en beskyttende Muur imod de østlige Vinde og den Kulde, de bringe med sig. Det er et vidunderlig bygget Fjeld, hvori Toppen og den dybe Kløft, der adskiller det fra dets Tvillingbroder, der bærer Navn af Laurdalstinden, staae reent og skarpt begrændsede og ligesom udhuggede med en Meisel. Nær ved dem, men vendt imod Syd, ligger et andet Fjeld, som er betydelig lavere, men dog seer ligesaa høit ud, og der, især naar det betragtes fra Omegnen om Rosendal, har et dristigt og meget steilt Udseende. Dette Fjeld kaldes Ruten, det er farligere end Melderskin, thi der falder flere Steenskred ned derfra; og der hengik sjelden nogen Vinter i de Aar, jeg boede derunder, hvori jeg ikke saae større eller mindre Sneelaviner sænke sig ned mellem Fjeldkløfterne.

I Niels Hertzbergs første Embedstid, flere Aar

før min Broder og jeg kom til Qvindherred, styrtede der et forfærdeligt Fjeldskred ned fra Ruten, der ødelagde den gamle Præstegaard; alle Regnbække svulmede dengang saa stærkt, at en Deel af Dalen nærved Præstegaarden stod under Vand, blandet med Gruus. Hertzberg vadede gjennem Vandet hen til et stort Elletræ, hvori han huggede et Mærke for at vise, hvor høit Vandfloden stod, og det saaes da længe derefter, at den var stegen ham op til Brystet. Den ny Præstegaard blev bygget paa et høiere Sted, hvor en bred og dyb Dalkløft strækker sig imellem Fjeldet og Gaarden, saa at denne nu staaer nogenlunde sikker mod Overlast af det farlige og urolige Kæmpebjerg, som den har til Nabo.

Nærved Horizonten paa den anden Side af Vigen ligger, som sagt, et stort Bjerg, bevoxet med Fyrretræer. Det nærmer sig til Ruten i Størrelse, og skiller den saakaldte Qvindherredsfjord fra den indre Vig. Naar man staaer høit, seer man det svæve mellem begge Vande, liig et uhyre Linieskib. Paa Spidsen deraf stod i gamle Dage en høi afbarket Fyrrestamme, som dannede en Baun eller Vete, bestemt til at antændes, naar en fjendtlig Flaade kunde skimtes paa Havet. I min Barndom stod den der endnu, og jeg har seet den tvende Gange, da jeg tilligemed min Broder og Præsten

Hertzberg besteg Fjeldets Top; af denne Vete har Fjeldet faaet sit Navn (Snilstvet).

For at fuldende Billedet skal jeg endnu omtale en temmelig flad og langstrakt Ø, der ligger ved Siden af dette Bjerg og fører Navn af Kalven, et Navn, der oftere bruges i Norge, naar en mindre og lavere Bjergø ligger ved Siden af en høiere. Over denne lavere Ø gaaer Solen ned om Sommeren; og naar man stiger op paa et af de høie Fjelde, der omgive Malmanger og Rosendal, kan man see langt ud over den ligetil Lyderhorn, som er et af de syv Bjerge, der omgive Bergen.

Midt igjennem Dalen løber en stor og bred Elv, som fører Navn af Storelven, og danner et prægtigt Vandfald ved Foden af Melderskin. Paa den nordlige Side af Elven paa en høi Bakke under et lavere Fjeld ligger Sognets Kirke; den er forholdsviis meget anseelig, dens hvide Mure og dens blaa Tag kunne sees langt ude paa Søen, saalangt som Vigen strækker sig. Malmanger ligger paa den sydlige Side af Elven, længere borte seer man vidtløftige Elleskove. Rosendal er en anseelig og gammel fiirkantet Bygning, der ligger mod Øst høit oppe under Melderskin.

Niels Hertzberg var gift med sin Cousine, en Datter af en Raadmand Weinwich i Bergen. Hun

døde nogle Aar efter vor Bortreise, da Hertzberg alt i længere Tid havde været Præst i Kintzervig, han blev siden gift igjen, men hans anden Kone har jeg aldrig kjendt eller seet. Hans første Kone havde en stor Ærbødighed og Hengivenhed for ham, og der var vistnok aldrig noget ondt Ord imellem dem; men hun stod langt tilbage for ham baade i Villiekraft og aandelig Udvikling. Hun havde været meget smuk, sagde man, og havde gjort stor Lykke paa Ballerne i Bergen. Denne Tid var for hende Glandspunktet af hendes Tilværelse, til hvilken hun bestandig saae tilbage med Længsel. Jeg erindrer, at hun engang tog et Par zirlige Balskoe frem, som hun havde bevaret fra sin Ungdoms Tid, og at hun med Henrykkelse trykkede dem til sine Læber og kyssede dem. Da jeg kom til Malmanger, havde Hertzberg tre Børn, der alle vare Piger; et fjerde Barn, en Dreng, blev født et Par Aar efter min Ankomst. Den ældste Datter, Mariane, var noget ældre end jeg, hun var meget blid og godmodig, og blev af Mange betragtet som smuk. Den næstældste Datter var et meget ulykkeligt Barn, thi hun havde den engelske Syge i høieste Grad, og var bleven henimod syv Aar, uden at kunne hverken tale, gaae eller holde sit Hoved opreist; hendes Navn var Christiane. Engang, da Hertzberg var fraværende, blev der kaldet en klog

Kone til hende, og seent om Aftenen blev hun baaren hen paa Kirkegaarden. Hvilke Kunster den kloge Kone her anvendte, veed jeg ikke, men det hjalp kun lidt, og kort derefter døde Barnet. Jeg hørte tidt, at man kaldte hende smuk, men saalænge hun levede, havde jeg intet Øie derfor; først da jeg saae hende strakt paa Ligsengen, bleg og lang, med Dødningekrandsen om Hovedet, maatte jeg, skjøndt jeg betragtede hende med Gysen, erkjende, at hun havde et usædvanlig smukt Ansigt.

Madame Hertzberg henbragte den største Deel af sit Liv med stillesiddende Arbeide og med at undervise sine Børn, men gav sig kun lidet af med Huusholdningen. Denne besørgedes af en fjernere Slægtning, Jomfru Hylleborg Hertzberg, som idelig syslede i Kjøkken og Melkekammer, og var meget flink til al den Gjerning, der henhørte under hendes Styrelse. Ligesom min Søster Ovine havde Jomfru Hertzberg Forkjærlighed for min ældre Broder, dog var hun ogsaa meget god imod mig, og jeg kan langtfra klage over, at jeg blev behandlet som Stedbarn; men min Broder havde hun kjendt længst, og til ham havde hun en stor Hengivenhed, jeg erindrer ogsaa, at han senere modtog Breve fra hende, længe efterat vi for stedse havde forladt Malmanger.

Præsten Hertzberg havde stor Tillid til denne sin

Slægtning og til hendes kloge Styrelse af Huset og Landhuusholdningen. Dette yttrede han paa sin lunefulde Viis ved idelig at spøge med hende, og ved oftere at give hende Navn af sin Medhustru. I denne Spøg fandt hun dog ingen synderlig Smag; ja, jeg mindes endnu, at hun en Dag, da han gav hende dette Navn i et Par af sine Venners Nærværelse, blev alvorlig vred og sagde: „Hvad maae dog Folk tænke, naar de høre, at Du bestandig kalder mig saa?" Men hendes Vrede hjalp kun lidet, han blev ved at kalde hende sin Medhustru, selv naar Fremmede vare tilstede, og hun maatte finde sig deri.

Som Tilgift med sin Hustru havde Niels Hertzberg modtaget flere af dennes nærmeste Slægtninge i sit Huus. Den ældste af disse var hans Svigermoder, Madame Weinwich, som paatog sig at være Sygevogterske hos den lille Christiane, og ligetil Barnets Død opfyldte hun dette Kald med stor Omhu og Troskab. Det var hende, der lod den kloge Kone kalde, men hun fortrød det bittert siden; thi hun holdt meget af det syge Barn, og desuden maatte hun af og til høre, at den Lille ligefra det Øieblik, den kloge Kone havde forsøgt sine Kunster med hende, Dag for Dag var bleven svagere, og at den mislykkede Kuur paa Kirkegaarden var bleven Aarsag til hendes Død. Dette er rimeligt nok, da det stakkels

Barn, som neppe før havde været udenfor Huset, selv i det deiligste Solskin, nu pludselig blev baaret en lang Vei i den kolde Aftenluft, medens Natten stundede til.

Madame Weinwich fortalte ogsaa en anden Historie, der viste, at hun kun lidet var bleven berørt af den Oplysningslære, som dengang var i Mode. I hendes Faders Huus, fortalte hun, tjente der en meget skikkelig og ærbar ung Pige, som engang kom til ham med grædende Taarer og bekjendte, at der var en Karl i Huset, som stræbte at vinde hendes Kjærlighed, og at det næsten var hende umuligt længer at modstaae ham, hun meente derfor, at han havde brugt onde Kunster for at forlokke hende. Nu bleve Pigens Klæder undersøgte, og det befandtes da, at et lidet Been af en Skrubtudse var indsyet i en af Folderne paa hendes Skjørt. Karlen blev forhørt; hvad han udsagde, vidste Madame Weinwich ikke, men han blev kort efter afskediget, og Pigen forvandt endelig sin Kjærlighed til ham. Madame Weinwichs Fader talte siden aldrig om denne Sag, men efter hans Død fandtes der et lidet Skrubtudsebeen skjult i en rusten Laas i hans Studerekammer.

Madame Hertzbergs Søster Henriette eller, som hun kaldtes, Henrike Weinwich, havde vel sit egentlige Hjem paa Malmanger, men opholdt sig i flere Maa-

neder hvert Aar hos nogle fjernere Slægtninge i Bergen. Uagtet hun var en temmelig gammel Pige, fandt hun endnu megen Smag i Byens Forlystelser, og forsømte aldrig nogen Leilighed til at besøge de Baller, der holdtes paa Bergens Klub, saavelsom de Skuespil, der opførtes af Byens dramatiske Selskab. Hun fortalte Meget, naar hun kom hjem, om de Tragedier, hun havde seet, og om hvorledes en af Skuespillerne, som hun da nævnede ved hans sædvanlige Navn, bar en Pose med Blod nærved Hjertet, paa hvilken der blev stukket Hul, naar han mod Enden af Stykket skulde døe. Dette syntes for hende at være det meest tiltrækkende Moment i det Hele. Hun fortalte ogsaa Meget om de smukke Comedier og om de deilige Syngestykker, hun havde seet, af de sidste kunde hun flere Vers udenad, som hun sang for os. Desuden bragte hun som oftest adskillige Rygter og Nyheder hjem, hvilket især vakte Interesse hos Madame Weinwich og Madame Hertzberg. Iøvrigt var Jomfru Weinwich ingenlunde smuk, hun var temmelig koparret, og havde en Skade paa det ene Øie, hvilken Feil hun dog ganske godt ved Hjelp af sit Haar forstod at skjule.

Der var endnu en Person i Hertzbergs Huus, som jeg ikke kan lade være at omtale, saameget mere, som hans Billede er et af dem, der fra hine Dage

staae klarest for min Erindring. Ogsaa han var et Barn af Madame Weinwich, der ligeledes havde vidst at skaffe ham en Plads i Hertzbergs Huus. Han blev sjelden kaldt ved sit Efternavn, men kun ved sit Fornavn Diderik eller, naar man vilde betegne ham nøiere, Præstens Diderik. Han var et af de mislykkede Mennesker, som i deres Ungdom ikke have villet, eller ikke have kunnet lære Noget, og som heller ikke senere ville tage sig noget Ordentligt for, men bortdrive deres meste Tid i Lediggang, og overlade til Andre at skaffe dem, hvad de behøve til deres Underholdning.

Dog manglede han ikke ganske Arbeidsdygtighed, naar blot ikke Arbeidet fordrede nogen særdeles aandelig Anstrengelse; thi dertil savnede han ganske vist baade Lyst og Evne. Men han havde dog opdyrket flere Stykker Land og plahtet Kartofler deri, hvilke han pleiede og hyppede med en saadan Flid, at Ingen i den hele Dal paa et lignende Stykke Land høstede flere og bedre Kartofler end han. Han drog ogsaa tidt ud paa Fjorden, og nedsænkede sine Fiskeliner paa to- til trehundrede Alens Dybde, og lod dem staae ude om Natten. Saaledes fangede han store Helleflyndre eller Qveiter, som de i den Egn kaldes, ligeledes store Rokker og andre Fiske, der leve langt nede paa Bunden af Søen, og han skyede intet

Arbeide hverken ved Dag eller Nat, naar det gjaldt om at bjerge de kostbare Liner. Endelig dreiede han af og til paa en gammel Dreierbænk, og havde erhvervet sig en temmelig Færdighed i Kunsten. Men dette gjorde han dog ikke ret ofte, og det meste af sin Tid især om Vinteren tilbragte han i den største Dovenskab.

Han saae bestandig temmelig snavset ud, og kom nok sjelden i Berøring med Vandet, undtagen naar han var ude paa Fjorden og drog sine Liner op. Næsten hver Vintermorgen, naar jeg kom ned i Dagligstuen, saae jeg ham staae og rokke frem og tilbage ved Kakkelovnen, idet han gned sine Hænder derpaa, hvilken Haandtering neppe bidrog til at gjøre dem renere. Som oftest sade da ogsaa hans Moder og hans to Søstre i Nærheden ved et Bord, der var oplyst af et eneste Tællelys, og drak deres Kaffee. Naar han saaledes stod i Kakkelovnskrogen i sin røde Uldtrøie, og med sin hvide Nathue paa Hovedet, medens de Andre sade ved Ilden, der brændte lystig i Ovnen, saa kunde dette Syn have givet Anledning til et godt Genrebillede, ifald en Maler havde været tilstede, som havde forstaaet ret at opfatte og benytte det.

Den røde Uldtrøie og den smudsige hvide Nathue var Dideriks daglige Dragt, dertil bar han Træskoe,

som vare udsfodrede med Halm. Kun om Søndagen og paa de andre Helligdage havde han en graa Trøie paa med lange Skjøder, der lignede den Dragt, som Skoledisciple og halv opløbne Drenge i de Tider gik med. Dertil bar han en lavpullet og bredskygget graa Hat, lange graae Beenklæder samt Læderskoe, som han selv oversmurte med Tran i Kjøkkenet Dagen i Forveien. Tidlig den næste Morgen, naar Helligdagen brød frem, begyndte han at synge eller rettere at skraale Psalmer til stor Besvær for min Broder og mig, hvis Kammer laae ved Siden af hans, og som han ved sin Sang hindrede i at sove. Om Vinteren slog han Ild længe før Dag, og tændte Lys for at holde sin Andagt. Ved denne Psalmesang troede han nok at have afgjort sit Mellemværende med Gud for den Uge, og dette ansaae han vel for tilstrækkeligt; thi ved den Gudstjeneste, der holdtes i Kirken, indfandt han sig kun sjelden.

Han spiste baade til Middag og Aften ved det samme Bord som vi Andre, men Ingen talte synderlig med ham. Naar der kom Fremmede, trak han sig tilbage til Borgestuen, hvor Husets Tyende var forsamlet, og hvor han syntes at befinde sig bedre end i Dagligstuen. I Borgestuen var han ogsaa temmelig snaksom, undertiden om Aftenen tog han Plads ved en stor Tranlampe, hvorfra det hele Værelse fik sit

Lys, og læste for Gaardens Piger og Karle i en Bog, hvori der stode mange Eventyr om Bjergtrolde, Huldrer og andre eventyrlige Væsener; jeg hørte ham ogsaa der at læse Historien om den forvandlede Bonde, som uden Tvivl var oversat efter Bidermanns Utopia. Til andre Tider opgav han Karlene og Pigerne Gaader at løse, hvoraf han ikke kjendte saa faa. Dette morede Gaardens Folk, undertiden hørte jeg da den Yttring, at Diderik var meget klogere og havde langt større Forstand, end Storfolkene, det vil sige de fornemme Folk, troede.

Han var meget bondevenlig stemt, og kunde gjerne for den Sags Skyld, hvis han havde levet under vore Forhold, have siddet med i Folkethinget. Det var ogsaa hans alvorlige Mening, at Lærdom ikke nyttede stort, og at der kun var to Ting værd at forstaae, den ene var at arbeide som en Haandværksmand, den anden at dyrke Jorden, saa man kunde skaffe Folk og Fæ saameget at æde, som de behøvede. Naar man saa forresten ikke kom Nogen for nær, sagde han, saa behøvedes der ikke mere, og alt Andet var kun unyttige Kunster og Narrestreger, hvormed man kastede Folk Blaar i Øinene.

Der var en underlig Inconseqvents i denne Diderikß Tankegang; thi der fandtes dog een Mand, som hverken havde været Haandværksmand eller

Bonde, hvis Lærdom, eller hvis Viisdom, som han kaldte det, han i høi Grad beundrede, uagtet han rimeligviis aldrig havde læst et Ord af, hvad denne Mand havde skrevet. Det var den bekjendte Peter Andreas Heiberg, som han havde seet, jeg veed ikke hvor, maaskee paa Findaas, hvor Niels Hertzbergs Fader var Præst. Han fortalte tidt, at han havde ført Peter Andreas Heiberg op ad Trapperne til det for ham bestemte Værelse, og at Heiberg havde talt venlig med ham, og at han havde spurgt om hans Navn og om hans Familie. Siden, ved sin Bortreise, havde Heiberg taget sin Hat af for ham og hilst paa ham med Venlighed. Derved fangede han Dideriks Hjerte, og det kunde han aldrig glemme, at en saadan Mand havde viist ham en slig Høflighed. Da Diderik senere hørte, at Heiberg var bleven forviist, gik han over til Oppositionen, og blev Regjeringens bittre Modstander; thi det var en slet Regjering, meente han, der saadan jog Viisdommen ud af Landet, og ikke skjønnede paa, hvad Nytte den kunde have af den.

Diderik havde, som tidt er Tilfældet med dette Slags Mennesker, usædvanlige Legemskræfter, og naar han blev vred, kunde han blive farlig; thi han kom da i et Slags Bersærkergang, hvori han foer frem som et rasende Dyr uden at agte paa, hvad Ulykke

han kunde anrette. Da maatte man enten see at komme bort, eller ved et pludseligt Stød kaste ham til Jorden, hvilket ikke var saa vanskeligt, thi han stod meget daarlig paa sine Been.

Det, som især fremkaldte Dideriks Forbittrelse, var, naar han blev kaldt en Dagdriver eller en Døgenigt, da kom Berserkergangen øieblikkelig over ham. Engang, da min Broder var bleven vred paa ham, og kaldte ham med disse Navne, styrtede han frem som en vild og opbragt Bjørn. Min Broder, som nærmede sig til Ynglingsalderen, og hverken manglede Kraft eller Behændighed, sprang strax tilside og stødte til ham, saa han faldt til Jorden, derefter fjernede min Broder sig, og blev staaende i nogen Frastand. Neppe havde Diderik reist sig, før han greb en stor Steen, og slyngede den med en forfærdelig Kraft igjennem Luften efter min Broder. Havde Stenen truffet ham, kunde han være bleven lemlæstet eller dræbt, men til Lykke sigtede Diderik slet, især naar han var vred, saa at han ikke naaede det Maal, hvorefter han stræbte.

Diderik var langtfra den Eneste paa disse Steder, som tilbragte en stor Deel af sit Liv paa Søen. Dette var tværtimod en almindelig Skik hos Bønderne der i Egnen. Maaskee er dette nu noget forandret, men dengang vilde næsten alle de Mænd,

der boede ved Stranden, langt hellere ligge paa Søen og fiske, end de vilde besørge de nødvendige Markarbeider i deres Hjem. Hvergang den store Graasei om Sommeren nærmede sig til Kysten, kunde man see Rækker af Baade ude paa Vigen, der vare komne for at fange den. Saavel om Foraaret som i Høstens Tid vare mangfoldige Hænder sysselsatte med Fiskeri, der til større Gavn havde kunnet sysle med andre Arbeider. Ogsaa min Broder og jeg bleve grebne af denne Drift, og vi anvendte en stor Deel af vor Fritid i denne Retning især om Efteraaret, da flere mindre Fiskearter i Mængde samlede sig nærved Stranden.

Hertzberg havde ikke noget imod, at vi fulgte denne vor Lyst, naar kun ingen alvorligere Forretning derved blev forsømt; og han stod os gjerne bi, naar det gjaldt om at anskaffe de nødvendige Redskaber. De fleste af vore Lommepenge gik ogsaa med til at anskaffe Medestænger eller lange Snører, for dermed at fiske paa Dybet; Hertzberg sørgede ligeledes for, at de bedste Medekroge bleve forskrevne fra Bergen; endelig skaffede han os en liden Baad, som vi eiede i Fællesskab, og som Diderik havde bestilt hos den bedste Baadebygger i Omegnen.

For at give et Exempel paa, hvormeget en saadan Baad kostede i den Tid i disse langtbortliggende

Fjorde, skal jeg bemærke, at der ikke blev forlangt mere end fire Rigsdaler derfor; dog maatte vi lægge en Rigsort til, sagde Diderik, thi da blev Baaden bygget paa Tro og Love, det vil sige, med al den Flid og Omhu, som Bygmesteren var istand til at anvende derpaa.

Hvad der paa mig udøvede en endnu større Tiltrækningskraft end Fiskeriet paa Søen, var Forellefangsten i Elve og Bække. Den kan vel finde Sted ogsaa om Sommeren, men bedst lykkes den dog om Efteraaret paa taagede Dage i Rusk- og Støvregn. Der hører nogen Forsigtighed dertil, thi Forellerne ere meget sky og frygtsomme. Medesnoren maa flettes af sort Silketraad eller af sorte Hestehaar, og Fiskeren maa, saavidt muligt, stille sig i Skygge og holde sig saa stille, han kan. I de høie Fjeldsøer derimod, hvor Mennesker sjelden komme, ere Forellerne ikke saa sky, og der kan man fange dem i Hundredeviis. Dengang længtes jeg, naar Efteraaret kom, langt mere efter Regn og Taage, end Andre kunne længes efter de skjønneste Solskinsdage. Naar jeg da kunde staae ved Elven med min Fiskerstang midt i Regnen, og Fangsten nogenlunde vilde lykkes, da følte jeg mig usigelig vel tilmode, og Ingen var gladere end jeg, naar jeg saaledes, gjennemblødet af

Vand, kom hjem med mine fangne Foreller, der gjennem Gjelleaabningerne vare fæstede til en Ellequist. Var det da paa den Tid, at man kunde grave Kartofler frem af Jorden, saa forsømte jeg det ikke, og skar derefter selv mine Fiske op, og tog Indvoldene ud deraf. Siden lod jeg Pigen koge dem, hvilket hun aldrig afslog, og gjorde saa et Maaltid, hvoraf jeg havde en høiere Nydelse, end de meest udsøgte og fineste Retter siden nogensinde have kunnet skjenke mig.

Nærved Landet, hvor Søbunden ikke sænker sig altfor brat, findes paa disse Steder en stor Mængde smaa Muslinger eller Krageskjæl (Kraakeskjæl), som de her kaldes. Disse sidde saa nær ved hverandre, at de tidt danne et blaasort Bælte, paa flere Alens Bredde, der strækker sig langs med Stranden, saavidt som denne frembyder de nødvendige Betingelser for deres Udvikling. Naar Floden kommer, staae de under Vand, naar Ebben indfinder sig, og Havet trækker sig tilbage, kan man, uden at blive vaad, nærme sig til dem. Der kryber da ogsaa mange smaa Orme og Krabber imellem dem. Alle disse kan man nu med Lethed gribe og bruge til Madding, hvortil især Krabberne og dernæst Strandmuslingerne selv ere meget vel skikkede.

Naar jeg havde taget saamange Muslinger, som

jeg meente at behøve, vovede jeg mig undertiden med min Fiskesnøre eller med min Medestang alene ud paa Søen. Almindelig pleier der i disse Fjorde selv paa de stilleste Dage at komme en sagte Vind ind fra Havet, der bryder Bølgespeilet. Dette sees først langt borte, hvor Vandet glindser og danner en Sølvstribe i Horizonten. De krusede Bølger komme bestandig nærmere, de begrændses af en eneste ret Linie, der adskiller dem fra det indenfor liggende Havspeil, og tidt naaer Vinden først ind til Landet om Eftermiddagen. Paa de Steder, hvor den endnu ikke er kommen hen, er Søen meget gjennemsigtig. Det skete da af og til, naar Vandspeilet var usædvanlig stille, at jeg lagde min Baad nær ind til Kysten paa et Sted, hvor man endnu kunde skimte den klare Bund. Jeg lod nu en stor Steen glide ned, der var befæstet i et Toug, og dannede et Slags Anker. Derefter pleiede jeg, naar jeg først havde befæstet min Medestang og nedsænket Fiskesnoren i Søen, at bøie mig ud over Rælingen i Baaden, og at stirre ned igjennem det klare Vand, hvor Søstjerner og Igelkjær og andre Skaldyr sadde faste paa Bunden eller paa de fremragende Stene, medens Tang og Søgræs stode rundtomkring i store Grupper, og medens Fiskene svævede ovenover. Undertiden saae jeg en eller anden bredfinnet Fisk, der pludselig klavrede

op ad Stenen ligesom et Egern i Skoven, undertiden meente jeg at see to Fiske vige tilbage for hinanden, ligesom om de frygtede for Fare; der gik da ligesom et Stød igjennem dem, og som oftest flygtede da den ene med stor Hast. Det Hele forekom mig som et underligt Land, dybt under Søen, der var skjult for Andres Øine, og hvorom kun jeg vidste Besked; ja, jeg kunde dengang tilbringe hele Timer paa denne Viis mellem Drøm og Vaagen, saa jeg endog forsømte — hvad ellers sjelden hændte mig — at drage Snoren op i rette Tid, naar en Fisk havde bidt paa Krogen.

Denne Tilstand, hvori Sjælen gribes af den pantheistiske Natur, og ligesom smelter sammen dermed, og saaledes fortaber sig deri, at den aldrig glemmer sin Drøm, har vist ikke ret Mange stærkere følt end jeg. Naturligviis var dette kun forbigaaende Stemninger, dog mener jeg, at det ikke har været uden Indflydelse paa min senere Digtervirksomhed. Paa slige Stemninger er det vel ogsaa, at Folket har grundet sine Myther om, at Mennesker kunne blive bjergtagne eller lokkede ned i Bølgerne, saa at de siden, selv naar deres Fangenskab ophørte, dog vandrede som Fremmede mellem deres tidligere Bekjendte.

Det var dog ikke ret ofte, at jeg saaledes roede ud alene paa Vandet; thi jeg vidste vel, at Præsten

Hertzberg, hvis han fik det at vide, strengt vilde forbyde det. Rigtignok kunde min Broder, som var fire Aar ældre end jeg, og som ifølge deraf havde meget mere at bestille, kun sjelden følge mig; derimod fandt jeg et Par andre Drenge, med hvem jeg nu, da jeg ikke levede i en saa streng Affondring som i Bergen, sluttede Bekjendtskab, og der bleve mine trofaste Ledsagere baade paa Fisketoure og ved mange andre Leiligheder.

Malmanger er en temmelig anseelig Gaard, og der hørte dengang ikke mindre end fire Huusmænd derunder. Mellem disse var der een, som blev kaldt Johannes paa Stølen, rimeligviis fordi det Sted, han boede paa, i gamle Dage, før det blev ryddet, havde været en Støl, hvilket er det norske Navn paa en Malkeplads. Denne Johannes boede nærved den saakaldte Malmangerbrygge, ved hvilken vor Baad laae, naar den ikke var trukket ind i Baadehuset. Han havde to Sønner, der begge vare vakkre og godmodige Drenge. Den ene hed Mathies, og var omtrent i min Alder, den anden hed Ole, og var et Par Aar yngre, men denne levede ikke længe. Den sidste Gang, jeg saae ham, var han endnu smuk og blomstrende, og sprang lystig foran os paa Engen. Tre Uger derefter, da vi kom tilbage fra et Besøg i Bergen, var han død, og hvilede alt paa Kirkegaarden.

Den ældre Broder, Mathies, som var bestemt til et meget længere Liv, blev snart min gode Ven og Kammerat. Vi samledes ofte nede ved Stranden, især paa Malmangerbryggen, der vár et godt Fiske- sted, naar man vilde fange den saakaldte Mort. Dette er Navnet paa Graaseiens Yngel i det første Aar af dens Liv, siden, naar den bliver større, fjerner den sig mere fra Kysten, og fører da Navn af Paler, men først i det tredie Aar naaer den sin fulde Størrelse. Den søger da ud paa Dybet, og vender kun tilbage for at lægge sin Rogn, eller naar den jages af Hvalen, eller naar den forfølger en Sildestiim, hvorfra den henter sin fornemste Næring. Af denne Graaseiens Yngel fiskede vi et anseeligt Antal; Mathies fangede de fleste, thi han forstod Kunsten bedre. Men hvormange af disse Fiske man fangede, saa var der dog fuldt op af dem saa vidt, som Vigen strakte sig, og saalænge Efteraaret varede; først naar Vinteren kom, søgte de hen til dybere Steder i Søen.

Undertiden kom ogsaa Diderik ned paa Bryggen med sin Glip. En Glip er sammensat af et stort Tøndebaand og af et dertil befæstet Vod, som hænger ned derfra, liig en Pung, der er aaben foroven. Tøndebaandet bæres af Snore, som løbe sammen i den øvre Ende, og ere befæstede til en lang Stang.

Denne Slip sænkede han ned i Vandet, saa at Bodet hvilede paa Søbunden. Til Madding brugte han smaa Stykker af knuste Krabber eller Muslinger, som han i Mængde kastede ned i Midten af Bodet. Dette var os kun til liden Glæde; thi han kunde saaledes fange Mangfoldige, medens vi, som medede med Krog, kun fangede en Eneste; og hvergang han drog Bodet op, formindskedes for Øieblikket Fiskenes Antal, skjøndt det nogle Timer derefter kun lidet mærkedes. Til vor Trøst kom han ikke ret ofte; thi hans Hu stod mere til at angle paa Dybet end til at fange Graaseiens Yngel inde ved Stranden.

Mathies fulgte ogsaa tidt med mig, naar det gjaldt om at fiske med Snøre langt ude paa Vigen. Han var en født Fisker, hans Tanker dvælede meer paa Havet end paa Landet. Han havde ogsaa, hvad ikke er saa sjeldent mellem disse Strandboere, sine bestemte Mærker, hvorpaa han gjenfandt de Steder, hvor Fiskene meest søgte hen; dog var det ham ikke muligt at lære mig denne Kunst, men selv forstod han den godt, og ledede af sit skarpe Øie med en Sikkerhed, der lignede den, hvormed den Vilde gjenfinder det Sted, han søger, midt i de veiløse Urskove.

Engang fulgte jeg med Mathies til en Gaard som hedder Skeie, den ligger høit oppe under den

vestlige Deel af Ruten, og er ligesom et Knudepunkt, der danner Overgangen til en anden Dal; Veien gaaer bestandig opad gjennem Udmarker og Elleskov, indtil man er naaet saa høit, at man har en stor Udsigt over Vigen og Fjorden. Paa den anden Side, ligeoverfor Skeie, ligger et Forbjerg, som løber langt ud i Søen og begrændser Vigen mod Nord; dette Forbjerg tilligemed den Gaard, der ligger derpaa, fører Navn af Næs. Fra den Høide, vi dengang stode paa, viste Mathies mig endnu fire mindre Odder, der sprang ud i Søen fra det større Forbjerg, og som man fra Dalen af ikke kunde see. Udenfor dem, sagde Mathies, stode der flere Fiske end i den hele indre Vig, og han overskuede det Hele med en Tilfredshed, der lignede den, hvormed en rig Jordegodseier kan overskue sine Besiddelser, eller hvormed en Konge, hvis hans Blik rakte saa vidt, kunde overskue det Land, over hvis Skatte han raader.

Men der løb ogsaa af og til en Klage fra Mathies's Læber over den store Rigdoms Aftagelse i de senere Aar, naar man sammenlignede den med de ældre Tider. Denne Klage hørte jeg ogsaa gjentaget af Andre. I gamle Dage, sagde de, var der saa fuldt af Sei og Lyr og Langer og Hvidlinger rundtomkring i Vigen, at Folk kom høit oppe fra Fjeldene og fra de inderste Bygder i Hardanger for at fiske langs

med Stranden i Qvindherred, og at man blot behøvede at kaste Snøren ud, saa havde man Bid, inden den naaede Bunden. Men de Tider vare længst forbi, nu blev det hvert Aar knappere, og Alt gik bestandig mere tilbage. Saaledes havde den gamle Klage over Tidernes Forværrelse og Tilbagegang, der alt lyder ned til os gjennem Homers Digtninger, ogsaa fundet Vei til disse affides Dale.

Mathies var meget opmærksom paa Fuglenes Røster, især naar de kom fra Havet, og uden at have seet dem, vidste han strax, om det var en Lom, en Teiste eller en Alk, eller en anden Søfugl, som skreg. Vi klattrede ogsaa tidt op i Træerne for at søge Reder og Æg, Mathies klattrede saa stille og forsigtig, at han, naar det dæmrede om Aftenen, var nærved at fange de stakkels Fugle paa deres Reder, saa de neppe fik Tid til at undslippe. En Gang saae han en lille Fugl sidde paa et Klippestykke langt borte; jeg kunde neppe øine den, men han vidste strax Besked, det er en Steindolp *), sagde han og listede sig nærmere, og skjøndt han vel maatte vide, at han ikke kunde naae den, undlod han dog ikke at gribe en lille Steen og kaste den efter den, naturligviis fløi da Fuglen strax bort.

*) Saxicola oenanthe.

Engang fulgtes vi ad ind i en Fjelddal, som kaldtes Hattebergdalen, efter den nærmeste Gaard, der bærer Navn af Hatteberg. Vi gik forbi en høi Klippe, under hvilken den saakaldte Hattebergfos styrter ned i flere Afdelinger. Vi nærmede os til Vandfaldet, og medens Solen skinnede klart bag ved os, saae vi flere Regnbuer, som dannede smaa Kredse om Skumbølgerne. Noget efter gik vi over en meget smal Bro, der var sammensat af to Tømmerstokke, hvorfor den kaldtes Tostokkebroen. Vi saae Floden strømme under os, der var intet Rækværk, hvorved vi kunde holde os fast, ifald vi bleve betagne af Svimmelhed. Mathies gik over Broen saa let som en Liniedandser, og jeg fulgte lykkelig efter ham. Dalen var fuld af Ellekrat, som vexlede med skovløse Strækninger, hvor Græsset voxede sparsomt frem mellem store Stene. Paa enkelte Steder stode smaa Grupper af Birketræer. I disse saae vi mange Reder, men da Træerne vare glatte og greenløse forneden, formaaede vi ikke at klattre op deri. Saaledes naaede vi ikke vor Hensigt, der var at betragte de forskjellige Fugles Reder og Æg i Nærheden, men til Gjengjeld fortalte Mathies mig Meget om Fuglenes Levemaade, og om hvilke der droge bort, og hvilke der bleve hos os om Vinteren. Han sagde, at Trasten havde bygget de fleste Reder i Birke-

træerne. Trasten er det norske Navn paa Kramsfuglen. Mathies sagde, at der var tre Slags Traster, Graatrasten, Ringtrasten og Maaltrasten; Solsorten regnede han ikke med til Trasterne, dog meente han, at den lignede dem noget. Iøvrigt lyttede han med stor Spænding til enhver Naturlyd. Naar Ræven om Vinteren skreg inde mellem Bjergene, standsede han strax sine Skridt, og stod ligesom fasttryllet til Stedet, saalænge denne Bjæffen varede. Han vidste ogsaa, hvor Hermelinen eller Røisekatten, som han kaldte den, havde sin Gang, og satte Fælder ud for at fange den; og der fandtes vel neppe nogen Fugl eller Fisk eller noget fiirføbet Dyr paa disse Steder, som han ikke kjendte. Desuden fortalte han mange Historier om Ulvens og Bjørnens Færd; om den sidste gjentog han tidt den Paastand, at Bjørnen havde ti Mands Styrke og tolv Mands Vid. Denne Mening om Bjørnens store Kløgt hørte jeg ofte udtalt af Bønderne i Omegnen, især af dem, der havde været med, naar der holdtes Bjørnejagt, og Alle vare overbeviste om, at der ikke fandtes noget klogere Dyr paa Jorden end en gammel Bjørn.

Jeg havde endnu en god Ven og Kammerat, som jeg næsten holdt ligesaa meget af som af Mathies. Hans Navn var Peer, hans Fader var Klokker til Qvindherreds Kirke. Han boede nede ved

Stranden paa den samme Side af Vigen som Mathies, dog noget længere borte fra Præstegaarden. Denne Peer var en usædvanlig smuk Dreng med et klogt og opvakt Ansigt. Ogsaa han var en god Fisker, og kjendte nøie de Steder, hvor man kunde vente en heldig Fangst; men hvad jeg endnu skattede høiere hos ham, var den Behændighed, hvormed han skar og arbeidede i Træ; thi i denne Henseende kunde han næsten maale sig med min Faders Tjener Johannes. Han tilhuggede og udmeislede smaa Baade, som vare meget smukke at see til, og som vare forsynede med Ror, Mast og Seil; han forfærdigede ogsaa et Slags smaa Mølleværker, som lignede de norske Qværne; og naar vi da satte dem ud i en Bæk, hvor der var et lille Strømfald, og ved Hjelp af en Vandrende ledede Strømmen hen til Hjulene, saa dreiede de sig rundt baade ved Dag og ved Nat. Han vidste med stor Zirlighed at fæste en Angel til en Medesnor, hvorfor jeg bestandig søgte hen til ham, naar et sligt Arbeide skulde foretages. Han forstod ogsaa at knytte Fiskernet, og at bøde paa dem, naar de vare beskadigede, endelig kunde han ved Hjelp af en Haandteen spinde Garn af Hør, og snoe det sammen i tykkere eller tyndere Snore, saa det kunde bruges til alle Slags Fiskeredskaber. Dette lærte han ogsaa mig, og laante mig af og til sin

Haandteen i flere Dage, men det lykkedes mig aldrig at spinde Traaden saa jevnt og smukt som han.

Det var ikke saa ualmindeligt i disse Dalstrøg at finde Folk, som forstode at arbeide med Behændighed i Træ. Der tjente saaledes en Karl paa Malmanger, som besad en stor Dygtighed i denne Retning. Han tilhuggede blandt Andet ogsaa Slæder og Kjelker af forskjellig Størrelse, og jeg var tidt en opmærksom Tilskuer ved hans Arbeide. Ikke alt Træ er lige godt til Meder, sagde han, El eller Older, som han kaldte det, duede ikke synderlig dertil. Langt bedre var Birk, endnu bedre var Asketræ, og allerbedst Eeg eller Beenved, men de to sidste voxede kun sparsomt der i Egnen, og naar man kunde faae Kjelkemeder af Asketræ, meente han, saa havde man dem saa gode, som man paa disse Steder kunde forlange dem.

En saadan Askekjelke gjorde han ogsaa til mig, naturligviis mod en lille Erstatning for sit Arbeide og for, hvad Træet kostede. Det var en af vore bedste Vinterfornøielser at samles med flere Drenge fra de omliggende Gaarde, og at glide paa vore Kjelker ned ad en lang Bakke høit oppe i Bygden nærved Rosendal Slot. Min Kjelke var en af de bedste, men den vandt dog ikke Prisen; thi min Broder havde en, hvis Meder forneden vare beslagne med Jern, med den kunde ingen anden maale sig.

Jernkjelken var berømt i hele Bygden; hver Gang den kom, blev den modtagen med et Hurra, og da meente man først, at den rette Lystighed kunde begynde. Disse Kjelkeløb fandt almindelig Sted hver Søndag Eftermiddag, saalænge den frosne Snee dækkede Jorden.

Niels Hertzberg skaffede os endnu en anden Tidsfordriv, som dog var nær beslægtet med Kjelkeglidningen, skjøndt den var forbunden med større Anstrengelse. Han lod forfærdige et Par Skier til hver af os, og deeltog selv af og til i vor Skiløbning. Uagtet vi ikke bragte det til nogen usædvanlig Færdighed i Kunsten, og ingenlunde kunde maale os med de dristige Skiløbere paa den anden Side af Fillefjeld, saa glede vi dog rask ned ad Bakker og Høie, og arbeidede os ved Hjelp af vore lange Skistave hurtig frem over Sletterne. Saaledes har jeg mangen Gang i stille Vinteraftener tilbagelagt Veien mellem Malmanger og Mathies's Bolig nede ved Stranden, medens Sneen lyste forneden og Stjernerne foroven, som oftest uden at jeg mødte eller ledsagedes af noget Menneske; thi i disse Øvelser deeltog ingen af vore Jevnaldrende; ja, før vi begyndte derpaa, var Skiløbning der i Egnen en ubekjendt Kunst.

Paa Skøiter lærte vi ligeledes at løbe, skjøndt vi maatte tage til Takke med at glide paa tilfrosne

Moser og Damme; thi der var ingen større Indsø i Nærheden. I disse Øvelser deeltog ogsaa Præsten Hertzberg, ja, undertiden, naar Veiret var klart og Isen sikker, gav han os Frihed en Time tidligere end sædvanlig, for at vi alle tre kunde anvende denne Tid til Skøiteløb. Vort bedste Løbested var en stor Mose eller Myr i den saakaldte Omshage nærved det Sted, hvor Qvæget fra Rosendal pleiede at samles om Sommeren. Der laae ogsaa en gammel Fiskepark nærved Gaarden Hatteberg, som vi i lignende Hensigt besøgte. Her samledes af og til de unge Karle fra Bygden for at glide paa Isen i Maaneskin. Naar dette var Tilfældet, spændte vi tidt vore Skøiter af for at glide i Selskab med dem, hvilket vi da langt foretrak for det eensomme Skøiteløb.

Der var en anden Kunst, hvorpaa Hertzberg satte mere Priis, end baade paa Skøite- og Skiløbning. Omtrent to Aar, før jeg kom til Qvindherred, havde min Broder været i stor Livsfare paa Søen, da fattede Hertzberg den Beslutning, at baade han og hans Elever skulde lære at svømme, og med sin sædvanlige Bestemthed og Villiekraft satte han det ogsaa igjennem. Den første Sommer efter min Ankomst til Malmanger, saasnart Varmen var kommen i Luften, fik jeg et Korkbælte om Livet; derpaa kastede

Hertzberg mig ud i Søen paa et Sted, hvor der var tre til fire Favne Vand til Bunden, og jeg maatte nu hjelpe mig saa godt, jeg kunde. Det varede ikke længer end til næste Sommer, før jeg forstod at holde mig oppe, og at arbeide mig frem paa Dybet selv uden Korkbælte, skjøndt min Broder rigtignok loe af mig og sagde, at jeg snarere svømmede som en Hund end som et Menneske; ja, der hengik en temmelig lang Tid, før jeg lærte at svømme paa en zirligere Maade, saaledes som Kunstens Regler fordre det.

Engang kom ogsaa jeg i stor Livsfare, skjøndt jeg ansaae det for klogest at tie stille dermed. Endog paa de Steder i de norske Fjorde, hvor Stranden synes flad, er der som oftest, naar man kommer noget ud i Vandet, et Sted, som kaldes Marbakken, hvor Bunden tidt sænker sig flere Favne i Dybet, uagtet man ganske nær derved ikke mærker til nogen Fare. Engang før jeg endnu havde lært at svømme, vovede jeg, skjøndt Hr. Hertzberg strengt havde forbudt det, at gaae i Vandet paa egen Haand, og uden at have noget Korkbælte paa. Pludselig mærkede jeg, at jeg ingen Bund havde under mig, uagtet Vandet et Skridt derfra neppe naaede mig til Midten af Brystet. Jeg anstrengte mig da med stor Angst og Iver for at komme nærmere til Land, og det lykkedes mig ogsaa, saa at jeg igjen vandt Grund under mig. Dette Eventyr

fik dog dengang Ingen at vide, som sagt, thi jeg var forsigtig nok til ikke at tale til Nogen derom.

Til mine kjæreste Erindringer fra hiin Tid høre de Dage, da Qvæget i Sommerens Begyndelse blev sluppet ud af Stalden for at græsse i Udmarken. Da stod Engen fuld af Blomster, og Skoven prangede i sin skjønneste Foraarsglands, da hørte man for første Gang efter det lange Vintermørke de eensformige og melankolske Toner, hvormed Pigerne kalde paa deres Køer. Da pleiede vi ogsaa at tænde smaa Baal i Udmarkerne, hvorpaa vi kastede alle de tørre Grene og Qviste, vi kunde finde, tilligemed en stor Mængde Mos, hvoraf der udvikledes sig en varm og tyk Røg, som Qvæget syntes at elske; thi det stillede sig bestandig derhen, hvor Røgen var stærkest. Disse Baal tændte vi flere Aftener i Rad, saalænge Qvæget græssede i Udmarken. Dette var vor bedste Sommerfest, men den varede ikke ret længe; thi efter nogle Dages Forløb bleve Køerne drevne op paa Sæteren, der laae langt inde mellem Fjeldene.

Men den Fest, der blev holdt høiest i Ære, og hvorpaa der herskede den største Lystighed i disse Dalstrøg, var Julefesten. Allerede flere Aftener i Forveien blev der leget mange Slags Lege i Borgestuen, hvori min Broder og jeg ogsaa toge Deel. Paa Juleaftenen selv traadte alle Gaardens Folk,

baade Qvinder og Karle, ind i Dagligstuen og gav os Haanden, og ønskede os en glædelig Juul. Derpaa toge de Plads omkring et stort Bord, og sang et Par Psalmer, hvori vi Alle stemmede i med. Derefter reiste de sig igjen, takkede for alt Godt i det gamle Aar, og vendte tilbage til Borgestuen, hvor der rigelig var sørget for deres Beværtning.

Den første Juledag holdtes der Gudstjeneste i Qvindherreds Hovedkirke, hvorfra neppe Nogen blev borte, der ikke var hindret af Sygdom eller af aldeles nødvendige Forretninger. Dagen efter var der Præken i et af Annexerne. Min Broder og jeg aflagde da som oftest et Besøg hos en eller anden Bekjendt i Omegnen, hvor vi stedse vare sikkre paa at blive godt modtagne. Men hvad vi allermeest glædede os til, var den tredie Juledag; den hørte allerede dengang til de afskaffede Festdage, men Bønderne helligholdt den dog paa deres Viis, og vilde ingenlunde finde sig i, at den skulde agtes mindre nu, end i gammel Tid, og at den ikke skulde være ligesaa god, som de andre Juledage; den blev derfor hvert Aar holdt i Ære paa de omliggende Gaarde baade med Drikkegilder og al Slags Leg. Paa Malmanger var der om Aftenen et stort Gilde i Borgestuen. Ved dette Gilde gik det efter den Tids Skik meget overflødigt til; der blev trakteret med Julegrød, med

Kjød og saltet Fisk eller Skrei, som den kaldes, og tilsidst med et Slags Byg- eller Havrekager, som vare rigelig overdryppede med Sirup, og paa hvilke Bønderne satte stor Priis. Desuden gik Ølkruset bestandig rundt, der blev drukket svart og dandset til flere Timer efter Midnat, og denne var netop den lystigste Aften i hele Julen.

Som oftest var der ogsaa et Par Julebukke eller, som de der kaldes, Julegeder, med i Laget; de kom ofte langt borte fra, naar de vidste, at der holdtes Gilde paa et eller andet Sted, og de vare bestandig velkomne, og vakte stor Glæde, naar de traadte ind.

Den Karl, som forestillede Julegeb, var indhyllet i et langt sort Vadmelsklæde, som passede nøie til et colossalt Gedehoved, hvis Gab ved Hjelp af skjulte Traade kunde aabnes og lukkes. Der var anbragt Huller i Klædet, hvorigjennem Julegeden kunde see, der var ogsaa et Hul paa Siden, hvoraf en Haand kunde strækkes ud. Julegeden havde store Horn i Panden, den kunde gjøre sig høi ved Hjelp af en lang Stang, som var forbunden med Gedehovedet. Man behøvede ei at frygte for, at den, hvor høi den end gjorde sig, skulde støde an imod Loftet, thi Bygningen bestod kun af et eneste Værelse, som strakte sig lige op under Taget, og hvori intet Loft fandtes, men kun et Hul, hvorigjennem Røgen fandt Udvei.

Det var med andre Ord en Røgstue, liig dem, de fleste Bønder, selv de meest velhavende, boede i paa den Tid.

De Dandse, der dandsedes, var af den Art, at Alle kunde deeltage deri, selv ældre Mænd. Hver af Dandserne tog sin Dandserinde ved Haanden, og førte hende flere Gange rundt i en stor Kreds, derefter skiltes de ad, og hver af dem dreiede sig paa sin Side af Gulvet, endelig ilede de sammen igjen, og svingede hinanden flere Gange rundt. Alt dette gjentoges i samme Orden, saalænge Dandsen varede. Som oftest var der mange Par paa Gulvet, hvilke fulgte efter hinanden, selv Julegederne dreiede sig imellem de Andre, der var ofte to ja undertiden tre Julegeder med i Dandsen, dog maatte de undvære Dandserinder, thi de unge Piger vilde nødig dandse med dem. Undertiden dandsede to Julegeder alene med hinanden, og gjorde da mange voldsomme og vilde Spring, som vakte stor Jubel imellem Tilskuerne.

I de sidste Aar, jeg tilbragte paa Malmanger, saae jeg ikke meer nogen Julegeb. Engang havde Hr. Hertzberg overrasket to af dem ved Indgangen, til Borgestuen, og de havde da, som det hed, ikke ført sig op, som de burde; fra den Dag af blev det

forbudt, at Nogen i en slig Forklædning meer maatte gjeste Præstegaarden.

Den bedste Spillemand i Omegnen, eller i det Mindste den, som blev meest søgt, var fra Leerdalen og kaldtes derfor Leerdøllingen; anderledes har jeg aldrig hørt ham nævne. Han eiede en lille Hardangerfiol, hvorpaa han med Færdighed spillede baade Hallinger og Slotte, som de kaldtes, og andre Bondedandse. Der fortaltes underlige Ting om ham. Blandt Andet sagdes der, at han havde været indtagen i et Bjerg i sex Maaneder, der havde han lært alle de Dandse, han kunde; ja, Huldren lovede ham desuden, at han skulde lære langt Meer endnu, og at Ingen i hele Verden skulde blive hans Overmand i Spil, ifald han bare i tre Dage kunde holde sig fra at lee, hvad der saa skete; da skulde han ogsaa slippe ud af Bjerget, men hvis han ikke kunde det, da maatte han blive i Bjerget for bestandig. Trolдene gjorde nu mangeslags Kunster og underlige Gjerninger for at fange ham, men han holdt sig tappert, ligetil der kom en halt Høne ind paa Gulvet, der dandsede for ham med saa sære Fagter, at han ikke længere kunde modstaae, men brast ud i den voldsomste Latter. Nu skulde han blive hos Trolдene til Dommedag, men dog slap han ud tilsidst, thi det lykkedes ham at grave et Hul gjennem Bjerget, saa

at Solen skinnede ind, da bleve alle Bjergboerne til Steen. Uagtet dette blev fortalt som Noget, man ikke maatte troe paa, og som et Eventyr, der nok var lavet af Leerdøllingen selv, saa kunde det dog vel være, at flere af Fortællerne i deres Inderste fæstede Lid dertil.

Mange Mænd, som ellers førte et meget ædrueligt Liv, toge ikke i Betænkning at drikke sig en Ruus ved Juletid. Blandt Andre var der en gammel Bonde ved Navn Halvor Hatteberg, som bestandig var fuld ligefra den sidste Søndag i Advent til de hellige tre Kongers Dag. Dette, meente han, var en Ære, han var skyldig at vise den Herre Jesus paa den Fest, der mindede om hans Fødsel; ellers kunde man paa ingen Maade beskylde Halvor Hatteberg for at være forfalden til Sviir og Drik.

Der boede adskillige Familier i Omegnen, som ifølge deres Dannelse, Opdragelse og ydre Stilling i Samfundet ikke kunde regnes med til Bondestanden; disse vare da at ansee som Egnens Honoratiores, hvilket Bønderne ogsaa anerkjendte ved at give dem Navn af Storfolk. De dannede en afsluttet Kreds, holdt godt Venskab indbyrdes, og besøgte hverandre jevnlig. Undertiden, naar der reiste sig et Uveir, og det var besværligt for dem at komme hjem, bleve de i flere Dage hos hverandre. De stode ogsaa i Ven-

skabsforbindelser med adskjellige Familier i Bergen, af hvilke de undertiden om Sommeren bleve gjestede, og der almindelig bleve hos dem i flere Uger. Disse deres Fremmede førte de da rundt omkring til deres Bekjendte; alt dette bidrog til at udbrede et Liv og en Selskabelighed i Omegnen, som ellers kun sjelden finder Sted i slige affides Fjelddale.

Disse Besøg af Omegnens Familier vare mig yderst velkomne, især naar de overnattede hos os; thi da blev jeg som oftest fritagen for mine Lectier den næste Formiddag. Denne Tid anvendte jeg, ligesom jeg pleiede at anvende mine Fritimer, enten til at fiske, eller til at besøge mine Legekammerater, eller til at vade gjennem Bække og Vandpytter med mine Strømper og Skoe i Hænderne, hvilket dengang var en af mine bedste Glæder, eller til at gjennemstreife Dalen og Udmarkerne for at søge efter Jordbær, Hindbær, Blaabær og Hasselnødder, alt som Aarstiden bragte dem til Modenhed, ja, selv de vilde Skovæbler forsmaaede jeg ikke, som Mathies undertiden samlede i Mængde, og som hans Moder kogte til os. Af og til listede vi os endog til at ride paa et Par af de Heste, der græssede i Udmarken. Mathies forstod godt at fange dem, og at lægge dem Bidslet i Munden; derefter svang vi os op paa dem, og galopperede afsted saa hurtig, som

det vilde gaae; Sadler brøde vi os kun lidet om. Engang faldt jeg rigtignok af Hesten, men jeg kom ikke tilskade. Min eneste Frygt under disse Ride-øvelser var, at En eller Anden, som saae os, skulde melde det paa Præstegaarden, men dette skete ikke; rimeligviis fordi Bønderne i Omegnen vare saa vante til at see Drenge ride paa saadan Viis, at de ikke brøde sig synderlig derom.

En Mand, som min Broder og jeg fremfor alle de andre Familier i Omegnen besøgte, og hos hvem vi bestandig vare visse paa at finde en venlig og gjestfri Modtagelse, var en gammel Major ved Navn Dahl, som boede paa Fe[illegible]t, en Gaard, der ligger henved en halv Miil fra Malmanger. Major Dahl blev anseet for en meget velhavende Mand, han havde allerede for flere Aar siden taget sin Afsked af Krigs-tjenesten. Uagtet han vel var nærved sit halvfjerdsindstyvende Aar, var han endnu rask og rørig. Hans Figur var kraftig og undersætsig, skjøndt lidt bøiet til den ene Side. Han gik som oftest klædt i sin røde Majorsuniform, og bar dertil en stor Parykk, der klædte underlig til hans stramme militaire Dragt, som han kun om Morgenen tidlig byttede med en blommet Sloprok.

Uagtet hans store Parykk og hans meget uregelmæs-sige Ansigt, i Forening med hans undersætsige, bredskul-

brede og noget skjeve Figur og hans stramme militaire Dragt, gave ham et temmelig afstikkende, ja næsten komisk Udseende, saa var der dog Noget i hans Væsen, der udøvede en stor Tiltrækning, især paa den yngre Slægt. Han havde en god Hukommelse, og kjendte mange morsomme Anekdoter, som han foredrog paa en saa eiendommelig Maade og med et saadant Liv, og der lyste en saadan Jovialitet og Munterhed ud af hans Øine, og der var et saa humoristisk Smiil paa hans Læber, naar han fortalte dem, at man snart forsonede sig med hans selsomme Udvortes; ja, det syntes tilsidst, som om denne Figur, denne Pa= ryk, denne Klædedragt og disse sære og bizarre An= sigtstræk netop hørte med dertil for at give hans Fortællinger deres rette Underlag.

Major Dahl eiede to store Frugthaver, fulde af Æble= og Pæretræer. Ikke saa sjelden, naar vi be= søgte ham, fandt vi ham sysselsat i en af disse Ha= ver, hvor han gav Arbeiderne den fornødne Anviis= ning, og havde Tilsyn med deres Arbeide. Der fandtes ogsaa Plantninger rundtomkring af mange Slags Skovtræer, og jeg har aldrig der i Egnen seet saa stor en Samling af Hæg, Ask, Birk, Rønnetræer og Hasselbuske, samt af Ælm, Piil og Bæveræsp som paa Major Dahls Eiendom; det var ham ogsaa

kjært, naar han fandt Leilighed til at vise Fremmede denne Rigdom, der paa hans Gaard havde fortrængt de eensformige Elleskove, som paa saamange andre Steder i Omegnen udbredte sig paa de øvrige Træers Bekostning.

Major Dahls Hustru var endnu nogle Aar ældre end han, hun viste sig ligesaa gjestfri som hendes Mand, og det var hendes største Glæde at gjøre Fremmede tilgode. Hvergang vi kom til Fedt om Efteraaret eller om Vinteren, frembar hun et Par smaa Kurve, fyldte med Æbler og Nødder, som hun stillede foran os paa Bordet, og hvoraf vi bleve opmuntrede til at spise saamange, vi kunde. Hvad der blev tilovers maatte vi efter hendes indstændige Begjering tage hjem med os.

Undertiden bleve vi ogsaa efter den Skik, jeg ovenfor har omtalt, paa Fedt Natten over. Vi vare da som oftest ledsagede af flere Medlemmer af Hertz-bergs Familie. Jeg mindes kun sjelden i mit Liv at have ligget i blødere Senge, eller at have seet finere og mere sneehvide Lagener, end i Majorinde Dahls Huus; heller ikke mindes jeg i de Dage at have seet et rigere Frokostbord end hos hende. Jeg kan endnu ligesom see det for mine Øine: Det var besat med Æg og Skinke samt røget Lax og kogte Foreller og Hvidlinger og mange andre Herligheder, hvoriblandt det fineste Fladbrød, som hun vidste at

lave paa en eiendommelig velsmagende Maade. Desuden greb hun enhver Leilighed til paa gammeldags Viis at nøde os til endelig at tage for os af Retterne, og hvor god en Spiselyst jeg dengang havde, saa kunde jeg dog aldrig i denne Henseende tilfredsstille Majorinde Dahls Ønsker.

Major Dahl var en overordentlig stor Beundrer af Holberg, af hvis Komedier han kunde flere Scener udenad. Majorinde Dahl havde kjendt en Mand, som boede i samme Huus som Holberg i den Tid, hvori han udarbeidede sine Stykker; og denne Mand forsikkrede, ifølge hendes Udsagn, at han og de øvrige Huusbeboere næsten hver Dag hørte Holberg lee høit under sit Arbeide. Ja, undertiden, naar man kom ind til ham, var han falden ned af Stolen af Latter, og laae leende paa Gulvet. Det kan da heller ikke være Andet, end at den Mand, fra hvem et sligt Væld af Lystighed er udgaaet over Verden, ogsaa selv i høieste Grad maatte gribes af sine egne Digtersyner, og at hine Hærskarer af komiske Skikkelser, som han vidste at fremmane, ogsaa maatte virke paa ham selv, under Anskuelsen deraf, med den samme Magt og det samme Trylleri, hvormed de endnu den Dag i Dag ligesom springe frem af hans Digtninger, og virke paa enhver frisk og fordomsfri Natur, der læser dem.

Major Dahl var dog ikke meget kræsen i sin

Smag for det Komiske, ethvert lystigt Billede tiltalte ham, med hvor grov en Pensel det end syntes malet. Saaledes var han ogsaa en stor Ven af Münchhausens burleske Fremstillinger, og disse karikerede og kolossale Løgne, som han tidt morede sig med at fortælle, syntes virkelig at vinde i komisk Kraft og Betydning ved den Maade, hvorpaa han foredrog dem.

Ogsaa Voltaire nævnede han som en Mand, paa hvis Talent og Begavelse han satte stor Priis. „Jeg veed nok," sagde han, „at Deres værdige Lærer og min høitagtede Ven Hertzberg ikke kan lide ham, men dette er Noget, som man maa tilgive ham paa Grund af hans geistlige Stand; der gives faa Geistlige, som ere saa fordomsfrie, at de kunne lide Voltaire."

Han havde den underlige Grille at blive misfornøiet, hvergang Nogen gav ham Titel af høi- eller velbaaren. „Den Titel tilkommer mig ikke," sagde han, „jeg er hverken høi- eller velbaaren, tværtimod jeg er lav af Bæxt og temmelig undersætsig, dertil skjev, og har været saa ligefra Fødselen af, ja, jeg seer saadan ud, det veed jeg godt, at mit Billede bedre kunde passe foran i et Vademecum end til at hænge mellem de Høi- og Velbaarne."

Major Dahl besad en lille Bogsamling, hvoraf

han med stor Velvillie tillod os at tage de Bøger hjem, vi ønskede, og at beholde dem, saalænge vi havde Lyst dertil. Den største Skat, jeg saaledes bragte hjem, var ganske vist Holbergs Komedier, som jeg nu for første Gang gjorde Bekjendtskab med i deres Heelhed og Sammenhæng, og som jeg senere laante flere Gange paany. Aldrig før havde jeg læst Noget, der vakte en saadan Jubel og Lyst hos mig. Jeg erindrer godt endnu, hvorledes jeg blev tilmode, da jeg læste den Scene i Ulysses von Ithacia, hvori Ulysses's Staldbrødre komme krybende ind og grynte som Sviin, og hvori Chilian vil tvinge dem til at æde en Kokase, samt den kort efter følgende Fortælling om Melkeveien, at den er den Melk, som malkes af de tvende Himmeltegn, kaldet Tyren og Jomfruen, og hvoraf gjøres Ost for at bøde paa Maanen med, naar den taer af. Saaledes har jeg aldrig leet hverken før eller siden, som jeg loe over disse og mangfoldige andre Steder hos Holberg, da jeg blev paavirket af dem for første Gang.

Noget senere laante jeg ogsaa Peder Paars, og lidt efter den danske Oversættelse af Niels Klim. Men jeg maa oprigtig tilstaae, at den meest beundrede af de to Digtninger ikke var den, som tiltalte mig meest; thi det var netop Niels Klim, som jeg læste med den største Begjerlighed og Interesse; det var ikke saa-

meget de satiriske Bemærkninger deri, som tiltalte mig; men det var Reiserne paa det underjordiske Hav, alle de underlige Lande, Niels Klim opdagede, alle de selsomme Eventyr, han der oplevede, Oprettelsen af det femte Verdensmonarchi og overhovedet hele den phantastiske Romantik, der er sammendynget i denne Fortælling, det var især dette, som dengang fængslede og morede mig.

Uagtet Major Dahls hele Væsen var anlagt i den komiske Retning, og uagtet han neppe havde stor Sands for den alvorlige Poesi, saa eiede han dog forskjellige Digterværker, der maatte henregnes herunder, blandt andre Richardsons Pamela, hans Clarissa og Carl Grandison. Kun den sidste af disse laante jeg af ham, og hvor vidtløftig den end er, og hvorlidet end den ætheriske og thebrikkende Miss Harriet Byron var istand til at fængsle min Interesse, saa læste jeg dog alle de syv Bind til Ende i temmelig kort Tid, en Bedrift, som jeg neppe nu vilde paatage mig at udføre. Langt større Fornøielse havde jeg dog af Smollets Romaner, som Major Dahl ogsaa eiede, ligeledes af Fieldings Tom Jones, skjøndt jeg vel neppe den Gang var ret istand til at begribe dens Værd, og skjøndt vel ogsaa en Deel deraf gik tabt og faldt til Jorden ved den stive Oversættelse.

En eller to Gange om Aaret pleiede Niels Hertz-

berg at besøge sin gamle Fader Peder Harboe Hertzberg, som var Provst, og tillige Præst paa Findaas, et Kald, der ligger langt ude ved Havet, fem norske Mile fra Qvindherred; ved slige Leiligheder fulgte min Broder og jeg som oftest med ham. Eftersom vi kom længere ud i Fjorden bleve Klipper og Fjelde bestandig goldere, og Træernes Mængde aftog; til Gjengjeld syntes Livet i Bølgerne bestandig at røre sig stærkere. Saaledes mindes jeg engang, at vi mødte en Flok Marsviin, der væltede sig hurtig frem paa deres vante Viis; af og til skimtede vi ogsaa svømmende Sælhunde, der dog bestandig holdt sig i behørig Afstand fra Baaden. Til andre Tider saae vi et Stykke af Vandfladen kruse sig i Smaabølger, og hørte paa samme Tid en stærk Susen, ligesom naar en drivende Regnbyge drager hen over Søen; dette var Tegn paa, at en Makrelstiim drog forbi. En Gang mødte vi en Hvalfisk, maaskee en meget stor Delphin, som rakte Snuden frem paa forskjellige Steder i Vandet for at indaande den Luft, den trængte til. Jo nærmere vi kom til Havet, desflere Skarver og andre Dykkerfugle saae vi sidde paa Skærene, hvorfra de speidede efter Fangst; de syntes kun lidet at agte paa os, og fløi kun sjelden bort, naar Baaden drog forbi. Paa andre Steder dreiede en Mængde Maager og Hætteterner sig med Skrigen

rundt i Luften. Langt borte skimtede vi ogsaa Seilskibe, der kun sjelden vovede sig længere ind i Fjorden. Alt dette gav dog nogen Afvexling til Reisen, som forresten tidt fik en bitter Tilsætning derved, at jeg, hver Gang Bølgerne gik noget vildere end sædvanlig, blev betagen af Søsyge.

Paa Findaas bleve vi altid venlig modtagne baade af den gamle Provst og af hans Hustru, og vi befandt os meget vel her, skjøndt Omegnen baade i Skjønhed og Frugtbarhed stod langt tilbage for de Dalstrøg, hvorfra vi kom. Øen var meget stenet, og Jorden var kun tyndt spredt imellem Stenene, deraf fulgte, at de opdyrkede Steder kun vare smaa. Derimod var Trævæxten ikke saa ringe som paa mange andre af de Øer, der ligge ved Havet, og jeg erindrer, at jeg har vandret i vidtudstrakte Fyrreskove, der laae rundt om en stor Indsø, og strakte sig langs med Bredderne af en Elv, som man kunde skimte i det Fjerne fra Præstegaarden.

Der levede en ung Mand i Provstens Huus ved Navn Leganger. Han var en vældig Jæger, og vidste med megen Kløgt at fange Fugle i Snarer. Der findes nemlig store Kløfter imellem Klipperne paa Findaas, hvor der er Læ for Vinden; her voxede der en Mængde Rønnebærbuske, hvorfor Kramsfuglene søgte derhen om Efteraaret, naar Rønnebærrene vare

modne, og her satte Leganger sine Snarer ud. Jeg fulgte af og til med ham om Morgenen, naar han saae dem efter, og havde stor Glæde deraf, naar Fangsten lykkedes. Da jeg kom tilbage til Malmanger, søgte jeg at gjøre ham Kunsten efter, men jeg havde ikke det Held med mig som han, og da desuden Jomfru Hertzberg, som havde en stor Kjærlighed til Dyr, bestandig yttrede Misfornøielse, naar jeg saaledes efterstræbte Fuglenes Liv, saa opgav jeg tilsidst mine Bestræbelser i denne Retning.

Da jeg første Gang besøgte Finbaas, levede der endnu en ældgammel Kone, som var Moder baade til Provstinde Hertzberg og til Madame Weinwich; hendes Navn erindrer jeg ikke, men hun var over tre og halvfemsindstyve Aar gammel. Hun var lille og havde et indfaldent og blegt Ansigt, hendes Pande var skjult bag en grøn Øienskjerm. Jeg har aldrig seet Nogen, hvis Ydre stemmede saa ganske overeens med den Forestilling, vi have dannet os om et Gjenfærd, som denne alderstegne Skikkelse. Hun spiste ikke med os Andre, hun var meget folkesky, og kom og svandt som en Skygge, hver Gang en Fremmed var tilstede, og hun levede næsten bestandig alene med sig selv i et ganske lille Kammer, der var hende indrømmet. Jeg har engang i en af Bournonvilles Compositioner seet en mimisk Kunstner, der forestillede en Mand

paa hundrede Aar. Hans hele Maade at bevæge sig paa, og især hans trippende Gang vakte hos mig Erindringen om hiint Syn fra mine Drengeaar, og jeg maatte i høi Grad beundre Sandheden i hans Fremstilling. Jeg saae kun denne gamle Kone et Par Gange; da jeg senere gjestede Findaas, var hun død.

Paa en af disse Reiser fra Findaas til Qvindherred oplevede vi et meget haardt Uveir. Allerede tidlig paa Dagen søgte Maager og andre Søfugle op paa Land, og vi hørte deres hæse og bedøvende Skrig. Dette pleier almindelig at være Forbud for en Storm, men det brød Hertzberg sig ikke synderlig om. Siden da vi kom til et lidet Sund, som hedder Røgsund, og som ligger henimod en Miil fra Findaas, kunde vi ikke komme derigjennem, thi Ebben var alt begyndt, og Sundet kan kun befares i Flodtiden. Vi søgte nu at arbeide os frem med Baadshager og Aarer, men det gik ikke, vi maatte derfor gjøre en stor Omvei udenom Øerne. Længere hen paa Dagen bleve vi indhyllede i en tyk Sneetaage, og kort efter kom der en vild Sneestorm. Da vi nu tillige havde Modvind, gik det langsomt frem, og vi kunde neppe see fem Skridt fra os. Tilsidst lykkedes det dog at naae Land paa en Ø, der kaldes Storøen. Her bleve vi endnu nødte til at vandre en lang Vei i Mulm og Mørke, medens Sneen slog os lige i

Øinene. Jeg følte mig ganske gjennemisnet af Blæsten, og jeg erindrer aldrig at have været saa forkommen af Kulde. Omsider naaede vi Enden paa vor Besværlighed, og fandt en gjestfri Modtagelse hos en Familie Flyg, hvor vi bleve Natten over. Først den næste Morgen henimod Middag sagtnedes Blæsten. Jeg tvivler ikke paa, at Mange have oplevet endnu et langt vildere Veir paa disse Fjorde, men hvad mig angaaer, saa mindes jeg aldrig at have været ude paa Søen i et saadant Sneefog og i en saadan Storm.

Jeg har allerede fortalt, at vi i det mindste engang om Aaret gjorde en Reise til Bergen for at gjeste vore Forældre. Vort Ophold der var fastsat til fjorten Dage, undertiden bleve vi der endnu længere. Denne Tid var for os den bedste Fest, bedre selv end Julen; og hvor godt et Opholdssted vi end havde paa Malmanger, saa kostede det os dog bittre Taarer, hver Gang vi igjen skulde forlade vort tidligste Barndomshjem. Hvorledes Tiden gik, og hvad vi foretoge os i vore Forældres Huus, erindrer jeg ikke saa nøie, jeg veed kun, at vi bleve modtagne med den ømmeste Kjærlighed og at der blev gjort Alt, hvad muligt var, for at det korte Ophold kunde blive os saa behageligt, som vi kunde ønske det. Iøvrigt er det rimeligt nok, at flere af de smaa Be-

givenheder, jeg har fortalt om mit tidligere Liv i Bergen, ere foregaaede under disse Besøg, thi, som sagt, det Kronologiske erindrer jeg ikke saa nøie.

Hvergang jeg saaledes kom til Byen, fornyede jeg igjen Bekjendtskabet med mine gamle Venner, jeg besøgte igjen Madam Erichsen, jeg saae Madam Smith og hendes tro Sidsele, jeg besøgte ogsaa General Moth og hans Frue, ligeledes Oberst Hammer og mange Andre, som jeg før havde kjendt, og blev overalt modtagen med samme Venlighed som i Fordumsdage. Et Par Gange, naar vi vare i Byen om Sommeren, gjorde vi Toure til Fjøsanger; jeg sad ogsaa flere Aftener i Johannes's lille Kammer, og lyttede igjen til hans Eventyr, jeg hentede Blomster hjem fra Madam Dedeches Have, jeg fulgte med min Fader paa hans Spadseregange til Nornæs eller til Nygaard eller langs opad Kalfarveien, og det var aldeles, som om mine tidligere Barndomsdage nu vare vendte tilbage.

Engang mindes jeg under et saadant Ophold i Bergen, at min yngste Søster kom i stor Fare. Min Fader havdeført os ind i en Reberbane paa Engen, for at vi skulde see, hvorlan Rebene bleve snoede. Banen var meget lang. Min Søster kom nær til et af Rebene, der bestandig snoede sig rundt, kort efter bøiede hun sig ned for at see ret nøie, hvor-

ledes Alt gik til. Pludselig kom en Deel af hendes Haar, der hang frit ned over Skuldrene, med ind i Rebet, der vedblev at dreie sig, og bestandig drog Haaret fastere ind i sin Hvirvelgang. Vi skrege høit, at man skulde standse, men Rebet snoede sig endnu rundt. Endelig hørte vi Stemmer langt borte, der raabte: Hvem er i Banen? Hvem er i Banen? Kort efter blev det store Hjul standset; noget af min Søsters Haar maatte skæres af, forresten kom hun ikke til Skade, og vi slap med den blotte Skræk.

Paa hvilken sær Maade Sjælen kan være tillukket i den tidlige Alder, og hvor umuligt det i den Tid kan være at udtale, hvad man dog med Billighed synes at kunne forlange, derpaa kan jeg af mit eget Barndoms Liv give et lidet Exempel. Der var foranstaltet en stor Ridetour til Møllendal. Jeg skulde ride paa en lille skotsk Hest, som vi fik til Laans af en rig bergensk Kjøbmand. Jeg havde nylig faaet en meget smuk Ridepidsk til Foræring af Madame Erichsen, men da man dog ikke endnu ganske forlod sig paa min Færdighed i Ridekunsten, fik jeg en Karl med, som skulde løbe ved Siden af Hesten. De Andre satte nu afsted i fuldt Trav, min Hest derimod gjorde sig stædig, og vilde hverken trave eller galoppere, men kun gaae i Skridtgang. Da jeg selv ikke formaaede at drive den frem, laante den Karl, som fulgte mig,

min Pidsk, og slog saa stærkt, han kunde, paa Hesten. Men Følgen var at Ridepidsken knækkede, og at Hesten blev endnu mere trodsig og stædig, end den før var. Tilsidst maatte Karlen trække den afsted, og jeg kom først til Møllendal, efter at de Andre vare redne bort derfra. Jeg havde saaledes kun liden Fornøielse af den Tour, som jeg havde glædet mig saameget til. Da jeg senere, længe efter de Andre, kom hjem, og da min Fader saae den knækkede Ridepidsk, blev han alvorlig vred, og satte mig strengt til Rette. Jeg brast da i en stærk, vedholdende Graad, hvortil min sønderbrudte Ridepidsk, min mislykkede Ridetour og min Faders Vrede syntes mig en fuld og tilstrækkelig Anledning. Kort efter fik min Fader at vide, at det ikke var ved min Forseelse, at Pidsken var knækket, han vendte da tilbage, klappede mig paa Kinden og sagde, at han havde havt Uret imod mig, og bad mig at tilgive sig; denne Tilgivelse vilde han, at jeg med Ord skulde udtale, men jeg taug stille og vedblev at græde. Han bad mig nu flere Gange om at tilgive sig, men jo mere han bad derom, desmere græd og forstummede jeg. Efter mange forgjeves Forsøg, som jeg kun besvarede med endnu flere Taarer, gik han misfornøiet bort i den Tro, at jeg havde et haardt og uforsonligt Sind; dette var dog langtfra Tilfældet, men at udtale de Ord, han forlangte, det kunde jeg ikke, de

var for mig en afgjort Sag, det syntes mig saa selsomt og urimeligt, at jeg skulde sige, jeg vilde tilgive min Fader, hvem jeg med saa stor Ærbødighed saae op til, at jeg aldeles ikke kunde faae Sligt over mine Læber.

Oberst Hammers næstældste Søn hed Even, han var kun faa Maaneder ældre end jeg, og han var den af Oberst Hammers Børn, som jeg holdt meest af. Han forstod allerede tidlig at spille forskjellige Dandse og Smaastykker paa Fiolin. For os Søskende var hans Talent til stor Glæde, thi hver Gang der under vort Ophold i Bergen kom nogle af vore Jevnaldrende til os, var Dands vor bedste Tidsfordriv; ja, naar vi ikke paa anden Maade kunde faae de fornødne Par, kaldte vi Pigerne ind, for at de skulde figurere med i Rækken, og Even Hammer var da stedse rede til at spille for os.

Saa gjerne jeg end var med i Dandsen, saa syntes det mig dog endnu deiligere at erhverve en saadan Færdighed som Even Hammer, til hvis Talent jeg saae op med stor Beundring. Jeg lod ham tilsidst ingen Ro, før han viste mig de første Greb paa Instrumentet, og lærte mig et let Musikstykke. Da jeg spillede dette Musikstykke for mine Forældre, og da min Broder havde samme Lyst som jeg, lod min Fader en af Byens Musikanter komme, der nu daglig

i den korte Tid, vi vare i Bergen, gav os en Times Underviisning; saaledes kom vi snart saavidt, at vi lærte at kjende Noderne og de forskjellige Scalaer; siden ved vor Afreise fik vi hver en Fiolin til Forœring.

Efter vor Tilbagekomst til Malmanger gjorde vi Bekjendtskab med en Lieutenant Dahl, en yderst elskværdig og forekommende ung Mand, som var en Brodersøn af Major Dahl paa Fedt. Hans Forœldre boede tre Mile fra Qvindherred. Denne Lieutenant Dahl forstod endnu bedre at spille paa Fiolin end Even Hammer, og naar han af og til gjestede vor Egn, paatog han sig at fortsætte vor Underviisning. Det blev nu en Lidenskab hos mig at lægge mig efter Musik, og jeg lærte snart at spille en heel Deel Dandse og andre smaa Musikstykker med nogenlunde Færdighed.

Dette Violinspil førte dog en Ulempe med sig, som jeg tidligere ikke havde tænkt paa. Istedenfor at jeg før havde været med i de Dandsendes Rækker, var jeg nu bleven et Slags Spillemand i vore smaa Selskaber, og naar nu de Andre vilde dandse, saa blev det min Lod at sidde alene i en Krog og spille til deres Dands. Jeg ønskede da tidt at lægge Fiolinen bort, og at være med i de Øvriges Kreds, men dette fik jeg ikke længere Lov til. Jeg lærte saaledes

allerede dengang, at et Talent, det være stort eller lidet, ofte kan volde ligesaamegen Besværlighed som Fornøielse.

I Foraaret 1801, den Gang Efterretningen om Slaget paa Kjøbenhavns Rhed udbredte sig over Landet, befandt vi os atter i Bergen hos vore Forældre. Jeg var endnu ikke opstaaet, da min Fader kom ind i min Moders Kammer, hvor ogsaa jeg laae, og læste et Brev for hende, i hvilket hele Slaget i Korthed blev beskrevet. I det samme Brev stod der ogsaa en for os mindre glædelig Efterretning, thi en Lieutenant Hauch, en Slægtning af os, var falden i Slaget. Rygtet om dette Slag udbredte sig som et Lynglimt over hele Byen, og næsten Alle betoges af en svimlende Begeistring. Overalt hørte man det gjentage, at Nelson havde sagt til Kronprindsen: Jeg har været i hundrede og fem Søtræfninger, men Slaget ved Kjøbenhavn var det forfærdeligste af dem alle. Ligeledes fortalte man, at Nelson havde trykket den tappre Willemoes i Haanden og sagt, at han fortjente paa Stedet at udnævnes til Admiral paa Grund af den Tapperhed og Koldblodighed, han havde viist, hvorpaa Prindsen svarede: „Skulde jeg udnævne alle mine tappre Officerer til Admiraler, saa vilde jeg ikke beholde een Lieutenant eller Kapitain tilbage.“ Flere Anekdoter fra ældre Tider bleve

opkogte paany, og lagte i Munden paa de Matroser, som havde været med i Slaget. Mange meente, at hele Nelsons Flaade vilde bleven ødelagt, hvis Slaget havde varet længere, man fortalte, at flere af hans største Skibe havde strøget Flag, at sex af dem stode paa Grund, at Nelsons eget Admiralskib kun førede med tre Kanoner, dengang Vaabenstilstanden kom, og at de Danskes Mod bestandig voxede under Kampen; ja man var fast overbeviist om, at vi ikke blot havde kæmpet med et vidunderligt Heltemod, men at det var os, der havde vundet Slaget, og først mange Aar derefter erfoer jeg, at Seieren, uagtet vi vistnok havde stridt med stor Tapperhed, og tilføiet Fjenden et betydeligt Tab, dog ikke havde været saa ubetinget paa vor Side.

I ethvert Tilfælde gav denne Heltebedrift det hele Folk, der stod under det saakaldte Tvillingriges Scepter, et stærkt Opsving. I alle Selskaber sang man patriotiske Sange; man sang om Landets Held og Velstand og lykkelige Fremtid, og om Regjeringens Viisdom, der forstod at styre saa godt forbi alle truende Skjær. Men man saae dengang kun den lyse Side af Sagen, og tænkte kun lidt paa Skyggesiden. Man glædede sig over Freden, der nu var bleven gjenoprettet, og over vor Neutralitet, men tænkte ikke paa, at denne haardnakkede

Neutralitet kunde afføde de største Farer. Man triumferede over England, man sang: „Gid Handel og Søfart florere", men tænkte ikke paa, at England, som man troede halvt beseiret, blot behøvede at give et Vink, saa vilde alle de Skibe, hvorpaa denne Handel og Søfart beroede, blive et let Bytte for dets mangfoldige Krydsere.

Det er en Selvfølge, at jeg, som var et halvt Barn, ikke dengang kunde anstille slige Betragtninger, men forunderligt var det, at selv de Voxne, som dog maatte forstaae at bedømme Landets Stilling bedre, heller ikke i denne Retning syntes at skue klarere end de Umyndige.

Mellem de Bøger, Dr. Oken havde efterladt mig, fandtes ogsaa de tre første Bind af Suhms Danmarks Historie. Det første Bind, der handler om Nordens ældste Tid og om de gamle Leirekonger, tilligemed det tredie, hvori der fortælles om de store Helte kort før og under Christendommens Indførelse, hørte med mellem mine Yndlingsbøger, hvori jeg idelig læste. Ved denne Læsning var der vaagnet en stærk patriotisk Iver hos mig, som man efter min Alder ikke skulde have ventet; jeg lyttede derfor med stor Begjerlighed til Alt, hvad man fortalte om Slaget den anden April, hvori den gamle Heltekraft,

hvorom jeg havde læst saameget, syntes paany at være vaagnet.

Iøvrigt var jeg endnu alt for ung og letsindig til, at jeg bestandig kunde holde mig paa denne patriotiske Høide. Mine gamle Vaner til at færdes paa Søen, til at streife om i Mark og Eng, og til at lege med mine Kammerater fortrængte snart Tanken om de store Verdensbegivenheder. Kun naar der blev sunget patriotiske Sange, blandede jeg min Røst med de Andres. Hvormegen Uklarhed og Overvurdering af egen Kraft, der maaskee laae skjult bag denne Patriotisme og bag de høitravende Floskler i disse Sange, det havde jeg naturligviis ikke Indsigt nok til at bedømme.

Det gik her, som det saa tidt gaaer, naar noget Usædvanligt skeer. Folkebegeistringen danner da ofte Myther ved Siden af Historien, til hvilke Mængden endnu hellere fæster Lid end til den uforvanskede og mere beskedne Sandhed. Saaledes hørtes der dengang en Spaadom om en Mand med hvide Haar, der skulde komme paa en hvid Hest, som han skulde binde til et Træ ved Elben, og han skulde standse enhver Fjende, der vilde trænge frem derover. Denne Spaadom fandt i det mindste Tiltro hos en Deel af Almuen.

Der hørtes ogsaa en Spaadom om den nordiske

Løve, der havde slumret i over firsindstyve Aar, men der nu skulde reise sig og ryste sin Manke, og hvis Bedrifter skulde fylde Verden med Forbauselse.

I Aaret 1801 eller noget før døde min Moders Fader og efterlod hende en betydelig Arvepart. Da der i denne Henseende var Adskilligt at ordne, besluttede mine Forældre igjen at foretage en Reise til Frederikshald. Ogsaa denne Gang blev det fastsat, at Reisen skulde vare i længere Tid. Men da min Moder ønskede det, blev det ogsaa bestemt, at vi endnu engang i dette Aar skulde gjeste Bergen, skjøndt vi for kort siden havde været der, for at hun atter kunde see os før sin Bortreise.

Det var seent paa Efteraaret, da vi igjen besøgte vore Forældres Huus. Der var endnu ikke faldet Snee, men alle Søer vare tilfrosne. Jeg har endnu fra den Tid af bevaret Erindringen om lange Skøitefarter paa det store Lunggaardsvand. Da jeg aldrig før havde løbet paa en saa udstrakt Iisflade, forekom det mig, som om jeg fløi gjennem en ukjendt Verden. Alle Byens Skøiteløbere syntes dengang at have sat hverandre Stævne paa Isen, ogsaa Damer indfandt sig, og bleve trukne i Slæder af deres Ledsagere. Der var nu heller Intet meer i Veien for, at jeg kunde slutte Bekjendtskab med andre Skøiteløbere af min Alder. Senere faldt der Snee, og der blev

foretaget store Kanefarter, vi bleve ogsaa tidt indbudne til vore gamle Bekjendte, og Mindet om dette vort sidste Ophold i vort gamle Hjem staaer endnu for mig, som Noget af det Herligste, jeg i min Barndom har oplevet.

Da vi toge Afsked for at reise tilbage til Malmanger, fulgte min Moder os udenfor Husets Dør. Hun blev staaende og stirrede efter os, indtil vi forsvandt om Hjørnet; endelig gik hun tilbage med de Ord: „Jeg seer dem aldrig meer". Dette fik vi først at vide lang Tid derefter.

Da mine Forældre alt havde været flere Maaneder i Frederikshald, modtog Præsten Hertzberg et Brev, forseglet med sort Lak, hvori min Fader meldte os, at vor trofaste Moder ikke længere levede, hun var død i Barselséng efter to Dages haarde Lidelser; ogsaa hendes Barn var dødt. Saaledes gik de Ord, hun udtalte ved vor Bortreise, kun altfor hurtig i Opfyldelse, vi saae hende aldrig meer. Noget efter kom der et nyt Brev fra min Fader, der berettede, at han, ledsaget af sine to Døttre, var reist til Kjøbenhavn. Jfr. Hygen havde faaet sin Afsked, ligeledes den tro Johannes; han var syg, hed det, og kunde ikke taale det forandrede Klima. Nogen Tid efter døde han af Brystsyge, maaskee ogsaa af Sorg. Jfr. Hygen

kunde vanskelig blive i vort Huus efter min Moders Død; hun og min ældste Søster, som nu var voxen, kunde ikke godt forliges. Mine to Søstre bleve foreløbig satte i Huset hos en Fru Sturtz i Kjøbenhavn. Paa denne Maade var vort hele Huus blevet splittet ad. Efter nogle Maaneders Forløb blev min Fader ansat som Stiftamtmand over Sjællands Stift.

Allerede tidligere var det bestemt, at min Broder efter nogen Tids Forløb skulde reise til Kjøbenhavn for at underkaste sig Examen artium ved Universitetet, hvorimod jeg skulde blive tilbage paa Malmanger; nu blev dette forandret saaledes, at ogsaa jeg skulde reise med for at sættes i en kjøbenhavnsk Skole; Præsten Hertzberg paatog sig at ledsage os, dog skulde vi endnu blive noget over et Aar paa Malmanger, for at min Broders Forberedelse til den forestaaende Examen heelt kunde fuldendes.

I Begyndelsen vare vi begge meget nedslagne over vor Moders Død. Hertzberg fritog os i et Par Dage for alt Arbeide, for at vi ret kunde græde os ud og finde os tilrette i vor Sorg. Den unge Alders Letsind kom os da ogsaa snart til Hjelp; Forventningen om efter nogen Tid at skulle foretage en Reise gjennem den smukkeste Deel af Norge, og om at see nye Byer og nye Mennesker, og tilsidst

endelig det store Kjøbenhavn, hvorom vi havde hørt saameget, alt dette bidrog vel ogsaa til at trøste os. Hvad mig angaaer, saa vidste jeg vel heller ikke i Begyndelsen ret, hvor stort et Tab vi havde lidt, det mærkede jeg først mange Aar derefter.

I en af de Vintre, hvori vi opholdt os paa Malmanger, saae vi et meget prægtigt og glimrende Nordlys, hvis Lige jeg siden aldrig har seet. Der gik et bredt Bælte midt over Himlen fra Nordost til Sydvest, hvorfra der hvert Øieblik løb viftende Luer ud. De ældste Bønder erklærede, at de aldrig i deres Liv havde seet et saadant Syn; Hertzberg ansaae det for en Virkning af Electriciteten i fortyndet Luft, men den følgende Dag fik vi en ganske anden Forklaring af Diderik som meente at kunne løse Opgaven paa en meget simplere Maade. Diderik var paa sin Viis et Slags Rationalist. Igaar Nat, sagde han, seilede der en stor Jagt over Fjorden, Folkene havde Lys og Ild paa Dækket for at koge deres Mad, dette speilede sig i Skyerne, og hver Gang Seilene dreiede sig, syntes det nu, som der løb Flammer over Himlen. Da jeg, som dengang var hjemsøgt af en stærk Modsigelseslyst, vovede at gjøre nogle Indvendinger imod hans Forklaring, sagde han, at jeg ikke forstod mig derpaa, og ifald jeg ikke taug stille, saa vilde han prygle mig,

saa jeg nok skulde tabe Lysten til at trættes med ham en anden Gang.

Et Par Aar efter min Ankomst til Qvindherred stege vi engang op paa Malmangernuten, der, som sagt, er et af de høieste Fjelde i den Egn. Melderskin er det allerhøieste, men paa det har jeg aldrig været, thi man troede, jeg var for ung til at naae derop, og at jeg vilde blive altfor træt paa Veien. Det øverste af Nuten danner en lille Flade, hvorfra man seer langt ud over Fjeldene mod Vest, paa den østlige Side seer man Laurdalstinden, der næsten er ligesaa høi som Melderskin, men endnu steilere. Den ragede som en uhyre Kæmpe op i Luften over os, og først fra Toppen af Nuten kunde man ret see, hvor høi og forfærdelig Laurdalstinden er. Langt inde mellem Fjeldene saae vi en Indsø, der kaldes Præstevatenet, hvorfra Storelven styrter frem gjennem flere Fosser, der ligne skumhvide Vandslanger. Vi kastede store Stene ned af Fjeldet, der sprang fra Klippe til Klippe, indtil de naaede Dalen. Nedenunder laae Søen som et svagtkruset Vandspeil, hvorpaa Bølgerne neppe kunde sees, uagtet der blæste en stærk Vind paa Fjeldet.

Kort efter min Moders Død kom der en Student Hoff til Malmanger. Han var en yngre Broder til den Baron Hoff-Rosenkrone, som senere arvede Ba-

roniet Rosendal; men da han selv ingen Formue eiede, saa ønskede den gamle Greve Rosenkrone, som dengang var Besidder af Baroniet, at han skulde lægge sig efter det juridiske Studium, hvorved der da kunde aabnes ham Adgang til et Birkedommerembede paa et af Grevens store Godser. Den unge Hoff havde ogsaa tidligere, da han endnu var en Dreng, opholdt sig i Hertzbergs Huus, senere reiste han til Kjøbenhavn for at studere videre, men havde dog nok ikke været saa synderlig flittig, nu vendte han tilbage til Malmanger for i Stilhed, langt fra en stor Byes Adspredelser, at fortsætte sin i Kjøbenhavn begyndte Forberedelse til dansk juridisk Examen. Dette kunde synes underligt nok, da Hertzberg ingen Jurist var; ikke desmindre overhørte han ham daglig i Nørregaards Forelæsninger over den danske private Ret og i andre juridiske Skrifter. Der fordredes vel dengang heller ikke saameget for at blive dansk Jurist. Sagen fik et godt Udfald; thi efter et Par Aars Forløb underkastede den unge Hoff sig den danske juridiske Examen ved Kjøbenhavns Universitet, og blev senere Birkedommer paa Baroniet Rosendal.

Student Hoff havde neppe tidligere gjort alvorlige Studier i een bestemt Retning; derimod havde han læst en heel Deel belletristiske Skrifter, uden dog at gjøre noget synderligt Udvalg imellem

dem. Han talte tidt om Samsøes Dyveke, om Sanders Niels Ebbesen og om Hermann von Unna, hvori han især beundrede Forestillingen af den hemmelige Ret. Han havde en meget levende Indbildningskraft, og der svævede en Mængde underlige Syner forbi hans Sjæl; men de lignede mere Drømme, end virkelige poetiske Skikkelser, der var heller ikke nogen høiere forbindende Tanke derimellem, dog havde han stor Lyst til at fortælle derom, naar han kunde finde Nogen, som vilde følge ham paa hans Vei gjennem hans phantastiske Utopien.

Da der ikke var megen overflødig Plads paa Præstegaarden, blev det bestemt at opstille en Feltseng i min Broders og mit Værelse, hvori Hoff skulde sove. Værelset var ikke stort, han laae nede ved Døren, min Broder og jeg laae sammen i en bred Seng oppe ved Vinduet. Allerede den anden Nat, efter at Hoff var flyttet ind i vort Kammer, raabte han til os henimod Morgenstunden og spurgte, om vi vare vaagne. Da vi svarede Ja, spurgte han, om vi ikke vilde høre et Eventyr, dertil vare vi gjerne villige, og nu begyndte han at fortælle. Saavidt jeg husker, handlede hans første Fortælling om to Riddere, som droge ud for at søge Livets Vand. De oplevede nu flere Eventyr med Kæmper og Røvere, som de mødte i Skoven. De fandt ogsaa

Vei ind i et forhexet Slot, hvori de om Dagen intet Menneske saae, men om Natten kom der tre Mænd ind til Hest, i fuld Rustning, og rede tre Gange rundt om et stort, rundt Bord; tilsidst standsede de ved de to fremmede Ridderes Seng, og opfordrede disse til en Kamp paa Liv og Død. Men ved en Løves Hjelp, som de tidligere havde frelst af en stor Fare, overvandt de to Riddere deres Modstandere. Hvorledes det senere gik, husker jeg ikke, men det veed jeg, at Fortællingen ikke blev endt den første Morgen, og heller ikke den anden, og heller ikke den tredie. Min Broder blev snart kjed deraf og hviskede sagte til mig, at det var noget dumt Tøi, hvorefter han igjen lagde sig til at sove; jeg derimod lyttede med stor Opmærksomhed, indtil Historien var til Ende.

Da Hoff mærkede, at min Broder ikke brød sig om at høre ham, holdt han op med at fortælle om Natten, men indbød mig til om Eftermiddagen at spadsere med sig i Omegnen, og paa disse Vandringer fortsatte han sine Fortællinger. Almindelig handlede de om vandrende Riddere, som droge ud for at befrie fangne Prindsesser, der bevogtedes af Ulve, Bjørne, Slanger eller andre Uhyrer. Alt kunde finde Plads i disse Eventyr, bjerghøie Kæmper, ildsprudende Drager, Uhyrer med mange Hoveder, med hvilke Ridderne maatte kæmpe, men disse be-

havde ogsaa mægtige Midler til deres Forsvar; de kunde gjøre sig usynlige, eller de bare Tryllleringe, som de blot behøvede at dreie, saa kom tusinde Mand dem til Hjelp osv.. Iøvrigt strømmede Tiderne i disse Eventyr over i hverandre, Riddere fra det runde Bord mødtes deri med Diderik af Bern og hans Kæmper, samt med Helte fra det ældste Norden; alt dette blev igjen blandet med phantastiske Opfindelser fra Orienten. Disse sidste gjorde især et stærkt Indtryk paa mig, og alle de Eventyr, jeg tidligere havde hørt af Johannes eller af Andre, forekom mig nu kun ringe mod dem, som Hoff fortalte.

Tilsidst begyndte jeg selv, istedenfor at være blot Tilhører, at gribe activt ind i Fortællingernes Gang. Paa mit Forslag samledes Heltene i de forskjellige Eventyr med hverandre, og oprettede et indbyrdes stort Helteforbund, hvori stedse Fleer og Fleer bleve optagne; gamle Bekjendte, hvis Rolle var udspillet, og hvis Eventyr vare til Ende, traadte nu igjen frem paa Scenen, i nye Forviklinger. Endelig blev endog Jorden os for snever, og ved Hjelp af en eller Magus droge Heltene et Par Skyer ned til Jorden, svøbte sig ind i dem, og reiste nu bort igjennem den tynde Luft for at søge nye Eventyr paa andre Kloder. Saaledes blev Scenen henlagt snart til Venus og Jupiter, snart til Arcturus og til Spica Virginis, og

alle Grændser baade i Tid og i Rum bleve saaledes ophævede; undertiden havde Heltene vidunderlige Kampe at bestaae med Trolde og Uhyrer, som opholdt sig i Ætheren mellem Verdensklöderne. Dette havde ganske vist nogen Lighed med Von Qvotens Tryllestykker, hvori, som Holberg beretter, alle Scenerne vare henlagte i Luften.

Iøvrigt vilde det være mig ligesaa umuligt at erindre alle de phantastiske Situationer, som Hoff opfandt, og alle de Luftkasteller og Luftbroer, som vi i Forening opbyggede, som det vilde være at tilbagekalde alle de flygtige Drømme i et heelt Menneskeliv. Dog har jeg ofte maattet tænke paa disse formløse Eventyr, naar unge Mennesker, som meente at være kaldede til Digtere, forsikkrede mig om, at der i deres Bryst gjærede en Rigdom, der kunde udfylde et heelt Digterliv, og at der daglig opstod nye poetiske Phantasier i deres Indre. Der er en ligesaa stor Forskjel mellem Drøm og Digtning, som der er mellem Himmeldronningen selv og den Sky, Ixion i hendes Sted omfavnede.

Engang betroede Hoff mig, at der i Kjøbenhavn fandtes en Mand, der, som han sagde, havde et langt bedre Greb paa at sammensætte Eventyr end han selv. Under sit Ophold i hiin By var han engang bleven alvorlig syg, og maatte da ligge paa et Ho-

spital i et halvt Aar. I det samme Værelse, hvori han laae, befandt der sig ogsaa en Haarskærer. Naar de de da ikke kunde sove om Natten, fortalte de hinanden Eventyr, men Haarskærerens vare bestandig de dristigste; ja, undertiden gik det saa vildt til i hans Fortællinger, at Hoff selv, uagtet han kunde taale Meget i den Retning, svimlede derved. Men Haarskæreren paastod, at det var den hyperboliske Maneer at fortælle paa, og den var just den rette; man skulde sadle Fuglen Rok, og ride paa den gjennem Luften, alle andre Slags Fortællinger vare kun tamme Høns i Hønsegaarden, de vare mere til Kjedsommelighed end til Fornøielse.

Ved Siden af sin Tilbøielighed til at fortælle Eventyr havde Hoff ogsaa en stor Lyst til at foretage Udflugter rundt omkring i Egnen; tilsidst gjorde han det til en Betingelse, naar jeg vilde høre hans Eventyr, at jeg skulde følge med ham paa disse Vandringer, som han ligesaa gjerne foretog i ondt som i godt Veir. Undertiden maatte vi da, naar Veiret var altfor slemt, standse midt i en Fortælling for at kæmpe os frem imod Stormen, af og til søgte vi Tilflugt i en aabenstaaende Lade, til andre Tider under et stort Klippestykke, hvor da Hoff, naar vi havde fundet et nogenlunde sikkert Læ, fortsatte sit Eventyr.

Dog bragte alt dette mig ikke til at for-

sømme mine musikalske Øvelser. Det traf sig saa, at Lieutenant Dahl, som havde paataget sig at veilede os i Kunsten, i denne Tid oftere gjestede Qvindherred. Der boede nemlig en Oberst Segelcke i vort Nabolag. Denne Mand stod i megen Anseelse i Omegnen; han boede i Sandvigen, en Gaard, der ligger temmelig nærved Fedt, dog længere ude mod Fjorden. Han havde flere Børn, blandt disse var der en meget smuk Pige, Cæcilie Segelcke, med hvem Lieutenant Dahl tilsidst blev forlovet og gift. Denne hans Forlovelse var vel Grunden til hans jevnlige Besøg i Qvindherred. Hans Enke, Fru Cæcilie Dahl, fandt jeg endnu i Live under mit sidste Ophold i Christiania; hun levede hos sin Søn Doktor Dahl, en meget elskværdig ung Mand, som jeg allerede tidligere i Danmark havde lært at kjende og sluttet Venskab med.

Tilsidst, da jeg forlod Qvindherred, bragte jeg en Samling af hundrede og halvtredsindstyve større og mindre Musikstykker med, hvoriblandt ogsaa flere norske Nationaldandse, som jeg alle med Færdighed forstod at spille. Min Fader blev meget overrasket ved at høre mit Spil og meente, at jeg gjorde vel i at fortsætte mine Øvelser. Dog var mit Talent sikkert ikke af nogen stor Betydenhed; og da jeg, ved at sammenligne det med Andres, snart saae, hvor-

meget der manglede mig, saa opgav jeg tilsidst dette Dilettantarbeide, efterat have spildt en heel Deel Tid og Flid derpaa, som jeg vistnok kunde have anvendt til noget Bedre. Min Broder havde alt opgivet sine Kunstøvelser flere Aar i Forveien.

Den daværende Forvalter paa Baroniet hed Lieutenant Segelcke, en Broder til Obersten i Sandvigen; han var gift med en Enke efter en Major Knagenhjelm og havde to Stedbøttre, af hvilke især den yngste, ligesom hendes saakaldte Cousine, Frøken Cæcilie Segelcke, udmærkede sig ved sit smukke Udvortes, hun giftede sig senere med Niels Hertzbergs Broder, som blev kaldet til Præst i Qvindherred, da Niels Hertzberg forflyttedes til Kintzerwig. Ogsaa paa Rosendal fandt vi en gjestfri Modtagelse, naar vi, som ofte var Tilfældet, kom derhen. Rosendals Slot havde dengang et ganske andet Udseende end nu, da det igjen er blevet istandsat af de nye Eiere. Den Gang saae Bygningen temmelig forfalden ud, Tapeterne vare sønderrevne, og flere af de største Værelser vare ubeboelige. Men Grundvolden stod dog fast, der fandtes mægtige Hvælvinger i Dybet nedenunder, og Murene vare byggede paa gammeldags Viis, saa de kunde trodse Tiden. Over Indgangen til Gaarden havde en af de ældre Baroner, som levede, da Souveraineteten blev indført,

ladet indhugge de Ord: Melius mori, qvam sine libertate vivere; denne Indskrift har staaet over Porten i al den Tid, hvori Absolutismen udstrakte sit Scepter over Landet, og den har overlevet den; thi den staaer der endnu den Dag i Dag.

En andet Tegn fra de svundne Tider stod ogsaa dengang tilbage, ikke ved Rosendal Slot, men paa Pladsen foran Kirken. Her var der opstillet et Skræmselsbillede, som skulde forestille en Træhest; det var sammentømret af tykke rødmalede Bjælkestykker. Paa denne Træhest maatte de gjenstridige Bønder af og til sidde op at ride i de gamle Baroners Tid, og den passede saaledes kun slet til Indskriften over Slotsporten. Allerede i min Barndom stod den blot som et Minde om de svundne Tiders Barbari, og var i Rækker af Aar ikke bleven brugt; nu er den for længe siden taget bort, og den yngre Slægt har aldrig seet den.

Paa den nordlige Side af Qvindherreds Hovedkirke, nærved Alteret, er der bygget et Kapel, hvori de gamle Baroner ligge begravede i store Steenkister. I dette Kapel fandtes der i min Tid en aaben Kiste, hvori laae et Lig, som, sandsynligviis ved Kunstens Hjelp, var forvandlet til en udtørret Mumie. Denne Mumie ansaaes som en af Kirkens Mærkværdigheder, og Fremmede bleve tidt førte hen for

at betragte den. Jeg gyste, hvergang jeg saae, at Kapellet blev aabnet, og dog fulgte jeg bestandig med, og kastede et Blik ned til den sorte Skikkelse i Kisten, derpaa skyndte jeg mig op af Hvælvingen, og var glad, naar jeg aandede frit igjen i det klare Dagslys. Nu er sandsynligviis den gamle Kiste bleven lukket, og den Døde har vel faaet Tilladelse til at ligge i Ro, uden at modtage flere Visitter af nysgjerrige Fremmede.

Da jeg har omtalt to af Egnens daværende Skjønheder, bør jeg ogsaa omtale en Tredie, som vel ikke havde sit Hjem her, men som dog i den sidste Tid af vort Ophold paa Malmanger gjestede Hertzbergs Huus. Hendes Navn var Louise H., en Datter af en velhavende Kjøbmand i Bergen, som langt ude var beslægtet med Madame Weinwich. Hun havde neppe endnu fyldt sit attende Aar, og gjorde et saa stærkt Indtryk overalt, at selv den gamle Major Dahl følte sig oplivet ved hendes Nærværelse. „Saa stor er Skjønhedens Magt", sagde han engang, „at selv jeg, saa gammel, som jeg er, maa bøie mig for den."

Hun havde ogsaa en smuk Stemme, som hun forenede med et følelsesfuldt Foredrag; hun forstod at accompagnere sin Sang paa den saakaldte Cither, der endnu dengang ikke var fortrængt af den moderne Guitarre. En af de Sange, hun sang, var den bekjendte Romance af Baggesens Erik Eiegod: „Lyna

var elsket af Uller og Alf", med Omqvædet: „Men Lyna svæver i Himlen". Uagtet denne Romance er temmelig sentimental og modern, og kun lidet er berørt af Middelalderens Aand, hvorom den dog, ifølge Æmnets Natur, skulde minde, saa gjorde den ikke desmindre et stærkt Indtryk, da hun foredrog den. Hun sang ogsaa andre Sange for os, blandt andre een, der kun lidet syntes at passe for hendes ungdommelige Natur, og hvoraf jeg endnu erindrer følgende Vers:

Ja, lykkelig den, som vor Verden forlader,
Endnu før han lærer at kjende den ret;
Hans Død kun begrædes af Moder og Fader,
Kun kort er hans Kummer, hans Strid falder let.

Dette Vers har jeg ofte tidligere i haabløse Øieblikke maattet tænke paa; denne melankolske Betragtningsmaade laae dybt i hiin Tid, hvori Troen havde tabt sin trøstende Kraft, og hvori de Fleste kun fæstede Øiet paa dette Liv med dets spildte Møie og skuffede Forhaabninger uden at tænke paa noget Hiinsides.

Den unge Pige, som sang denne Vise, grublede vel ikke ret dybt over dens Betydning. Hun var heller ingenlunde melankolsk; jeg mindes tvertimod, at jeg ofte saae hende munter, ja, næsten overgiven. Saaledes legede vi engang i et Selskab

en Leg, hvori det blev hende paalagt at fremstille den Character, som man med et tydsk Navn kalder geschæftig, saaledes at vi Alle kunde gjette, hvad Fremstillingen skulde betyde. Hun greb da et Viskeklæde, og ilede fra et Arbeide til et andet, tørrede Stole, Borde, Skabe og selv Vinduesfarmene med en saadan Gratie og Lystighed, og paa en saadan Maade, at Ingen kunde tvivle paa, hvad det Hele skulde forestille. Rigtignok meente de andre Damer, at der ikke hørte stor Kunst til at løse en Opgave, der var saa let; dog var der vel kun Faa tilstede, som havde kunnet løse den med saamegen Gratie som hun.

Jeg havde dengang neppe fyldt mit trettende Aar, og var altsaa endnu langt fra den Alder, hvori Sandsen for qvindelig Skjønhed ret er vaagen, men dog, uagtet jeg kun var en halvvoxen Dreng, virkede hun saaledes paa mig, at jeg gjerne opgav alle de Sysler, som jeg før havde fundet meest Behag i for at blive i hendes Nærhed, og især for at lytte til hendes Sang. Det var ganske vist en barnagtig Tilbøielighed, og hun tog den vel heller ikke for Andet. Imidlertid var hun meget venlig imod mig, og bad mig ogsaa af og til om at ledsage hende, naar hun vilde besøge de unge Frøkener paa Rosendal; thi hun frygtede for at gaae alene gjennem den Elleskov, hvori Gaardens Køer og Heste græssede,

og hvorigjennem hun dog maatte for at naae Slottet.

Jeg mindes endnu, at jeg var meget bedrøvet, da hun tog Afsked, og da jeg kort efter saae den Baad ude paa Søen, som førte hende bort, og som bestandig mere fjernede sig; dog vogtede jeg mig vel for at lade mig mærke dermed. Maaskee har denne Barnetilbøielighed hindret mig fra at blive greben af nogen virkelig og stærk Kjærlighed i min Ynglingsalder; thi jeg sammenlignede bestandig de andre unge Piger med hende, og syntes aldrig, at de kom hende nær. Endnu staaer hendes Billede for mig som noget af det Yndigste, jeg i hine Tider har seet.

I Aaret 1803 blev Niels Hertzberg udnævnt til Præst i Kintzervig i Hardanger; men tillige bestemtes det, at han, før han tiltraadte sit ny Kald, skulde ledsage min Broder og mig til Kjøbenhavn, og opholde sig et Par Maaneder i min Faders Huus. Mod Foraarets Ende ankom den ny Præst, Peer Hertzberg, til Malmanger, han var en yngre Broder til Niels Hertzberg, og denne besad Indflydelse nok til at bevirke, at han blev udnævnt til hans Efterfølger i Qvindherreds Præstegjeld.

Det var med en egen Blanding af spændt Forventning og tilbagetrængt Veemod, at jeg saae den Tid nærme sig, hvori vi for bestandig skulde forlade

Malmanger. Vi pleiede ellers hvert Foraar at tilberede et Par smaa Stykker Land og at saae Gulerødder eller nedlægge Kartofler deri; hvad vi høstede, sendte vi til Bergen og fik det rigeligt betalt af vore Forældre, saalænge de boede der. Men i dette Foraar maatte vort Agerland ligge brak. Engang, da Afreisen stundede til, tog min Broder sin Spade, stødte den dybt ned i Jorden, og holdt med stor Pathos en Tale, halvt i Spøg, halvt for Alvor, om, at dette var den sidste Gang, han tog denne Spade i Haanden, som nu havde tjent ham trofast i saamange Aar, og at han aldrig skulde bruge den meer, og aldrig meer see sin Ager blomstre, eller opleve noget Foraar igjen paa dette Sted, som han nu forlod for aldrig at vende tilbage dertil. Jeg tvang mig til at lee af hans Tale, men der var dog en skjult Bedrøvelse i min Sjæl, saa jeg var nærved at græde derved. Og dog vilde jeg, ifald jeg havde havt Valget imellem enten at foretage den store Reise, eller at blive i den stille Dal, neppe den Gang have valgt det Sidste. Jeg vidste endnu ikke, at den Tid skulde komme, hvori jeg langt stærkere vilde længes tilbage til denne Dal og dens Fjelde, end jeg nu længtes ud i Verden.

Den sidste Søndag, jeg tilbragte i Qvindherred, aflagde jeg, ledsaget af Student Hoff, et Affkedsbesøg hos Major Dahl. Hertzberg og hans ældste Datter,

tilligemed min Broder og flere af Hertzbergs Familie vare paa den Dag indbudne til et stort Bryllup paa en Gaard i Omegnen; Hoff og jeg vare ikke budne med. Saavidt jeg kunde mærke, fandt Hoff sig noget krænket ved denne Forbigaaelse, jeg derimod tog mig den ikke stort til Hjerte, skjøndt jeg dog gjerne havde været med ved Bryllupet. Major Dahl og hans Frue toge meget kjærlig og hjertelig Affked med mig. Da vi om Aftenen forlod Fedt, var Luften overskyet, og der faldt en mild og stille Regn. Paa Hjemveien fortalte Hoff mig endnu et Eventyr, det sidste, jeg i mit Liv har hørt af hans Mund.

Jomfru Hertzberg var især meget bevæget den Morgen, vi reiste bort; hun havde sørget med trolig Omhu, ja, som en ældre Søster for os i al den Tid, vi tilbragte paa Malmanger, og hun fortjener vel, at jeg mindes hende med Taknemmelighed. Forresten staaer denne Bortreise, og Alt, hvad der i Anledning af den forefaldt, ikke længere klart for min Erindring, jeg veed kun, at da jeg kom langt ud paa Fjorden, og saae de store Fjelde lukke sig om vort forbums Hjem, da blev jeg atter meget veemodig stemt, og det forekom ogsaa mig, som om jeg aldrig skulde see dem igjen. Uden Tvivl var min Broder i samme Stemning, dog talte vi ikke til hinanden derom.

Hermed ender den idylliske Deel af mit Liv, som tillige lidt efter lidt, da den traadte tilbage i det Fjerne, antog et romantisk Skjær. Alt, hvad der ligger indenfor dette Tidsrum, staaer for mig som omgivet af en særegen Glands, og alle de nærmest paafølgende Aar synes mig at forholde sig til dem som Prosa til Poesi. Dog føler jeg vel, at hiin Tilstand ikke kunde og heller ikke burde vedvare. Næsten hele min Tilværelse gik dengang op i Stemninger, som jeg med fuld Passivitet hengav mig til, og jeg havde endnu intet ret Begreb om at ville Noget med fuld Alvor, og om at sætte Liv og Tilværelse paa denne Villies Gjennemførelse, dertil skulde jeg først meget seent og efter mange Omveie ledes hen.

Reisen.

Vi opholdt os kun faa Dage i Bergen, hvor vi boede i Oberstlieutenant Hammers Huus. Vi modtoge Indbydelser af flere af vore Forældres Venner, og det meste af Tiden gik hen i Selskaber og Adspredelser. Blandt mange Andre besøgte vi ogsaa den ny Stiftamtmand, hvis Navn var Bull, om jeg ikke husker feil. Han beboede nu det Huus, hvori min Fader før havde boet. Alt var forandret, der var nye Møbler, nye Gardiner, ja, selv nyt Betræk i flere Værelser. Det var mig piinligt, at vi nu traadte ind som Fremmede i den Gaard, som vi vare vante til at betragte som vor egen, og jeg blev først igjen vel tilmode, da den temmelig lange Visit var forbi.

Af den hele Reise fra Bergen til Kjøbenhavn husker jeg ikke ret meget, vi seilede mellem Øer og

Forbjerge, vi saae mangfoldige vexlende Egne, og Fjelde, der vare endnu vildere end alle de, jeg kjendte fra mit tidligere Liv. Men alt dette staaer nu for mig som en Drøm, hvori Synerne forvirres og forvildes, det ene i det andet, kun enkelte fremragende Punkter har jeg fastholdt i min Erindring, om hvilke jeg med nogenlunde Sikkerhed kan tale, og som jeg her i Korthed skal berøre.

Oberst Hammer, som tillige var Generalveimester i Bergens Stift, fulgte os paa vor Reise til Stiftets Grændse. Vi roede flere Mile over Sognefjorden, derefter fortsatte vi Reisen til Hest. Vor Vei gik over Vossevangen, gjennem dybe, dunkle Dale, hvori store Bjergelve strømmede, og vilde Vandfosser styrtede ned. Tilsidst kom vi tilbage til Fjorden, der nu ikke var bredere end en nogenlunde bred Flod, og om hvilken Fjeldene vare saa steile og fremspringende, at de næsten syntes at bøie sig ud derover. Derpaa roede vi igjen over Vandet, indtil vi kom til Leerdalsøren. Siden gik Reisen atter til Hest; thi til Vogns var Veien dengang ufremkommelig, og paa den hele Strækning lige til Sverigs Grændse maatte vi bestandig ride, hvilket for mig var en stor Fornøielse. I Nærheden af Fillefjeld tog Oberst Hammer Afsked fra os.

Paa Maristuen, et Vertshuus, der til de Rei-

sendes Beqvemmelighed er anlagt paa Fjeldet selv, bleve vi en Dag over. Da Luften var klar, anvendte vi denne Dag til at bestige et af de høieste Punkter paa Fillefjeld, hvorfra vi havde en vid Udsigt. Vi vandrede over store Sneemarker, Stenene vare nøgne eller dækkede med Mos, men saavidt vi kunde see, voxede der intet Træ. Jeg mener dengang at have skimtet nogle smalle, spidse, iisbelagte Fjeldtinder, der ragede frem høit over de andre, og glindsede ligesom blanke Sværd i Solglandsen. Navnene paa disse Fjeldtinder kan jeg ikke huske, og jeg har siden aldrig kunnet erfare noget Sikkert derom.

Paa Veien gjennem Valders var det Regnveir, vi saae høie dunkle Træer, hvorom Taager svævede, vidtudstrakte Vande samt den strømmende Beinaelv, men Solglandsen, der skulde give alt dette den rette Belysning, manglede aldeles. Forresten rede vi baade her og i andre norske Dalstrøg gjennem uhyre Granskove, hvis Lige jeg siden aldrig har seet, og der som uudtømmelige Guldminer, laae gjemte mellem de norske Bjerge. Da jeg efter tre og tredsindstyve Aars Forløb igjen gjestede disse Steder, var det meste af denne Skat forsvundet, de mægtige Kæmpetræer vare fældede, og kun en ringe Levning af hiin gamle Rigdom, der engang syntes uendelig, var endnu tilbage.

Vertshusene vare meget slette, men derimod forstod Præsten Hertzberg at finde Raad; thi ligesom han selv viste den største Gjestfrihed mod Enhver, der traadte indenfor hans Dørtærskel, saa fordrede han den ogsaa af Andre. Vi overnattede derfor sjelden i noget Vertshuus, men besøgte som oftest Stedets Præst eller en anden nærboende Embedsmand, til hvem Hertzberg ligefrem erklærede, at han ønskede at blive der Natten over, og vi fandt ogsaa overalt en gjestfri Modtagelse. Ja, engang, jeg troer, at det var paa Toten, kom vi pludselig ind i et stort Middagsselskab, hvor man vel ikke havde ventet os, men hvor vi dog strax fik Plads ved Bordet, og hvor Hertzberg ved sin livlige Samtale snart vakte megen Munterhed, saa man uden Tvivl var vel tilfreds med hans Besøg, og ansaae det som en Vinding for Selskabet, at han var kommen.

Noget tidligere, da vi endnu befandt os høit oppe mellem Fjeldene, kom vi til en Præst; som boede meget eensomt, og som for et Par Aar siden havde ført en ung Hustru hjem fra Kjøbenhavn. Vi bleve modtagne med stor Velvillie, uagtet hans Kald, som han berettede, var meget lidet. Der boede ingen Mennesker i Nærheden, det unge Ægtepar havde ingen Børn. Den Dal, hvori Præsteboligen laae, var meget trang, rundtom hævede høie Bjerge sig, og det var,

ligesom de trængte sig saa tæt ind paa Brystet, at man ikke ret kunde aande med Frihed mellem dem. Der løb heller ingen Elv gjennem Dalen, og man saae intet Vand. Den unge Kone var ret smuk, men hun havde et melankolsk Udseende. Hun saae nok kun sjelden nogen Fremmed, thi hun syntes veemodig stemt, da vi forlode Præstegaarden, og naar jeg nu tænker tilbage derpaa, saa synes mig, at man kunde læse dyb Hjemvee i hendes Ansigt. Baade hun og hendes Mand bleve længe staaende og saae efter os, da vi rede bort.

Vi besøgte dengang ogsaa Kongsberg, skjøndt vi maatte gjøre en temmelig lang Omvei for at naae derhen. Vi lode os heise ned i en Grube, og vandrede gjennem et Par lange Gange i Bjerget. Vi saae, hvorledes et stort Baal blev antændt for at sprænge Stenen løs der, hvor Metalaarerne gik; vi saae ligeledes, hvorledes Ertserne bleve knuste i Pukværkerne. Dog, paa alt dette forstod jeg mig kun lidt; men hvad der gjorde et meget sørgeligt Indtryk paa mig, var de skovløse Egne rundtomkring, thi alle Træer i Omegnen vare forbrugte til at sprænge Ertsen ud af det Steenleie, hvori den laae.

I Christiania opholdt vi os kun faa Dage. Vi besøgte den rige og dengang vidtbekjendte Bernt Anker, som næsten førte et fyrsteligt Huus. Han

modtog os særdeles venlig, og indbød os til et stort Middagsselskab, hvorefter han lod os kjøre ud til Bogstad, et Landsted i Nærheden, der tilhørte hans Broder Peer Anker. Til dette Sted hørte der en prægtig Have, der omtaltes som et stort Kunstværk i sit Slags og som den skjønneste i Landet. Hertzberg var forbauset og henrykt ved at see den; jeg derimod forstod mig lige saa lidt derpaa som paa Bjergværkerne i Kongsberg. Jeg vandrede i Solheden med de Andre fra det ene Anlæg til det andet, med en Følelse, der grændsede nær til Kjedsomhed, og jeg tænkte ligesom Sly i The Taming of the Shrew: „Det er meget fortræffeligt, bare det var snart forbi". Tilsidst bleve vi opfordrede til at skrive et Par Ord i en stor Bog om den Henrykkelse og Beundring, vi havde følt. Jeg erindrer ikke meer, hvilken Floskel jeg skrev, men det havde vistnok været langt bedre, ifald jeg havde ladet det være.

Endelig naaede vi Rød nærved Frederikshald, hvor vor Onkel Carsten Tank boede. Om dette Sted havde vi hørt saameget tale fra vor tidligste Barndom af, at vi kom dertil med meget spændte Forventninger. Her var vor Moder født, og her døde hun ogsaa. Dette Sted var for hende som et Slags Paradiis, et forjættet Land, hvortil alle hendes Længsler pegede hen, og saaledes blev det ogsaa bestandig

omtalt i vort Huus. Gaarden laae i Læ bag et Bjerg, og fra Haven af havde man en prægtig Udsigt over Søen. Den ligger ligeoverfor Frederiksteens Fæstning, hvorfra den kun skilles ved to bratte Klippeskrænter og ved en Arm af Havet. Vi kom netop i Høhøstens Tid, da Alt var i travl Virksomhed. Veiret var klart, saa at Alt havde et smilende Udseende. Og dog skadede det ganske sikkert Indtrykket, at jeg havde dannet mig et Phantasibillede om en uendelig Herlighed, der skulde svæve over dette Sted, hvormed intet Andet kunde sammenlignes; thi Alt her paa Jorden har jo dog kun en betinget Skjønhed, og en uindskrænket Ros skader bestandig.

Rød er dog ganske vist et meget smukt Sted, desuden bleve vi modtagne med saa stor Godhed og Kjærlighed af vor Onkel Tank, saa vi selv i en mindre tiltalende Omgivning maatte have følt os vel tilmode. Vi foretog mange Udflugter i Omegnen, blandt andre Steder besøgte vi ogsaa det store Vandfald i Tistedalen. I Tistedalen eiede Carsten Tank anseelige Savbrug, og her vare mangfoldige Mennesker daglig sysselsatte i hans Tjeneste. Jeg havde tidligere seet et Savværk i en stor Elv i Qvindherred mellem Malmanger og Fedt, der førte Navn af Seimselven, men i dette Værk var der kun *et* eneste Savblad; her saae vi derimod en Mængde

Maskiner, hvoraf hver bestod af fire store Savblade, om bevægede sig op og ned, saa at mange Tømmerstokke paa engang bleve gjennemskaarne i flere Brædder. Forresten sagde Carsten Tank, at han ikke havde nogen synderlig Fordeel af sine Savbrug i Tistedalen, men ifald de bleve nedlagte, da tabte over hundrede Arbeidere deres daglige Erhverv, og vilde blive brødløse; og før dette skulde skee, vilde han drive sin Forretning, selv om han skulde tabe derved.

Et Par Dage derefter saae vi et Syn endnu mere storartet end Alt, hvad vi havde seet i Tistedalen. Carsten Tank gjorde en Tour med os til Hafslund, hvor en af hans Venner ved Navn Collet boede, og dette Sted laae ganske nærved Sarpen. Den Gang blev Sarpfossen ikke saa stærkt benyttet som nu, og vi saae den uhyre Vandmasse styrte ned i al dens gamle Storhed og uformindskede Kraft. Desuden saae vi mangfoldige Tømmerstokke, der vare blevne skudte tilside, at dreie sig runds i en bestandig Hvirvelgang, pidskede af Fossens Vander, saa at der for dem ikke var Haab om Befrielse, saalænge den mindste Splint af dem endnu var tilbage; thi at rive dem ud af Hvirvelstrømmens Favntag, formaaede ingen menneskelig Kløgt eller Kunst.

Jeg stod meget længe paa et Slags Bro ved

Siden af Vandfaldets øvre Deel, og stirrede ned i det uhyre Svælg, og kunde næsten ikke rive mig løs derfra; jeg vendte ogsaa flere Gange tilbage dertil. Jeg har siden seet baade Troldhætten og Rhinfaldet ved Schaffhausen; men det Indtryk, de frembragte paa mig, kan neppe sammenlignes med Indtrykket af Sarpen, saaledes, som den da var, førend Industrien havde kuet den uhyre Vandkæmpes Kraft.

Engang, da vi sade ude paa Marken og saae paa Høstfolkenes Arbeide, kom Jomfru Hygen, vor Moders tro Veninde, til os, hun ledsagedes af en Slægtning, hos hvem hun nu boede. Hun forærede os to smukke Pengepunge, som hun havde fileret til os, hun var meget venlig, men saae tillige alvorlig og sørgmodig ud, iøvrigt blev hun ikke ret længe, men gik snart igjen.

Vi bleve otte Dage paa Rød, derefter reiste vi videre. Carsten Tank ledsagede os til Svinesund, en smal Vandarm, som danner Grændsen mellem Sverig og Norge. Her staae et Par høie, sorte Klipper, som endnu kunne sees langt borte, naar man drager frem paa Landeveien imod Syd. Paa disse Klipper heftede jeg mit Øie, saalænge jeg kunde skimte dem, og jeg havde den samme Følelse derved, som jeg havde tidligere, da Fjeldene syntes at lukke sig rundt om Malmanger og Rosendal; det var, som

om de bragte mig den sidste Hilsen fra den norske Fjeldnatur.

Reisen gjennem Sverig gjorde vi til Vogns. Da jeg intet Synderligt veed at fortælle om denne Reise, saa maa det være mig tilladt at forbigaae den med Taushed.

Mit Ophold i Kjøbenhavn.

Mit Skoleliv.

I August Maaned 1803 ankom vi, ledsagede af Hertzberg, til Kjøbenhavn. Min Fader boede dengang nærved Christiansborg Slot paa Hjørnet af Tøihuusgaden og Frederiksholms Kanal i et Huus, der oprindelig var bestemt for Overstaldmesteren. Men da min Farbroder Adam Vilhelm Hauch, som beklædte denne Post, tillige var Overhofmarskalk, og ifølge heraf maatte boe paa Amalienborg i Kongens Nærhed, saa udvirkede han, at min Fader fik Tilladelse til at benytte denne Leilighed, som han selv ingen Brug havde for. Allerede flere Maaneder før vor Ankomst var min Fader flyttet herind. Mine to Søstre vare efter et kort Ophold i den omtalte Pension flyttede hjem til ham. Han havde valgt en fjern Slægtning til Huusbestyrerinde, en Fru Colding, med hvem han selv var bleven opdragen i sin Faders

Hjem. Dette Valg var særdeles heldigt; thi hun var en meget retskaffen Person, som snart vandt min Faders fulde Tillid, og som vedblev at bestyre vort Huus med stor Omhu og Samvittighedsfuldhed i mangfoldige Aar lige til min Faders Død. Denne Fru Colding kom ikke alene, men bragte ogsaa en Datter med, som hun ikke vilde skilles fra, og som blev opdragen som en Søster i vort Huus. Dette blev med Tiden et virkeligt Held for os; thi denne Datter udviklede sig bestandig mere til sin Fordeel, og blev en høist elskværdig Pige med et meget tiltrækkende Udvortes. Endnu vigtigere var det, at der med hende trængte ligesom en klar Solstraale ind i vort Huus, hvortil vi vel kunde trænge; thi min Fader henfaldt bestandig meer efter min Moders Død til den Melankoli, hvortil der alt tidlig fandtes Spor hos ham, og uden den Modvægt, som en saa venlig og livsfrisk Natur bragte med sig, vilde vort Huus vistnok have faaet et meget mørkt og sørgeligt Præg. Min yngre Søster fattede snart Godhed for den unge Pige, som i fuldt Maal gjengjeldte hendes Kjærlighed. Derved lagdes der Grund til et Venskab, der bestandig tiltog i Kraft og Varme, saalænge de levede, og det har vel sjelden været Tilfældet, at to virkelige Søskende have elsket hinanden

med en saadan Inderlighed som disse To, der dog ikke ved Fødselen vare bundne til hinanden.

Saaledes blev vort Huus igjen saa godt ordnet, som det under de daværende Omstændigheder var muligt. Efter et Par Maaneders Ophold i Kjøbenhavn forlod Præsten Hertzberg os, og jeg har siden aldrig seet ham igjen. Kort derpaa underkastede min Broder sig den saakaldte Examen artium ved Kjøbenhavns Universitet, og bestod deri med bedste Charakteer.

For mig begyndte nu et ganske nyt Afsnit i min Tilværelse, der ved en vid Kløft var adskilt fra mit foregaaende Liv. Jeg blev sat i en dengang meget bekjendt Skole, der førte Navn af Schouboes Institut. Her fik jeg efter en foregaaende Prøve Plads i anden Klasse, som ogsaa kaldtes den næstøverste. Strengt taget var dette Navn dog ikke rigtigt, da der var to Klasser over den, nemlig den øverste Klasse og Candidatklassen, i begge skulde man efter Regelen sidde i to Aar. Det var vanskeligt nok at finde en passende Plads for mig i en Skole; thi i visse Fag stod jeg langt tilbage, i andre var jeg forud for den Klasse, hvori jeg befandt mig. I Historie og Geographi vidste jeg langt mere, end hvad der fordredes selv i øverste Klasse, cursorisk havde jeg ogsaa læst flere latinske Autorer, end der forlangtes, men i den latinske Syntax og Analyse var jeg mere

usikker, end de fleste af de Andre. I Græsk og Mathematik kjendte jeg neppe Meer end de første Begyndelsesgrunde, dog da mine Kammerater heller ikke heri vare meget vidt fremskredne, saa faldt det mig ikke vanskeligt at indhente, hvad der i disse Fag manglede mig.

I de første Maaneder gik det mig dog ikke synderlig godt; og jeg havde da min Plads mellem de nederste i Klassen. Men da jeg nogenlunde havde sat mig ind i den Methode, der fulgtes, og da min Kappelyst var bleven vakt, saa arbeidede jeg mig lidt efter lidt op mellem de øverste, og da jeg tillige ved Skoleaarets Ende gjorde en god Examen, saa havde jeg den Glæde, at baade min Fader og mine Lærere en Tidlang vare meget velfornøiede med mig.

Men denne flittige Periode havde ingen ret Bestandighed. I mit andet Skoleaar spildte jeg en stor Deel af min Tid paa Læsningen af Romaner, og da jeg snart erhvervede saa megen Færdighed i Tydsk, at jeg ogsaa kunde læse, hvad der var skrevet i dette Sprog, saa manglede jeg aldrig den aandelige Næring, jeg ønskede, skjøndt den just ikke altid var af det sundeste Slags. Da den aarlige Examen nærmede sig, tog jeg mig dog sammen, og indhentede nogenlunde, hvad der var forsømt. Overhovedet var det Tilfældet baade i mine Skoleaar og flere Aar

derefter, at jeg snart arbeidede med stor Iver og Flid i flere Maaneder, snart igjen en Tidlang hengav mig til Lediggang. Til en uafbrudt og bestandig Flid har jeg først senere kunnet vænne mig.

Iøvrigt led jeg meget af Hjemvee, især i Begyndelsen af mit kjøbenhavnske Liv. Jeg havde tidligere en meget sund Ansigtsfarve, men det varede nu ikke længe, før mine Kinder blegnede, og jeg fik aldrig min gamle Sundhedsrødme igjen. Det kan bogstavelig anvendes paa mig, hvad jeg i Vilhelm Zabern har lagt i en Andens Mund. Jeg troede tidt i mine Drømme at vandre i de bekjendte Bjergdale, og at see de høie Fjelde der omringede dem, og at høre Søfuglenes Skrig fra Havet, og disse Drømme have fulgt mig lige til min sildigste Alder.

Først i mit tredie Skoleaar begyndte jeg at ane den Virkning, som Poesien og især den lyriske Poesi kan frembringe. Den Forfatter, hos hvem jeg først lærte dette, var den latinske Digter Horats, som man dog i den høiere Lyrik pleier at betragte som en Efterligner af Grækerne, medens man sætter langt større Priis paa hans satiriske Digte. Med mig gik det omvendt, hans Satirer og hans Epistler interesserede mig kun lidt, men da vi havde en Lærer, som oversatte hans Oder for os med stor Skjønhedssands og i en halv metrisk Form, saa blev jeg meget stærkt

greben deraf. Horats's Beskrivelse af Tiberens Oversvømmelse, hvori, som han siger, Fiskene hang i Almetræerne, Duernes vanlige Sæde, ligeledes hans Spaadom om hans eget tilkommende Digterliv, at han ikke skulde heelt døe, men svæve som en Svane ned igjennem Tiderne, og meget Andet, der var digtet i samme Aand, gjorde et usædvanligt Indtryk paa mig; og jeg begyndte endog selv at forsøge mine Kræfter for i andre af hans lyriske Frembringelser paa bedste Maade at udtrykke Digterens Tanker. Da jeg siden ved den aarlige Skoleexamen fremtraadte med en slig klangfuld Gjengivelse af en af hans Oder, gjorde den et saadant Indtryk paa Sekretair Schouboe, der var Skolens Bestyrer, at han erklærede aldrig at have hørt nogen bedre Oversættelse i den Retning.

I den Klasse, hvori jeg i Begyndelsen fik Plads, havde vi en meget smagløs Lærer i Græsk. Denne Mand oversatte blandt Andet ogsaa den første Bog af Iliaden for os, men han gjorde det paa en saa uheldig Maade, at det fuldkommen lykkedes ham for vore Øine at udviske alle de Skjønheder, der findes i denne Bog. Vi fandt en stor Morskab paa en parodisk Maade at efterligne vor Lærers Foredrag, naar han examinerede os. Blandt Andet i lignende Stiil husker jeg, at han oversatte *Κυνῶπις* med: „Du Hundegesicht". Dette faldt i god Jord,

og blev modtaget med stor Taknemmelighed; det bar ogsaa Frugt og blev med megen Glæde gjentaget, hver Gang der var Leilighed dertil. Denne ironiske Lyst, som vi tilfredsstillede paa vor Lærers Bekostning, mærkede han aldeles intet til; men for mig var den første Bog af Iliaden slaaet ihjel i mange Aar, og det varede meget længe, før jeg kunde overvinde det Indtryk, som min Lærers plumpe Oversættelse havde frembragt paa mig.

Men da vi kom op i en høiere Klasse, fik vi en ny Lærer i Græsk. Det var netop den samme, som tidligere havde vakt min Sands for Horats's Oder, han gjennemgik nu de følgende Bøger af Iliaden med os, og da begyndte jeg først at faae Øinene op for Homers Fortræffelighed, eller i det mindste for nogle af hans Fortrin. Det var især den levende Anskuelse og de fuldendte plastiske Billeder, som i Begyndelsen sloge mig. Beskrivelsen over Troerne, der, i Modsætning til de tause Achæer, droge frem ligesom Tranerne, naar de, for at flygte for Vinteren og det uendelige Regnskyl, drage nedad Okeanos's strømmende Bølger, truende Pygmæernes Slægt med Mord og Fordærvelse; Billedet af Mængden, der samler sig, ligesom Fluernes vrimlende Skarer, der sværme gjennem Hyrdernes Hegn i den yndige Vaar, naar Melken drypper af Spandene;

disse og mange fleer af Homers Lignelser gave mig et Syn paa den plastiskepiske Fremstilling, som jeg siden aldrig kunde glemme; og jeg havde allerede i Skolen mangen heftig Strid med dem, der paastode, at Homer var langtrukken og kjedsommelig, hvorimod jeg paastod, at der aldrig var skrevet Noget paa denne Jord, der var deiligere, end hvad Homer havde skrevet. Men det var dog kun momentant, at jeg saaledes blev greben af den virkelige Poesi, og jeg aflod derfor ingenlunde at læse meget underordnede Fortællinger, hvis hele Værd laae i den snart forbigaaende Spænding, de vakte.

Iøvrigt var der ogsaa en stærk Skyggeside ved dette mit Skoleliv, som det neppe vilde være rigtigt at lægge Dølgsmaal paa. Nogen Fare syntes der vistnok dengang forbunden dermed, naar man satte sine Børn i en offentlig Skole, og det var ikke ganske uden Grund, at min Moder frygtede saa stærkt derfor, og kæmpede derimod, saalænge hun kunde. Jeg havde hidtil næsten udelukkende levet imellem forholdsviis uskyldige og uforbærvede Mennesker, nu derimod mærkede jeg snart, at den Luft, jeg indaandede, ikke var saa reen og fri for skadelige Tilsætninger som den, jeg havde indaandet mellem de norske Fjelde. Ganske vist fandtes der mange blandt mine nye Kammerater, som enhver Fader med Glæde

kunde vælge til Omgang for sine Børn, men ikke saa Faa lærte jeg ogsaa at kjende, med hvem det ligefrem kunde blive farligt at omgaaes. Og jeg skal ikke fordølge, at jeg næsten lige fra den første Dag af, da jeg kom ind i Skolen, hørte Samtaler, hvori mange Mysterier under Latter og Spot bleve afslørede, som det vistnok havde været bedre at holde skjult endnu i flere Aar, i det mindste for de yngre Elever, og hvorom der under ingen Omstændigheder paa saadan Viis burde tales. Det Farligste var, at der netop mellem de meest Begavede og de saakaldte gode Hoveder fandtes flere, som her gave Tonen an, og som mange af de Andre holdt det for en Ære at efterligne. Det er ogsaa vist, at Enhver, der trak sig tilbage, og ikke vilde høre derpaa, naar Sligt blev bragt paa Bane, blev latterliggjort og forfulgt med utallige Drillerier. Nu vil jeg gjerne troe, at Tonen er bleven bedre i denne Henseende, men i hine Tider var det anderledes, og hvad man vandt i Kundskaber blev ofte i moralsk Henseende meget dyrt betalt, saa man kunde fristes til at spørge, om alle de aandelige Skatte, man saaledes erhvervede, kunde opveie den Skade man ved slige Samtaler kunde tage paa sin Sjæl; imidlertid er der altid nogen Risico forbunden med at leve, og ganske vil den Fare, jeg her har henpeget paa, vel aldrig kunne undgaaes.

Hvad mig selv angaaer, saa havde jeg ogsaa andre Prøvelser at gjennemgaae, skjøndt de vistnok vare af ringe Betydning mod den, jeg ovenfor har berørt. Saaledes maatte jeg lide meget for mit norske Sprogs Skyld og for min norske Udtale, der paa en overdreven Maade blev efterabet af de Andre; mangfoldige norske Udtryk og underlige Eder, som jeg ikke kjendte det mindste til, og som man vel havde hørt af Andre, bleve i disse karikerede Fremstillinger lagte i min Mund. Dette tog jeg mig langt mere nær, end den hele Sag var værd, men deri bestod netop de Andres bedste Morskab. Da jeg imidlertid overgik de fleste af mine Klassekammerater i legemlig Styrke, saa greb jeg omsider til det Argument, der, hvor meget man end kan anvende derimod, ved slige Leligheder sjelden forfeiler sin Virkning, jeg gjennempryglede, naar jeg fandt Leilighed dertil, dem, der saaledes havde drillet mig, saa stærkt, som jeg formaaede; dette skaffede mig som oftest den Fred, jeg ønskede. Ganske hørte dog ikke disse Drillerier op, før jeg (hvad jeg ivrig bestræbte mig for) havde lært at tale det danske Sprog aldeles reent, uden at blande det med norske Udtryk. Ja, endog mellem vore Lærere var der een, som tillod sig at parodiere mine norske Talemaader. Da jeg i nogle Maaneder var Dux i min Klasse, og ifølge heraf havde det Hverv

at underrette ham om de Steder i vor Læsebog, hvor vore Lectier begyndte, og hvor de endte, og da jeg ved slige Leiligheder brugte det norske Udtryk „derifra", saa undlod han aldrig at tilføie „og deritil", hvorved han naturligviis var sikker paa at fremkalde en stærk Latter hos mine Kammerater.

Vi havde dengang en Inspecteur i Skolen, som ganske vist var en stor Tyran i den lille Kreds, han kunde byde over; jeg mindes vel hans Navn, men anseer det for rigtigst ikke at nævne det her. Han var lille, mager, og havde et indfaldent Ansigt og smaae Øine, der glindsede med et Rovdyrs Blik. Han sneg sig ogsaa frem som en Kat med lydløs Gang, og stod ofte bagved os, naar vi mindst anede det. Jeg har mangfoldige Gange seet ham at mishandle de stakkels Drenge med Slag og Ørefigen, der næsten ingen Ende toge. Undertiden var jeg ogsaa Vidne til, at han løftede en Dreng op fra Jorden efter Haarene, og holdt ham i længere Tid svævende i Luften i denne Stilling. Mit Blod kogte i mig, hver Gang jeg saae det. Flere af mine Klassekammerater vare ligesaa forbittrede derover som jeg, og jeg er overbeviist om, at vi, dersom han havde forgrebet sig saaledes paa os, vilde have sat os til Modværge, hvad der saa skulde følge derpaa. Imidlertid kom det ikke saa vidt, thi os bød

han ikke slige Mishandlinger, det var især de smaa Drenge i Begyndelsesklasserne, hans Harme gik ud over. Dog skaanede han os ikke for Skjeldsord, naar vi havde gjort os skyldige i en eller anden Overgivenhed. Mig betegnede han næsten hver Gang, han saae mig, med Titel af en adelig Laps. Dette forbittrede mig i høi Grad, thi mig syntes, at det var ligesaa ubilligt at skjelde mig ud, forbi en af mine Forfædre havde ladet sig adle, som det vilde være at skjelde de Andre ud, forbi deres Forfædre havde ladet det være. Heri tog jeg vel heller ikke feil, thi det var den samme Kasteaand, der tidligere havde gjort sig gjeldende hos de overmodige Aristokrater, der nu ogsaa her kom til Orde, skjøndt den rigtignok yttrede sig i en modsat Retning.

Det var dog ikke saa ganske uforskyldt, at vor Skoleinspecteur havde kastet en aparte Vrede paa mig, thi da jeg mærkede, at det var den sikkreste Vei til at stige i Anseelse hos mine Kammerater, naar jeg paa en forvoven Maade deeltog i alle Slags vilde Optøier, saa gjorde jeg det ogsaa; men da det nu var en af Inspecteurens Hovedopgaver at vaage over, at disse Optøier ikke fandt Sted, saa fulgte det af sig selv, at jeg, ved at deeltage deri, just ikke kunde gjøre Regning paa at stige synderlig i hans Gunst.

Ogsaa udenfor Skolen gjorde jeg mig skyldig i flere Forvovenheder, der let' havde kunnet faae et slet Udfald. Saaledes mindes jeg, at jeg engang med nogle af mine Kammerater steg op i en Veirmølle, uden om hvilken løb en smal Gang. En af os, en temmelig forvoven Dreng, pralede da af, at han oftere havde gaaet paa denne Gang imellem Møllen og dens Vinger, og da vi betvivlede denne hans Færdighed, udførte han virkelig dette Kunststykke. Derefter spurgte han, om der var nogen af os Andre, som turde gjøre ham det efter. Ingen af de Øvrige vilde indlade sig derpaa, men jeg erklærede mig beredt dertil. Der var neppe over en Alens Rum mellem Møllen og Vingerne, der netop dengang dreiede sig med stor Hastighed; imidlertid gik jeg ganske rigtig derigjennem, og slap godt derfra, men da han foreslog, at vi skulde gjøre Forsøget endnu engang, havde jeg dog ingen Lyst dertil.

Jeg var dengang en meget lidenskabelig Svømmer. Denne Lyst til Svømning deelte jeg med flere af mine Kammerater, og da vi ikke altid havde Raad til at besøge Badehusene, satte vi hverandre Stævne i vor Fritid snart paa Tømmerpladsen, snart paa Christianshavn nede ved Langebro paa et Sted, der bar Navn af Apels Plads, hvor vi mod en ringe Erstatning til Portneren vidste at skaffe os Adgang.

Her laae i nogen Tid et meget stort Skib, som havde faret paa China, men som nu var for gammelt til slige Reiser. Om dette Skibs Høide havde vi skaffet os god Besked, naar man steg noget op i Toug-værket vidste vi, at der var fire og tredive Fod til Vandspeilet. Fra denne Høide vovede jeg engang at springe ned, og da Forsøget gik godt, gjentog jeg det oftere. Hver Gang jeg sprang fra denne Høide, havde jeg en særegen Fornemmelse i Underlivet, der ingenlunde var behagelig, det var ligesom Indvoldene vilde sænke sig ned paa egen Haand, og ile forud for det øvrige Legeme; jeg kunde ganske vist paa denne Vei let have sprunget mig et Broktilfælde til. Imidlertid gjentog jeg dog mit Spring, hver Gang en ny Person kom til og vilde see det; thi jeg var i den Tid plaget af en meget urimelig Ærgjerrighed, og det morede mig, hvergang Nogen forundrede sig over min Forvovenhed. Til Lykke forsvandt Chinafareren efter nogen Tids Forløb, og dermed maatte disse Springeøvelser ophøre.

Det Liv, der levedes i min Faders Huus, var meget forskjelligt fra det, jeg førte i Skolen. Min yngste Søster var, som jeg alt tidligere har bemærket, den af os, der indvortes meest lignede min afdøde Moder, hun var meget klog og forstandig, dertil fuld af Følelse, hendes hele Liv var en bestandig

Opoffrelse for Andre, og hun tænkte kun sjelden paa at begjere Noget for sig selv. Imidlertid var der Noget i hendes Indre, der tvang hende til at skye enhver nærmere Berøring med Verden, hun syntes ligesom altfor fiint bygget til at kunne taale den raa Luft, som gik ud derfra. Der var noget Klosterligt ved hende, deri lignede hun ogsaa min afdøde Moder, og da hun var en af disse Naturer, som, uden at vide det, ere skabte til at beherske og lede deres Omgivning, saa var det, ligesom hendes Charakter paatrykkede vort Huus hendes eget Stempel. Der var ingen Glæde udbredt derover, men kun et Slags stille Resignation.

Det var dog ikke saa sjeldent, at vi saae Fremmede hos os. Især modtog vi tidt Besøg af min Faders Broder, Overhofmarskalk Hauch; det var ligesom en kjækkere Aand nærmede sig til vort Huus, hver Gang han traadte derind. Udvortes lignede han min Fader saa meget, at de undertiden i tidligere Aar bleve forvexlede med hinanden, men han var noget høiere, havde ogsaa en fastere, mere imponerende Holdning. Man mærkede vel paa ham, at han fra Ungdommen af var vant til at befale, og dog var han, naar Forholdene ikke tvang ham til at være streng, overordentlig mild og godmodig.

Uagtet min Onkel var bebyrdet med mange For-

retninger, som lagde Beslag paa hans Tid, saa havde han dog endnu ikke opgivet sin Virksomhed i Naturlæren, der tidligere havde givet ham et berømt Navn i den videnskabelige Verden. Hans store Samling af physiske Instrumenter var engang den tredie i sit Slags i hele Europa. Denne Samling stod i den øverste Etage af den Gaard, vi beboede; han kom ofte derhen for at efterse den og holde den i Orden, han søgte ogsaa at complettere den, hvergang en ny Opdagelse fordrede det; ligeledes lod han gjøre Tegninger deraf, hvilke han senere bekjendtgjorde i et særskilt Værk. Undertiden viste han os enkelte Forsøg, som han troede kunde have Interesse selv for de Uindviede. De Forsøg, der tjene til at vise Vandets Opløselighed, Iltens, Brintens og Kulsyrens Egenskaber, har jeg første Gang seet anstillede af ham, længe før jeg forstod at vurdere deres Betydning. Han viste os ogsaa Virkningerne af den galvaniske Støtte, ligeledes gjorde han optiske Experimenter for os; alt dette udførte han med stor Sikkerhed, saa at aldrig noget Forsøg mislykkedes for ham, thi han var bekjendt som en af de behændigste Experimentatorer i sit Fag.

I sin Ungdom havde han været Officeer først i dansk, siden i preussisk Tjeneste, hvor han, efter hvad der fortaltes i vor Familie, i høi Grad havde

vundet sine Foresattes Agtelse, saa at hans General betragtede ham som en af sine dueligste Officerer. Denne hans tidligere Stilling var uden Tvivl Aarsagen til, at han senere blev valgt til Chef for Studentercorpset. Lige til sin høieste Alder beholdt han en militair Holdning, der dog aldrig udartede til militair Stivhed, og der klædte ham overordentlig godt.

Paa visse ydre Former holdt han temmelig strengt. Saaledes kan jeg ikke mindes, at han nogensinde har sagt Du til mig efter den Dag, da jeg blev Student; han holdt heller ikke af at Børn sagde Du til deres Forældre, thi med slige Tegn, sagde han, svinder ogsaa den Ærbødighed, man er skyldig at vise den Ældre, og allermeest i en Tid som vor, hvori den unge Slægt alligevel kun har altfor stor Lyst til at sætte denne Ærbødighed til Side.

I senere Tider, da jeg viste en stærk Utilbøielighed til at indtræde i nogen praktisk Livsstilling, havde jeg det Uheld at vække stor Misfornøielse hos ham; dog var det ikke den videnskabelige Stræben, hvortil jeg i flere Aar hengav mig, der vakte hans Misfornøielse. Ja, han har selv tilstaaet mig, at han engang, da man forespurgte sig hos ham, om han vilde modtage et physisk Professorat i Gøttingen, havde været i stor Tvivl, om han ikke skulde opgive sin

fordeelagtige Stilling ved Hoffet for at følge dette Kald; men det var min poetiske Virksomhed, der mishagede ham. Dog maa jeg tilstaae, at han, selv dengang han var meest misfornøiet med mig, bestandig behandlede mig med den største Fiinhed og Artighed, og skjøndt han var meget bekymret over det Spil, jeg efter hans Mening drev med min Fremtids Lykke, saa har han dog aldrig tilladt sig et eneste Udtryk imod mig, der kunde tilføie mig nogen virkelig Krænkelse.

Først meget længe derefter, da jeg havde udgivet „Vilhelm Zabern", hvilken Bog i høi Grad vandt hans Bifald, forandrede han sin Mening med Hensyn til min poetiske Virksomhed. Uden at sige det ligefrem, lod han mig dog dengang mærke, at han maaskee havde havt Uret, da han vilde overtale mig til at opgive Poesien, og han viste mig siden saamegen Velvillie og Godhed, at jeg har bevaret Mindet om mit Forhold til ham i den seneste Deel af hans Liv som noget af det Glædeligste, jeg har oplevet.

Min Fader havde kun een Søster, som tidligere var gift med General Moltke, der boede i Aalborg og var commanderende General i Nørrejylland. De havde flere Børn, som tidt besøgte vort Huus, og af disse fandtes især Een, der kom i nærmere Forbindelse med os, som jeg senere skal omtale. Efter

General Moltkes Død blev min Tante gift med dennes Broder, Frederik Moltke, den Samme, der paa en saa smuk Maade tog sig af Digteren Evald, og til hvem Evald har digtet en af sine skjønneste Oder. Denne Frederik Moltke havde været min Faders Ungdomsven, og dette Venskab varede ved, saalænge de levede. Ogsaa han havde flere Børn af et tidligere Ægteskab, der oftere kom i vort Huus.

Frederik Moltke var en i høi Grad fiin, dannet og aandelig opvakt Personlighed. I hvilket Selskab han end befandt sig, saa blev han betragtet som Selskabets Sjæl og Midtpunkt, thi han besad en stor Vittighed og Kløgt, dertil en usædvanlig Bevægelighed i Sjælen og et stort Conversationstalent; dette forenede han med en stærk Begeistring for Alt, hvad han betragtede som Skjønt og Udmærket, og uagtet han let fandt sig til Rette, hvor han kom hen, saa var det dog især hans Fornøielse at omgaaes med Kunstnere og udmærkede Digtere, af hvilke sidste han tidt blev betragtet som et Slags Mæcenas, af hvem de ventede, at han skulde udstrække sin beskyttende Haand over dem.

Ved at omgaaes med ham, kom man uvilkaarlig til at tænke paa en fransk Adelsmand af det bedre Slags fra Fordumstid. Hans Kløgt, hans opblussende Begeistring, hans aandelige Frighed og Be-

vægelighed, hans lette Conversation, der bestandig glimrede med elektriske Funker, syntes ligefrem at berettige til en saadan Sammenligning. Han var ogsaa meget ømtfølende med Hensyn til den udvortes Ære; denne hans maaskee noget overdrevne Æresfølelse havde i hans Ungdom havt en Duel til Følge, hvori han tabte Brugen af to af sine Fingre.

Ved Siden af hans glimrende Begavelse i mange Retninger kunde man ikke frikjende ham for et Slags Letsind især i Pengesager. Uagtet sin store Gage (han havde tidligere været Cancellipræsident, senere blev han Statsminister), saa var han dog bestandig i Pengeforlegenhed, dog dette tog han sig ikke meget nær, og naar han blot kunde skaffe sig, hvad han i Øieblikket behøvede, saa tænkte han kun lidet paa Fremtiden.

Jeg erindrer endnu et Stridsspørgsmaal mellem min Onkel og Frederik Moltke, der blev afhandlet i min Nærværelse, og som jeg, da det hænger sammen med disse to Mænds forskjellige Betragtningsmaade af den poetiske Billedverden i det Hele, dog her skal berøre. „Naar Ørnen hæver sig og stiger op i den høiere Luft," sagde min Onkel, „da er det fordi den herfra har en videre Synskreds, og saaledes bedre kan speide efter sit Bytte, eller ogsaa forbi den flyver lettere i den fortyndede Atmosphære, hvori dens Bryst

møder en svagere Modstand af Luften; men ingenlunde fordi den, som Digterne fortælle, har en kongelig Natur, der tvinger den til at stræbe op fra den lave Jord, som dens høie Sjæl foragter." Frederik Moltke, der var stærkere berørt af Poesien end min Onkel, søgte at forsvare den modsatte Mening, dog syntes han mig ikke denne Gang at være saa heldig i sit Forsvar, som han ellers ved slige Leiligheder pleiede at være. Sandheden er vel den, at der i hver saadan Lignelse, ved Siden af, eller skjult bag den prosaiske Virkelighed, ligger en stærkere eller svagere symbolsk Henthydning til noget Høiere; og dette er det, som Digteren mere end nogen Anden har Øie for. Han lægger her ikke noget Vilkaarligt ind i Naturen, men han seer de Henthydninger, der ligge skjulte i dens Dybder, og drager dem frem deraf. Dette er ogsaa Tilfældet her, og det ligger til Grund for alle Sammenligninger i denne Retning, der ikke blot er en Leg med Tingenes yderste Overflade.

Med Hensyn til min Onkel skal jeg endnu bemærke, at han var meget misfornøiet og skandaliseret over, at H. C. Ørsted i en af sine tidligere Forelæsninger, hvori min Onkel var tilstede, havde brugt den Lignelse, at Newton og Kant vare de to Poler, hvorom den nyere Videnskab dreiede sig. Hvor slaaende og udtryksfuldt dette Billede er, saa meente dog min

Onkel, at slige poetiske Udtryk i Videnskaben ikke maatte bruges.

Dengang Danmark efter den ulykkelige Fredsslutning i Aaret 1814 maatte give Slip paa Norge, gav Frederik Moltke et stærkt Beviis paa sin varme, men tillige noget uforsigtige Begeistring for dette Land, hvori han tidligere havde været Embedsmand, han lod nemlig skrive derop, at man under den forestaaende Kamp mod Sverig ikke skulde være bekymret for Korn, thi hvad man i saa Henseende trængte til, skulde underhaanden blive sendt derop fra Danmark. Dette fik den svenske Gesandt at vide, og Kongen blev da nødt til at afskedige Moltke fra hans Ministerpost. Han blev derefter ansat som Stiftamtmand i Aalborg Stift,*) men tabte dog ingenlunde sin Konges Bevaagenhed, som han beholdt lige til sin Død.

Ogsaa denne Mands Misfornøielse kom jeg, skjøndt meget imod min Villie, til at paadrage mig, da jeg i mine senere Ungdomsaar deeltog i den literaire Feide mod Baggesen. Moltke var en stor Beundrer af denne Digter, som han jo ogsaa i Lune, Vid og sprudlende Begeistring, samt i Forkjærlighed til den elegante Formpoesi i høi Grad

*) Han havde tidligere været Stiftamtmand i Aggershuus Stift, hans første Kone var ogsaa født i Norge.

lignede. Han modtog tidt Besøg af Baggesen, der læste ham sine Digte for. Jeg var engang selv tilstede ved en saadan Leilighed, da Baggesen forelæste et af sine satiriske Arbeider, som Moltke og det hele Selskab med stor Beundring hørte paa. Jeg lod mig ogsaa dengang noget imponere af Digterens berømte Navn, skjøndt det Digt, han foredrog, ingenlunde hørte til den Poesi, jeg elskede. Siden talte han et Par Ord med mig, og det er den eneste Gang i mit Liv, jeg har talt med Baggesen; det var ganske kort før jeg gjorde Bekjendtskab med Oehlenschläger.

I Aaret 1807, da Engellænderne pludselig overfaldt Kjøbenhavn for at bemægtige sig den danske Flaade, var jeg endnu ikke Student, jeg skulde først dimitteres til Universitetet i det paafølgende Aar. Saasnart Englændernes Plan blev bekjendt, standsede al Underviisning i Skolerne. Vi saae Kronprinds Frederik, der, ledsaget af en stor Mængde Adjutanter og andre Officerer, aflagde et Besøg i Kjøbenhavn, men vi saae ham ogsaa hurtig reise bort igjen, og da Byen var i en halv forsvarsløs Tilstand, saa kunde de, der havde Indsigt i Sligt, let forudsige hvad Ende det Hele vilde tage.

Alt kom nu i en krigersk Bevægelse. Enhver, som kunde bære Vaaben, blev opfordret til at deeltage i Byens Forsvar. Der blev igjen oprettet et

Studentercorps, for hvilket min Onkel blev Chef, som han havde været det i tidligere Dage i den korte Krig med England 1801; min Broder blev Lieutenant ved et af de nylig oprettede Compagnier.

Ogsaa jeg brændte af Begjerlighed efter at være med. Jeg fik det urimelige Indfald, at man, uagtet jeg ikke havde taget Examen artium, dog maaskee vilde tillade mig at træde ind i Studentercorpset. Jeg skaffede mig derfor Underretning om, til hvilken Tid Consistoriet var samlet, og ilede da derhen. Jeg fik ogsaa Adgang dertil, og gav nu mit Ønske tilkjende om at optages i Corpset, da jeg dog var noget nær ved at blive Student. Den gamle Professor Treschov, som rimeligviis var Rector magnificus traadte mig da venlig imøde og sagde, at saa gjerne, man end vilde imødekomme mit Ønske, saa var det dog umuligt, eftersom jeg endnu ikke var akademisk Borger, og altsaa manglede den Grundbetingelse, der var nødvendig for at blive Medlem af dette Corps.

Da fik jeg den Tanke, at jeg vilde gaae ind i Livjægercorpset, hvori de fleste af dem, der, uden at være Studenter, dog regnede sig til den dannede Klasse af Selskabet, ikke troede det under deres Værdighed at træde ind. Jeg talte ivrig med min Fader derom, og det lykkedes mig virkelig, uagtet han

maaskee siden fortrød det, at aflokke ham en halv Tilladelse til det Skridt, jeg ønskede at foretage.

Jeg ilede hurtig hen til Kapitain Jensen, der commanderede det første Compagni af Livjægerne, og jeg blev virkelig indskreven som Livjæger og sendt til Exerceerskolen, hvor jeg nu daglig blev indøvet i Tjenesten; jeg gjorde mig megen Umage, og lærte snart at marschere, at formere Kjæde samt at forstaae de vigtigste Signaler. Geværexercitsen blev ikke taget saa strengt som i Infanteriskolen. Men det Værste var, at Tiden var for kort, til at jeg kunde erhverve mig nogen stor Færdighed i at skyde. Ja, jeg maa til min Skam tilstaae, at jeg, da jeg første Gang skulde lade min Riffel, vendte Patronen om, saa at Kuglen kom nederst og Krudtet ovenpaa, hvilket tildrog mig en skarp Irettesættelse. At lade min Riffel, lærte jeg dog snart; men nogen god Skytte blev jeg aldrig.

I de første Udfald havde jeg min Plads i Reserven, og kom ikke med i Ilden; men i det sidste store Udfald i Klasens Have fik jeg Tilladelse at være med for Alvor. Den Overjæger, der førte os, sagde, at jeg blot skulde følge min Formand; jeg stod nemlig i det bagerste Geled, min Formand var en Handelscontorist ved Navn Gjedde. Dette sidste Udfald var det alvorligste af alle, i det mindste for os; thi

i intet af de andre faldt der saamange Livjægere. Uden Tvivl skulde vi udforske Fjendens Stilling, og, om muligt, overrumple ham og ødelægge hans Batterier. Vi rykkede ud i største Stilhed om Morgenen i Daggry. Skydningen begyndte paa venstre Fløi, jeg stod paa høire. Vi havde formeret Kjæde ved en lang Grøft, ved hvilken stod flere Træer. Uden Tvivl var Skydningen begyndt for tidlig, og den Plan at overraske Fjenden mislykkedes. Jeg saae Bygninger brænde paa flere Kanter. Jeg hørte ogsaa en underlig Piben af Kuglerne, naar de sloge ned i Græsset, og der kom uden Tvivl mange Kugler; thi Græsset var bestandig i Bevægelse. To Livjægere bleve saarede i Nærheden af mig, jeg saae dem bringes bort, badede i deres Blod. Der faldt mange Skud, men vi rykkede ikke frem, i det mindste ikke paa vor Fløi. Kort efter sagde man, at Fjenden kjørte Kanoner op, og at man kunde see store Grene falde af Træerne. Til samme Tid lød Signalet til at retirere. Vi trak os tilbage bag en Linie af Infanteri, der aabnede sine Rækker for os. Efter en hurtig Tilbagemarsch, hvori de andre Tropper, der under Kampen havde staaet bagved os, fulgte med, og tildeels blandede sig mellem vore Rækker, fandt vi endelig Beskyttelse bag vore Fæstningsvolde. Da jeg siden gik hjem, blev jeg standset af flere Mennesker, der vilde

vide Besked om Kampens Resultater. Jeg kunde Intet sige derom, thi jeg vidste kun, hvad der var foregaaet i min Nærhed, og neppe det engang; thi Krudtrøgen hindrede mig tildeels i at see det.

I Aviserne fortaltes der, at vi havde kæmpet med stor Tapperhed, især bleve de saakaldte Herregaardsskytter roste, som fulgte med til Hest; men noget stort Udbytte havde dog vort Udfald neppe givet.

Et Par Gange, naar Corpset var samlet, saae jeg den gamle Bisskop Balle vandre mellem vore Geleder; jeg kjendte ham vel; thi da der var flere Anliggender, som han og min Fader skulde afgjøre i Fællesskab, havde jeg oftere seet ham i vort Huus. Nu gik han mellem vore Rækker, og talte venlig og opmuntrende til os; til mig kom han ogsaa hen og lagde sine Hænder paa mit Hoved. Han nedbad Himlens Velsignelse over os, forbi vi vilde vove vort Liv for vort Fædreland. Uagtet hans store Paryk og hans hele gammeldags Væsen, havde dog hans Ansigt et saa smukt, ja, halvt forklaret Udseende, at han gjorde et stærkt Indtryk paa os, skjøndt de fleste af os vel ikke vare synderlig fromme eller rettroende.

Undertiden hørte jeg ogsaa Yttringer i en anden

Retning. Der var tidligere en Elev i Schouboes Skole, som sad i en af de saakaldte Realklasser. Han var meget ældre end jeg, dog sluttede vi et Slags Venskab med hinanden. Han havde siden forladt Skolen, og var nu ansat paa et Handelscontoir. Da vi engang vare blevne tilsagte til et Møde paa Pladsen ved Amalienborg, mødte jeg ham i Livjægeruniform. Vi fulgtes nu ad, men da han gik meget langsomt frem, med sin Riffel kastet skjødesløst paa Skulderen, bad jeg ham om at skynde sig, da vi ellers kom for seent. „Vi kommer tidsnok for som Qvæg at ledes til Slagterbænken", sagde han, „men Du er gal, hvad vilde Du imellem os?" — „Du er jo dog ogsaa Livjæger", svarede jeg. — „Med mig er det en anden Sag, jeg var tvungen dertil, men det var Du ikke; Du kan da tidsnok faae en Kugle for Panden, og det til ingen Nytte, thi hverken Du eller jeg kan hindre dem i at tage Byen."

Denne Stemning var dog ikke almindelig i vort Corps; og i det mindste før Kjøbenhavn endnu havde capituleret, var der en stærk Begeistring imellem os. Kjøbenhavnernes Character fornegtede sig da heller ikke dengang; thi næsten bestandig, naar vi vare samlede, og der var Tid dertil, blev der

sendt os store Kurve med Viin og andre Forfriskninger, der bleve uddeelte imellem os Alle.

I de to første Bombardementsnætter stode vi paa Volden ved Østerport, Luften var fuld af Bomber og Brandraketter, der lyste som et uhyre Fyrværkeri over vore Hoveder. Det saae ud, som om Stjernerne ikke længere sade faste i deres Kredse, men bevægede sig fremad imod os. Flere Bomber sprang paa Volden eller nær derved, men Ingen i min Nærhed kom til Skade. Over mit Hoved tordnede af og til en Kanon, saa at jeg var nærved at bedøves derved. Den anden Nat var jeg meget træt, og trods Kanontordenen nærved at falde i Søvn. En af de ældre Livjægere skaffede mig da en Plads i et Telt, og jeg sov et Par Timer paa nogle Knipper Halm, der laae paa Jorden. Men efter Midnat blev jeg kaldet ud igjen, sandsynligviis fordi man frygtede for en Patrouilles Ankomst, der skulde eftersee, om Alle vare paa deres Post.

Den tredie Nat var en af de eventyrligste, jeg i mit Liv har oplevet. Den Afdeling af Corpset, hvorved jeg stod, skulde have Vagt paa Tømmerpladsen. Der gik det Rygte, at Fjenden i hiin Nat vilde storme Byen, og netop nærved Tømmerpladsen meente man, at Hovedangrebet skulde skee. Da vi vare samlede for at tiltræde vor Vagt, lod vor

Lieutenant (hans Navn var Lieutenant Mangor) os træde i Geled og sagde, at han havde Ordre til at sende et Par Mand udenfor Fæstningsværkerne saa nær til Englændernes Leir, som muligt, for at udforske, om der skete nogen Tilberedelse til Storm; dernæst spurgte han, om der var nogen imellem os, som frivillig vilde melde sig til dette Hverv. „Vi Alle, vi Alle", raabte En. „Ja, vi Alle, vi Alle", løb det nedad Rækkerne. Men jeg var ikke fornøiet hermed, jeg sprang hurtig frem af Geleddet og erklærede, at jeg vilde være med. Lieutenanten studsede, da han saae mig; han tænkte vel, at jeg saae noget ung og uforsøgt ud, men han sagde Intet. To Andre meldte sig ogsaa, og det blev bestemt, at vi Tre, naar Mørket faldt paa, skulde forsøge at skaffe de Efterretninger, man ønskede. De to Andre vare ældre Medlemmer af Corpset, og de vare vistnok langt bedre skikkede end jeg til at udføre det Anliggende, der blev os betroet.

Vi gik meget stille og forsigtig frem, det blev os strengt indskærpet, at ingen af os maatte tale høit, men ifald En havde Noget at bemærke, skulde han hviske det til de Andre. Vi befandt os snart udenfor Fæstningen, udsatte for dens Kugler, og uden Tvivl nærved de engelske Forposter. Himlen var igjen fuld af Bomber og Brandraketter med lysende

Haler; det var vidunderligt at see disse flyvende Ilds-luer. Det var i den Nat, da Frue Kirke brændte, vi saae det høie Taarn omspændt af Flammer. Mine Medfølgere meente at bemærke Menneskeskikkelser i det Fjerne, men ikke i stort Antal, de meente ogsaa at opdage Hunde, men jeg kunde intet see af alt dette. Da vi imidlertid troede det sikkert, at der ikke paa denne Kant forberededes nogen Storm, trak vi os tilbage igjen til det Sted, hvor vore Kammerater stode. Siden bivouakerede vi, til Dagen kom. Vi bleve staaende den hele Dag nærved Tømmerpladsen, i al den Tid fik de fleste af os Intet at spise. Jeg saae vor Lieutenant spise et Stykke Hestekjød, der var tillavet som en Ragout, han forsikkrede os om, at det smagte meget godt. Endelig hørte Skydningen op, hvorpaa vi fik Tilladelse til foreløbig at gaae hjem.

Da jeg fortalte min Fader, hvad jeg havde foretaget den Nat, blev han meget vred og sagde, at jeg ikke var andet end en ubesindig Dreng, og at han ikke vilde taale slige Vovestykker i Fremtiden, men vilde spærre mig inde i Kjelderen, naar Livjægerne rykkede ud næste Gang. Dette havde han dog neppe gjort; thi han var selv betagen af en stærk Æresfølelse, og da Fæstningen kort efter capitulerede,

var der heller ingen Anledning meer til at tage slige voldsomme Forholdsregler.

Iøvrigt havde min Fader ei albeles Uret, naar han kaldte denne min Bedrift en drengeagtig Ubesindighed; thi jeg kjendte neppe den Fare, jeg havde udsat mig for; og jeg har ikke stort mere Ret til at rose mig af denne min Gjerning, end af mit tidligere Bovestykke, da jeg gik imellem Møllen og Møllevingerne.

Min Fader havde endnu to Brødre, som jeg ikke før har omtalt. Den yngste af disse døde tidlig, og ham har jeg ikke kjendt. Den ældste derimod erindrer jeg godt. Han var en yderst godmodig og retskaffen, men tillige noget characterløs Mand med en temmelig indskrænket Forstand; tidligere havde han været ansat ved Toldvæsenet i Helsingør, og blev kaldet Præsident. Han havde giftet sig med en Baronesse, som bragte ham en betydelig Medgift, men som fik en meget uheldig Indflydelse paa hans Skjebne. Hun overtalede ham, jeg veed ikke af hvilken Grund, til at opgive sit Embede i Helsingør, hvilket var meget indbringende, og til at drage til Kjøbenhavn, hvorfra han senere flyttede ud paa et temmelig afsides Sted nærved Nørrebro. Kort efter kom det engelske Overfald. Alle raadede ham da til saa hurtig som muligt at vende tilbage til Kjøbenhavn, og at frelse sit betydelige Indbo. Men min Tante vilde ikke, hun

sagde, hun kjendte godt Englænderne fra Helsingør af, det var høflige og velopdragne Folk, der ikke vilde gjøre hverken hende eller hendes Mand nogen Fortræd. Men da nu Englænderne opkastede Batterier ved deres Huus, og flere af Fæstningens Kugler sloge ned i Nærheden deraf, saa maatte de dog flygte, og kunde nu saa godt som Intet redde af deres Eiendom. Ogsaa i Kjøbenhavn forfulgte Ulykken dem. Der faldt en Bombe ned igjennem et af deres Værelser, og pludselig en Morgen tidlig kom de for at søge Tilflugt hos os. De havde Intet reddet uden tre til fire Canarifugle og to smaa Hunde, som min Onkel selv førte med i en Snor. Hans Kone var nemlig en stor Elskerinde af Dyr, og havde flere Hunde, Katte og Canarifugle, som hun fodrede saa stærkt, at de tidt bleve syge deraf et Par af hendes Katte mindes jeg endnu, der ved en altfor rigelig Føde havde naaet en kolossal Størrelse. Der fandtes flere Kjeldere under vort Huus, hvilke bleve betragtede som bombefaste, til disse toge min Onkel og hans Hustru nu deres Tilflugt, og forlode dem ikke, saalænge Bombardementet varede. Min stakkels Tante havde ovenikjøbet den Ærgrelse noget efter at see et Portræt af en af hendes Forfædre anvendt som Betræk paa en Koffert, der tilhørte en engelsk Soldat; thi Eng-

lænderne havde efter min Onkels Flugt plyndret hans tidligere Bolig. Tilsidst flyttede han tilbage til Helsingør igjen, men han maatte da give Afkald paa sin Anciennetet, og tage til Takke med at blive det yngste Medlem af den Comitee, hvori han før havde været Præses.

Denne min Tante blev tidligere omtalt som en meget kløgtig og begavet Dame; thi hun havde læst Meget, og skrev desuden Vers, som dog af den yngre Deel af Familien bleve underkastede en skarp Kritik. Rygtet om denne hendes store Forstand og Begavelse havde nok været en af Drivfjedrene til, at min Onkel giftede sig med hende.

Den Gade, hvori vi boede, var aaben henimod Volden. Det skete ifølge heraf ikke saa sjelden, at Ricochetkugler strøge forbi vort Huus. Engang kom en slig Kugle og blev liggende paa Gadehjørnet, saa man maatte troe, den havde tabt sin Kraft. Min Broder, som saae den ligge, sparkede til den; neppe havde han trukket Foden til sig igjen, før den sprang op og fortsatte sin Vei; havde han trukket Foden bort et Øieblik senere, var han rimeligviis bleven dræbt eller havde mistet Benet.

I et af Udfaldene blev en Livjæger skudt, der bar Navn af Haug; Rygtet udbredte da overalt, at det var mig, som var falden. Der kom Flere, blandt

Andre ogsaa to Lærere fra Schouboes Skole, for at bevidne min Fader deres Deeltagelse. Da jeg netop dengang var hjemme, og udhvilede mig efter flere Dages Anstrengelse, kunde min Fader ganske rolig modtage disse Condolationer. Det hændte mig flere Gange strax efter, naar jeg mødte en Bekjendt, at han med stor Forundring udbrød: „Hvad, lever De virkelig? al Verden siger jo, at De er død!"

Jeg blev endnu staaende ved Livjægercorpset i nogle Uger, efterat Byen var kommen i Englænдernes Hænder, og maatte da trække paa Vagt og følge med Patrouillerne, som om Natten skulde holde Orden i Byen; disse Forretninger faldt ikke synderlig i min Smag. Engang fik vi Ordre til at marschere ud til Strandmøllen, hvor vi bleve i flere Dage. Det var ikke saa sjelden Tilfældet i min første Ungdom, at jeg, tildeels vel paa Grund af visse Egenheder, som vare Følger af mit tidligere Liv i Eensomheden, har været udsat for Spot og Drilleri af dem, som havde Lyst til at træde paa det Gjerde, som de ansaae for at være lavest. Saaledes gik det ogsaa under mit Ophold paa Strandmøllen. I Begyndelsen mærkede jeg slet ikke, at man vilde have mig til Bedste, men da jeg mærkede det, sprang jeg til og gav den, som jeg troede havde fornærmet mig, et dygtigt Ørefigen. Der blev nu en for-

færdelig Larm, og der var Tale om, at vi skulde duellere. Sagen blev imidlertid bilagt, flere af de Ældre sagde, at jeg havde havt Ret, og at jeg havde baaret mig ad som en brav Karl, og de toge mig nu i deres Beskyttelse, saa at slige Drillerier i Fremtiden udebleve.

Englands Voldsdaad imod os var, som bekjendt, kun Begyndelsen til en Kjæde af Ulykker, hvoraf Norges Tab ikke engang var det sidste Led. Dog dette hører ikke herhen; jeg skal kun bemærke, at en betydelig Deel af Byen laae øde og ubebygget i flere Aar, at Mange, baade Børn og Voxne, vare blevne dræbte eller ynkelig qvæstede af Bomberne. Mellem de sidste hørte ogsaa den Mand (Overlærer Munthe), som først havde aabnet mit Øie for Skjønheden hos Homer og Horats; da jeg saae ham igjen, havde han mistet sin ene Arm. Landets Handel blev aldeles ødelagt; de største og anseeligste Kjøbmandshuse bleve insolvente; Pengetilstanden forværredes bestandig, lige indtil Staten selv maatte erklære sig insolvent, og nedsætte Sedlernes Værdi til en Sjettedeel af den, de oprindelig havde havt. Denne Pengetilstandens Forværrelse fik ogsaa stor Indflydelse paa Embedsstanden, der havde faste Gager, som i en lang Række af Aar bleve udbetalte i bestandig synkende Papirspenge; min Fader tilsatte i

den Tid en stor Deel af de Penge, som min Moders Arv havde indbragt ham, og der var mange Andre, som endnu vare uheldigere stillede end han. Iøvrigt bortgav han allerede tidlig alt det Sølvtøi, han eiede, til Anskaffelsen af en ny Flaade.

Kort efter at Englænderne havde forladt Byen, skaffede min Fader mig Tilladelse til at træde ud af Livjægercorpset; og da Skolen igjen begyndte, vendte jeg tilbage til mine gamle Sysler, og det var, som om hiin krigerske Episode af mit Liv aldrig havde fundet Sted.

I det følgende Aar underkastede jeg mig Examen Artium. Min danske Afhandling vakte temmelig Opmærksomhed, og jeg havde meget Haab om at blive udmærket, men dertil hørte ogsaa Udmærkelse i latinsk Stiil, den fik jeg ikke, og fortjente den ganske vist heller ikke, imidlertid fik jeg Udmærkelse i mange Fag og bedste Character i alle de øvrige, saa jeg vel dermed kunde lade mig nøie.

Mine første Studenteraar.

De Forelæsninger, som især vakte min Interesse i mit begyndende Universitetsliv, vare de philosophiske og de physisk-chemiske; i de naturhistoriske Videnskaber stilledes der dengang ingen Fordringer til Studenterne. Philosophien er den Videnskab, der almindelig ved den Anelse, den vækker om, at man her skal finde Løsningen af Livets Gaader, meest tiltaler de unge Studenter, som nu endelig ere befriede fra Skolens Tvangsbaand; det er først seent, at man lærer at indsee, at den strengt taget ikke holder, hvad den synes at love, eller hvad man i det mindste har ventet af den, med mindre man, istedenfor at forlange Løsningen af de dybe metaphysiske Gaader, vil nøies med en blot Logik, et blot negativt, formelt Resultat.

De philosophiske Fag bleve dengang foredragne

af Professor Treschow, en Mand, som forenede grundige Kundskaber med en høi Besindighed og en ubestikkelig Dømmekraft. Hans Foredrag var klart og roligt, og fortræffelig skikket til at give Tilhørerne den Nøgle i Hænderne, uden hvilken de fleste philosophiske Skrifter ere utilgængelige for dem; han havde ogsaa en sjelden Gave til at oplyse sit Foredrag med konkrete Exempler, saa man fik en levende Anskuelse, selv af de meest abstrakte Gjenstande. Det faldt af sig selv, at han i de elementære Forelæsninger, som vi hørte, maatte forholde sig mere refererende til sin Videnskab end egentlig skabende; for os gjorde dette dog ingen Forskjel; thi han var ikke desmindre den, som aabnede os Udsigten i en hidtil ukjendt Verden, og han udøvede derfor en stor Tiltrækning paa alle dem af hans unge Tilhørere, der kunde vækkes til et høiere aandeligt Liv; og saaledes vil vel enhver begavet philosophisk Docent virke, som med Alvor har sat sig ind i sin Videnskab, naar han kun ikke selv forholder sig skeptisk dertil.

I Naturlæren var H. C. Ørsted allerede dengang Professor. Det var over ti Aar før han gjorde sin verdensberømte Opdagelse. Han var nylig kommen hjem fra en lang Reise i Tydskland. Hans Foredrag havde dengang et temmelig naturphilosophisk Præg, og mindede noget om Schellings Anskuelser. Han

søgte især at henlede vort Blik paa det hemmelige Baand, hvormed Alt er sammenknyttet, trods al den uendelige Forskjel, som Tingenes Overflade frembyder. Han pegede bestandig hen til de to Grundkræfter, der overalt danne de polare Modsætninger i Naturen. Disse Kræfter vare, som han søgte at paavise, meest frie og spillende paa Overfladen i Electricitetsphænomenerne, mere bundne af hinanden i Galvanismen eller Berøringselectriciteten, endnu mere bundne i Magnetismen. Han gjenfandt dem ogsaa i de chemiske Virkninger, i Syrernes og Alkaliernes Rækker, i de mere eller mindre forbrændelige Metaller, i Ilt og Brint; ligeledes i Lyset og i Varmen, selv Flammen var saaledes ikke Andet end en længere vedvarende electrisk Gnist, hvori de to Kræfter gjennem Kamp stræbte til Ligevægt. Forskjellen var kun, at hvad der i den saakaldte Gnidningselectricitet syntes at spille paa Overfladen, viste sig bestandig mere og mere i de andre omtalte Phænomener at være Eet med Legemernes allerinderste Væsen. Han gjorde os ogsaa opmærksom paa Modsætningen i de saakaldte electriske Figurer, hvori den positive Electricitet viser sig i Greenformen, den negative i Ringformen, saa at Udviklingsgangen i Planteverdenen gjennem Udvidninger og Sammentrækninger allerede som Forbillede i den uorganiske Natur er tilstede. Endelig beviste han, at

de to modsatte Grundkræfter ogsaa vare tilstede i den høiere organiske Verden, saa at man af Muskler og Nerver endog kunde bygge galvaniske Batterier. Han lod os tilsidst ane, skjøndt jeg ikke er vis paa, om han ligefrem udtalte det, at Kjønsforskjellen i Plante- og Dyreverdenen beroede paa en lignende Modsætning, og overalt gjenfandt han de samme Kræfter i deres Stræben, Kamp og Forening, saavidt Naturen strakte sig.

Schellings og Ørsteds Anskuelser adskilte sig især derved, at Schelling antog, at af de to Kræfter, som ligge til Grund for Naturen, var den ene expansiv, den anden contractiv; efter Ørsteds System vare de begge expansive i deres Ubundenhed, Contractionen opstod kun ved deres Forbindelse.

Denne sin tidligere Theori vilde Ørsted neppe i senere Aar have vedkjendt sig uden at foretage mange Indskrænkninger deri. Dog var det netop denne kjække Gjennemførelse af Ideen i dens Heelhed, der ikke standsedes ved et ængsteligt Hensyn til Enkelthederne, som dengang begeistrede mig. Efter hvad han selv i senere Aar har sagt mig, saa fastholdt han og i det Væsentlige sin tidligere Anskuelse, men han tvivlede blot paa, at man endnu saaledes havde gjennemforsket Naturen i dens Detail, at denne Theori paa en streng videnskabelig Maade kunde godtgjøres. Hine tidligere dristigere Udtalelser fik

imidlertid en stor Indflydelse paa mig, thi i dette hemmelige Slægtskab mellem Alt, hvorpaa Ørsted selv har anvendt Oehlenschlägers Ord: „Saa vexler Alt til sidste Led imellem Had og Kjærlighed", meente jeg at gjenfinde den allerdybeste Poesi i Naturens inderste Hjerteslag, og jeg haabede, at man netop paa denne Vei skulde finde Opløsningen paa alle de Problemer, som Philosophien hidtil ikke havde kunnet magte. At denne Lære kunde misforstaaes og kunde lede til Pantheisme, det brød jeg mig dengang kun lidet om.

I dette Aar studerede jeg med en Iver, som kun Begeistringen kan give; jeg fik ogsaa Udmærkelse i alle de otte Fag, som dengang fordredes til anden Examen. Der var endnu et niende Fag, nemlig Hebraisk, men heri forlangte man kun en Prøve af dem, som vilde gaae den theologiske Vei.

Efter denne Examen ønskede min Fader, at jeg, før jeg begyndte paa mit juridiske Studium, skulde anvende et halvt Aar paa at sætte mig noget mere ind i de nyere Sprog og den nyere Literatur, end jeg hidtil havde havt Leilighed til. Jeg tog da en Sprogmester i Tydsk og Fransk, jeg gjorde Bekjendtskab med Voltaire og Wieland, ved Siden deraf hørte jeg endnu et Par Forelæsninger hos Professorerne Treschov og Ørsted. Senere fortrød min

Fader meget, at han havde afholdt mig fra noget egentligt Fagstudium i dette Halvaar, thi derved meente han, at jeg var bleven hendragen i andre Retninger, hvorved jeg kom bort fra det, som han betragtede som det Allervigtigste.

Dog begyndte jeg paa at høre Forelæsninger hos de juridiske Professorer, og besøgte ogsaa deres Examinatorier. Til Manuducteur valgte jeg den allerede dengang berømte Anders Sandøe Ørsted; men jeg maa tilstaae, at jeg, trods hans gode Veiledning, ikke fandt synderlig Smag i dette Studium, og ingenlunde var saa flittig eller gjorde saa god Fremgang deri, som min Fader havde haabet.

I den Tid underkastede min ældre Broder sig, efter at have gjort de nødvendige Forstudier, den juridiske Examen, hvori han bestod med Hæder og fik bedste Charakter. Han talte ofte om, at jeg burde vælge den Manuducteur, han havde havt, som han meget priste. Dette gjorde jeg ogsaa efter nogen Betænkning, og det syntes nu i Begyndelsen, som om Alt skulde gaae efter min Faders Ønske. Jeg satte mig med Lethed og temmelig hurtig ind i den romerske Ret efter de Haandbøger, som dengang brugtes, og jeg fandt endog et Slags Smag i dette Studium. Derefter begyndte jeg paa den danske Ret, men den interesserede mig meget mindre. En af Hoved-

grundene dertil, var netop min Manuducteurs altfor store Omhyggelighed for, at jeg med Lethed og blot ved Hjelp af Hukommelsen skulde kunne besvare alle mulige Spørgsmaal, der kunde forefalde. Til den Ende havde han gjort et stort Udvalg af alle de Afhandlinger, der i en lang Række af Aar vare opgivne til den juridiske Examen, samt nedskrevet alle Grunde for og imod, som til Besvarelsen deraf kunde anvendes. Alt dette skulde jeg nu lære udenad. Men netop dette fandt jeg aldeles utaaleligt; jeg meente, at jeg nok, naar jeg blot kjendte de væsentlige Lovbestemmelser, kunde finde det Øvrige selv, der behøvedes til slige Spørgsmaals Besvarelse. Denne Methode var en af Hovedgrundene, som sagt, hvorfor jeg ligefrem følte Lede for det juridiske Studium; dog sagde jeg ikke noget derom til min Manuducteur, hvilket jeg vistnok burde have gjort, men blev ligefrem borte i de Timer, hvori jeg skulde besøge ham. Denne min Ulyst blev endnu forøget ved den mægtige Tiltrækning, Poesien udøvede paa mig, som jeg først i denne Tid begyndte at stifte nøiere Bekjendtskab med.

Kun eet stort Digterværk havde jeg læst i sin Heelhed, noget før jeg blev Student, nemlig Shakspeares King Lear. Jeg læste det første Gang i Wielands og Eschenburgs Oversættelse, og uagtet

det saaledes mødte mig i en udvortes prosaisk Dragt, saa gjorde det dog et uhyre Indtryk paa mig, og vakte en Forkjærlighed for denne Digter, som jeg mit hele Liv igjennem har beholdt.

Jeg var dengang tilmode, ikke som jeg læste, men som om jeg gjennemlevede et forfærdeligt Eventyr, jeg fulgte den ulykkelige Konge paa Heden, og hørte den kolde Vind blæse gjennem Hvidtjørnen, og saae ham i sit forfærdelige Vanvid, der paa en saa vidunderlig Maade blander sig med dybe Sandhedsglimt og med kongelig Storhed. Jeg fulgte med Edgar, som gjennemstak sit Legeme med Pigge, ligesom den usleste Tigger, for at skuffe sine Forfølgere, og som drak den grønne Fløde paa Moradserne for at stille sin Tørst. Jeg følte allerede dengang, hvorledes slige Udtryk, som en overforfinet Smag kalder uskjønne, netop vare de rette, der burde vælges, for at man kunde føle Ulykken i al dens Rædsel og Forfærdelighed. Og nu Gloster og Kent og Cordelias og Kongens Død. Som sagt, det var ikke, som jeg læste, men som jeg gjennemlevede det Hele, og min hele Sjæl var sønderreven af Medlidenhed.

Det er vel muligt, at det dengang tildeels var Stoffet, der henrev mig, men Stof og Indholdsfylde ere her saaledes sammensmeltede, at de vanskelig kunne skilles fra hinanden. Fra dette Øieblik af var

Homer ikke længere for mig den største Digter; jeg havde fundet Een, som jeg endnu satte over ham.

Den anden Digter, som dengang tog min Sjæl fangen, var Oehlenschläger. I mine Skoleaar havde jeg Intet læst af ham. Jeg havde tværtimod af og til hørt, at denne Digter var en Repræsentant for en fordærvelig Retning i Poesien, det hed, at han havde forvansket Sproget, at han vilde indføre en forvildet Romantik fra Tydskland, som man med alle Kræfter maatte kæmpe imod, da den truede med at tilintetgjøre vor gamle, correcte, gode Smag, som vi nu i saamange Aar havde arbeidet paa at skaffe tilveie. Enkelte Udtryk af ham bleve af og til nævnede som advarende Exempler paa, hvad man maatte vogte sig for; han skrev „Bene" istedenfor „Been", han skrev „snel" og „frostig", han brugte Ord som „Brad", hvilket aabenbart var tydsk (saaledes meente i det mindste Flere dengang), han skrev „Marmelsteen" istedenfor „Marmorsteen". Sligt maatte man ikke gjøre, det var en barbarisk Archaisme. Man priste og glædede sig over den yngre Abrahamsons Parodi paa „Eventyret i den fremmede Stad", hvori Oehlenschläger endog havde brugt et saa forfærdeligt Ord som „Talar". Man maatte heller ikke for Rimets Skyld skrive i Fleertallet „higer" og „søger",

man skulde skrive „hige" og „søge", og derefter see til, hvorledes man kunde finde Riim paa det.

Kort sagt, man recenserede og rettede paa Oehlenschläger, omtrent som om man vilde rette Stiil for en Skoledreng; der var aldrig Tanke om at lade os læse et sammenhængende Digt af ham, og om at vise os ham heel med hans Fortrin og formeente Feil, men kun om at blæse nogle Støvgran bort af hans Klæder, og derover glemte man tidt alle andre Hensyn.

En Dag hørte jeg en af vore Lærere oplæse nogle af Hr. v. Bilbos forunderlige Eder i Freias Alter, han loe meget deraf, men mig bekræftede de kun i den Fordom, at Oehlenschläger var en smagløs Digter.

Dette var Alt, hvad jeg havde hørt af og om Oehlenschläger, før jeg blev Student. I det første Aar derefter var jeg for optagen i andre Retninger, til at jeg kunde give mig af med at læse Poesi, og det var ikke, før jeg havde taget min anden Examen, at jeg ret fik Tid til at lære ham at kjende.

Den Bog, jeg først læste af ham, var det første Bind af hans poetiske Skrifter, der udkom i Aaret 1805. Jeg havde neppe læst hans Langelandsreise, hans Jesus i Naturen og de øvrige lyriske Digte,

der findes i dette Bind, før han vandt mig for bestandig, og jeg blev vistnok allerede dengang en af de varmeste Tilhængere af hans Poesi, som fandtes i det hele Land. Min Glæde og Beundring forhøiedes endnu mere ved at læse hans Baulundursaga, hans Aladdin og hans Sanct Hansaftens Spil. Jeg anskaffede mig strax disse Digte og vendte idelig tilbage dertil, og fandt bestandig nye Skjønheder deri, jo oftere jeg læste dem. Det faldt da af sig selv, at jeg allerede dengang gjerne havde opoffret min Tid og mine Kræfter for at forkynde for dem, som endnu ikke vare ret oplukkede derfor, hvilken Stjerne af første Størrelse, der her var opgaaet over Danmark. Næsten Alt, hvad jeg tidligere havde læst af Poesi, lignede kun adspredte Glimt fra Gudens Tempel, der i Frastand af og til havde mødt mit Øie, men Oehlenschläger var næstefter Shakspeare den, der heelt aabnede Tempelet for mig, saa at den fulde Guddomsglands strømmede mig imøde.

Meget nærved Oehlenschläger satte jeg Tieck. Ja, i nogle Retninger, naar det gjaldt om at skildre Sjælens hemmeligste Drømme, det vidunderlige Naturliv i Skovenes Indre og den hele mystiske Side af Tilværelsen, hvori en høiere Aandens Verden er nærved at bryde igjennem, da syntes han mig aldrig at være overgaaet af nogen Anden. Hans blonde

Eckbert og hans der getreue Eckart und der Tannenhäuser læste jeg første Gang seent om Aftenen, og de bragte mit Hjerte saaledes til at banke, at jeg ikke kunde sove den Nat. Den selsomme Sang i Genoveva, der klinger igjennem hele Digtet og blander sig i Golos Bønner selv i hans Dødsstund, syntes mig en af de forunderligste og deiligste Tanker, der nogensinde var gaaet igjennem nogen Digters Bryst. Ogsaa hans Keiser Octavianus, især den anden Deel deraf, fortryllede mig ved sin stærke romantiske Glands, og saaledes gjør den endnu den Dag i Dag, hver Gang jeg læser den.

Først et eller to Aar senere var det uden Tvivl, at jeg gjorde Bekjendtskab med Goethe. Hans Werther gjorde det samme mægtige og uudslettelige Indtryk paa mig, som den tidligere havde gjort paa mange Tusinde. Og jeg meente ikke engang hos Shakspeare at have læst Noget, der frembragte en større poetisk Virkning end det Brudstykke af hans Faust, der allerede dengang var udkommet. Disse fire Digtere bleve da for mig Coryphæerne i den nyere Poesi, hvortil ogsaa senere Schiller sluttede sig, og Ingen af dem, jeg derefter læste, syntes mig at kunne maale sig med dem.

Hvad der især i hiin Periode frembragte et mægtigt Indtryk paa mig, var den lyriske Poesi.

Selv hos Shakspeare var det især den, der tiltrak mig, skjøndt den her som oftest traadte frem indirecte, forvandlet til dramatisk Pathos. Ligeledes hos Schiller var det især hans mandige Lyrik, der henrev mig. Først meget senere blev mit Øie opladt for det Charakteristiske, og for det høie Mesterskab, der kan vise sig i Gjennemførelsen af en stor Idee.

Neppe kunde de gamle Runesange virke stærkere paa deres Tilhørere, end den musikalske Lyrik, hvori Goethe fremfor alle andre Digtere har sin Styrke, virkede paa mig. Slige Sange som: „Da droben auf jenem Gebirge, Da steh' ich tausendmal", eller: „Fetter grüne Du Laub am Rebengeländer" eller: „Füllest wieder Busch und Thal", eller: „Wie kommst daß Du so traurig bist", kunde følge mig paa mine Veie i flere Uger, og jeg sang dem tidt høit for mig selv, naar jeg var alene, til Melodier, som jeg selv opfandt, saa godt jeg formaaede det. Golos Sang i Tiecks Genoveva, som jeg ovenfor har omtalt, var ogsaa en slig Tryllesang, der i lang Tid fulgte mig, hvor jeg gik og stod.

Iøvrigt maa jeg her gjentage, hvad jeg alt om min tidligste Barndom har bemærket: Hvad der er skeet, kan jeg nogenlunde erindre, men Tidsfølgen, hvori det skete, kan jeg ikke sikkert staae inde for, og

det er rimeligt nok, at jeg her af og til maa gjøre mig skyldig i en Feiltagelse.

Det var ogsaa den Lyrik, der overalt sprudlede frem i Oehlenschlägers tidligere Digte, der fornemmelig hos ham fængslede mig. Jeg erindrer, at jeg sjelden har været saa forbittret paa noget Menneske, ikke engang paa Baggesen selv under hans literære Feide mod Oehlenschläger, som paa Jens Krag Høst, dengang han erklærede, at Langelandsreisen var et underordnet Digt, og at det kun var Oehlenschlägers nordiske Digte, der havde nogen Betydning i Poesiens Verden. Men nu findes netop i Langelandsreisen nogle af de Digte, som jeg i høieste Grad satte Priis paa, f. Ex. Andersskov, Freidigt Sommerliv, Morgenvandring m. fl., og disse skulde nu kun være af ringe Værdi; fordi de ikke vare skrevne i den ældre nordiske Stiil. En slig Paastand syntes mig meget indskrænket og enfoldig, den forekom mig at være grundet paa en urimelig Fordom, og jeg kunde aldeles ikke anerkjende nogen saadan Rangforordning i Poesien.

En anden mærkelig Kritik fra de Dage, er den, som Pawels skrev over Oehlenschlägers Digte fra Aaret 1803. Uagtet denne Kritik, som jeg nu maa indrømme, indeholder adskillige rigtige Bemærkninger, og sikkert var saa god, som den i de Dage var at vente, saa

kunde dog Recensenten ikke lægge en Tomme til sin Værk, og ikke see ud over den Synskreds, der begrændsede den ældre Tid. Han roser ikke saa Lidet hos Oehlenschläger, han gjør ogsaa adskillige rigtige Bemærkninger med Hensyn til Enkeltheder. Men saasnart Digteren hæver sig til en dristigere Flugt, saa svimler det for Recensenten; da han kommer til Slutningsscenerne i Sanct Hansaftens Spillet, hvori de Elskende mødes i Skoven, og hvori den hele Natur vaagner omkring dem, og blander sin Røst med deres deilige Sange, da kan han ikke længere følge med, og disse vidunderlige Scener, som høre til det meest Romantiske, vor Literatur eier, erklærer han efter sin Overbeviisning for Sværmeri. Røveridderen betragter han som et Foster af en aldeles utøilet Indbildningskraft, og som et Ammestueeventyr, der aldrig burde have forladt sin Plads der. Fuglefængeren erklærer han for et slet Digt og for taabelig Sladder, thi ikke engang i et Feberdelirium kan et Menneske troe at faae fat paa en Fugl ved at hugge et Træ om. Kort sagt, Alt, hvad der ikke hævede sig altfor høit over Jorden, det kunde Tidens Smag finde sig i, men saasnart Digtningen tog en høiere Flugt, saa erklæredes den for tydsk Romantik, for Phantasteri, eller, ifald den støttede sig

til vore gamle Kæmpeviser, for Ammestuesnak, og dermed var Dommen fældet over den.

Meget mærkværdig er den Dom, Recensenten fælder over Dandseren paa Voltigeerlinien. Han synes aldeles ikke at forstaae det Symbolske i Digtet, hvori Liniedandserens kjække Spring kun ere et Udtryk for Poesiens Flugt høit over Hverdagslivet; han betragter det Hele, som om her kun var Tale om en Liniedandser, der er uforskammet imod en Cancelliraad, og det synes tildeels at være Tilsidesættelsen af Rangforordningen, der skandaliserer ham. „Jeg er ganske af Cancelliraadens Mening“, siger han, „at det er en impertinent Knegt, en Luftspringer, der vil indbilde sig at gavne ligesaa meget som den virksomme Statens Borgere, og som burde have, vel ikke en Dragt Prygl, thi det vilde kun lidet hjelpe, men en Plads i Tvangsarbeidshuset“.

Mig forekom de fleste af vore dengang levende Digtere, som Fugle, der ikke ret forstode at flyve. Der kunde være stor Forskjel imellem dem; den ene kunde være en simpel Gaardhane, den anden kunde glimre som en Guldfasan med mangfoldige Farver, men næsten alle lede de af den Indskrænkning, at de kun fløi med Vanskelighed, og at de kun ganske kort kunde holde sig i Luften. Men nu kom der en Fugl imellem dem af en anden Art, hvis Lige man i lang Tid

ikke havde seet, den havde store langstrakte Vinger, den kunde svæve høit mod Skyerne og vende sig, ja endog hvile i Luften, ligesom Muursvalen, der aldrig rører ved Jorden. Dette kunde de Andre ikke lide, og meente, at det ikke var den gamle correcte Maade at flyve paa, hvorfor de skreg og kaglede med stor Vrede, just ikke hver Gang den lod sig see, men hver Gang den hævede sig til en høiere Flugt.

En Digter, som jeg ogsaa fandt meget Behag i, var Novalis, dog var der Noget, som jeg, skjøndt ikke saameget dengang, da jeg kun havde liden Sands for det Charakteristiske, men siden efter hos ham savnede; mig syntes, at han var en Digtersjæl, der ikke havde havt Magt til at skabe sig noget Legeme. De Figurer, han fremstillede, lignede tidt Allegorier, som man ikke kunde troe paa som paa virkelige Mennesker. Med andre Ord, han manglede plastiskskabende Kraft, i det mindste var det kun undtagelsesviis, at han kunde fremstille faste Skikkelser, meget ofte vare de flydende, liig Vandet og Luften, og svandt hen, ligesom Drømme. Men et sjælfuldt Øie havde han og en dyb Følelse. Deilige lyriske Digte har han skrevet, og disse tilligemed det ny Evangelium, han forkyndte, hvori Natten skulde seire over Dagen og Sollyset, og hvori den virkelige Verden blev opløst i et stort Eventyr, alt dette var

det, som især tiltalte mig; det var igjen Pantheismen, der nærmede sig til mig; men denne Gang skjult under Christendommens Slør. Mærkeligt er det, at H. C. Ørsted, som ganske anderledes lod Virkeligheden komme til dens Ret, dog havde en saa stor Forkjærlighed for Novalis, af hvem han kunde flere Digte udenad, og hvis skjønne Stiil han meget beundrede.

En anden Forfatter, som i mine første Studenteraar havde megen Indflydelse paa mig, var Grundtvig, der ogsaa i Begyndelsen, ligesom Oehlenschläger, var bleven stærkt paavirket af Steffens. Den første Udgave af Grundtvigs Mythologi gjorde et stærkere Indtryk paa mig end alt Andet, hvad han siden skrev. Han var ogsaa dengang endnu uberørt af den Maneer, som han senere har vænnet sig til, og som tidt svækker Indtrykket af hans bedste Sange. Hans Oversættelse af Vøluspà og hans Skirners Reise var det, som først aabnede mine Øine for den Poesi, der ligger skjult i de gamle Eddasange. Det var dog langtfra, at jeg dengang endnu kunde læse disse i Grundsproget, først i meget sildigere Tid erhvervede jeg mig saamegen Kundskab i det islandske Sprog, at dette blev mig muligt. Iøvrigt var det ogsaa Grundtvig, der ved sine Citater af Chorversene i Baldur hiin Gode først henledede min Opmærksomhed paa dette Digt. I min polemiske Alterhed,

dengang Striden med Baggesen brød ud, glemte jeg kun altfor meget, hvad jeg i tidligere Dage havde Grundtvig at takke for.

Iøvrigt var det især de enkelte store Digtersyner, der hos Grundtvig tiltalte mig, og det var ikke saameget hans Arbeider i deres Heelhed, som enkelte mægtige Brudstykker deraf, som vakte min Begeistring.

Mangfoldige andre Forfattere læste jeg i hine Aar, som jeg ganske vist med Hensyn til det Maal, jeg nærmest skulde have for Øie, kun havde lidet Gavn af. Saaledes gjorde jeg ikke blot Bekjendtskab med de Digtere, jeg ovenfor har nævnt, men ogsaa med alle de Arbeider, som Jean Paul har forfattet, og jeg troer neppe der er een eneste af alle de mange Bøger, som han alt dengang havde skrevet, som jeg ikke i hine Aar har læst.

Ikke blot med Digterne, men ogsaa med den Tids Æsthetikere søgte jeg at gjøre mig bekjendt, med Brødrene Schlegel, Wilhelm Humboldt og tildeels ogsaa med Herder. Jean Pauls Æsthetik læste jeg flere Gange, og den var i den Tid mit æsthetiske Orakel. Ja, jeg tør vel sige, at der fandtes faa Studenter ved vort Universitet, der i æsthetisk Retning havde læst saameget som jeg. Men da jeg læste uden Plan og Veiledning, og ofte spildte min Tid

paa Bøger, som ikke i mindste Maade bragte mig fremad, saa maa jeg vel erkjende, at jeg dengang, da jeg ikke arbeidede med noget bestemt udvortes Maal for Øie, har tabt megen Tid, som jeg under andre Forhold bedre havde kunnet benytte.

Der var ogsaa en anden Retning, hvortil jeg i de Dage følte mig hendragen. Allerede medens jeg hørte Ørsteds Forelæsninger, og endnu længe derefter, studerede jeg Chemikeren Ritters Skrifter, ligeledes Winterl, paa hvem Ørsted havde henledet min Opmærksomhed. Herfra blev jeg dragen over til Schelling og til Naturphilosopherne. Alt hvad Schelling i sin tidligere Periode har skrevet, lige fra hans „Weltseele" til hans Afhandling om Friheden, søgte jeg, saavidt mine Evner tillode det, at tilegne mig; ogsaa med Franz Baader, med den phantasirige Schubert og med mange Andre i lignende Retning gjorde jeg dengang Bekjendtskab. Hertil sluttede sig da ligeledes Novalis, som jeg ovenfor har omtalt, og hvis vidunderligbrogede Drømmeverden svæver som et gyldent Skybillede mellem Philosophi og Poesi.

I al denne Tid var jeg en ivrig Tilhænger af den Lære, at den hele Natur maatte betragtes som een eneste levende Organisme, og at det nu var Videnskabens Hovedopgave at lytte til det store Hjerteslag, hvori denne Eenhed især gav sig tilkjende, hvis

mystiske Tegn var paatrykt alle Ting, skjøndt det kun af de Indviede kunde bemærkes. At der gives en høiere Natur, der hæver sig over dette pantheistiske Havdyb, og at det Godes og Ondes Oprindelse, samt Modsætningen mellem Frihed og Nødvendighed vanskelig af de blotte Naturkræfter og af een eneste stor Naturorganisme lader sig forklare, derpaa tog jeg i hiin Tid ikke meget Hensyn.

Det var ganske vist et stort Uheld for mig, at jeg dengang, hvad jeg ogsaa senere kun altfor tidt har gjort, levede et saa indesluttet Liv, hvori jeg syslede med disse philosophiske Drømme, istedenfor at søge hen til dem, der kunde hjelpe mig ud af det Dilemma, hvori jeg befandt mig, og lede mig til at erhverve den Detailkundskab, uden hvilken alle slige Grublerier mangle den nødvendige Grundvold.

Men dette gjorde jeg ikke og spildte saaledes flere Aar af min Ungdom, hvori jeg burde have arbeidet med Kraft i een bestemt Retning, paa slige Phantasidrømme, bag hvilke jeg dengang troede, at den dybeste Viisdom laae skjult. En stærk Phantasi har jeg bestandig havt baade i god og i ond Betydning; fra Phantasien kom mine Glæder, og fra den kom mine Sorger, og vel ogsaa mine Feil og Forvildelser; thi jeg saae Alt, hvad der tiltrak eller frastødte mig, i det Lys, som min Phantasi kastede

derpaa, men sjelden saaledes som det virkelig var, det Sidste lærte jeg først meget seent.

Omsider, da jeg begyndte at indsee, at de Vises Steen heller ikke endnu var funden af de tydske Philosopher, da kom der et Slags Skepsis over mig, der varede i nogen Tid, og jeg begyndte at frygte for, at den aandelige og strengttillukkede Fæstning, som Philosopherne nu i over to tusinde Aar forgjeves havde beleiret, var altfor stærk, til at nogen menneskelig Magt kunde indtage den.

Undertiden følte jeg ogsaa stærkt det Utilstrækkelige i det Eremitliv, hvori jeg levede, da kom der en stor Længsel over mig efter at styrte mig ud i Verden og omgaaes med andre Mennesker, og efter at see og nyde Livet, før min Ungdom forsvandt. Jeg meente da at mærke, at der var Sandhed i Mephistopheles's Ord, endskjøndt det er en Djævel, i hvis Mund Digteren lægger dem: „Grau theurer Freund ist alle Theori, Und grün des Lebens goldner Baum". Da nærmede jeg mig igjen til flere af de Venner, jeg tidligere havde kjendt. Og saaledes vexlede mine omtalte Studier med længere eller kortere Tidsrum, hvori jeg intet Alvorligt foretog, og hvori jeg førte et temmelig ørkesløst og letsindigt Liv, og det kunde være blevet letsindigere endnu, og ligefrem have styrtet mig i Fordærvelse, hvis ikke det Utilfreds-

stillende i et sligt Dagdriverliv igjen havde stødt mig tilbage, og hvis ikke Poesien ved den Tiltrækning, den bestandig har udøvet paa mig, her som en frelsende Engel var kommen mig imøde.

I et Par af de Mellemrum, hvori jeg saaledes førte et mere udvortes Liv, søgte jeg ogsaa at erhverve mig Færdighed i Legemsøvelser; jeg lærte at hugge, fegte, ride og voltigere. Ogsaa dette drev jeg til en Tid med stor Iver, saa jeg erhvervede mig en temmelig Færdighed især i Fegtning og Hugning. De Penge, jeg behøvede for at lære alt dette, bleve mig med stor Beredvillighed tilsendte af min Onkel Carsten Tank, som jeg meddeelte mine Ønsker i denne Henseende.

Allerede medens jeg gik i Schouboes Skole, havde jeg forsøgt paa at gjøre Vers; enkelte Leiligheds-vers lykkedes for mig, og som det ofte gaaer med slige Smaating, som for det store Publikum ingen Værdi har, de bleve meget vel modtagne og roste i den lille Kreds, for hvilken de vare skrevne. Den Digter maatte prise sig meget lykkelig, hvis større Arbeider, hvori han for Alvor har taget sine Kræfter sammen, bleve modtagne med samme Velvillie som slige Ubetydeligheder, hvilke dog et ringe Talent undertiden kan sammensætte, og hvori saa-

godtsom Intet af det, der boer dybest i Digterens Sjæl, kan komme frem.

Nogle større Digtninger skrev jeg ogsaa, som jeg en Tidlang bildte mig ind at være meget fortræffelige, men som jeg siden, da jeg lærte flere virkelige Digterværker at kjende, havde Forstand nok til at tilintetgjøre. Ofte, naar jeg blev greben af en eller anden Tanke, der begeistrede mig, skrev jeg den op og kastede den ned i en Skuffe mellem Breve og andre Papirer, som jeg vilde gjemme. Da jeg siden reiste udenlands, og havde opgivet Tanken om nogensinde selv at skrive større Digte, bad jeg min yngre Søster om at brænde alle disse Manuscripter. Deriblandt vare flere Planer til større poetiske Arbeider, ogsaa adskillige heelt eller halvt udarbeidede Digte, ligeledes mindre lyriske Phantasier, som rimeligviis ikke havde noget stort Værd, men som jeg dog gjerne, da jeg kom tilbage, vilde have kastet et Blik paa, men da vare de tilintetgjorte; og, hvad der var af større Vigtighed, der var ogsaa Billetter, smaa Breve og et Par venlige Digte af Oehlenschläger derimellem, som ved en uheldig Misforstaaelse bleve brændte med ved samme Leilighed, hvilket jeg til min store Bedrøvelse ved min Hjemkomst erfarede.

Adskillige Digte, tilligemed en Afhandling med den Titel: „Hvilken er den vigtigste Sands", lod jeg

indrykke i Maanedsskriftet Athene, der blev udgivet af C. Molbech. Disse Digte, der vare skrevne i en mystisk philosophisk Aand, bleve kun lidet læste og vare af den Art, at den største Deel af Publikum vel neppe forstod dem; dog var der et Par af dem, der vakte H. C. Ørsteds Opmærksomhed og tildeels vandt hans Bifald. Min Afhandling, der havde den store Feil, at den var skreven, før jeg havde begyndt for Alvor at sætte mig ind i den sammenlignende Anatomi, blev meget rost af Pastor Hornsyld, der spaaede Danmark en tilkommende Philosoph i mig. Dette var dog en liden Glæde for min Fader i denne Tid, skjøndt rigtignok kun en svag Erstatning for den Sorg, jeg maatte volde ham ved mit tilsyneladende Drømmeliv og ved min Ulyst til at betræde en praktisk Bane.

Engang, før jeg endnu kjendte Oehlenschläger personlig, faldt det mig ind, uden at nævne mit Navn, at sende ham nogle af mine naturphilosophiske Digte, for at han skulde bedømme deres Værd. En Digter som Oehlenschläger maatte vel ofte have modtaget slige Tilsendelser fra unge Begyndere, og det kunde neppe være ham kjært at skulle spilde en Deel af sin Tid, som han vel kunde anvende bedre, paa Gjennemlæsningen af Saadant. Men han læste det dog, og efter nogen Tid modtog jeg et velmeent og

venligt Brev, hvori han raadede mig til heller at forsøge min Kraft paa et historisk Minde eller paa en betydningsfuld Begivenhed i Nutiden, end paa slige Naturdrømme; først da kunde man med nogenlunde Sikkerhed dømme om mine poetiske Anlæg. Iøvrigt ønskede han mig alt muligt Held i Fremtiden, ogsaa i det Tilfælde, at jeg maaskee vilde anvende mit Talent i en anden Retning end i den poetiske. Tilsidst bad han mig om ikke at kaste min Vrede paa ham, ifald hans Dom havde skuffet mine Forventninger. Hvis han ikke sagde mig sin Mening ærlig og uden Forbehold, saaledes sluttede han sit Brev, da havde jeg Ret til at beklage mig over ham, thi da havde han skuffet min Tiltro. — Alt, hvad han her skrev, var vistnok sandt og velbegrundet, det viste ogsaa, at han kjendte den Løn, en slig Oprigtighed almindelig har at vente, men mig tilfredsstillede det naturligviis ikke, og jeg var længe ilde tilmode derover.

Jeg havde dengang en god Ven, der var mig meget tro og hengiven, hans Navn var Christen Roede, han havde gaaet i Schouboes Skole og var bleven Student samme Aar som jeg. Ogsaa han var bleven noget tilbage i sit egentlige Fagstudium, men var ganske godt bekjendt med vor poetiske Literatur. Blandt Andet satte han megen Priis paa den

yngre Heibergs Digte; „Du og han", sagde han engang til mig, „I ville blive til Noget; alle de Andre ere kun Versemagere". Der var nemlig flere af vore unge Bekjendte, som dengang gave sig af med at skrive Vers i Maanedskrifter og Nytaarsgaver, og der gik for at have Talent, skjøndt de nu ere længst forglemte.

Dengang jeg modtog hiin mindre fordeelagtige Dom over mine Digte fra Oehlenschläger, sagde han: „Det skal Du ikke bryde Dig om, saaledes vilde han ikke have dømt i sine yngre Dage, dengang han selv skrev sin Jesus i Naturen."

Med denne Christen Roede gjorde jeg mange Udflugter baade til Søllerød, til Fortunen og til andre Steder i eller nærved Dyrehaven, hvor jeg med en Blyant, liggende under et Træ, skrev flere af mine naturphilosophiske Digte. Vi besøgte ogsaa flere Bøndergaarde i Kjøbenhavns Omegn, hvor vi ofte sov paa Hølofterne, hjalp Bønderne med deres Markarbeide og tilbragte flere Dage. Uagtet Christen Roede havde en lille Skade i sit ene Been, saa syntes det dog ved slige Udflugter, som om han var en god Fodgænger. Jeg gjorde ligeledes Bekjendtskab med hans Familie, og fandt hos den bestandig en hjertelig og gjestfri Modtagelse. Han havde en Søster, som, uden egentlig at være smuk, havde et meget tiltrækkende

udvortes. Hans Fader, der var en velhavende Mand, leiede sig som oftest om Sommeren et Landsted i Omegnen af Kjøbenhavn, hvor jeg bestandig var velkommen, naar jeg besøgte ham. Erindringen om denne Christen Roede og hans Familie er en af de kjæreste, jeg har bevaret fra mit Ungdomsliv.

Denne min tro Ven tabte jeg meget tidlig, han døde i sit fem og tyvende Aar af en typheus Hjernebetændelse. Jeg var bestandig hos ham i de sidste Dage og Nætter og selv i hans Dødsstund. Hans Læge var den bekjendte Hieronimus Mynster, som Oehlenschläger saatidt omtaler i sit Levnetsløb. Da jeg kort før Chr. Roedes Død spurgte Dr. Mynster, om han meente, der var Fare for, at jeg kunde blive smittet ved bestandig at opholde mig i min syge Vens Kammer, svarede han: „Fare er der, det er vist, men nu kan De gjerne blive, thi enten er De allerede smittet, eller De bliver det ikke.“

Jeg har aldrig i mit Liv seet en saadan Fred og salig Ro udbredt over noget Ansigt, som over denne min hengangne Vens nogle Minuter efter hans Død. Til hans Minde skrev jeg et Digt, som jeg siden gav Plads i et større Arbeide, der blev indrykket i Maanedsskriftet Athene; mange Aar derefter tog jeg det ud af den Ramme, hvori det stod, og gav det Plads i en lille lyrisk Digtsamling. Det

begynder med de Linier: „Stirrer ei i Graven ned Med de taarefyldte Blikke", o. s. v.

Et Par Maaneder efter Christen Roedes Død havde jeg en sær og uhyggelig Drøm, der kun lidet stemmede med det Indtryk, hans afsjælede Legeme havde gjort paa mig. Det forekom mig, at han traadte ind i mit Værelse; hans Ansigt var alvorligt og noget sørgmodigt, forøvrigt saae han ganske saaledes ud, som da han levede; han var ogsaa klædt i en Dragt, hvori jeg ofte før havde seet ham, og dog vidste jeg, at han var død. „Hvorledes har Du det?" spurgte jeg, „og hvorledes seer det ud der, hvor Du er?" — „Tak Du Gud, at Du lever endnu", svarede han, og dermed var han forsvunden.

En anden kjær Ven, som jeg her ikke kan lade være at omtale, fandt jeg i min Fætter Julius Moltke, en Søn af General Moltke i Jylland og af min Faders eneste Søster. Han blev tidlig Lieutenant i Artilleriet og besøgte da tidt vort Huus. Han var i høi Grad opvakt, fiin, vittig og satirisk. Alt dette forenede han med en stærk Begeistring for hvad han ansaae for Skjønt og Godt, i denne Henseende havde han stor Liighed med sin Onkel Frederik Moltke. Af alle Digtere elskede han Schiller høiest, hvis mægtige Lyrik han sammenlignede med en Kilde, der bestandig med den samme Kraft sprudler frem af

bekjendte Dybber; og i dette Sidste kunde jeg da et blive enig med ham.

Senere blev han commanderet bort fra Kjøbenhavn, og vendte først efter flere Aars Forløb tilbage dertil. Han besøgte os da igjen og var snart hjemme i vort Huus ligesom tidligere. Jeg har sjelden seet Nogen, der saaledes kunde opmuntre og oplive et Selskab. Kjede sig kunde man vanskelig, hvor han var tilstede. Han vidste med stor Anskuelighed at fremstille Alt, hvad han havde iagttaget og oplevet paa de Steder, hvor han havde været, men ofte tillige, naar Vedkommendes Personlighed laante sig dertil, med en skarp satirisk Tilsætning, der betydelig forhøiede det Heles Virkning. Iøvrigt var han tro og hengiven mod sine Venner, og bestandig rede til at gjøre betydelige Opoffrelser for deres Skyld. Med mig blev Venskabet endnu fastere efter hans Tilbagekomst, og han viste mig en varm og oprigtig Deeltagelse baade i Glæder og Sorger, og i al min Digten og Tragten, saalænge han levede.

Da han vendte tilbage til os, var hau bleven Kapitain og Ridder af Danebrog. Rimeligviis havde han kunnet bringe det vidt i den militaire Vei, men pludselig tog han sin Afsked, hvorpaa han, efter i kort Tid med stor Energi at have forberedt sig

derpaa, tog dansk juridisk Examen, og blev ansat som Embedsmand i Svendborg.

En af de fornemste Grunde, der bestemte ham til at give Afkald paa den militaire Bane, var uden Tvivl den Kjærlighed, han allerede tidlig havde fattet for Dorothea Colding, min yngre Søsters tro Veninde. Han vandt ogsaa sin Elskede, og førte hende som Hustru hjem til sin ny Bolig i Svendborg.

Nogle Aar tidligere, kort før Norges Adskillelse fra Danmark, var min ældre Broder bleven ansat som Sorenskriver i den sydlige Deel af Aggershuusstift. Vi havde levet sammen og deelt Værelse med hinanden lige fra den Dag af, da jeg kom til Malmanger-Præstegaard, men nu bleve vi adskilte, og have kun seet hinanden faa Gange siden den Tid.

Mine senere Studenteraar.

Det var først efterat Oehlenschläger havde fuldendt sit episke Digt Helge, at jeg gjorde hans personlige Bekjendtskab. Vi modtoge undertiden Besøg af Frøken Frederike v. der Maase, der var Kammerfrøken hos Frederik den Sjettes Dronning, og der langt ude var beslægtet med os. Denne Dame var meget dannet, smuk og elskværdig og temmelig bekjendt med den danske og tydske skjønne Literatur. Det syntes at more hende at høre min Mening om flere af de Forfattere, hun satte Priis paa, og da hun erfoer, at jeg endnu ikke kjendte Oehlenschläger personlig, indbød hun mig til sig en Aften paa Frederiksbergslot, hvor han havde lovet at komme for at læse et Eventyr, som han dengang arbeidede paa, og hvor jeg, som hun sagde, foruden Oehlenschläger kun vilde finde en ganske lille Kreds af hendes nærmeste Venner.

Jeg modtog naturligviis med stor Glæde denne Indbydelse, og indfandt mig nøiagtig til det bestemte Klokkeslet. Jeg hørte ham da med sin smukke, klangfulde Stemme at læse flere Brudstykker af sit store dramatiske Digt Fiskeren, hvoraf kun dengang Halvdelen var skreven. Saaledes hørte jeg Fiskerens Sang, da han har solgt sin Datter, Solens og Maanens Chorsange, Floristanes Tryllesang, da hun lokker den lille Lolo til at styrte sig i Vandet, Scenerne mellem Doctor Duban og den grusomme Sultan, kort sagt netop de Brudstykker af Digtet, hvori Poesien blusser frem i sin stærkeste og klareste Glands. Som bekjendt, havde Oehlenschläger den Vane af og til, naar han læste, at løfte sine store Øine op og at lade dem hvile en kort Stund paa Tilhørerne. Saaledes saae han da, som han senere selv fortalte mig, at jeg blev stærkere greben af hans Digt end nogen af de Andre. Han kom derfor hen til mig, dengang Læsningen var forbi, og talte længe med mig og mærkede nu snart, at jeg var vel bevandret i hans Digte, og havde stor Kjærlighed dertil. Siden, dengang vi beredte os til at gaae hjem, spurgte han, om vi ikke skulde følges ad. Paa Hjemveien fortsatte vi den begyndte Samtale, og tilsidst, da vi skiltes ad, bad han mig venlig om at besøge ham.

Et Par Dage derefter mødte jeg ham paa Gaden, han skraaede da over fra det Fortog, hvor han gik, og kom hen til mig, og bad mig igjen om at besøge sig. „Saadanne unge Mennesker som Dem", sagde han, „der har en saa levende Følelse for Poesi vil jeg gjerne omgaaes med."

Kammerfrøken v. der Maases Værelser, hvor jeg første Gang traf sammen med Oehlenschläger, vare netop de, hvori jeg mangfoldige Aar derefter selv kom til at boe. Hun maatte nemlig ifølge sin Stilling bestandig ledsage Dronningen, og da det var Sommer, boede den kongelige Familie dengang paa Frederiksbergslot.

Den første Gang jeg besøgte Oehlenschläger i hans Hjem, havde han netop fuldendt den Deel af sit Eventyr, hvori Sandid fisker Skrinet op af Søen og løser Aanden Amgiad af sit Fængsel, og hvori denne til Gjengjeld truer ham med Døden. Dette læste han nu for mig. Da han kom til det Sted, hvor Fiskeren lytter til Aandens Fortælling om hans sørgelige Skjebne og udbryder i de Ord: „Du arme Aand, da faldt Dig Tiden grusom lang", gjorde jeg den Bemærkning: „Det er smukt, at Fiskeren bliver saa bevæget ved Aandens Skjebne, at han glemmer sin egen Fare." —„Godt bemærket," sagde

Oehlenschläger, „saaledes har jeg netop tænkt mig det;“ derpaa vedblev han at læse.

Den næste Gang, jeg kom, havde han udarbeidet en lille Scene, der skulde skydes ind saa nær som muligt ved det Sted, hvor Forvandlingen foregaaer: En Professor staaer paa sit Catheder og har netop fuldendt et Foredrag for flere Tilhørere, endelig slutter han sin Forelæsning omtrent saaledes: „Jeg har da nu beviist, at denne Digter ikke forstaaer sit eget Sprog, at han er en Fusker, at han ikke engang kan tænke sammenhængende, og at Alt hvad han skriver er meningsløst ligefra den ene Ende til den anden.“ I dette Øieblik foregaaer Forvandlingen; Værelset bliver til en Sø, og Professoren selv til en uhyre Torsk. Naturligviis tør jeg ikke indestaae for, at Digterens Ord netop vare de, som her ere brugte, men Scenens væsentlige Indhold troer jeg dog nok at have gjengivet.*)

Fru Oehlenschläger, som jeg kort forhen havde gjort Bekjendtskab med, var meget misfornøiet med denne ny Opfindelse. „Det vil ganske vist skade Dig“, sagde hun, „for naar Digtet kommer ud, saa vil Folk glemme alt det Deilige, der er deri, og bare

---

*) Dette sigtede især til Professor Sander, som selv i sine Forelæsninger polemiserede mod Oehlenschläger.

tænke paa den Larm og det Spektakel, der vil blive over dette ene Sted."

Oehlenschläger holdt længe fast ved, at dette Tillæg skulde have sin Plads i Digtet, men tilsidst betænkte han sig dog og meente, at Fru Oehlenschläger maaskee kunde have Ret og udelod denne Scene.

Fra nu af kom jeg meget ofte i Oehlenschlägers Huus, og det lykkedes mig virkelig at vinde hans Venskab og Fortrolighed; naar der gik en Uge hen, hvori jeg ikke i det mindste to Gange besøgte ham, blev han misfornøiet derover og modtog mig da med venskabelige Bebreidelser.

Det var netop i den anden store Digterperiode af Oehlenschlägers Liv, at jeg gjorde hans Bekjendtskab, han havde nylig digtet sin „Helge", et Par Aar senere digtede han „Nordens Guder" og en af sine ypperste Tragedier „Erik og Abel". Baade af disse og mange flere Digterværker hørte jeg det ene Brudstykke efter det andet i den Orden, hvori de bleve til. Jeg fulgte ham ogsaa paa hans Spadseregange til Frederiksberg, til Søndermarken og til mange flere Steder. Da fortalte han tidt om sine Planer til nye Digterværker, og det var ligesom Planerne udvidede sig og voxede og vandt større Rigdom, hver Gang han fortalte

derom, men undertiden forandrede han ogsaa sine Planer kort før eller endog under Udførelsen.

„Hroars Saga", som han skrev, kort efter at han havde fuldendt Fiskeren, skulde, ifølge hans tidligere Plan, skrives deels i Romancer, deels i ubunden Stiil. De prosaiske Afsnit skulde minde om de gamle Sagaer og adskille Romancerne, som dog skulde indtage den største Plads. Denne Form vilde da have lignet den, der af og til anvendes i de ældste Heltesange, men han opgav den siden efter, rimeligviis fordi det laae ham paa Hjerte at udtale forskjellige Meninger og Reflexioner, hvortil de polemiske Angreb paa ham selv havde givet Anledning; disse Reflexioner meente han bedre at kunne skaffe Plads i en sammenhængende og næsten uafbrudt Fortælling, end i en Række Romancer eller i korte Brudstykker, der skulde minde om den gamle Sagastiil.

Til „Nordens Guder" skulde Baldurs Død have sluttet sig. Denne Tragedie tænkte han stærkt paa at forkorte. „Chorverserne ere fortræffelige", sagde han, „deri maa Intet forandres, men i Trimetrerne er der for mange Ord og for liden Handling". Han viste mig engang Begyndelsen til Forkortningerne; deri vare alle Trimetrerne sammentrukne til femfodede Jamber; „thi næsten i hvert af disse Trimetre er der et overflødigt Ord", sagde han, „de

bør derfor sammentrænges; i den femfodede Jambe vil det Samme kunne siges, men kortere, med færre Ord og altsaa kraftigere." Denne Plan blev ikke udført, og maaskee var det ikke til Skade for Digtet; Trimetrerne passe dog vel bedst til de vægtige, majestætiske Chorvers.

I Begyndelsen havde han tænkt paa at skildre Gerda anderledes; hun skulde fremtræde som en forførende Skikkelse, som virker i Jetternes Tjeneste for at skille Freir ved sit gode Sværd og ved sin Styrke; jeg mindes endnu en Verslinie af en Romance, der var digtet i denne Retning:

„Den frække Gerda blotter sine Bryster,
Frei saae dem alt", osv.

Men siden fandt han det smukkere at skildre hende som en ædel Natur, der, skjøndt født i en slet Omgivning, dog ved Kjærlighedens Magt fandt Vei fra Jetteverdenen til Guderne; og saaledes gav da Freis og Gerdas Elskov Anledning til en Række af Romancer, hvoraf flere maae henregnes til de skjønneste i det hele Digt.

Tordenskjolds Liv skulde efter den første Plan have dannet en Trilogi. I Begyndelsen skulde man see Tordenskjold, eller rettere Peter Wessel, som Dreng; han kom da i Lære paa mange Steder, men ingensteds var han paa sin Plads, overalt klagede

man over, at han ikke duede til nogen Ting. Her havde Oehlenschläger tænkt sig flere komiske Scener hos forskjellige Haandværkere, hvor Tordenskjold synes at bære sig keitet ad, men hvor hans kjække og forvovne Natur, trods de ugunstige Forhold, bliver synlig. Endelig kommer han til Søs og aner strax, at han her har fundet sit rette Element. Omsider træder Danmarks beskyttende Genius frem, og peger paa det bortseilende Skib, hvorpaa han er ombord, og forkynder hans tilkommende Hæder, med denne Spaadom slutter det første Stykke.

De to andre Dele af Trilogien har Oehlenschläger paa en Maade udført, dog vare de neppe blevne ganske, som de nu ere, hvis de vare blevne satte i Forbindelse med en foregaaende Fremstilling af Heltens Barndom. I ethvert Tilfælde vilde det andet Stykke neppe være blevet skrevet med det bestemte Hensyn, at det skulde opføres til Kongens Fødselsdag; dette skete nu ikke, men det var dog Digterens Hensigt, at det skulde skee, og dette har vistnok havt Indflydelse paa Stykkets Anlæg.

Hovedgrunden, hvorfor dette Stykke fik en ganske anden Skjebne, end Digteren havde haabet, er temmelig charakteristisk for den daværende Tid; man fandt det ikke passende, at Frederik den Fjerde (eller rettere den Skuespiller, der forestillede hans Person)

sang en Sang paa Theatret, dette sømmede sig ikke for en Enevoldsherſker, fra hvem den da regjerende Kongeslægt nedstammede.

Slutningen af Robinson i England har faaet et meget forskjelligt Tilsnit fra det, der var paatænkt i den oprindelige Plan. Oehlenschläger har skrevet et deiligt og i høi Grad gribende Digt, trykt under Navn af „Selkirk i Robinsonshulen". Dette Digt skulde Robinson fremsige, naar han i fjerde Akt indtræder i den Hytte, der er bygget i fuldkommen Lighed med den, han selv havde indrettet paa sin Ø. Men mod Digtets Slutning overvældes han saaledes af sin Længsel, at han virkelig døer paa dette Sted i en halv Drøm om at være kommen tilbage til Øen igjen. Da træde de Andre ind og finde hans afsjælede Legeme, og maae tilsidst midt i deres Bedrøvelse indrømme, at en saadan Død var det Bedste, der kunde hændes ham. Denne Slutning stemmer vistnok godt overeens med Dramaets Grundtanke; thi naar Robinson, om endog kun i sin egen Indbildning, har fundet sin Ø igjen, da er hans Rolle udspillet, thi der er hans rette Hjem; i Verden derimod har han Intet at søge, der vil han stedse blive en Fremmed. Det hele Drama peger saaledes hen mod en saadan Katastrophe.

Saaledes tænkte jeg dengang, og saaledes tænker

jeg endnu. Var den oprindelige Plan bleven fulgt, da var den symbolske Betydning i dette Drama først bleven ret klar, thi Mennesket er i sin første idylliske Tid ikke altid fornøiet med sin Stilling, han længes tidt ud i den fjerne Verden, men kommer han endelig derud, og føler de tunge Bølgeslag i det vilde Verdenshav, da vender Længselen om og peger tilbage til det tabte Paradiis, men dette kan han først for Alvor vinde tilbage i Døden, hvori det til Gjengjeld aabner sig for ham i endnu herligere Glands, end noget jordisk Hjem kan tilbyde.

Men Fru Oehlenschläger meente, at Publikum nu var træt af Tragedier; det vilde have Noget, som ogsaa her paa Jorden fik et lykkeligt Udfald. Denne udvortes Bevæggrund har vel havt stor Indflydelse paa, at Stykket udkom i sin nærværende Skikkelse. Nu ender Stykket med, at Gongongen klinger, og at Alle gaae til Bords. Men det virkelige, især det naive Geni gjør ofte bedst i at følge sine første Indskydelser.

En lille Forandring i Sct. Hansaftensspillet, som maaskee ikke vil læses uden Interesse, skal jeg ogsaa her i Korthed omtale. Ifølge de Ord, som Manden med Perspectivkassen udtaler, skulde man troe, at Oehlenschläger, da han skrev dette Digt, havde en særdeles Ærefrygt for og Kjærlighed til Saxo

Grammaticus. Men i den oprindelige Text, som Oehlenschläger oftere citerede, er det Vedel, der bliver rost paa Saxos Bekostning. Begyndelsen husker jeg ikke, men i de to sidste Linier hedder det: „Tak være Anders Søfrensen Vedel, som blæste Liv i Saxos Grammatica". Da imidlertid Hieronymus Mynster bemærkede, at dette dog var noget ubilligt mod den gamle Krønikeskriver, fik det Hele den Form, som det nu har.

Hvad der meget krænkede Oehlenschläger, var, at Mange selv blandt hans Musas varmeste Beundrere og Venner ikke satte hans senere Arbeider saa høit, som hvad han havde skrevet i tidligere Dage. Han vendte ofte tilbage til dette Thema. „Jeg var langt mindre original dengang", sagde han, „saaledes minder Sct. Hansaftensspillet ikke saa lidet om Goethes „Jahrmarktsfest zu Plundersweilern." Deri skildres jo ogsaa mange Slags Optrin paa et Marked, ligesom jeg har skildret dem i vor Dyrehave; der gives ogsaa Forestillinger paa et Marionettheater, ligesom i mit Digt". Naar man kan efterligne saaledes, kunde man svare, at der udvikler sig en poetisk Glands af ganske anden Art i Efterligningen end i Forbilledet, saa har man dog vel Lov til at efterligne. Den vidunderlige Romantik, der findes i Sct. Hansaftensspillet er der intet Spor af i Goethes Jahr-

marktsfest, hvor ypperlig den i andre Henseender er, men dette er jo netop det Allerbedste i Sct. Hansaftensspillet.

„I min Vaulundur", sagde han, „minde de to Brødre, Slagfidur og Eigil, der gaae tilgrunde, altfor meget om flere Figurer i Tiecks Eventyr, men Vaulundur selv, der kæmper som en Helt imod Ulykken og tilsidst seirer derover, han hører aldeles mig til". — „Vaulundur er da ogsaa den Vigtigste", svarede jeg, „til ham knytter den væsentlige Handling sig."

Saaledes fandt Oehlenschläger undertiden Behag i at undervurdere sine ypperste Værker, for at fremhæve de senere. Men jeg følte allerede dengang, hvad der siden blev mig endnu mere klart, at det, som Oehlenschläger her gav Navn af Efterligning, var Noget, hvortil endog de ypperste Kunstnere ved Forholdenes Natur ere blevne førte, og som de heller ikke behøve at skamme sig ved; man har Ret til at støtte sig til sine Forgængere, naar man derved kan frembringe noget Godt og Udmærket, som i sin Heelhed ikke før var tilstede. Ifald enhver Kunstner skulde begynde heelt forfra igjen, uden at benytte, hvad tidligere er vundet og nedarvet igjennem Tiderne, da vilde Kunsten bestandig blive staaende ved sin Begyndelse, og intet Fuldendt kunde da frembringes.

Engang fortalte han en lille Samtale, som han havde havt med Tieck om sin Aladdin. „I Din Keiser Octavian“, sagde han, „har Du søgt at vise, hvorban en kraftig og begavet Natur ved Geniets Magt ogsaa kan fængsle den ydre Lykke. Dette har Du paa lange Strækninger i Dit Digt ypperlig gjennemført, dog findes Steder deri, hvor Du synes at glemme denne Din Hovedtanke; med større Consequents troer jeg at have gjennemført den samme Tanke i min Aladdin.“ — „Havde Du da ikke læst Octavian, dengang Du skrev Din Aladdin?“ spurgte Tieck. — „Læst den, havde jeg,“ svarede Oehlenschläger, „og det med stor Fornøielse, det negter jeg ikke“. Flere Ord bleve der ikke vexlede om denne Sag. Tieck havde vistnok Ret, naar han meente, at Oehlenschläger var bleven stærkt paavirket af hans Octavian, men det kunde være, at Oehlenschläger ogsaa havde Ret, naar han meente, at Aladdin var bleven et endnu mere fuldendt Digt.

Mangfoldige Samtaler havde jeg dengang med Oehlenschläger, hvori han meddeelte mig Planer til Forandringer i sine Digte eller til Fremtidsarbeider, der langtfra alle ere blevne udførte; men desværre er min Hukommelse ikke saa sikker med Hensyn til disse Aar, som med Hensyn til det, der foregik i en tidligere Tid.

Naar han meddeelte sine Tanker om en eller anden Gjenstand, saa havde de som oftest et konkret Præg, og han stirrede tidt ud i Luften, som om han saae Syner svæve sig forbi. „I tidligere Dage", fortalte han, „blev jeg saaledes reven hen af de Phantasier, der sysselsatte mig, at jeg kunde vandre et langt Stykke Vei uden at vide, hvor jeg var, ja, engang var jeg kommen en heel Miil ud i Landet, fordybet i min Digtning, og da jeg vaagnede op af Drømmen, befandt jeg mig midt i en Kornmark ude ved Gjentofte, uden at ane, hvorledes jeg var kommen derhen."

At tænke abstrakt, naar han ikke skulde blive staaende ved almindelige Hverdagssætninger, var hans hele Natur imod; han tænkte bestandig under Digtningens Form, og enhver Tanke blev under hans Hænder til et anskueligt Billede. Da han saaledes engang vilde vise, hvorledes en eneste lille Feilslutning kunde omstyrte et heelt philosophisk System, selv om det ellers var bygget med stor Kløgt og Consequents, greb han et Saltkar, fyldt med Salt, der stod paa Bordet. „See nu her", sagde han, „saaledes bære de dem ad". Derpaa begyndte han med en Kniv at trykke Saltet ned i smaa muslingformede Afdelinger rundt om Randen af Saltkarret; „endnu gaaer Alt frem i bedste Orden, det ene Led

følger regelmæssigt efter det andet, Led paa Led, derimod er Intet at indvende. Men nu komme vi til det Sted, hvor Enden skal forbindes med Begyndelsen. Der standse vi, der er der Noget, som skal dækkes. Her maae man holde et skarpt Øie med dem, ellers bliver man overlistet, thi den hele øvrige Slutningskjæde er rigtig; det er paa dette lille Sted, at Feilen ligger; men derved bliver dog det Hele falskt, eet Led er brudt, og dermed brister den hele Kjæde."

Efter at jeg havde gjort Oehlenschlägers personlige Bekjendtskab, forsømte jeg heller ikke at høre hans Forelæsninger. Han begyndte som oftest at forelæse et heelt enkelt Digt, eller et Stykke af et større Hele, og da han havde en smuk Stemme, og læste med Udtryk og Følelse, saa var det en virkelig æsthetiskt Nydelse at høre paa ham. Denne Læsning optog dog sjelden mere end Halvdelen af Tiden. Pludselig standsede han, og udtalte sig nu over en eller anden æsthetisk Gjenstand, der stod i Forbindelse med, hvad han nylig havde læst. Undertiden var det kun en Sprogbemærkning, eller en historisk Notice, som han meddeelte, eller en Oplysning, han gav over Versformen, men til andre Tider kom der en høiere Aand over ham, og han udtalte da Tankebilleder og Anskuelser, der vare gjennemaandede

af den høieste Begeistring, og som man kunde have ønsket at gribe og fastholde i Flugten for bestandig; undertiden blev han dog ogsaa staaende ved en eller anden kort og kraftig udtalt Sætning, der tidt traf Sømmet paa Hovedet. Men det er vist, at han ogsaa her talte i konkrete Billeder, som den, der var født til specifik Digter og ikke til abstrakt Tænker, og hvo, der vilde søge dybe philosophiske Forbindelser mellem hans Tanker, eller lærde Bemærkninger i hans Foredrag, maatte ganske vist føle sig skuffet. Han forberedte sig heller ikke, som han selv tilstod, ret længe til sine Forelæsninger, man grebes kun af den umiddelbare Begeistring og udtalte da, hvad hans Musa tilhviskede ham. Men da hans Musa netop i de Aar tilhviskede ham saare Meget, saa kan jeg paa ingen Maade underskrive den Dom, som jeg tidt hørte udtalt, at hans Forelæsninger ikke skulde fyldestgjøre de Fordringer, som man havde Ret at gjøre til en Mand med hans Geni. Naturligviis kan jeg her kun tale om den Tid, da jeg var tilstede derved.

Ved at høre hans Foredrag lærte jeg at skatte Meget, som jeg enten tidligere ikke havde kjendt, eller som jeg, uagtet jeg kjendte det, ikke havde vidst at sætte den tilbørlige Priis paa. Saaledes var han den Første, der gjorde mig bekjendt med Palaprats „Advokat Patelin“, denne lystige Farce, hvorigjen-

nem den franske Komedie for første Gang brød sig en Bane, og viste sig i sin ungdommelige Kraft, og der ganske vist, hvor mangelfuld den end kan være i udvortes Bygning og Sammensætning, dog ved sine lystige Situationer og sit rige komiske Indhold, maa betragtes som den bedste franske Komedie før Molières Tid. Oehlenschlägers ypperlige Gjengivelse deraf gav mig en Forkjærlighed og en Interesse for dette gamle Drama, der har vedligeholdt sig ligetil den Dag i Dag.

Paa lignende Maade lærte han mig at skatte Goethes „Miedings Tod", som jeg før aldeles ikke havde forstaaet at vurdere. Han viste, hvilken poetisk Natur der maatte ligge til Grund i en saadan Maskinmester, som Mieding var, der, uden at begjere noget Bifald for sig selv, opoffrede sin Tid, sin Flid, sin Opfindelseskraft, sit hele Liv og sit Geni paa en saadan Skinnets Verden, blot for at det Kunstværk, han virkede for, og hvori Andre skulde glimre, og han forglemmes, kunde komme til sin Ret. Dernæst viste han ogsaa, med hvilken Anerkjendelse, ja Ærbødighed for den kunstneriske Virksomhed, og med hvilket plastisk Mesterskab Goethe har behandlet sit Æmne. „En Minister", saaledes sluttede Oehlenschläger sit Foredrag, „uagtet al sin Fornemhed og ydre Glands vilde vanskelig egne sig

saa godt til poetisk Behandling som denne fattige og ringe Maskinmester.“

Wessels Ode til Søvnen, adskillige Digte af Claudius, flere af Evalds deilige Sange, som jeg hidtil ikke havde sat den Priis paa, som de fortjente, Pestalozzis Lienhard og Gertrud med flere andre værdifulde Værker, som Mængden kun sjelden læser, lærte Oehlenschläger mig at kjende og at forstaae. Ogsaa komiske Skuespil læste han ypperlig for; ja, maaskee var det især ved sin Gjengivelse af Holberg, at Oehlenschläger fortrinsviis viste sit Mesterskab som Forelæser; Barselstuen, Jacob von Thyboe og Julestuen foredrog han med en saa stor dramatisk Fremstillingsgave, at jeg tidt, naar jeg hørte hans Forelæsning, havde lige saa stor Nydelse deraf, som naar jeg saae dem blive gjengivne af vore bedste Skuespillere.

Det, jeg fornemmelig maa være Oehlenschläger taknemmelig for, er, at han ledede mig bort fra de taagede og dunkle Naturdrømme, og lærte mig, at Mennesket er og bestandig bør være Midtpunktet i Poesien; iøvrigt kan jeg, hvor Meget jeg end skylder ham, neppe — hvad han dog selv har meent — kalde mig nogen Discipel af ham; thi skjøndt jeg ganske vist maa takke ham for uendelig Meget, saa veed jeg dog tillige bestemt, at mit hele

Væsen er anlagt i en Retning, der er meget forskjellig fra hans, saa at jeg ikke engang kunde gaae i hans Fodspor, hvor gjerne jeg end havde villet det. Hvor langt jeg end staaer under mit høie Forbillede, saa maa jeg dog snarere kalde mig en Discipel af Shakspeare end af Oehlenschläger. Oehlenschlägers farverige Billedpragt har jeg aldrig havt, og naar jeg i denne Henseende sammenligner især mine lyriske Digte med flere af hans, saa synes de mig at forholde sig dertil ligesom Tusktegninger til de Billeder, der ere fremtryllede af Correggios Pensel med alt det blændende Farvespil, som han forstod at give dem.

Det er ganske vist, at Oehlenschläger, uagtet al sin Godmodighed, let blev meget heftig, men man kunde anvende paa denne hans Heftighed, hvad han selv siger i sin Correggio: „Den ruller let, et Blus igjennem Luften, og slukkes af sig selv", og det er rimeligt nok, at han ikke havde kunnet være den Digter, han var, ifald han ikke havde havt denne let opblussende, bevægelige Sjæl, som øieblikkelig kunde gribes af enhver Stemning.

Engang, da kun ganske faa af hans nærmeste Venner vare tilstede, faldt det ham ind at gjøre nogle Indvendinger mod Shakspeares Romeo og Julie. Da han ved denne Leiliged mødte nogen Modstand, blev han meget vred, og gik da langt

videre i sine Angreb paa dette Digterværk, som han dog selv skattede saa høit, end han i rolig Tilstand vilde have gjort. Hans Svoger Carl Heger, en høist elskelig Personlighed, med et aabent Blik og et aabent Hjerte for al sand Poesi, blev da meget ærgerlig og greb i største Stilhed sin Hat. Jo skarpere Oehlenschlägers Angreb bleve, desto mere nærmede Carl Heger sig til Udgangen af Værelset. Endelig lagde han sin Haand paa Laasen, og med de Ord: „Ja, saa er det da nu beviist, at „Romeo og Julie“ i Grunden er noget Skidt“, var han som et Lyn ude af Døren, som han hurtig lukkede efter sig. Nu vendte Oehlenschlägers hele Vrede sig imod ham, og det var som den stormende Sø, der truer Alt med Undergang. Men Carl Heger havde frelst sig i Tide, og han var allerede langt borte, da Stormen ret brød frem. Siden efter loe Oehlenschläger selv deraf, og var den første, som rakte Haanden til Forlig.

Det lader sig heller ikke negte, at Oehlenschläger tidt blussede stærkt op, naar et af hans egne Digte blev angrebet, men han blussede lige saa stærkt op, naar andre Digtere, som han satte Priis paa, bleve angrebne, og han forsvarede dem med lige saa megen Iver og Lidenskab, som han kom i, naar han meente, at han selv var bleven uretfærdig behandlet.

Oehlenschläger, der lige til sin Død bevarede en barnlig Natur, havde ogsaa en stor Kjærlighed til Børn. Dette mærker man i flere af hans Digte; en saadan Skildring, som han i sin Fisker giver af den lille Lolo, og af Faderens Forhold til ham, kunde Ingen have givet, der ikke selv var sympathetisk berørt og dybt bevæget af den rige Verden, der, halv tilsløret, slumrer i Barnets Bryst. Denne Kjærlighed mærkede man ogsaa snart, naar man traadte ind i Oehlenschlägers Huus, og saae ham omgivet af sin lille Datter og sine to smaa Sønner. Ja, engang sagde han endog, da Talen var om Hakon Jarl, som offrer sin Søn til Odin: „Disse Scener vilde jeg neppe have kunnet skrive nu, da jeg selv har Børn." Jeg svarede Intet dertil, men tænkte rigtignok: Det var da en stor Lykke, at Du skrev dem paa en Tid, da Du endnu kunde skrive dem.

De skjønneste Timer, jeg tilbragte i Oehlenschlägers Huus, var om Aftenen, naar Tusmørket faldt paa, thi da pleiede han at sætte sig ved sit Pianoforte og at accompagnere sig, medens han sang flere af de Digte, der meest tiltalte ham, og hvortil han selv tidt havde sammensat Melodierne. Saaledes hørte jeg ham synge flere af Goethes Sange, og ofte netop dem, som jeg elskede allerhøiest, som „Wie kommt's,

daß Du so traurig bist, Da Alles froh erscheint?", eller mit Yndlingsdigt: „Fetter grüne Du Laub' am Rebengeländer, Hier mein Fenster herauf! Gedrängter quellet Zwillingsbeeren und reifet Schneller und glänzet voller!". Ogsaa til flere af sine egne Sange havde han sat Melodier, f. Ex. til det Digt, Aladdin synger ved sin Moders Grav, ligeledes til de Sange, han havde skrevet om de faldne Helte den 2den April. Han havde ogsaa sat Melodier til et Par af Höltys Digte og til forskjellige Kæmpeviser. En meget smuk Melodi havde han sat til et Ungdomsdigt af Schelling; jeg erindrer kun to Linier deraf: „Ueber Berge seh'ich ziehen Deine jugendlich Gestalt", mere husker jeg ikke desværre; nu er uden Tvivl denne skjønne Melodi længst forglemt.

Oehlenschläger havde dengang en meget blød og skjøn Barytonstemme, og han foredrog sine Melodier med alt det Udtryk og al den Følelse, som en saadan Digter kan lægge i sin Stemme, naar han synger de Sange, han dybest har følt og høiest elsker. Paa slige Aftener kom undertiden hans lille Datter Charlotte ind og lyttede til Sangen. Hun var dengang en lille smuk Pige paa sex til syv Aar, og hun havde allerede tidlig et fiint Øre for Musik. Naar hun da stod stille i Maaneskinnet eller nærved Ovnen, hvorfra Flammerne kastede deres Skjær paa hende,

da saae hun ud som et Alfebarn, der var blevet lokket og fortryllet ved Tonernes Magt. Undertiden tog han hende da paa sit Skjød, og lod hende synge en lille Sang, som hun havde lært, og hendes spæde Stemme tog sig allerede dengang godt ud, naar den ledsagedes og understøttedes af Pianofortets Toner.

Naar han saaledes var kommen i Stemning, da udtalte han tidt vidunderlige Digtertanker og Anskuelser, der som Lynglimt kom frem af den poetiske Grund i hans Sjæl; de henveiredes vel i Luften, og han glemte dem snart igjen, og jeg ogsaa desværre, og dog er jeg vis paa, at de vilde havt Værd til alle Tider, ifald man havde kunnet fastholde dem; thi Oehlenschläger var netop en Seer, hvad de Gamle udtrykkede ved Ordet vates, meer end noget andet Menneske, jeg i mit Liv har kjendt; hvad han udtalte umiddelbart i Øieblikket, greben af Stemningens Magt og uden foregaaende Reflection, og hvad der ligesom ubevidst sprang frem over hans Læber, det var netop det Allerbedste, han kunde give.

Ganske sikkert maa jeg betragte de Timer, jeg dengang henbragte hos Oehlenschläger, enten jeg saa lyttede til de Sange, han sang, eller hørte ham læse sine og Andres Digte, eller fulgte ham paa hans lange Spadseretoure, og lyttede til hans Meddelelser,

18*

der vakte mange nye Tanker i min egen Sjæl, ganske sikkert maa jeg betragte disse som nogle af de skjønneste og meest frugtbringende, jeg i mit Liv har gjennemlevet.

Det syntes ogsaa senere, som Oehlenschläger selv længtes tilbage til hiin Tid. Da jeg mange Aar efter var kommen hjem fra min lange Udenlandsreise, sagde han ofte til mig: „Dengang var De forelsket i mig, Hauch, og De glædede Dem over Alt, hvad jeg digtede, nu er De bleven mere kritisk; det var en smuk Tid, men den kunde ikke vedvare." — „Jeg holder meget af Dem", sagde han en anden Gang, „men saaledes, som det var i gamle Dage, saaledes kan det aldrig mere blive."

Da jeg kom tilbage fra hiin Reise, og havde været borte i over sex Aar, saae jeg endnu Oehlenschläger sidde ved sit Pianoforte, og jeg hørte ham endnu synge de Sange, han sang i gamle Dage, men desværre, hans skjønne Stemme var forsvunden, dog syntes han ikke ret selv at vide det.

Jeg kommer nu til at omtale Baggesens Angreb paa Oehlenschläger, og hans Strid med dennes Tilhængere. Det er muligt, at jeg, naar jeg skal udtale min oprigtige Mening derom, saaledes, som den nu

er, og som den efter saa mange Aars Forløb har modificeret sig, vil vække Misfornøielse hos begge Parter, og dog mener jeg, at mine Anskuelser i denne Retning ikke væsentlig ere blevne meget forandrede; i ethvert Tilfælde har hiin Strid grebet altfor stærkt ind i mit eget Liv, til at jeg her kan undlade at berøre den.

Dengang jeg gjorde Oehlenschlägers Bekjendtskab, var allerede Striden i fuld Gang, og Baggesens Angreb havde næsten naaet deres Høidepunkt. Enhver, der mener, at det her kun gjaldt om en Kamp imellem to Digtere, har endnu slet ikke fattet Kampens Betydning. Det var (hvad den største Deel af Publikum aldrig ret har begrebet) to Tider, to Udviklingsperioder, som kæmpede mod hinanden. Begyndelsen laae temmelig langt tilbage, allerede dengang, da Steffens's Forelæsninger deelte Publikum i to rigtignok i Antal meget ulige Partier, ja endnu tidligere, dengang det theologiske Facultet afgav sin Fordømmelsesdom over Werther, var Striden i sin Begyndelse tilstede. Det var en Strid, ikke mellem Formen og det raa Stof, som man undertiden har meent, men imellem den gamle strenge regelmæssige Form med dens fattige Indhold og mellem en ny Indholdsfylde, som vistnok undertiden traadte noget formløs frem, men som til Gjengjeld udmærkede sig ved en ulige større Rigdom,

Friskhed og Dybde, og som nu, da den gamle Form var bleven for snever, maatte søge at skabe sig en ny, der bedre passede til dens Natur og Væsen.

Det var med andre Ord en Kamp mellem det conservative Parti og Fremskridtspartiet, der her blev ført ikke paa den politiske, men paa den æsthetiske Valplads. Spørgsmaalet var, om den Aand, der var gaaet ud fra Goethe i Tydskland, og endnu langt tidligere fra Shakespeare i England, og fra Calderon i Spanien, og der, vistnok tildeels forvansket ved adskillige vilde Udvæxter, ogsaa var kommen frem gjennem Romantikerne, skulde trænge frem i Norden, og der mødes med vore egne gamle Erindringer, eller om vi skulde nøies med vore zirlige Tulipanbede, som vi nu i en Rad af Aar saa pænt havde holdt i Orden, og om det var muligt at beskytte dem mod de rivende Strømme, der paa eengang brøde frem baade fra Syden og fra Norden.

Oehlenschläger maatte nødvendig for alle dem, som ikke vilde lade sig indsnøre i den gamle snevre Form med dens forældede, magre Indhold, staae som en frelsende Magt i Poesiens Verden, han havde næsten ene udrettet det hos os, som flere mægtige Aander havde været om at udrette i Tydskland, han havde bekæmpet de moderne, sneverhjertede og philistrøse Anskuelser, han havde aabnet vort Øie for det Romantiske i Middelalderen og for det Store i den

forsvundne Heltetid, han havde ved Siden herafført de rigeste Skatte hjem fra Østen. Hvad var med Hensyn hertil de kritiske Indvendinger man kunde gjøre mod en Deel af hans mindre betydelige Arbeider. Alle vi, for hvem han havde aabnet Døren til en ny Verden i Poesien, maatte nødvendig drages hen til ham, vi maatte ønske at hævde hans Ære, at beskjerme ham mod Forhaanelse, det var det Mindste, vi kunde gjøre for at bevise ham vor Taknemmelighed for Alt, hvad han havde skjenket os. Man har sagt, at alle de, der deeltoge i hiin Kamp bleve mere eller mindre compromitterede derved, det kan være rimeligt; thi det var unge Mennesker, der kæmpede, som ofte lode sig henrive af deres Heftighed, som endnu ikke forstode at veie deres Ord, som mange Gange vare uforsigtige og gave Blottelser og overskrede det rette Maal; men de, som sade stille og ikke vilde røre en Finger i hiin Kamp og slet Intet sagde, have de da ikke compromitteret sig, og det endnu grundigere end vi, naar de vare ligegyldige for det meest Betydningsfulde, der i hiin Tid rørte sig, naar Kampen mellem den gamle og den ny Tid gik sporløst forbi dem. Det er vistnok sikkrest at tie ved en saadan Leilighed, den, der tier, siger intet Urigtigt, han vækker heller intet Fjendskab, men er det ogsaa det Værdigste, er det ikke snarere en Synd imod

Aanden i vort Indre, naar vi rolig kunne see paa, at den, der har begeistret og henrevet os og aabnet os en friere og herligere Udsigt i Aandens Rige, trædes i Støvet og forhaanes og bespottes? Er ikke denne store Forsigtighed og Frygt for at give Anstød, i det mindste i Ungdommen, snarere at betragte som en Art Feighed, der ingenlunde fortjener Bifald eller Ros?

Men var det da Oehlenschlägers fortrinlige Digte, der bleve angrebne, var det ikke tværtimod hans svagere Arbeider, de Feil og de Blottelser, han i dem havde givet sig, og vare da ikke Angrebene i denne Henseende temmelig berettigede? Hertil kan jeg kun sige, vi gik ganske vist for vidt, naar vi vilde forsvare, hvad der ikke altid kunde forsvares, men deri havde vi Ret, at vi fæstede vort Blik paa det Hele, og vidste, at Oehlenschläger ikke faldt med noget enkelt Værk, at vi modsatte os den Maade, hvorpaa han tidt blev angreben, den Letsind, hvormed Baggesen i denne Feide misbrugte sit Talent, den Haan, den Lyst til aldeles at nedsætte Oehlenschläger i Publikums Øine, der tidt udtalte sig i hans Kritik. Dertil kom, at Baggesen ogsaa brød Staven over Aladdin, som vi netop høiest elskede, og overhovedet over den hele romantiske Poesi fra Goethes Tid af. Naar vi sammenlignede Baggesens Oder og senti-

mentale Romancer og Smigerdigte især til adelige tydske Damer med Oehlenschlägers mægtige Frembringelser, hvori Oldtiden og Middelalderen ligesom opstige af Graven i foryngnet Glands, da kunde vi ikke tvivle om, paa hvilken Side Poesiens Genius i al sin Herlighed var at finde; thi uagtet sit blændende Talent syntes Baggesen dog ikke at have nogen synderlig skabende Kraft, Oehlenschläger havde derimod skabt og fremtryllet en heel ny poetisk Verden. Overhovedet hyldede vi alle dengang alle Jean Pauls Sætning: En Digter faaer sit Værd af det Lys, han udkaster, af det Herligste, det Bedste, han har frembragt, hvad hans Svagheder angaaer, saa ere disse hans dødelige Side, hvormed han hænger sammen med Støvets Verden, og de skulle forglemmes, idetmindste naar den ny Herlighed, han har frembragt, er saa stor, at den langt overveier hans Feil.

Men nu kunde vel ogsaa Baggesen fordre, at denne Regel ligeledes skulde gjelde for ham; thi ogsaa han havde digtet Adskilligt, der stod høit over Alt, hvad han skrev imod Oehlenschläger; men dette var Noget, som vi dengang ikke vilde erkjende; for os fordunklede hans Færd imod Oehlenschläger i lang Tid hans tidligere Digtervirksomhed, og heri overskrede vi vistnok Billighedens Grændser.

Tieck var den Digter, som Baggesen meest af Alle hadede, og som han endnu levnede mindre Ære end Oehlenschläger; i ham meente han, at det Barbari, der efter hans Anskuelse truede Poesien, havde sin fornemste Kilde og sit Udspring, skjøndt han dog heller ikke frikjendte Goethe for Skyld. Meget af det, han anførte mod Tieck, bestod dog i ganske almindelige Beskyldninger, eller berørte kun den yderste Udside af hans Digte. Saaledes lægger han især Vægt paa, at Tieck i sin Octavian nævner en Løve med ikke mindre end fem forskjellige Navne; han kalder den paa et Sted Leu, paa et andet Leo, paa et tredie Sted Löwe paa, et fjerde Löwin osv. Men det brøde vi Andre os kun lidt om, naar en Digter kunde bringe vor Læbe til at smile, eller vor Taare til at rinde, eller vort Hjerte til at svulme, saa maatte han for os gjerne kalde en Løve med tredive Navne; Araberne havde over halvtredsindstyve Navne paa et Sværd, og have dog skrevet gode Digte derom.

Imidlertid er det dog muligt at Baggesen i det Hele og fra sit Standpunkt af kunde troe at have Ret, naar han angreb ikke blot Oehlenschläger men hele den nyere Retning i Poesien. Han saae kun Forvirring, Nat og Mørke der, hvor vi saae drivende Skyer, der af og til formørkede den opgaaende Sol.

Vanskelig kan Nogen hæve sig et Hoved over sin egen Høide, saa han kan skue vidt ud over den Tid, hvori han selv har virket, og hvortil hans svundne Ungdom fængsler ham. Naar denne Tid helder mod Undergang, synes han, at Alt er tabt, at en chaotisk Tilstand nærmer sig, og at Verden nu snart maa forgaae. Den gamle Rahbek var dengang hildet i en lignende Fordom. Saaledes skrev han en Artikel i et offentligt Blad, hvor han, efter at have sammenlignet flere af sine Venner paa Parnasset med Roser, Nelliker, Lilier og Levkoier, endelig kalder Oehlenschlägers Digtninger et broget Astersflor i den sildige Høst. Efter dette kunde man da ikke haabe paa flere Blomster, da maatte jo Vinteren komme, der standser al Plantevæxt. Men nu er det dog gaaet saa underlig til, at de fleste af hine deilige Sommerblomster ere falmede, og at Astersfloret næsten er det eneste fra den Tid, der holder sig i sin fulde Friskhed.

I Almindelighed kan man vel sige, at det sjelden er hos Digterne selv, man skal søge fuld Retfærdighed mod andre Digtere. Selv de største Genier ere ofte saaledes anlagte i en bestemt Retning, at det endog med den bedste Villie falder dem meget vanskeligt at fælde en aldeles retfærdig Dom, fornemmelig over dem, der danne de modsatte Poler til dem selv. Jeg skal især erindre om Schillers

Ord med Hensyn til Holberg: „In welchen Schlamm zieht Holberg uns nicht herab." Men Schiller selv blev jo ligesaa uretfærdig bedømt af Romantikerne, og selv af den ellers saa billige og vidtskuende Herder. Klopstock vilde ikke anerkjende Goethe og erklærede Wieland for den bedste blandt de nyere Digtere. Endog Lessing havde stor Lyst til at træde polemisk op imod Goethe. Og nu Voltaires Dom over Shakspeare, at han lignede en stor Møgdynge, og nu Goethe selv, der dog i sine ældre Dage satte saa megen Priis paa Billighed og Retfærdighed, hvilke ubillige Domme har han ikke fældet over Oehlenschläger, og over den yngre Kleist, som vel er et af de største Genier i den dramatiske og fortællende Retning, som Tydskland nogensinde har eiet. Og nu Tieck, der ved Siden af sit Digtergeni, besad en saa udviklet kritisk Sands, hvilken eensidig Dom har han ikke fældet over Oehlenschlägers Correggio! Kan da Sligt hænde selv de meest klartseende Aander, naar de rolig og uden Lidenskab kunne veie en Digters Værd, hvad kan da ikke skee i Lidenskabens Stund, naar den polemiske Heftighed er vakt, især hos en Digter som Baggesen, der ved Siden af sin Begavelse og glimrende Vittighed dog neppe havde den Ligevægt i Sjælen, som hører til for med tilbørlig Upartiskhed at beklæde den kritiske Domstol.

Imidlertid lader det sig vanskelig negte, at der ogsaa findes Forvanskninger og Fordreielser i Baggesens Kritik, som han neppe selv kunde være uvidende om, ja som strengt ere blevne beviste; vi meente desuden at spore kjendelige Tegn paa, at han blev paavirket af saaret Forfængelighed, ja, af personlig Uvillie, som han, uagtet al sin aandelige Behændighed, ikke altid kunde skjule, og det var især disse Skyggesider ved hans Kritik, der vakte vor Forbittrelse imod ham.

Det var i Striden om Freias Alter, at jeg første Gang traadte frem for at forsvare den Digter, jeg satte saa høi Priis paa. Oehlenschläger boede dengang paa et Landsted nærved Frederiksberghave, og havde givet mig Tilladelse i hans Hjem i Byen at hente en Bog, som jeg ønskede at læse. Netop i det Øieblik, da jeg stod beredt til at forlade hans Værelser med den Bog, jeg havde hentet, blev Døren aabnet udenfra, og Oehlenschläger traadte ind med en Mand af hans Bekjendtskab, hvis Navn jeg har glemt, og med et Par Papirer i Haanden. Det ene var et Brev fra Theaterdirectionen, der indeholdt en kort og temmelig affærdigende Forkastelsesdom af en Omarbeidelse af Freias Alter, som han havde indleveret til Opførelse, det andet var en Erklæring til Publikum, som han i Anledning heraf havde

skrevet. Han var aabenbar i en meget heftig og ophidset Stemning. Mig syntes det imidlertid, som hans Vrede klædte ham godt; saadan, meente jeg, burde en Mand see ud, naar han var bleven behandlet paa en krænkende Maade, og han havde Ret til at være stolt, naar underordnede Aander vilde ydmyge ham.

Han blev noget forundret ved at see mig. „Da det nu træffer sig saa, at De er her", sagde han, „saa maa De ogsaa blive og høre, hvorledes man behandler mig." Nu læste han Theaterdirectionens Skrivelse op, og derefter sin Erklæring, der var skreven med megen Heftighed, og med en stærk Følelse af hans eget Værd og af hans egen Betydning. Men dette syntes jeg just var rigtigt. Det forekom mig, at en Mand havde Ret til stærkt at fremhæve sine egne Fortjenester, naar Andre viste en saa liden Tilbøielighed til at anerkjende dem, og jeg gik hjem med det faste Forsæt, at jeg vilde anvende de Evner, jeg havde, til at give et Indlæg med i denne Sag.

Jeg har hørt flere af Oehlenschlägers ivrigste Tilhængere undre sig over, at han satte saa stor Priis paa Freias Alter, og kom i en saa stærk Lidenskab, naar dette Stykke blev angrebet. Adskillige forklarede det af den Forkjærlighed, som mange Forældre, der, ved Siden af flere sunde og velskabte Børn, have

enkelte, der ere svage og forkrøblede, netop vise for disse, saa at de behandle dem med langt større Ømhed og Omhu end alle de andre.

Denne Mening kan jeg ikke dele, mig forekommer Freias Alter, men rigtignok fornemmelig i sin oprindelige Skikkelse, ei at fortjene den haarde Dom, der har rammet den. At der er Adskilligt i dette Stykke, der burde beskæres (især i den forresten meget lystige Nattescene) kunde jeg selv midt under Striden ikke dølge for mig selv, men jeg meente, at det ikke var paa Tiden at tale om Sligt dengang. Men den poetiske Duft, der svævede over den erotiske Deel deraf, de skjønne Sange, f. Ex. den deilige Canzone: „O bæver født I Toner Igjennem Nattens Lunde!" og den yndige Sonet: „Saa dugbesprængte staae de Roser her", (sikkert det deiligste Digt i denne Form, som findes i det danske Sprog) havde allerede tidlig henrevet mig, og jeg var meget bedrøvet over at de i den ny Omarbeidelse vare blevne udeladte. I Skolemesterens og især i Jakobs Charakter fandt jeg, uagtet alle Overdrivelser, saameget Lune og saamegen Lystighed, at jeg gjerne paa Grund heraf saae bort fra meget Andet. Mig syntes, at der fandtes saamange Udbrud af en frisk ungdommelig Naturfylde i dette Stykke, saamange humoristiske Overgivenheder, at jeg var tilbøielig til at sætte det over mange andre

Dramaer, der ere mere elegant tilskaarne, men tillige mere tomme og mindre morsomme, og der netop derfor maaskee have fundet en større Anerkjendelse.

Jeg skrev da en Recension over Freias Alter, som jeg lod indrykke i Maanedsskriftet Athene. Uagtet jeg, som sagt, elskede Stykket høiest i dets ældre Form, saa søgte jeg dog at bevise mig selv, at jeg havde Uret i denne Forkjærlighed. Jeg havde dengang en saa fast Tillid til og Tro paa Oehlenschlägers Digtergeni, at jeg vel tør paastaae, der fandtes ikke mange slige Troende i Landet. Jeg havde læst saameget fra hans Haand, der syntes mig herligt og henrivende, at jeg selv, naar han skrev Noget, der mindre tiltalte mig, var tilbøielig til at mene, at Feilen laae hos mig, at min Aand endnu ikke var udviklet nok til at see den Herlighed, der ogsaa her laae skjult. Desuden var han kommen mig saa kjærlig imøde, og hans hele Personlighed syntes mig saa elskelig og tiltrækkende, at det var mig en Tilfredsstillelse ikke blot at virke, men ogsaa at lide for hans Sag, ja, det syntes mig en Glæde selv at blive forfulgt og ilde omtalt derfor. Alt dette forekom mig dengang kun at være en ringe Gjengjeld for al den poetisk Rigdom og alle de skjønne Timer, han havde skjenket mig.

Jeg var dog langtfra ikke den Eneste, der tog

Oehlenschläger i Forsvar mod en, som mig syntes, eensidig og uretfærdig Kritik. En ældre Mand, Adolph Boye, et meget skarpsindigt Hoved, der under et stille og roligt Ydre skjulte en varm poetisk Følelse, dog med afgjort Forkjærlighed for den komiske Poesi, havde allerede, før jeg kjendte Oehlenschläger personlig, under det Navn Peter Wegner, taget til Gjenmæle mod Baggesen, forbi denne paastod, at Holberg ikke godt meer kunde spilles i sin gamle Dragt, men at han burde omskrives, for at skikkelige Folks Børn kunde see ham uden Anstød. Herimod skrev Adolph Boye, eller som han kaldte sig, Peter Wegner et Par Epistler, fulde af skarp Satire, hvori han med stort Mesterskab havde sat sig ind i Holbergs Skrivemaade, og hvori han ogsaa berørte Baggesens Forhold til Oehlenschläger. Disse Epistler, der nu ere komne i en ufortjent Forglemmelse, gjorde dengang en stor og usædvanlig Lykke, de virkede ikke blot paa Ungdommen, men ogsaa paa mange ældre, besindige Mænd, og bidroge meget til at svække Tilliden til Baggesens Kritik.

Senere skrev Boye under sit pseudonyme Navn en grundig og vidtløftig Undersøgelse af Baggesens Kritik over Ludlams Hule og viste, at han her havde gjort sig skyldig i mangfoldige Overdrivelser og Forvanskninger, Usandheder samt urigtige Citater. Dette

Skrift frembragte ogsaa en stor Virkning, saa at der hos en betydelig Deel af Publikum kom et stærkt Omslag med Hensyn til Baggesen, hvilket holdt sig i lang Tid, indtil der mange Aar efter kom et Omslag i modsat Retning.

En anden Modstander fik Baggesen i Peder Hjort, der dengang var en ung Student, noget yngre end jeg, og der skrev de bekjendte tolv Paragrapher. I disse Paragrapher holdt Forfatteren sig ikke blot til Baggesens Angreb paa Oehlenschläger, men han gjorde hans hele Digterliv til Gjenstand for sin Kritik. De skarpe Beskyldninger han fremsatte mod Baggesen, vakte vistnok Forbittrelse paa mange Kanter, det lader sig heller ikke negte, at han gik meget for vidt i sine Consequentser, men da det Hele var skrevet med Kjækhed og Talent, og da det med Grundighed blottede Baggesens Feil, saa gjorde det et stort Indtryk paa den unge Verden, og bidrog mægtigt til at forøge den Miskredit, hvori Baggesen dengang begyndte at komme.

Hjort havde blandt Andet givet en vidtløftig Liste paa forkerte og udanske Talemaader, som Baggesen, som dog kaldte sig Dannersprogets Ridder, paa flere Steder i sine Skrifter havde brugt. Af disse udvalgte jeg en Deel, og føiede dem sammen i et Slags Mosaikarbeide, som jeg gav Navn af en Ode

til Baggesen. Denne saakaldte Ode fik Plads i et af vore Dagblade, og vandt ogsaa Bifald hos Baggesens Modstandere, men i hvilket Blad den blev indrykket, og hvor jeg skulde søge den, ifald jeg ønskede at see den igjen, vilde være mig umuligt at sige.

Jeg skrev endnu et polemisk Indlæg i Striden om Freias Alter, som jeg gav Navn af Castor og Pollux, og der nærmest var rettet imod Theaterdirectionen. Ganske vist gik jeg her forvidt i min Iver, blandt Andet tillod jeg mig flere stærke Yttringer mod Professor Rahbek, som jeg vel havde gjort bedre i at holde tilbage, skjøndt han var godmodig nok til siden at tilgive og glemme dem. Dog troer jeg, at dette Stridsskrift indeholder ikke saa faae Glimt af Poesi, men da det ikke desmindre paa flere Steder overskrider Billighedens og Retfærdighedens Grændser, saa er det vel ei med Uret, at det nu er sunket i Forglemmelse.

Professor Sibbern skrev ogsaa dengang en Kritik over Theatercensorernes Fremfærd ved at forkaste Freias Alter, denne Kritik udmærker sig baade ved Grundighed og Klarhed. Et Par Aar efter udgav han med Hensyn til Baggesens seneste Færd, en lystig og lunefuld Satire, som for dem, der havde fulgt med i hine Dages literaire Bevægelser, var meget moersom at læse. Men alt dette er nu ligesom en lukket Bog,

som den nærværende Slægt kun har liden Lyst til at aabne og til at fordybe sig i.

Baggesen indlod sig aldrig paa nogen alvorlig Gjendrivelse af de Beskyldninger, der gjordes imod ham, men vedblev kun at udgive Stykker i bunden og ubunden Stiil, hvori han spottede med sine Modstandere. Flere af disse Smaastykker vare vist strevne med Lune og Lystighed, sjeldnere med fuld Retfærdighed. Hvad der syntes ham vigtigst var at faae Latteren paa sin Side, dette lykkedes ham ogsaa tidt ved Hjelp af det store Talent, han i denne Retning besad, men uagtet alle hans latterlige og pudserlige Indfald var han dog ikke saa heldig derved at gjenvinde den Yndest hos en stor Deel af Publikum, som han tidligere besad.

Hvad mine egne Stridsskrifter angaaer, saa vandt de vel ikke noget almindeligt Bifald, men de bleve dog læste af Mange. Til Gjengjeld fremkaldte de ogsaa bittre Bladartikler fra den modsatte Side. Da en mindre fordeelagtig Omtale i et Blad dengang af den ældre Verden blev betragtet med en Rædsel og Forfærdelse, som man nu kun lidet kjender til, saa bidrog dette just ikke til at forbedre min Stilling i min Familie. Flere ældre Mænd, som før havde viist mig Godhed og Velvillie, trak sig nu tilbage fra mig, ja, gave mig af og til tydelige Tegn

paa deres Misfornøielse. Især var min Fader ilde tilmode over, at jeg bestandig sysslede med uvedkommende, og, som han meente, unyttige Ting, der maaskee endog kunde skade mig paa høiere Steder, og paadrage mig den Mistanke, at jeg var et uroligt Hoved, istedenfor at arbeide paa det, der kunde aabne mig en sikker og fordeelagtig Bane i Fremtiden.

Noget tidligere havde vi modtaget et Besøg af min ældre Broder, der, som sagt, havde faaet en Ansættelse i Norge, og der nu var en agtet Embedsmand i sin Kreds, og dertil isærd med at blive en velhavende Mand; dette har uden Tvivl givet min Fader Anledning til at anstille Sammenligninger, der neppe kunde falde ud til min Fordeel.

Min bedste Trøst fandt jeg i Omgang med Oehlenschläger, der var særdeles fornøiet over, hvad jeg under denne Strid havde skrevet, og hvis Venskab og Godhed for mig bestandig syntes at tiltage. Dernæst fandt jeg ikke saa faa Tilhængere mellem den yngre Slægt, især mellem Studenterne, dette holdt mig rigelig skadesløs for den Kulde, jeg af og til mødte hos ældre Mænd.

En interessant Personlighed, med hvem jeg i hiin Tid gjorde Bekjendtskab var Poul Møller. Jeg saae ham første Gang tilligemed hans Ven Møhl,

som siden studerede Lægevidenskaben, hos Christen Roede nogle Maaneder før dennes Død. Han havde fundet Smag i et Par mindre Digte, jeg havde skrevet, og Begeistringen for Oehlenschläger, og Harm over de Angreb, denne var udsat for, dannede et godt Bindemiddel imellem os. Med Poul Møller og Møhl kom jeg nu ofte sammen. Poul Møller læste sine Romancer for mig, dertil nogle Digtninger i ubunden Stiil. Den krøllede Fritz hørte jeg allerede dengang, ligeledes en Fortælling om en ung Pige, som tjente paa Landet, og blev saa betagen af Skinsyge, at hun greb en stor Kjøkkenkniv, der laae paa Bordet og dermed dræbte sin Kjæreste. Fortællingen var skreven med meget Liv og med et skarpt Blik for, hvad ved en slig Leilighed kan foregaae i et saadant Naturbarns Sjæl; den havde desuden den Fortjeneste at være bragt til Ende, hvad ellers sjelden var Tilfældet med Poul Møllers Fortællinger. Det har siden ikke været muligt at gjenfinde denne Fortælling blandt Poul Møllers efterladte Papirer.

Ogsaa et Brudstykke om et Gjenfærd af en Præst læste han engang for mig, desuden nogle lyriske Digte, der tildeels ere optagne mellem hans efterladte Skrifter. Men Meget er ogsaa sporløst forsvundet, thi Poul Møller var i sin tidligere Tid

temmelig skjødesløs med sine Manuskripter, og det er ikke hans Skyld, at de for en Deel ere blevne frelste fra Undergang.

Han havde en stor Forkjærlighed for al Folkepoesi, og kjendte mange Sagn og Eventyr, som han dog aldrig nedskrev, men vidste at fortælle med stærkt Liv og paa en meget spændende Maade. Flere Aftener, naar han besøgte mig, hidsede vi saaledes vor Phantasi med slige Eventyr, at Poul Møller, naar han skulde gaae hjem, var saa stærkt betagen af, hvad han selv fortalte, at han ikke havde Mod til at gaae, men foretrak at blive hos mig om Natten.

En Gang mødte vi, da vi gik sammen, et ungt Menneske paa Gaden, der var temmelig skjødesløs klædt, og saae noget forfalden ud. Poul Møller standsede ham strax, trykkede ham venlig i Haanden og talte længe med ham, medens jeg fjernede mig noget for ikke at forstyrre dem. Tilsidst vendte Poul Møller tilbage. „Det Menneske der var engang en ypperlig Fyr," sagde han, „som man kunde vente sig Noget af, men nu er det forbi med ham. Han var forelsket i den næstdeiligste Pige i Nykjøbing, hvor vi gik i Skole sammen, jeg var forelsket i den deiligste. Min var blond, men hans havde ravnesorte Haar. Hun holdt ogsaa af ham, men Faderen meente, at hans Udsigter vare for daarlige, og tvang

Datteren til at forlove sig med en Anden. Da gik S. (her nævnte han den unge Mands Navn) op til sin Elskede en Aften, da han vidste, at hendes Fader var ude. Han sagde, at han kom for at tage Afsked med hende, og bad hende blot om engang endnu at synge et Par af de Sange for ham, som han meest elskede. Hun satte sig da til sit Klaveer, og opfyldte hans Forlangende. Syng nu den, sagde han, og nu den, og den, og hun sang dem alle, medens Taarerne trillede hende ned af Kinderne. Nu er det nok, sagde han, dermed reiste han sig og gik. Men fra den Tid af styrtede han sig i den ene Udsvævelse efter den anden, og nu mener han, at han har Brystsyge, og det er godt, jo før han kan døe, destobedre."

Der boede dengang en Værtshuusholder i Frederiksbergby, ved Navn Lars Mathiesen, der var en meget lystig Person, og havde mange pudsige Indfald, hvorfor han var vel lidt mellem Studenterne. Poul Møller var en af dem, der besøgte ham allertiest, undertiden fulgte jeg med ham. Denne Lars Mathiesen havde en smuk Broderdatter, som var hemmelig forlovet med en Sømand. Pludselig udbredte det Rygte sig, at de Elskende havde skudt sig i Frederiksberghave i et Lysthuus, der kaldtes det norske Huus. Et Par Dage efter kom Poul Møller

til mig i en meget bevæget Sindsstemning og fortalte mig, hvad der var skeet, og læste mig nogle Vers for af en Romance, han vilde digte om de Elskendes Skjebne. Begyndelsen var, at Sømanden binder sin tro Hund fast til Masten af Skibet, hvorefter han gaaer i Land for at finde sin Elskede. Stort længere var Poul Møller ikke kommen i sin Romance. „Men hvorfor vilde de dog egentlig skyde sig?“ spurgte jeg. „Ja, det er netop Ulykken,“ svarede han, „jeg meente, at Lars Mathiesen var Skyld deri, og at han ikke vilde, de maatte faae hinanden, og jeg har været ude hos ham og skjældt ham Huden fuld, men han siger, at han er aldeles uskyldig, og at han ikke har lagt dem det Mindste i Veien“. — „Ja, vil Du skrive Romancen, saa maa Du dog nok give ham Skylden“. — „Det kommer jeg maaskee til“, sagde han, „har han ikke fortjent det for den Sags Skyld, saa er der sagtens andre Ting, hvorfor han har fortjent det.“ Imidlertid har Poul Møller vel ikke fundet dette Argument fuldkommen tilfredsstillende, thi Romancen blev aldrig færdig.

Poul Møller har ganske vist skrevet ypperlige Digte, dog kan det være, at han havde en Deel tilfælles med dem, som Jean Paul giver Navn af qvindelige eller passive Genier, og der have den aabneste Sands og den største Kjærlighed for alt

Stort og Udmærket, saa at alle Poesiens Trylleslotte afspeile sig i deres Indre, og der opfatte det hele Liv med poetisk Øie, samt i denne Henseende aldeles ikke staae tilbage for de active Genier; men dog mangle de den rige skabende Kraft, som det egentlige Geni besidder. Jean Paul kalder dem ogsaa de Stumme i Himlen, og sætter dem langt over de blotte Talentmennesker. Dog er det vanskeligt her at drage nogen skarp Grændse, og Poul Møller har ganske vist, især i den komiske og humoristiske Retning, skjenket os Digte, der vidne om en Aand, som ikke blot var skabt til at opfatte, men ogsaa til at skabe geniale Digte.

Han var, som bekjendt, en duelig Philolog, og da han havde en saa dyb Sands for Alt, hvad der var skjønt og udmærket, og tillige forenede dette med en stor Magt over Sproget, saa var der vel neppe Nogen mere kaldet end han til at berige vor Literatur med Oversættelser af Mesterværker saaledes, som ingen Anden kunde give dem. Dette har han tilstrækkelig beviist ved sine Oversættelser af Batrachomyomachien og af de sex Bøger af Homer, kun Skade, at den Bevægelighed, hvormed han kunde vende sig i flere Retninger, førte ham bort fra denne Bane, og at han ikke har fuldendt det store Værk, han begyndte paa.

Noget af det Ypperligste, der blev skrevet under Kampen mod Baggesen, var ganske vist Poul Møllers Parodi paa det berømte Digt: „Der var en Tid, da jeg var meget lille." Den fuldendte Udførelse, og den Virtuositet, hvormed han vendte Baggesens egne Udtryk imod denne selv, har holdt dette Digt oppe over Forglemmelsens Strøm, hvori Saameget, der ogsaa i hiin Tid blev skrevet med Kløgt og Kraft, er nedsunket.

Hvad mig selv angaaer, saa synes det, som den poetiske Bane, jeg havde at gjennemløbe, først skulde aabne sig for mig i senere Aar, hvorimod de Poesier, jeg i min Ungdom skrev, ikke i deres Indre havde den Livsfunke, der kunde sikkre dem en lang Tilværelse i Fremtiden.

Allerede før jeg gjorde Oehlenschlägers Bekjendtskab, havde jeg skrevet et Par større Digte, som jeg udgav under Navn af Contrasterne. De gjorde ingen stor Opsigt, skjøndt Baggesen i et lille Digt gav dem et Slags Ros, der dog var af temmelig tvetydig Natur. Han siger nemlig: „Han holder Lynildneget i sin Barnehaand, en Engel og en Djævel strides om hans Aand", og beder derefter, at Himlen vil lade den første seire. Men senere, dengang jeg havde skrevet Recensionen over Freias

Alter, blev det mig fortalt, at han havde sagt: „Nu har da Djævelen, som det var at forudsee, taget Hauch."

Oehlenschläger sagde om disse Digte, at de vare overstrøede med poetiske Glimmerpunkter, men at jeg endnu befandt mig altformeget i en Tilblivelses-proces, til at han kunde sige, om disse Glimt en-gang vilde blusse op til en virkelig poetisk Flamme.

Et Par Aar senere skrev jeg et Drama ved Navn Rosaura. Heri var vistnok Formen bedre end i Contrasterne, men jeg havde, forledet af Jean Pauls Exempel, overlæsset Digtet med altformange Metaphorer og Lignelser, som et Drama endnu mindre kan taale end en Fortælling. Oehlenschläger sagde derom: „Jeg troer virkelig, at De, ifald De havde et heldigt Æmne, kunde skrive et godt Digt; men dennegang har Æmnet ikke været ret heldigt, derfor beværter De med Syltetøi og Desert istedenfor med solide Retter.

I en senere Periode skrev en bekjendt Kunst-dommer, uagtet jeg dog allerede dengang havde digtet Tiberius, Bajazet og Gregor den Syvende, at jeg hørte til dem, der tidligere havde lovet Meer, end de senere holdt. Uden Tvivl blev dette skrevet netop med Hensyn til Rosaura, som denne Recen-sent tidligere havde fundet Behag i. Til mit Held har den senere Tid ikke bekræftet denne Recensents

Dom, og nu er der nok Faa, som have nogen Ret til at tale med i denne Sag, der vilde foretrække den længst forglemte Rosaura for Tiberius.

I Aaret 1816, da jeg en Sommeraften Kl. elleve tilligemed Julius Moltke befandt mig nærved Frederiksholms Kanal, hørte vi et Rædselsskrig i nogen Afstand, ligesom af En, der var i Livsfare. Vi ilede langs Kanalen ad Langebro til, hvor vi saae en stor Menneskevrimmel. I den lyse Sommernat kunde jeg skimte noget Hvidt, der svømmede paa Vandet. Man fortalte, at et Fruentimmer var sprunget i Søen, det Hvide, man kunde see, var et Stykke af hendes Klædebon, men Ingen syntes at have Lyst til at springe ud for at redde hende. Jeg var dengang en god Svømmer, jeg betænkte mig da ikke længe, kastede min Hat og min Frakke og styrtede mig ud i Kanalen. Mine Klæder fyldtes strax med Vand, og jeg mærkede, at det var noget tungt at svømme. Jeg vilde skyde hende foran mig, dog hun havde endnu ikke tabt sin Bevidsthed, men greb strax fat i min Arm, klamrede sig fast om mig, og dukkede Hovedet op for at aande. Imidlertid havde jeg den anden Arm fri, og skjøndt hun var et temmeligt stort og svært Fruentimmer, holdt jeg mig endnu oppe over Vandet, og svømmede langsomt frem. Kort efter mødte vi en Baad, men jeg foretrak at føre hende

ind til Landet. Baaden kom efter os, og hun blev nu trukken op deri. Et Par af de Omstaaende paatoge sig at føre hende hjem til hendes Bolig. Dagen derefter bleve baade Julius Moltke og jeg stævnede op paa Politikammeret, der saae jeg det ulykkelige Fruentimmer igjen, om hvem man fortalte, at hun ikke havde ført det bedste Liv. Vi maatte afgive en nøiagtig Underretning om, hvorledes Alt var gaaet til, og derefter beedige vort Udsagn. Kort derpaa stod det Hele at læse i Aviserne. Oehlenschläger og hans Kone viste mig det, og vare meget fornøiede derover. „Det er en smuk Blomst i Deres Liv", sagde Oehlenschläger, „som De bestandig med Glæde vil kunne tænke tilbage paa." Flere Maaneder derefter kom en ung Mand til mig, der bragte mig Medaillen for de Druknedes Redning, denne Medaille har jeg naturligviis gjemt og eier den endnu. Forresten var denne Gjerning ikke saa vanskelig at udføre, især da Vandet var stille, og da Natten, som sagt, var temmelig klar.

Oehlenschlägers Tvivl om mit poetiske Kald havde en stor Indflydelse paa mig, og da han tillige med en rørende Omhu bad mig om at tænke paa, mine senere Aar, og om at bryde mig en Fremtidsbane, medens Ungdommen endnu var der, tog jeg endelig

den Beslutning for bestandig at opgive enhver Tanke om at blive productiv Digter, og at anvende alle de Evner, jeg besad, i en anden Retning. Denne Beslutning kostede mig megen Overvindelse, men dog holdt jeg den i syv Aar, hvori jeg jog enhver Plan til et poetisk Værk, enhver Tanke, enhver Drøm, enhver Phantasi fra Poesiens Verden langt bort fra mig, og alene sysselsatte mig med det, som jeg nu havde gjort til mit Livs Opgave. Det var og ifølge denne Beslutning, at jeg gav Ordre til at opbrænde alle de halv- og heeludførte Digte, som jeg havde liggende i Manuscript, og som ingen Anden kjendte end jeg selv.

Men hvilken Vei skulde jeg da gaae? Til det juridiske Studium fandt jeg mig ikke kaldet, det syntes mig ogsaa for seent nu igjen at begynde derpaa, jeg maatte altsaa bestemme mig til noget Andet. I de Dage, da jeg befandt mig i denne uvisse Tilstand havde jeg en underlig Drøm. Det forekom mig, at en Mand, som jeg vel af og til havde talt med hos Oehlenschläger, men dog dengang ikke kjendte nærmere, traadte ind i mit Værelse. Det var ingen Anden end den berømte Professor Brøndsted. Han sagde: „Hvor kan De betænke Dem paa, hvad De har at gjøre. Tag Doctorgraden i en eller anden Videnskab og reis saa udenlands!" — „Det vil jeg gjøre",

raabte jeg om Morgenen, da jeg stod op, og min Uvished var nu forbi. Da jeg mange Aar derefter lærte Brøndsted nøiere at kjende, og fortalte ham denne Drøm og den Indflydelse, han, uden at vide det Mindste derom, havde havt paa mig, blev han meget veltilmode derover.

I Begyndelsen bestemte jeg mig til udelukkende at studere Physik, og til at tage Doctorgraden deri. Jeg havde allerede tidligere havt stor Forkjærlighed for denne Videnskab, ja, jeg havde offret et heelt Aar paa med Iver og i den største Detail, uden nogen Anviisning af Andre, at gjennemstudere Wegas vidtløftige Mathematik, thi jeg indsaae vel, at en grundig Indsigt i Mathematik var aldeles nødvendig, hvis jeg vilde blive noget meer end en Dilettantarbeider i Physiken. Det syntes ogsaa at lykkes mig, jeg havde saa temmelig tilegnet mig Læren om Keglesnittene, forstod ogsaa at løse Ligninger af en høiere Orden, da nogle Vanskeligheder i den høiere Mathematik, forenede med min overveiende Lyst til Poesien, standsede denne min Virksomhed. Men nu kom dette Forarbeide mig vel til Nytte, jeg gik strax til Professor H. C. Ørsted, og meddeelte ham min Plan. Han kom mig meget venlig imøde, laante mig ogsaa flere Bøger, som han selv eiede, og gav mig en Fortegnelse paa andre, som jeg kunde faae paa

de offentlige Bibliotheker. De fleste af disse Bøger arbeidede jeg mig igjennem, desuden hørte jeg atter flere Forelæsninger hos Ørsted, som han holdt for dem, der vare komne videre frem i Faget. Tilsidst erklærede Ørsted selv, at han nu meente, jeg var forberedt nok for at kunne tage Doctorgraden i den omtalte Videnskab.

Imidlertid var jeg kommen ind i et nyt Dilemma, som igjen gjorde mig uvis om den Retning, hvori jeg skulde gaae. Jeg havde hørt flere Forelæsninger hos Professor Reinhardt over Zoologien. Det philosophiske Blik, han havde for sin Videnskab, de store almindelige Udsigter, han aabnede for mit Øie, ved Siden af den rige Detail, som han heller ikke, saavidt muligt var, undlod at gjøre opmærksom paa, fængslede mig med en uimodstaaelig Magt. Jeg fik ogsáa ved hans Indflydelse Adgang til alle de Steder i Kjøbenhavn, hvor zoologiske Gjenstande vare at see; jeg var daglig sysselsat i vore Museer med at tilegne mig de enkelte Slægters og Arters Særkjender; jeg besøgte ogsaa den osteologiske Samling, der dengang fandtes paa Christianshavn, og der, saavidt jeg husker, tilhørte Veterinairskolen. Alt dette drev jeg med stor Iver; men en Hovedmangel var der ved dette mit Studium, som jeg siden følelig kom til at mærke, jeg lærte aldrig ret at bruge Skalpellen

og endnu mindre at sysle med Mikroskopet. I Osteologien vidste jeg god Besked, dog kun forsaavidt de Kjøbenhavnske Samlinger dengang kunde lede mig; i Vertebraternes Rækker var jeg ogsaa ganske godt hjemme; derimod var der med Hensyn til Detaillen i de lavere Dyreklasser endnu mange Huller i mine Kundskaber. Imidlertid tør jeg vel paastaae, at der hengik henimod fire Aar, hvori jeg var saa flittig, som det var muligt at være for et Menneske med mine Kræfter. Jeg arbeidede til langt ud paa Natten, var tidlig oppe om Morgenen, sov sjelden længere end fem Timer og lod ingen Tid gaae til Spilde, hvori jeg kunde tilegne mig en eller anden Detailkundskab, der manglede mig, derfor lod jeg heller ingen Dag gaae forbi, hvori jeg ikke tilbragte fem til sex Timer paa Museerne.

Og dog var det vistnok min Feil her, ligesom i Physiken, at jeg meente at blive altfor snart færdig med denne Detail, at jeg studerede mere som Philosoph, eller, om man vil, som Digter, end som Naturforsker, at jeg vilde flyve til Maalet, istedenfor at skride langsomt frem paa Erfaringens Vei, at jeg troede at kunne udrette det allerede nu, der først skal udvikle sig, naar Videnskaben har udforsket alt det uendelige Stof, som den bør bygge paa. Ikke desmindre mener jeg, som sagt, at jeg heller ei for-

sømte Detaillen, men bestandig gik dog min dristige Tanke forud for Videnskabens sikkre Resultater.

Det pantheistiske System, som jeg tidligere, dengang jeg studerede Naturphilosophien, havde hyldet, blev mig nu for trangt og utilstrækkeligt, og jeg søgte at danne mig et nyt efter det videnskabelige Standpunkt, hvorpaa jeg nu befandt mig. Den lavere Natur betragtede jeg endnu som een eneste uhyre Grundorganisme, hvori Alt styredes af Nødvendighedens Love, og hvori de dunkle og ufrie Naturkræfter dreve deres Spil. Her stod da endnu det pantheistiske System ved Magt, her herskede fremdeles den gamle Pan, det almindelige Naturliv, der intet Særskilt taalte; intet Enkeltvæsen havde, hvor han endnu raadede med fuld og uindskrænket Magt, nogen selvstændig Tilværelse.

Men nu begyndte det at røre sig i Havet og i Afgrundene, det Individuelle traadte frem, skjøndt i Begyndelsen kun i svage Antydninger. Med det første Skaldyr, den første Søpolyp, det første lille Havkryb, der rørte sig i Dybet, kom der alt en Protest imod det pantheistiske Naturliv. Der mærkedes da allerede Væsener, som vilde være Noget for sig selv, som vilde løsrive sig fra det almindelige Element, og som gjorde Oprør mod den Alt nivellerende Naturmagt. Disse Væsener styredes ogsaa af Love,

men disse vare først og fornemmelig grundede i deres eget Indre; med andre Ord, der fandtes nu særskilte Organismer, som ingen blot chemisk Lov kunde skabe. Saaledes gik det bestandig fremad; bestandig opstode nye Skabninger, som løsreve sig og stræbte at gaae deres egne Veie; og bestandig bleve de mægtigere og fuldkomnere indenfor deres Kredse. De hang vistnok endnu sammen med den store saakaldte uorganiske Natur, hvis Love tildeels beherskede og betingede deres Tilværelse; ja tilsidst i Dødens Øieblik syntes den gamle Pan ganske at vinde sit Herredømme tilbage. Døden var den lavere Naturs bestandige Protest mod det individuelle Liv, i Døden droges Alt tilbage til det almindelige Ocean og opløstes deri. Det var, som om den gamle Naturaand hadede det Individuelle og søgte at ødelægge det, hvor den kunde, og i flere store Naturrevolutioner syntes den virkelig nærved at naae sit Maal og ganske at knuse det.

Men det dukkede dog bestandig frem igjen af Bølgerne; da det engang havde faaet Fodfæste, kunde det ikke tilintetgjøres; der var en hemmelig og høiere Styrelse tilstede, som sikkrede det mod igjen heelt at opsluges af den gamle Fjende, og istedenfor at undertkues og forsvinde, kom det bestandig frem paany i en høiere Glands og Herlighed. Det Kolossale blev tilbagetrængt af mere harmoniske Skabninger og af

skjønnere Typer. Den hele Dyreverden syntes at blive forstandigere, eftersom Slægterne nærmede sig til Mennesket. I Mennesket selv kom endelig først det Individuelle til sin fulde Ret. Saasnart Mennesket havde fattet sig selv i sin egen Bevidsthed, og udtalt det Ord Jeg, saa kunde han ikke længere heelt rammes af Døden, da var et hemmeligt Ord blevet hvisket i hans Øre, et Løfte fra Oven, fra den evige Gud selv, der betryggede hans høiere Tilværelse. Naturguden kunde nu, uagtet al sin Vildhed og uhyre Styrke, kun tilintetgjøre den Deel af ham, hvormed han hang sammen med Nødvendighedens Verden og med det lavere Liv, men hans høieste og egentlige Væsen kunde ikke mere rammes af Døden.

Imidlertid havde han endnu Drifter, Begjerligheder, lavere Instincter, der bandt ham til den Verden, hvor de dunkle Naturkræfter raadede. Gjennem disse, naar de usurperede Herredømmet over hans høiere Væsen, var det ogsaa, at Synden kom ind i Verden. Gjennem mange Kampe og usigelige Smerter maatte nu den høiere Natur renses, indtil endelig Aanden ganske seirede over Naturmagterne i Gudmennesket Jesus Christus. I og gjennem ham løsrev Sjælen sig aldeles fra Naturgudens Lænker, og frigjordes ved en høiere Forløsning, ja, ikke blot

Mennesket, men alt Levende, Creaturet selv længtes efter denne Forløsning.

I de lavere Dyr var det kun Slægterne, hvis Tilværelse var sikkret, ja det var ligesom den pantheistiske Naturmagt, der ikke længere kunde tilintetgjøre Slægterne, bestandig tvang Individerne til at opoffre sig for Slægtbegrebet. Kjærligheden grændsede til Døden; Slægten bestod kun derved, at de genererende Individer offrede deres bedste Kræfter derfor, og derved viede sig selv til Undergang, og blev et sikkert Bytte for den Alt fortærende Naturmagt, der kun syntes at befordre Slægtens Udvikling, for lidt efter lidt at ødelægge de Individer, hvoraf den bestod.

Disse Individer vare da endnu ikke af den rette Art, thi de vare forgængelige; først i Mennesket, maaskee ogsaa i de høieste Dyr, hos hvem et inderligere Sjæleliv var nærved at vaagne, opstod den ægte Individualitet, der holdt sit Jeg fast, og hvis Uforkrænkelighed var sikkret til evig Tid. Endog i de Børn, der fandt Døden, før de havde fundet deres eget Selv, var dog Muligheden til en saadan Selvbevidsthed, tilstede og den var tilstrækkelig til at frelse deres Individualitet i et høiere Liv.

Den Gang jeg skrev den sidste Scene i Tiberius om den gamle Pans Død, og det gamle Naturlivs

Undergang, da var det ikke blot et eventyrligt Digtersyn, jeg meente at gjengive, men det var min egen alvorlige Anskuelse af en Vending i det hele Verdensliv, paa hvilken jeg troede, og som jeg ønskede, man skulde skimte gjennem Poesiens Slør. I den Tid, der gik foran for Christus, havde den gamle Pan ingenlunde ganske tabt sit Herredømme, det var ham, der havde fremtryllet den gamle Gudeverden, og den stod og faldt med ham. Men ved Christus forløstes Aanderne og befriedes fra den ældre Trældom; da maatte den ældre Natur selv gaae til Grunde, og denne Forløsning ved Christus foregik netop under Keiser Tiberii Regjering. At en saa stor Vending i Verdenslivets Udvikling kunde antydes ved et Under, og ledsages af et uhyre Smerteskrig fra alle Naturmagter, syntes mig dengang aldeles at være i sin Orden.

Alt dette har jeg kun anført som et Beviis paa, hvad jeg ovenfor sagde, at min Tanke eller rettere min poetiske Anskuelse bestandig var tilbøielig til at ile forud for Videnskabens sikkre Resultater.

I Vinteren 1816—17 reiste Oehlenschläger udenlands med den unge Baron Bertouch-Lehn. Det var især i denne Mellemtid, medens Oehlenschläger var fraværende, at jeg gjorde Fru Oehlenschlägers nøiere Bekjendtskab; thi saalænge han

selv var hjemme, var min Opmærksomhed altformeget henvendt paa ham, til at jeg ret kunde have Sands for nogen Anden. „Mine fleste andre Venner", sagde han engang, „ere først blevne førte ind i mit Huus af Christiane", (dette var Fru Oehlenschlägers Fornavn) „men Dem, Hauch, har jeg selv valgt mig, derfor er De mig dobbelt kjær.

Fru Oehlenschläger var, som bekjendt, en Datter af Conferentsraad Heger, hun havde et stolt og ædelt Udseende og særdeles reentformede Træk, og, uagtet hun ikke var høi, var der dog noget Junonisk og Herskende i hendes Væsen. Hun har ganske vist været smuk i sin Ungdom, hun var smuk endnu og havde mellem andre Skjønheder en Haarvext, som jeg aldrig har seet Mage til. Naar hun slog sit askegraa Haar ned over sine Skuldre, saa rakte det ned i sin Fylde til langt over hendes Knæer, og hun kunde hylle sig ind deri ganske som i en Kaabe.

Hendes Charakter svarede aldeles til hendes ædle Aasyn. Kjæk og stolt var hun og uforfærdet som en Løvinde, naar det gjaldt om at tale og handle for dem, hun vilde beskytte. Hun kunde aldrig, saaledes som det tidt er Tilfældet selv med dem, som have en deeltagende Sjæl, sidde stille, naar hun hørte om Noget, der syntes hende lavt og uværdigt, eller naar det gjaldt om at værne om Noget,

der syntes hende ædelt. Men da vaagnede der en vidunderlig Kraft og Kjækhed i hendes Sjæl, og en næsten uimodstaaelig Veltalenhed paa hendes Læber, og mangen Seier har hun derved vundet over høitstaaende Mænd, og hun har derved afværget mangen Uret. Jeg har aldrig kjendt Nogen, der stærkere end hun kunde gribes af, hvad hun selv kaldte en ædel Indignation over det Slette, og det var hende en stor Sorg, at der fandtes saa faa, selv blandt de bedre Mennesker, der ret kunde opflammes af den samme Følelse. Hun havde Noget i sit Væsen, der passede bedre for en Mand end for en Qvinde, og dog elskede hun sine Venner med ægte qvindelig Hengivenhed, og med en rørende Troskab og Lyst til at opoffre sig for dem. Hun forstod ogsaa at finde de meest indsmigrende Ord, naar hun talede med dem, og det er ganske vist, at hun ligefrem forkjælede dem, og saae dem i et idealt Lys, der ikke altid svarede til Virkeligheden.

For Oehlenschlägers Poesi var hun ligefrem og i høi Grad fanatisk, der maatte ikke røres ved et Jota i den, hvis man vilde være Ven med hende. „Der er mere Poesi i hans mindste Finger", sagde hun engang, „end i Baggesens og de andre Digteres hele Krop." Og dog var det ikke altid, at hun viste den Eftergivenhed i sit Ægteskab, som man for hendes

egen og for Oehlenschlägers Skyld kunde have ønsket; thi hun forstod aldrig at tie, naar der var Noget, om det saa kun var det mindste Ord, som hun ikke aldeles billigede. „Oehlenschläger skulde egentlig havt en ædel Fuchsschwanzer til Kone", sagde hun engang, „men dertil duer jeg ikke." Naar det derimod gjaldt om at handle, at virke for ham, om at fjerne, hvad der kunde være ham til Besvær, om at skaffe ham Noget, som han ønskede, da sparede hun ingen Gang og ingen Møie; ligesaa utrættelig var hun, naar det gjaldt om at handle eller virke for sine Venner. Overhovedet har jeg aldrig kjendt Nogen, der i høiere Grad var stemplet med det Adelsmærke, der betegner en virkelig ædel Natur; thi ædel og reen var hun ligefra Hovedissen til den yderste Taaspids, og der var intet Ureent i hendes Væsen.

Og dog kunde det ikke være Andet, end at hun ved sin Iver, Dristighed og sin ubøielige, næsten trodsige Villiekraft maatte støde Mange tilbage. Ofte blev hun derfor uretfærdig bedømt, og kun sjelden blev hun skattet saaledes, som hun fortjente det. En ret inderlig Hengivenhed fandt hun kun hos Enkelte, som havde havt Leilighed til nærmere at see, hvad der boede i hendes opoffrende Sjæl, og hvad mig angaaer, saa vandt jeg i hende en Veninde, hvis Mage jeg tidligere aldrig havde drømt

om, og hun bevarede sit trofaste Venskab for mig ligetil sin Dødsstund.

Efter Oehlenschlägers Hjemkomst udgav han: „En Reise i Breve til mit Hjem,“ hvorved Striden med Baggesen paany opflammedes. Uagtet min hele Tankegang nu var vendt mod et andet Maal, fandt jeg mig dog ved denne Leilighed opfordret til at udgive et Par Smaapjecer, hvori jeg ikke saameget søgte at forsvare Oehlenschlägers Bog, som at lægge Baggesens kritiske Upaalidelighed for Dagen.

Hvad der imidlertid gjorde langt større Opsigt end Alt, hvad nogen Enkelt kunde skrive, var at tolv af Kjøbenhavns Studenter forenede sig og sendte en Opfordring til Baggesen om offentlig og paa Latin at forsvare sin Kritik og sin hele Færd mod Oehlenschläger. Dette syntes nu for Mange, og vel ikke ganske med Uret, at være et underligt Foretagende. Den første Tanke om en saadan Udfordring var undfangen af Dr. Meisling, i hvis Huus adskillige ivrige Tilhængere af Oehlenschläger af og til forsamlede sig. Kort efter modtog jeg en Indbydelse fra Möhl om til en vis bestemt Dag og til et bestemt Klokkeslet at komme til ham. Da jeg indfandt mig, traf jeg foruden Möhl selv ogsaa Poul Møller og et Par andre Studenter, og dertil Dr. Meisling. Efter at have hørt, hvorom Talen var,

begreb jeg, at jeg, ifølge min Fortid og hele Stilling i denne Strid, ikke kunde undslaae mig for at være med. Dog var det mig ikke ganske behageligt, at jeg maaskee skulde disputere paa Latin om en Sag, der saa stærkt satte min Sjæl i Bevægelse, thi jeg følte vel, at jeg kun altformeget savnede den Færdighed i det latinske Sprog, som var nødvendig, for med den tilbørlige Kraft deri at kunne kæmpe for det, der var min inderste Overbeviisning.

Planen blev vedtagen, de tolv Studenter bleve snart samlede, og vi kunde let have samlet det dobbelte Antal, dersom vi havde villet det. Opfordringen blev forfattet og underskreven af os Alle. Poul Møller og Candidat Flor paatoge sig at bringe den til Baggesen i hans Bolig. Da Baggesen havde læst den, erklærede han strax, hvad de fleste af os ogsaa ventede, at han aldeles ikke kunde indlade sig paa denne Sag.

Baggesen kunde vel uden Skam være bekjendt, at han, efter i en lang Række af Aar at have syslet med saameget Andet, ikke længere besad den Færdighed i latinske Disputeerøvelser, selv om han nogensinde havde havt den, der fordredes for at modtage en saadan Udfordring. Desuden kunde han mene, at det lidet passede for en ældre Mand at

stille sig offentlig til Skue paa den Maade. Dette indsaae vi ogsaa, men Grunden, hvorfor vi ikke desmindre sendte ham Udfordringen, var den efter vor Mening utilbørlige Maade, hvorpaa han roste sig af sin ualmindelig lærde Dannelse, paa hvilken han da vel skyldte Publikum et stærkt Beviis, hvis man skulde troe ham, saameget mere, da han gik saavidt i sin Haan mod Oehlenschläger, at han, ved Siden af andre mindre sømmelige Udtryk, som Rabalderskjog, osv. i Analogi, af Ordet Kakkelovnsstudent, ogsaa gav ham Navn af Kakkelovnsprofessor.

I mit hele senere Liv har jeg kun været lidet tilbøielig til at slutte mig til noget Parti, thi mig synes, at man herved kommer i en vanskelig Stilling med Hensyn til den strenge Retfærdighed, saa man undertiden tvinges til at see igjennem Fingre med, hvad man maaskee i sit inderste Hjerte maa bryde Staven over. Jeg har derfor foretrukket at vandre min Vei saagodt som alene, uden at understøttes af Tilhængere og Partigængere, uagtet min Stilling vistnok derved kun er bleven lidet glimrende i Øieblikket. Men her var Forholdet af anden Art, her gjaldt det ikke om at kæmpe for vor egen Hæder, ja, ikke engang om directe at forsvare den Mand, der i sine bedste Frembringelser har stillet den danske

Poesi saa høit, at den aldrig kan glemmes i den civiliserede Verden; men det gjaldt om at bekæmpe en Kritik, som, uagtet alt det Talent, hvormed den undertiden kom frem, virkede demoraliserende paa Publikum, saa det ikke længere spurgte om, hvo der havde Ret eller Uret, men blot om hvo der ved Løier og Spot og moersomme Forbreielser kunde faae Latteren paa sin Side, hvorved da tillige den høiere Kjærlighed og Interesse for Poesien, efter vor Mening, tilsidst maatte gaae til Grunde.

Skal man i faa Ord angive den Ret og den Uret, der fandtes hos begge Partier, da kan man sige, at vi kun saae paa det Udmærkede, Oehlenschläger havde frembragt, og lukkede Øinene for hans Feil og Svagheder; vore Modstandere saae derimod hans Feil gjennem et Forstørrelsesglas, uden at vise ham den tilbørlige Anerkjendelse og den derpaa begrundede Agtelse for det Store og Udmærkede, hvormed han fremfor alle Andre havde beriget vor Literatur.

Paa den Ophidselse, som dengang herskede, skal jeg endnu her give eet Exempel. Da det blev bekjendt, at hiin Opfordring var bleven sendt til Baggesen, udbredte det Rygte sig, at en ung talentfuld Mand, som var Baggesens fortrolige Ven, vilde træde offentlig frem for at forsvare ham. Denne

unge Mand havde indleveret et Stykke, der snart skulde opføres. Poul Møller gik da op til ham og erklærede, at ifald han offentlig tog sig af Baggesen, da vilde de tre Fjerdedele af Regensianerne komme og pibe hans Stykke ud. Dette kunde Poul Møller staae inde for, thi han havde dengang en uhyre Indflydelse paa Studenterne. Forsvaret for Baggesen udeblev imidlertid, da Vedkommende vel ikke havde Lyst til at udsætte sit Stykke for en saadan Fare, og Poul Møllers Trudsel kom saaledes ikke til Udførelse.

For mig medførte denne Forbindelse mellem de tolv Studenter den Fordeel, at jeg kom i nærmere Forbindelse med nogle af de dygtigste unge Mænd, der dengang studerede ved vort Universitet, f. Ex. med Student Dichmann, en Søn af Oehlenschlägers Ungdomslærer, med Cand. theol. Flor, som siden blev Professor i Kiel, og tillige en af Danskhedens kjækkeste Forsvarere, med Christian Lütken, som flere Aar efter blev ansat som Lector i Philosophi i Sorø, og i hvem jeg vandt en af de kjæreste Venner, jeg i mit Liv har havt.

Uagtet mit Forhold til ham først ret udviklede sig i senere Aar, kan jeg dog ikke lade være med et Par Ord at omtale ham her. Han var ganske vist et af de skarpsindigste Hoveder, som dengang fandtes

imellem Studenterne, og det vilde vel neppe bleven ham saa vanskeligt, ifald han havde villet det, at erhverve sig et betydeligt Navn som Skribent. Men derom brød han sig aldeles ikke, og jeg har aldrig kjendt nogen friere og uafhængigere Aand, Nogen, som brød sig mindre om alt Slags Navnværdi end ham. Dertil havde han et Hjerte, fuldt af Følelse for Menneskenes Nød, og en Troskab mod sine Venner, som jeg kun kan sammenligne med den, jeg har fundet hos Fru Oehlenschläger. Et Billede af denne Charakter har jeg søgt at gjengive i Hr. v. Freisleben i min Guldmager, men det staaer rigtig-nok i mange Henseender tilbage for Originalen.

Baggesen hævnede sig paa os saaledes, som man af ham kunde vente det, han skrev et Digt, hvori han gav os Navn af Tylten, og sammenlignede os med en Tylt Bræder. Denne Sammenligning faldt i god Jord hos en Deel af Publikum, det blev en stadig Brug at kalde vort Samfund Tylten, og, uagtet mange andre langt bedre Indfald fra den Tid af ere glemte, saa mener jeg dog, at dette Ögenavn har holdt sig lige til den Dag i Dag.

Engang talte jeg med en ung Mand, som havde en svag og frygtsom Charakter, og som lyttede meget til Folkesnak. „Det vilde aldrig forglemmes,“ meente han, „at Baggesen havde kaldt os Tylten;

det var forfærdeligt, det var en Plet, der var sat paa os, som aldrig kunde udviskes." Nogen Tid derefter mødte jeg Christian Lütken, og fortalte ham, hvad den unge Mand havde sagt. Da loe han paa sin sarkastiske Viis: „Troer han da, at vi nu virkelig er blevne til en Tylt Brøder", sagde han, „fordi Baggesen fortæller det? Saa har han nok den samme Tro som Nille i Erasmus Montanus, der mener at være bleven til en Steen fordi Erasmus paa sin Maade beviser det."

Poul Møller havde alt tidligere ført mig ind i et Selskab, der kaldtes Lyceum, og hvis Medlemmer skifteviis til bestemte Tider fremsatte Theses, der valgtes efter Vedkommendes Godtbefindende, og der bleve angrebne og forsvarede paa Latin. Derved fik jeg en temmelig Øvelse i paa staaende Fod og med nogenlunde Færdighed at fremsætte mine Tanker paa maadeligt Latin. Dette var Alt, hvad der var nødvendigt i denne Retning, for at disputere for Doctorgraden.

Oehlenschläger var ikke ret fornøiet over den altfor store Iver, hvormed jeg efter hans Mening studerede. „Den overdrevne Flid duer ikke", sagde han, „det vil gaae Dem ligesom Kamelen, der overvælder sig ved Kilden, fordi den aner, at den skal tørste i Ørkenen; enhver Overdrivelse medfører

tilsidst Slappelse." Men jeg meente, at jeg maatte anstrenge mig, da min Ungdom snart var forbi, og jeg havde ingen Tid at spilde.

Tilsidst bestemte jeg mig til at opgive Zoologien som mit Hovedfag. Imidlertid erhvervede jeg mig Tilladelse til at underkaste mig en en Prøve i Physik istedenfor i Mineralogi og Botanik, hvilke sidste jeg ikke havde havt Tid til at sætte mig ind i. I Philosophi havde jeg tidligere læst saameget, at jeg ikke nærede synderlig Frygt i denne Retning. Endelig underkastede jeg mig den saakaldte Magisterconferents, og var saa heldig at erhverve mig Charakteren: Admissus cum laude præcipua, som dengang vistnok gaves meget sjelden. Oehlenschläger viste sig rørende kjærlig mod mig ogsaa ved denne Leilighed. Han havde kæmpet med stor Iver for mig i Facultetet, hvori der var et Par Professorer, som meente, at jeg vel kunde lade mig nøie med: Admissus cum laude. Da vi kort efter saaes, faldt han mig om Halsen og havde Taarer i Øinene. Han gik selv hjem til min Fader og forkyndte ham, hvorledes Alt var gaaet. Men jeg fik ikke Lov til at komme hjem den Dag, Oehlenschläger tog mig med ud til sin gamle Fader paa Frederiksbergslot, hvor ogsaa Fru Oehlenschläger kom, og hvor vi bleve sammen til langt ud paa Aftenen.

Ogsaa min Fader var nu meget glad og veltil-

freds. Jeg skrev en Afhandling over Bevægelses-organerne i de høiere Dyreklasser, hvori jeg meente i Brystet og Skulderbladets Beenbygning at have gjort nogle nye Jagttagelser. Jeg kunde vel have skrevet det Hele simplere og med færre Citater, men Sligt troede jeg dengang hørte med til en Doctordisputats. Det Vanskeligste var at oversætte min Afhandling paa Latin, og uagtet jeg lod den gjennemsee af en Philolog, var det dog langtfra, at Sproget blev klassisk. Den blev imidlertid antagen med tilbørlig Ros, som det dengang var Brug. Den Dag, jeg forsvarede min Afhandling, var Christian Lütken min Respondens og Forsvaret varede i ikke mindre end i ni Timer.

Jeg fik nu let en Reiseunderstøttelse af Fonden ad usus publicos, med et foreløbigt Løfte om, naar jeg kom tilbage at ansættes ved Sorøacademi, som Frederik den Sjette interesserede sig for, og hvoraf man dengang ventede sig Meget. Halvdelen af min tilkommende Gage blev tilstaaet mig som et Tillæg til mine Reisepenge, dog kun paa to Aar. Frederik den Sjette udtalte sig ogsaa paa sin Maade temmelig naadig om mig, han sagde nemlig til min Fader: „Ja, det tænkte jeg nok, at han vilde blive til Noget, naar han havde løbet Hornene af sig.“

Derpaa begyndte jeg, efter at have taget en kjærlig Afsked med Oehlenschlägers Huus og med min Fa-

milie, min store Udenlandsreise, der kom til at vare meget længere, end det fra Begyndelsen af var bestemt.

Jeg havde dengang, som sagt, opgivet enhver Tanke om nogensinde igjen at skrive noget større Digt. Men dette gik anderledes, end jeg havde tænkt; thi efter flere Aars Forløb, og efter en lang, smertelig Sygdom, hvori jeg foreløbig maatte opgive mit Fagstudium, vendte Poesien som en frelsende Aand tilbage til mig, og jeg blev omsider, ved at overtænke min Skjebne, overbeviist om, at min hele videnskabelige Stræben kun havde været en lang Omvei, der efter en høiere Styrelse skulde føre mig tilbage til Poesien igjen. Da jeg først havde faaet denne Overbeviisning, kunde jeg aldrig meer opgive den, og aldrig meer forlade den Vei, hvortil efter min faste Tro en høiere Haand umiskjendelig havde ledet mig.

Et kort Tillæg om min Reise til Norge i Sommeren 1867.

Ligefra den Tid af, da jeg som en halvvoxen Dreng forlod Norge, og til mine sildigste Aar har jeg, hvad jeg allerede ovenfor har bemærket, havt stor Længsel efter at see de Steder igjen, hvor jeg havde tilbragt mine tidligere Dage. I en lang Række af Aar var det mig umuligt at tilfredsstille denne Længsel, og tilsidst, da det endelig blev muligt, følte jeg dog et Slags Betænkelighed derved, det syntes mig som om det Billede, jeg havde fastholdt i min Erindring, var saa skjønt, at Virkeligheden vanskelig kunde svare dertil, saa at jeg ved at see den igjen, rimeligviis vilde tilintetgjøre den Phantasiverden, som jeg saa gjerne ønskede at bevare i dens gamle Glands og Herlighed.

I Aaret 1866 ved Sommerens Begyndelse fik jeg imidlertid et Brev fra min Svigerinde, Kammerjunkerinde Hauch, i Christiania, hvori hun fortalte mig, at det havde staaet i et norsk Blad, at jeg i

denne Sommer vilde besøge Norge, og hvori hun indbød mig til under mit Ophold i Christiania at boe hos hende. Jeg havde dengang ikke tænkt paa at tage til Norge, men hendes Indbydelse var saa varm og hjertelig, og min egen Lyst dertil var saa stor, at jeg besluttede at sætte alle Betænkeligheder til Side, og at besøge ikke blot den sydlige og lettest tilgængelige Deel af Landet, men ogsaa de Egne, hvor jeg havde tilbragt min Barndom og mine første Drengeaar.

Henimod Midten af Juni Maaned begav jeg mig da paa Reisen, ledsaget af min Kone, min næstældste Søn og min yngste Datter. Den Modtagelse vi fik af min Svigerinde i Christiania overgik selv den, man af den ømmeste Søster havde kunnet vente; alle de Ønsker hun meente at kunne læse i vore Øine stræbte hun at opfylde; og ikke blot hun, men hendes Broder og hendes Datter og dennes Mand, og alle hendes Slægtninge og Venner kappedes om at gjøre os vort Ophold i Christiania saa behageligt, som muligt. Jeg skal forresten ikke nævne fleer af dem særskilt, thi det vilde være mig umuligt her at gjøre noget Udvalg; jeg skal kun tilføie, at, uagtet en urolig Higen i mit Indre drev mig derhen, hvor mine Barndomserindringer havde hjemme, saa faldt

mig dog meget vanskeligt at rive mig løs fra et
›, hvor man havde viist os saamegen Godhed.

Jeg fandt ogsaa to Bergenserinder i Christiania,
i høi Grad deelte min Forkjærlighed for deres
:dby. De vare begge Søstre af Digteren Wel-
n, den ene var gift med den berømte Natur-
er Professor Sars, den anden var ugift, begge
i høi Grad begavede og elskværdige. Den sidste
gav nogle bergenske Charakterbilleder med saa-
:n Sandhed og saa stort komisk Mesterskab, at
kke kunde tvivle paa, at hun maatte blive en
ærket Skuespillerinde, hvis hun, hvad hun dog
e gjør, vilde beslutte sig til at vie sit Talent til
eplabsen.

Ligeledes mødte vi to yngre Venner i Chri-
ia, Hr. Dr. Dahl og Hr. Nicolaysen, som vi
e kjendt i Danmark og allerede der faaet meget
:, den sidste anbefalede os til sin Broder og sin
ge Familie, der boede i Bergen, hvilket under
Ophold i denne By blev os baade til Gavn og
:or Glæde. Ogsaa en Søn af Provst Hertzberg
:g nu at see, i hvis Ansigt jeg meente at gjen-
ie Faderens Træk.

Kort efter min Ankomst til Christiania havde jeg
et til Eieren af Rosendal, Baron Hoff Rosen-
:, som jeg kjendte fra tidligere Tider af, og

meldt ham, at vi ønskede at gjeste hans Hjem, og havde modtaget et Telegram fra ham, hvori han skrev, at vi skulde være ham hjertelig velkomne.

Efter fjorten Dages Ophold i Christiania begyndte vi paa vor Reise til Bergen og til de vestlige Fjorde; dog gjorde vi en stor Omvei mod Nord, thi vi ønskede ogsaa ved denne Leilighed at faae Romsdalen og dens Fjeldnatur at see. Foreløbig skal jeg bemærke, at det ingenlunde her er min Hensigt at give en detailleret Reiseberetning, og at beskrive alle de Egne, vi kom igjennem, hvortil jeg aldeles ikke føler mig kaldet, og hvortil jeg vistnok heller ikke duer. Jeg ønsker kun, saavidt jeg kan, at finde et Udtryk for de Stemninger, hvori jeg kom ved at see de Egne igjen, hvori jeg havde tilbragt min Barndom, og ved at de fordums Minder paany bleve levende i min Sjæl; ifald dette nogenlunde kan lykkes for mig, da har jeg naaet Alt, hvad jeg her sigter til.

Jeg skal derfor ikke dvæle ved vor Reise gjennem Gudbrandsdalen, uagtet vi kjørte forbi flere Steder, der have en betydelig historisk Interesse. Da der var falden en stærk Regn, og da Sneen tillige stærkt begyndte at smelte i Bjergene, var Lougen paa flere Steder stegen langt over sine sædvanlige Bredder, saa vi undertiden maatte roe over Veien paa Baade. Ifølge denne høie Vandstand

det mig dog meget vanskeligt at rive mig løs fra et Sted, hvor man havde viist os saamegen Godhed.

Jeg fandt ogsaa to Bergenserinder i Christiania, som i høi Grad deelte min Forkjærlighed for deres Fødeby. De vare begge Søstre af Digteren Welhaven, den ene var gift med den berømte Naturforsker Professor Sars, den anden var ugift, begge vare i høi Grad begavede og elskværdige. Den sidste gjengav nogle bergenske Charakterbilleder med saamegen Sandhed og saa stort komisk Mesterskab, at jeg ikke kunde tvivle paa, at hun maatte blive en udmærket Skuespillerinde, hvis hun, hvad hun dog neppe gjør, vilde beslutte sig til at vie sit Talent til Skuepladsen.

Ligeledes mødte vi to yngre Venner i Christiania, Hr. Dr. Dahl og Hr. Nicolaysen, som vi havde kjendt i Danmark og allerede der faaet meget kjære, den sidste anbefalede os til sin Broder og sin øvrige Familie, der boede i Bergen, hvilket under vort Ophold i denne By blev os baade til Gavn og til stor Glæde. Ogsaa en Søn af Provst Hertzberg fik jeg nu at see, i hvis Ansigt jeg meente at gjenkjende Faderens Træk.

Kort efter min Ankomst til Christiania havde jeg skrevet til Eieren af Rosendal, Baron Hoff Rosenkrone, som jeg kjendte fra tidligere Tider af, og

for sig selv. Imidlertid vare de saakaldte Troldtinder halv skjulte, og Rombalshornet aldeles usynligt, og vi maatte opgive alt Haab om at faae det at see den Aften.

Den næste Morgen blev Veiret noget bedre, men Taagen holdt sig dog oppe i de høieste Fjelde, og de stode endnu halvt indsvøbte i deres Regnkapper. Da vi imidlertid havde faaet et godt Logis, paa hvilket den danske Consul i Christiania havde givet os Anviisning, og da vi meente at have Tid nok dertil, saa besluttede vi at blive en Dag endnu i Romsdalen for, om muligt, at faae de høie Bjergtinder at see. Dette lykkedes ogsaa, thi næste Morgen veg Taagen bort fra Romsdalshornet. Kort efter bleve ogsaa Troldtinderne synlige, og da vi kjørte bort fra vort Vertshuus, laae alle Fjelde for os i det klareste Sollys.

Vi besluttede nu at fortsætte vor Reise til Lands, indtil vi naaede Molde, hvor vi efter vor Beregning maatte vente endnu næsten i fire og tyve Timer, før det Dampskib kom, der skulde føre os sydpaa. Dog gik det ikke ganske saaledes, som vi havde beregnet. Veien var ikke synderlig god, Hestene maatte hentes langt borte i Udmarkerne, desuden sprang Jernbeslaget paa et af vore Hjul, ved alt dette bleve vi forsinkede, og der var stor Udsigt til, at Reisen vilde være

længere, end vi havde troet. Da hørte vi pludselig, at der var et lille Dampskib inde i Fjorden, vi besluttede derfor at forandre vor Reiseplan, og at tage afsted med Dampskibet, der vilde naae Molde ved Solnedgang eller lidt derefter. Dette gjorde vi ogsaa, og det blev til Held for os, thi da vi kom udenfor Molde, laae allerede det store Dampskib der, som skulde afgaae til Bergen, og vi havde neppe Tid til at komme ombord, før det lettede Anker. Dampskibet havde nemlig faaet Ordre til at afgaae fire og tyve Timer tidligere end sædvanlig, da der skulde holdes en Bispevielse i Bergens Domkirke to Dage derefter. Dette var blevet bekjendtgjort i de offentlige Blade, men vi vidste det ikke. Havde vi fulgt vor første Plan, da vare vi komne for seent, og havde været nødte til enten at vente i otte Dage, til det næste Dampskib kom, eller til at reise over Land til Bergen.

Veiret var smukt, Dampskibet gik indenskjærs, langt borte saae vi store Sneebjerge, der omgave Molde, og hvoraf flere strakte sig endnu et godt Stykke mod Syd. En uendelig Vrimmel af Øer gled os forbi, den ene efter den anden, de fleste vare golde og skovløse, men dristig henkastede som stærke Bolværker imod Havet. Vi kom ogsaa forbi Hor-

for sig selv. Imidlertid vare de saakaldte Troldtinder halv skjulte, og Rombalshornet aldeles usynligt, og vi maatte opgive alt Haab om at faae det at see den Aften.

Den næste Morgen blev Veiret noget bedre, men Taagen holdt sig dog oppe i de høieste Fjelde, og de stode endnu halvt indsvøbte i deres Regnkapper. Da vi imidlertid havde faaet et godt Logis, paa hvilket den danske Consul i Christiania havde givet os Anviisning, og da vi meente at have Tid nok dertil, saa besluttede vi at blive en Dag endnu i Romsdalen for, om muligt, at faae de høie Bjergtinder at see. Dette lykkedes ogsaa, thi næste Morgen veg Taagen bort fra Romsdalshornet. Kort efter bleve ogsaa Troldtinderne synlige, og da vi kjørte bort fra vort Vertshuus, laae alle Fjelde for os i det klareste Sollys.

Vi besluttede nu at fortsætte vor Reise til Lands, indtil vi naaede Molde, hvor vi efter vor Beregning maatte vente endnu næsten i fire og tyve Timer, før det Dampskib kom, der skulde føre os sydpaa. Dog gik det ikke ganske saaledes, som vi havde beregnet. Veien var ikke synderlig god, Hestene maatte hentes langt borte i Udmarkerne, desuden sprang Jernbeslaget paa et af vore Hjul, ved alt dette bleve vi forsinkede, og der var stor Udsigt til, at Reisen vilde vare

længere, end vi havde troet. Da hørte vi pludselig, at der var et lille Dampskib inde i Fjorden, vi besluttede derfor at forandre vor Reiseplan, og at tage afsted med Dampskibet, der vilde naae Molde ved Solnedgang eller lidt derefter. Dette gjorde vi ogsaa, og det blev til Held for os, thi da vi kom udenfor Molde, laae allerede det store Dampskib der, som skulde afgaae til Bergen, og vi havde neppe Tid til at komme ombord, før det lettede Anker. Dampskibet havde nemlig faaet Ordre til at afgaae fire og tyve Timer tidligere end sædvanlig, da der skulde holdes en Bispevielse i Bergens Domkirke to Dage derefter. Dette var blevet bekjendtgjort i de offentlige Blade, men vi vidste det ikke. Havde vi fulgt vor første Plan, da vare vi komne for seent, og havde været nødte til enten at vente i otte Dage, til det næste Dampskib kom, eller til at reise over Land til Bergen.

Veiret var smukt, Dampskibet gik indenskjærs, langt borte saae vi store Sneebjerge, der omgave Molde, og hvoraf flere strakte sig endnu et godt Stykke mod Syd. En uendelig Vrimmel af Øer gled os forbi, den ene efter den anden, de fleste vare golde og skovløse, men dristig henkastede som stærke Bolværker imod Havet. Vi kom ogsaa forbi Hor-

stok. Ifølge heraf syntes det mig, som om alle Værelser vare blevne mindre, den største Stue, som vi kaldte Storstuen, syntes mig nu ikke at være saa meget stor, saaledes gik det mig ogsaa med Gaarden og Havepladsen. Dette gjentog sig med alle Gader, Pladser og offentlige Bygninger. Strandgaden, den længste Gade i hele Byen, som i gamle Dage syntes mig uendelig udstrakt, kunde jeg nu i kort Tid gjennemvandre; den forekom mig ogsaa meget smallere, og jeg fandt Husene lavere end i Fordumstid. Naturen derimod, de vidtudstrakte Fjelde, stode der endnu i deres gamle Størrelse og Høihed, kun hvad der var bygget af Menneskehaand, syntes formindsket.

Hr. Nicolaysen gjorde Alt, hvad han kunde, for at vi skulde være tilfredse med vort Ophold i Bergen. Den næste Dag kom han med en Vogn, og indbød os til at foretage en Udflugt i Bergens Omegn, vi kjørte rundt om Lunggaardsvandet, jeg saae Nygaard igjen og ligeledes Fjøsanger, hvor jeg saa tidt havde været som Barn, dog havde jeg neppe gjenkjendt Fjøsanger, hvis jeg ikke af Hr. Nicolaisen havde erfaret, hvor jeg befandt mig. Der var en henrivende Udsigt over smaa Indsøer og Skove. Vi saae en stor Mængde Hø, som endnu var vaadt af Regn og sat op paa Stænger. Dette bekræftede, hvad jeg meente at erindre fra min Barndom af, at

Græsset voxer høit og frodigt rundt om Bergen, Kornagre saae vi derimod ingen af.

Det faldt mig, som sagt, meget let at finde mig tilrette overalt i Byen. Adskillige murede Bygninger vare hist og her opførte, men de fleste Huse vare endnu af Træ. Jeg kjendte Oberst Hammers Huus igjen, ligeledes det Huus, hvor Kjøbmand Kappe havde boet, og endnu et Par andre. Madame Smiths Bolig i Veiten derimod, hvor jeg havde tilbragt et heelt Aar som Barn, kunde jeg ikke med Sikkerhed angive. Paa Domkirken og især paa den gamle Korskirke syntes det mig, som om Murene vare blevne mere graae, og som om Uhrskiverne havde tabt noget af den Glands, de havde i Fordumstid. Hvad Fløien paa Fløifjeldet angaaer, saa kunde jeg nu kun skimte den som gjennem en Taage, selv naar jeg havde Briller paa, i min Barndom saae jeg den skarpt og klart, uden at jeg behøvede ved Kunst at skærpe mit Øie.

I Havnen eller paa Vaagen, som det hedder, saae jeg langtfra saamange Skibe, som jeg havde ventet at see; der var heller ikke saamegen Travlhed paa den tydske Brygge som i gamle Dage. Dette havde maaskee sin Grund deri, at vi kom paa en Tid, da ingen Skibe fra Nordland endnu vare ankomne til Byen.

Det syntes mig næsten som en Drøm, naar jeg vandrede gjennem disse Gader, eller standsede paa en eller anden større Plads. Jeg følte mig da paa en selsom Maade alene; Theatret stod der endnu som i gamle Dage, men Skuespillerne, som havde leget min Barndomsleg med mig, vare alle døde, ikke een af dem fandt jeg levende i den hele By. Undertiden forekom jeg mig selv som et Gjenfærd, en hedengangen Aand, der efter mange Aars Forløb igjen gjester de Steder, hvor den i gamle Dage boede, og hvor der mellem de yngre Slægter ikke længere er nogen Plads for den. At jeg ikke skulde finde synderlig Mange af dem i Live, som jeg havde kjendt i min Barndom, kunde jeg sige mig selv i Forveien, og det var ogsaa en af de Grunde, der saalænge havde afholdt mig fra at see de Steder igjen, hvor jeg i min tidligste Tid havde levet.

Dog blev der viist mig saamegen Venlighed af alle dem, som jeg nærmere kom i Berøring med, at jeg ikke fik ret megen Tid til at overlade mig til disse melankolske Betragtninger. Hvad der ogsaa glædede mig, var, at Erindringen om de ældre Forhold ingenlunde var forsvunden hos den nærværende Slægt. Dette mærkede jeg ved at tale med Flere, fornemmelig med Stiftamtmand Smith, hos hvem

vi tilbragte en meget behagelig Aften, og der vidste fuldt saa godt Beskjed om de ældre Tider, som jeg selv. Jeg mærkede desuden, at Bergenserne ingenlunde mangle Sands og Interesse for æsthetiske Gjenstande. Det er jo ogsaa i den senere Tid blevet udtalt som en Anke imod dem, at de ere altfor æsthetiske. Dette kan dog neppe for Alvor ansees for en Dadel, thi det viser kun, at Sandsen for de høiere aandelige Interesser er mere vaagen og har faaet en stærkere Udvikling, end det materielle Livs Forkæmpere ansee for at være ret og billigt. Ogsaa i religiøs Henseende skal der i denne mærkværdige By herske et meget bevæget Liv.

Sorenskriver Falsen, en særdeles elskværdig og forekommende Mand, som jeg ogsaa lærte at kjende i Bergen og var anbefalet til, førte os hen paa Torvet paa en af de Dage, de saakaldte Striler lande ved Triangelen med deres Fisk. Jeg mærkede, at det her gik saa temmelig til endnu som i gamle Dage, og at Strilerne godt have conserveret deres Charakter; thi de indlode sig aldeles ikke paa at svare de omstaaende Tjenestepiger, men agtede kun derpaa, naar der kom et antageligt Bud, hvorefter de med faa Ord afsluttede deres Handel. Den Vrede, deres Ordknaphed vakte, og de Skjeldsord, den fremkaldte, agtede de ikke mere paa,

end paa det urolige Vand, der skyllede om deres Baade.

Ogsaa en ægte bergensisk Regndag oplevede vi. Regnen i Bergen har som oftest en ganske eiendommelig Beskaffenhed; den falder saa tæt og jevnt og vedholdende, at man, naar man ikke svøber sig ind i en aldeles uigjennemtrængelig Regnkappe, vanskelig kan værge sig derimod. Bergenserne ere dog saa vante dertil, at de, ifald jeg tør fæste Lid til, hvad en af dem paastod, næsten savne den, naar den udebliver længere end sædvanlig. De kunne heller ikke godt undvære den ret længe, thi da Elvene rundt om deres By have den Natur, at de hurtig udtørres, naar de ikke faae ny Næring af Regnen, saa vilde deres Møller, der alle drives ved Vand, ikke kunne male det Korn, Byen trænger til, saafremt den idelige Regn ikke var; men der er ogsaa sørget for, at Møllerne sjelden blive standsede af den Grund.

Hovedhensigten af min Reise var, ved Siden af at see Bergen igjen, at aflægge et Besøg i den Fjelddal, hvor jeg havde tilbragt den lykkeligste Tid af mine Drengeaar. Vi forlode Byen den tolvte Juli tidlig om Morgenen. Det havde regnet hele den foregaaende Dag, og Regnen vedvarede endnu, saa at alle Fjelde vare indhyllede i Taager. Dette var mig meget ukjært; thi jeg havde gjerne seet de mange

Øer og Skjær og Obder og fremspringende Klipper igjen, som jeg saa tidt var seilet forbi, men de vare næsten alle skjulte bag uigjennemtrængelige Taageskyer; kun Bukken, et Sted, som ligger to Mile fra Bergen, og som jeg alt tidligere har omtalt, kunde jeg skimte med dets røde Tage. Paa Korsfjorden og Bjørnefjorden kunde jeg saa godt som Intet see; men da vi kom til Terøen, der ligger en Miil borte fra Qvindherred, klaredes Luften noget. Endelig nærmede vi os til Maalet for vor Reise. Det store Fjeld Melderskin var næsten usynligt bag sin Taagekappe, men Ruten, det næststørste Fjeld, var i det mindste halvt afsløret, og den hele Dal med alle sine Gaarde, med sin høie Kirke, med sine dunkle Elleskove og sit prægtige Vandfald, begyndte nu at udfolde sig for os, og selv gjennem Regnen og Taagen gjorde den et saa mægtigt Indtryk, at ogsaa min Kone og mine Børn maatte indrømme, at den var en af de skjønneste Egne, de havde seet i Norge, og at jeg ikke havde gjort mig skyldig i Overdrivelse, naar jeg tidligere med stor Berømmelse havde talt derom.

Baron Rosenkrone kom, ledsaget af sin yngre Broder, ombord paa Dampskibet, og efter kort Tids Forløb stod jeg endelig paa den Strand, hvis Billede var saa dybt indgravet i min Erindring. Meer og meer trak Taagen bort, og vi kunde see alle Fjeldene

med Undtagelse af de høieste Fjeldspidser. Regnen havde fyldt alle Bække og Elve, og den store skummende Bjergfos (Hattebergfossen) væltede sig ned af Klippen i sin rigeste Vandpragt; jeg saae da nu med Glæde, at Virkeligheden paa dette Sted dog ikke stod tilbage for det Billede, jeg havde fastholdt i min Phantasi; ja, de mægtige, bortvandrende Taager og de dunkle Skygger i Fjeldkløfterne syntes snarere at meddele det Hele en Skjønhed meer, som er ubekjendt for den, der kun pleier at betragte Naturen paa Solskinsdage og i dens Søndagsklæder.

Baron Rosenkrone modtog os med en Gjestfrihed, som jeg ene kan sammenligne med den, som min kjære Svigerinde i Christiania viste os. Foruden hans yngre Broder levede der ogsaa to af hans Søstre paa Rosendal, der forenede deres Bestræbelser med hans for at gjøre os vort Ophold paa dette Sted saa behageligt som muligt.

Den første Dag var Veiret endnu for slet til, at vi deri kunde foretage lange Udflugter; men den næste Morgen klaredes det, og før jeg endnu var paaklædt, hørte jeg min Søns Røst, der kaldte paa mig og raabte, at nu var Nutens Top synlig. Da jeg kom ud, saae jeg den ogsaa i den klareste Solglands, og ingen Dame kunde smykke sit Hoved skjønnere i sit lette Slør, end den klare Fjeldtind, der

legede med de lette Lysstaager, som af og til bølgede den forbi. Ogsaa mod Nordvest aabnede der sig en prægtig Udsigt over Vigen og Fjorden, hvor de fjerne Øer og Forbjerge syntes at svømme i Morgenglands; kun Toppen af Melderskin var endnu tæt besløret.

Noget længere hen paa Formiddagen besøgte vi Malmanger Præstegaard. Her fik jeg et haandgribeligt Beviis paa, at jeg havde været borte i lang Tid. Thi der stode mange Træer udenfor Præstegaarden, der alle havde naaet en betydelig Høide og Tykkelse, medens der fra dette Sted i min Tid var en fri Udsigt over Stranden og Vigen, uden at selv den mindste Busk stod i Veien derfor. Desuden mærkede jeg, at et Par Steensætninger, som Niels Hertzberg havde ladet reise i Nærheden af Præstegaarden, nu vare halv skjulte bag Mos, saa at Stenene kun vare lidet synlige.

I Præstegaarden selv gik det mig som i min Faders Bolig i Bergen, jeg kjendte hvert Værelse igjen ligetil det øverste Loftskammer, men ogsaa her forekom det mig, som om de alle vare blevne mindre, og alle Afstande kortere, medens de høie Fjelde rundt omkring ikke havde tabt det mindste af deres gamle Storhed.

Paa Malmanger fandt jeg dog een gammel Ven,

det var Mathies, min trofaste Kammerat til Lands og til Vands i Fordumstid. Han var nu Huusmand paa Øiern, der ligger ganske nærved Præstegaarden. Jeg vidste vel, at han levede; thi Baron Rosenkrone havde tidligere underrettet mig derom, og endog sendt mig en Tegning af hans Ansigt. Hans Overkrop var endnu kraftig, men den nedre Deel af hans Legeme var svag, han kunde ikke ret godt gaae, men sad han først i sin Baad, saa forstod han at bruge sine Aarer ligesaa kraftig som i gamle Dage; thi han var endnu Fisker med Liv og Sjæl, og tilbragte en stor Del af sin Tid paa Vandet.

Strax efterat jeg havde gjestet Malmanger Præstegaard, besøgte jeg ogsaa Mathies. Baron Rosenkrone og min Familie fulgte mig. Han stod udenfor sit Huus og ventede os, thi han vidste vel, at vi kom, og havde alt forespurgt sig om os Dagen i Forveien. Jeg meente at kunne kjende hans Træk igjen. Han vidste fuldt saa godt Besked om de gamle Tider som jeg, og hvad Navne paa Steder og Personer angik, saa erindrede han dem endnu bedre. Han havde været Soldat i sin Ungdom, og viste mig sin Afsked, som han med et Slags Stolthed bevarede, den var ogsaa forfattet i meget hæderfulde Udtryk. Han fortalte mig, at han for mange Aar siden havde været paa Østlandet og besøgt min Broder, da denne

endnu var ugift, min Broder havde modtaget og beværtet ham saaledes, at han med stor Fornøielse tænkte tilbage derpaa. Da jeg senere alene besøgte ham, foldede han et Par Gange sine Hænder og sagde: „Ak, Herre Gud, ak, Herre Gud!" Han meente vel, at det var en underlig Styrelse af Gud, at vi To endnu engang skulde mødes paa denne Side Graven.

Jeg kunde ikke negte mig den Glæde at roe ud med ham for at fiske ligesom i Fordumstid. Det lod, som han forstod Kunsten ligesaa godt som før, ja endnu bedre. Han fandt snart et Sted, hvor vi gjorde en god Fangst. Vi fangede en heel Mængde Hvidlinger og Hyser, og en stor Knurhane, som han kaldte den. Som det gik i gamle Dage, gik det ogsaa nu, thi Mathies gjorde bestandig den bedste Fangst. De Fiskeredskaber, Mathies brugte, lignede ganske dem, som brugtes i mine Drengeaar, og der sporedes ingen stor Forbedring i den Henseende. Da jeg kom hjem til Rosendal, havde han sendt den hele Fangst op til Slottet.

Om Eftermiddagen, den samme Dag, da vi havde besøgt Præstegaarden, gjorde vi en Tour forbi den store Vandfos langt ind i den saakaldte Hattebergdal. De fleste af os gjorde Touren til Hest. Vi trængte langt dybere ind i Dalen, end jeg i mine

Drengeaar havde været istand til. Tilsidst kom vi til en ny Fos, hvor Vandet havde et meget høit Fald og var meget sammenpresset; deraf fulgte, at man ikke saae Andet end det rygende hvide Skum, hvori den store Elv ganske syntes at opløses. Bønderne der i Omegnen kalde denne Fos Svælgahougsfossen. Havde den ligget nærmere ved Touristernes Vei, da vilde den sandsynligviis i høi Grad have vakt deres Beundring og være bleven vidt bekjendte, nu ligger den skjult som en Hemmelighed for Verden.

Da vi kom hjem, var ogsaa Taagerne vegne bort fra Toppen af Melderskin, dette var mig meget kjært; thi jeg nærede et Slags Frygt for, at de skulde sætte sig fast paa Fjeldet i længere Tid, saa at jeg under mit hele Ophold paa Rosendal ikke skulde faae det at see i sin fulde Storhed. Min Søn og jeg travede nu ned til Stranden ved Malmangerbryggen, hvorfra man endnu bedre kan see Fjeldet i sin hele Høide, end naar man staaer nærmere derved i Omegnen af Slottet.

Den næste Dag var Veiret overordentlig klart, hvorfor vi efter vor Verts Bestemmelse foretoge en Roetour forbi de nærmeste Øer langt ud i Fjorden. Tilsidst landede vi paa en liden og, som det syntes, frugtbar Ø, hvorpaa et Par af Baroniets Fæste-

bønder eller saakaldte Bygselmænd boede. Høet var nylig slaaet og laae i stor Overfløbighed ude paa Marken. Vi bleve godt modtagne, hvor vi kom, hvilket var at vente, da vi fulgte med Baronen selv. Iøvrigt fortalte han om en af disse Mænd, hvis Huus saae meget lyst og smukt ud, og hos hvem Alt vidnede om Velstand, at han aldrig havde Ro, naar Vinteren nærmede sig til sin Ende, men da maatte han ud, for at forsøge sin Lykke paa Havet, uagtet han dog vel neppe trængte dertil.

Det Allerbedste ved denne vor Tour var Hjemreisen, og derpaa var ogsaa det Hele beregnet. Da vi fra Fjorden gjennem et smalt Sund vare komne ind i den store indre Bugt, saae vi de høie Bjerge i den deiligste Aftenbelysning. Øverst paa Melderskin viste sig en hvælvet Kuppel eller Halvmaane, som man, naar man kom længere ind mod Landet, ikke kunde see, og hvorved Fjeldet fik et endnu mere storartet Udseende end ellers, ved Siden deraf, og kun adskilt derfra ved en stor indhvælvet Kløft, kneisede den spidse, takkede Laurdalstind, et Fjeld, der er en Fortsættelse af Melderskin, men endnu steilere og mere brat; nedenfor laae den dunkle Dal, og rundt omkring os den stille Sø, saa jeg vel kan sige, at mit Barndomshjem kom mig imøde i al sin gamle Pragt og Herlighed.

Dagen efter besteg Baron Rosenkrone i Selskab med min Kone og mine Børn Melderskin, der kunde jeg ikke være med. Denne Dag var temmelig overskyet, saa de ikke fik den Glæde af deres Bjergstigning, som de havde haabet; af Folgefond kunde de kun skimte lidt, heller ikke kunde de see ret langt gjennem Fjordene henimod Bergen. I de Andres Fraværelse steg jeg til Hest, og besøgte flere Steder i Omegnen, blandt Andet ogsaa den gamle Kirke. Dens hvidgraae Mure synes endnu at kunne trodse adskillige Secler. Den er høiere og anseeligere end de fleste andre Kirker ved disse Fjorde; men den har intet Taarn, og den trænger heller ikke dertil; rimeligviis vilde et Taarn, hvis det blev bygget til, forstyrre Bygningens simple Storhed.

En Formiddag kjørte jeg med Baronen til Gaarden Fedt, hvor der igjen boede en Major Dahl, ligesom i gamle Dage; han var en Brodersøn af den Major Dahl, jeg havde kjendt. Han modtog os med stor Venlighed, han havde endnu bevaret sin gamle militaire Holdning og sit militaire Udseende. Som ung Officeer havde han tilbragt flere Aar i Kjøbenhavn, og kjendte dengang min ældre Broder; ogsaa jeg har tidt hørt ham nævne, dog erindrer jeg ikke, at jeg tidligere har seet ham.

Langt inde mellem Fjeldene mod Nordost paa

den modsatte Side af Hattebergdalen ligger en Indsø, som kaldes Myrevatnet, nærved den er der en Sæter. Jeg havde ofte hørt tale derom i mine Drengeaar, og især om den store Rigdom af Foreller, der skal findes i det dunkle Vand under Klipperne; men jeg havde aldrig seet det. Da jeg kom til at tale herom til Baron Rosenkrone, sagde han: „Det maa De see, før De forlader os; vi maae besøge Myrevatnet". Den næste Dag efter Bordet stode flere Heste sadlede, og vi begave os paa Veien. Det var en lang og vanskelig Vei, fuld af Stene, mellem øde Fjelde, der fandtes ogsaa flere smaa Moradser eller Myrer mellem Stenene; dog kunde jeg ride næsten den hele Tid. Paa Sæteren var en stor Samling af Køer, der hørte hjemme paa de nærmeste Gaarde. Alt saae meget vildt ud, dog voxede der Græs nok imellem Stenene, saa Qvæget neppe kunde savne Næring. Vi besøgte en Sæterhytte, hvor man bragte os den ypperligste Melk, langt mere, end vi kunde drikke. Vi saae her Melderskin fra en ny Side og med et meget forandret Udseende. I Baggrunden laae der et høit Fjeld, der, efter Baronens Sigende, ikke var meget lavere end Melderskin, det kaldtes Jügrestolen. Dybt i Dybet mellem disse og andre Fjelde ligger det dunkle Myrevaten. Vi roede derover i en lille Baad, og havde Fiskestænger med og

fangede adskillige meget store Foreller; min Søn havde stillet sig paa en Steen midt i en bred Elv, der løber ud fra Myrevatnet, og han fangede endnu et langt større Antal. Seent paa Eftermiddagen vendte vi tilbage igjen, og jeg havde nu betydelig udvidet mine Kundskaber med Hensyn til de to Fjelddale, der ligge øst for den beboede Deel af Egnen. Ved at see dem kommer man til at tænke paa de nyere Geologers Paastand, at det hele Norge fra Begyndelsen af bestod af en eneste stor Granitblok, en eneste uhyre Steen, hvori Dalene lidt efter lidt bleve udhulede af de rindende Vande.

Ogsaa om Baron Rosenkrone kan jeg sige, at han søgte at gjette og opfylde mine Ønsker, endnu før jeg havde udtalt dem. Saaledes lod han tidligere, da han hørte, vi vilde gjeste hans Hjem, en Photograph komme fra Bergen, som optog flere Photographier af de mærkeligste Steder i Omegnen, af disse forærede han mig en heel Række; de hænge nu rundt om paa Væggen i mit Værelse, hvor jeg daglig har dem for Øie.

Endelig nærmede den Tid sig, da vi skulde tage Afsked med vore gjestfrie Venner paa Rosendal. Torsdagen den nittende Juli ankom Dampskibet; vi havde da netop tilbragt otte Dage paa dette Sted. Baronen fulgte os ombord. Jeg følte mig meget al-

vorlig stemt ved at tage Afsked baade fra ham og fra den Egn, hvortil jeg denne Gang vel endnu mindre havde Udsigt at vende tilbage, end da jeg forlod den som Dreng. Dampskibet førte os hurtig ind i det Indre af Fjorden, og hvad mig angaaer, da havde jeg nu seet, hvad jeg egentlig vilde see, det Øvrige brød jeg mig i den Stemning, hvori jeg dengang var, ikke saameget om, og havde jeg da med et eneste Trylleslag kunnet sætte mig tilbage til Danmark igjen, saa havde jeg gjerne gjort det. Senere indsaae jeg dog, at det var godt, at jeg ikke besad en saadan Magt; thi jeg oplevede endnu Adskilligt paa denne Reise, som jeg nødig vilde have undværet.

Da det led noget ud paa Eftermiddagen, og vi vare komne ind i Strandebarmfjorden, saae jeg et Syn, hvis Lige jeg aldrig i mit Liv har seet. Rundt omkring laae flere høie Fjelde, der dannede de meest maleriske Grupper, men høit over dem alle svævede den uhyre Folgefond, der strakte sig som en stor Snee- eller Iismark fire til fem Miil ind i Fjorden, og ragede høit over de andre Fjeldgrupper. Man har paastaaet, at Bjergene i Schweitz med deres Takker og Tinder og skarpe Horn ere langt dristigere byggede end Bjergene i Norge, der mere synes at ligne store bratte Fjeldvægge. I visse Maader kan dette være sandt, men en saadan Fjeldvæg, som er bygget

af Iis og Snee høit oppe i Luften, og som strækker sig saamange Mile i Længden, medens alle de andre Fjelde, hvor høie de end kunne være, ligge nedenunder som udhugne Granitskamler, paa hvilke den støtter sin brede Fod, den skal man maaskee ikke saa let finde Mage til paa de fleste andre Steder.

Længere hen paa Aftenen kom der en Mand til mig, som det var mig meget kjært at tale med. Hans Navn var Lars Aga, han var Lehnsmand og havde været Storthingsmand. Men hvad der især vakte min Opmærksomhed, var, at han nøie havde kjendt min Ungdomslærer Niels Hertzberg, Provsten i Kintzerwig. Hertzberg havde ogsaa laant ham min Vilhelm Zabern, som baade han og hans Kone havde fundet Behag i. I sin Klædedragt adskilte Lars Aga sig aldeles ikke fra de andre Bønder, men han var ganske vist en mærkværdig Personlighed i sin Stand. Alt, hvad han sagde, røbede, at han var en Mand med Forstand og Hjerte, og at han desuden havde et Øie, der var aabent for Poesiens Fremstillinger. Hvad der især glædede mig, var den Kjærlighed, han havde bevaret for sin gamle Provst; han kjendte flere Træk af hans senere Liv, og han fortalte dem saa moersomt og saa anskueligt, at det var en Fornøielse at høre paa ham.

Da vi den anden Morgen kom til Odde, som

ligger dybest inde i den saakaldte Sørfjord, maatte vi vente der henimod tolv Timer; thi før gik Dampskibet ikke bort. Min Kone og mine Børn benyttede dette Ophold til en Fodvandring imellem Fjeldene for at see et stort Vandfald. Mig derimod skaffede Lars Aga Plads hos en Gaardmand i Odde. Her fik jeg en stor Stue med to opredte Senge. „Har Du Lyst at sove“, sagde Pigen, „saa læg Dig i en af de Senge, hvilken Du vil!“ Dette gjorde jeg ogsaa. Da jeg efter nogle Timers Forløb var staaet op igjen, saae jeg med Forundring flere Photographier paa Væggen, der forestillede nogle af vore Rigsdagsmænd, hvis Billeder jeg mindst havde troet at finde her allerdybest inde i disse afsides Fjorde. Senere kom Lars Aga i Selskab med et Par andre Mænd. Den ene af disse havde været i Kjøbenhavn og hørt Forelæsninger hos flere af vore Professorer, blandt andre hos Professor Forchhammer. Ogsaa mine Forelæsninger havde han besøgt, jeg læste dengang over Hamlet, sagde han, men det havde været ham noget for høit, saa han ikke ret kunde følge med.

Jeg blev beværtet med Alt, hvad Huset kunde skaffe tilveie, og det i stor Overflødighed; og da jeg spurgte, hvad jeg havde at betale, forlangte man ikke mere end otte Skilling. Tilsidst, da jeg vilde begive mig ombord paa Dampskibet, stillede alle

Husets Folk sig op nærved Døren og neiede, og baade Manden og Konen takkede mig, forbi jeg havde besøgt deres Bolig.

Da jeg igjen var kommen ombord paa Skibet, var ogsaa Lars Aga der, han havde kun gjestet Odde for at være tilstede ved en Auction, og vendte nu tilbage til sit Hjem. Han havde en af sine Sønner med, som han forestillede for mig. Noget efter tog han Afsked, men anmodede dog først en af sine Bekjendte om at vise mig Provst Hertzbergs forrige Bolig, eller med andre Ord Ullensvang Præstegaard, naar vi kom der forbi. Først seent paa Dagen naaede vi derhen. Præstegaarden tog sig ogsaa ganske godt ud, da vi i Dæmringen fik Øie paa den, men saavidt jeg kunde dømme derom, stod dog den hele Egn baade i Skjønhed og Storhed tilbage for Qvindherred, hvor Hertzberg tidligere havde været Præst. Dog tør jeg ikke fælde nogen afgjørende Dom, da jeg kun fik den at see i Halvmørket og ved en flygtig Forbiseiling.

Tilsidst langt ud paa Natten kom vi til Eide paa den nordlige Side af Fjorden, hvorfra nu vor Landreise skulde begynde. Her var det meget vanskeligt at faae Plads, da en heel Karavane af amerikanske Tourister forud havde optaget alle Værelser i de forskjellige Vertshuse. Imidlertid fandt vi dog et Par Mænd, der aabenbart hørte til den dannede Klasse, hvilke

med stor Velvillie toge sig af os, og endelig skaffede os Logis, skjøndt med megen Møie og Anstrengelse.

Den næste Morgen kjørte vi over Graven til Vossevangen. Jeg kunde, da jeg kom til disse Steder, aldeles ikke tvivle paa, at jeg nu befandt mig paa samme Vei, hvorpaa jeg alt for lang Tid siden havde reist som Dreng, og at jeg her saae de samme Steder igjen, som jeg dengang havde seet. Vossevangen havde dog faaet et noget forandret Udseende, thi istedenfor at der tidligere fandtes to Rækker Huse, hvoraf den ene laae høit paa en stor, meget skraa Bakke, den anden langt nede ved Bakkens Ende, saa vare nu alle Huse sammentrængte paa det sidste Sted, hvor ogsaa Kirken laae.

Paa den anden Side af Vossevangen blev Veien bestandig vildere, indtil vi endelig naaede Nærødalen, der vistnok er en af de meest storartede Fjelddale, som Norge kan opvise; et vidunderligt Syn at see, skjøndt det neppe vilde være saa behageligt at boe der, især om Vinteren. Fjeldtinderne ere steile, enkelte Bjergtoppe ere ganske kegleformede, mangfoldige Fosser styrte ned af de lodrette Fjeldvægge; to af de største og vandrigeste seer man, en paa hver Side, naar man kjører ned ad den slangebugtede Vei, der fører ind i Dalen. Ogsaa denne Dal vakte dunkle Minder i min Sjæl; disse bleve endnu mere

levende, da vi kom til Gudvangen, som ligger ved en snever Bugt af Sognefjorden, hvor jeg saae de Fjelde igjen, som jeg har omtalt i min første Reise, og der ligesom bøie sig ud over Søen, saa at det kan blive vanskeligt nok for Solen ved Vintertid at kaste sit Blik ned paa disse Steder. Ogsaa paa Nærøfjorden, da vi med Dampskibet seilede til Leerdalsøren, fulgte de uhyre Bjergformationer. os et langt Stykke paa vor Vei.

Paa Fillefjeld traf jeg den samme øde Fjeldnatur igjen, som jeg tidligere har omtalt, og jeg har i denne Henseende Intet at lægge til; derimod gjorde Valdersdalen nu et ganske andet Indtryk paa mig, end dengang jeg i mine Drengeaar kom derigjennem; thi dengang saae jeg den i Regnveir og gjennem et Taageslør, men nu i den lyseste Sommersol. Den deilige blaa Glands, der paa Solskinsdage udgaaer fra de norske Søer og Elve, finder man vist sjelden Mage til, selv i de Lande, der ellers ere meest begunstigede af Naturen. Vi kjørte langs med Beinaelven og Lillemjøsen og flere solklare Vande, der fulgte paa Rad, det ene efter det andet. Ogsaa paa Randsfjorden havde vi godt Veir; overhovedet vare vi, især paa Tilbagereisen, meget heldige med Veiret; først da vi kom til Krogkleven i Nærheden af Chri-

stiania, begyndte det at regne, ellers havde vi næsten bestandig klare Dage og deiligt Solskin.

Hvad jeg allerede i mine tidligste Aar havde en dunkel Følelse af, nemlig at der ikke blot er en kraftig Kjærne i det norske Folk i Almindelighed, men at selv den ringeste Almue i Norge tidt fra Naturens Aand er udstyret med ypperlige Evner, det fandt vi ogsaa bekræftet paa denne Reise. Endog mellem vore Skydsgutter fandt vi flere, hvis Tale og hele Væsen vidnede om Kløgt og Opvakthed. Med stor Begjerlighed lyttede de til hvert Ord, hvorved de kunde faae noget Nyt at vide, især om vore politiske Forhold, deres Øine lyste, hvergang vi talte til dem derom, de vidste langt bedre Besked om, hvad der var skeet hernede i Danmark, end Nogen skulde troe eller tænke, og dog spurgte de os bestandig ud og vilde vide Mere. Især vilde de gjerne høre Noget om, hvad der var skeet i Krigen hernede. Det var en stor Skam, sagde de, at de ikke havde faaet Lov til at hjelpe os. En af dem, en høi, blond Karl, der neppe kunde være meer end to og tyve Aar gammel, vidste endog saa temmelig Besked om Monrad og hans Ministerium, og om hvorledes han, som Skydsgutten meente, af Bedrøvelse over, hvad der var skeet, havde forladt Danmark og nedsat sig langt borte paa en Ø i en Udkant af Verden.

Disse stakkels Drenge vare dog alle fattige, og flere af dem havde neppe det, hvormed de kunde stille deres Hunger, dette fik vi flere Beviser paa. Saaledes havde min Kone engang taget nogle Skorper med, som hun vilde give til Hestene, men disse vare ikke vante til en saadan fornem Føde, og vilde ikke spise vore Skorper. Da sagde en af Skydsgutterne: „Hestene vil ikke æde det, faaer jeg saa Lov?" Derefter tog han de Skorper, Hestene havde havt i Munden, og spiste dem med stor Begjerlighed.

Engang gave vi en Skydsgut et Stykke Brød og et Stykke Sukker. Da begyndte han af Glæde eller af Taknemmelighed at synge nogle Bondeviser for os. De fleste handlede om Foraarets Skjønhed og om Marken og Skoven, han sang dem med fuldt Bryst og med en ganske smuk Stemme. Da han mærkede, at vi havde Fornøielse deraf, sagde han: „Liker Du dem, skal jeg synge flere for Dig endnu!" Derefter blev han længe ved at synge.

Vi bemærkede vel, at de norske Bønder holde meget af deres Heste, og disse fortjene det ogsaa, thi de ere fyrige, muntre og kløgtige; deres Eiere sætte ogsaa stor Lid til deres Klogskab. Engang saae vi en Kone, der kom med en Hest, som saae noget medtagen ud, og som dog nu skulde trække os en lang Vei. „Saa", sagde hun, „nu faaer Du see til, at

Du ikke halter idag, som Du gjorde igaar!" — „Men det forstaaer den jo ikke", bemærkede vi. — „Jo, det forstaaer den strax," svarede hun. — Vi sørgede imidlertid for, at den stakkels Hest blev hjemme, og at vi fik en anden i dens Sted, og dermed var Konen vel fornøiet.

Engang fik vi dog en Skydsgut, der syntes at staae noget tilbage i Forstandsudvikling for de fleste andre. Vi kjørte over Fillefjeld, vi vare komne fra Leerdalsøren om Morgenen, og befandt os nu høit oppe paa Midten af Fjeldet. Her stod en stor Steen, der uden Tvivl var opstillet som Grændseskjel mellem Bergens- og Aggershuus Stift. Vi spurgte da vor Skydsgut, om Bergens Stift endte her. — „Jeg veet ikke det, jeg", svarede han. — „Veed Du da ikke, hvad Bergens Stift er?" — „Nei!" svarede han. — „Veed Du da ikke, at der er en By i Norge, som hedder Bergen?" — „Nei!" — „Saa veed Du vel heller ikke, hvem der er Konge i Norge?" — „Nei!" — „Veed Du da heller ikke, hvad Norge er?" — „Nei!" — „Men Du er jo selv født i Norge!" — „Nei!" — „Hvor er Du da født?" — „Jeg er født i Valders, jeg!" — „Men Valders ligger jo i Norge!" — „Nei!" — „Jo, ganske vist ligger Valders i Norge." — „Nei!" — Videre kunde vi ikke bringe ham, han vedblev haardnakket at benegte vore Paa-

stande, og vi maatte endelig opgive vore Forsøg paa at udvide hans geographiske Kundskaber, der dog nok vare noget for indskrænkede selv for en Skytsgut.

Ikke desmindre saae han slet ikke saa enfoldig ud, men han havde nok ikke havt nogen synderlig god Skolemester. Naar man derimod spurgte ham om Noget, som han selv havde havt Lyst til at skaffe sig Kundskab om, saa vidste han god Besked. Da vi kom videre frem paa Fjeldet, saae vi et lille Dyr, der bevægede sig i nogen Frastand imellem Stenene, og vi vare uvisse, om det var en Maar eller en anden lignende Skabning. Da kom der pludselig Liv og Udtryk i Skytsguttens Øine. „Nei“, sagde han, „det er en Røisekat“. Som bekjendt er Røisekat det norske Navn paa en Hermelin. I denne Retning havde Skytsgutten, om ikke større Kundskaber, saa dog ganske vist et skarpere Blik end vi.

I Ringerige nærved Krogkleven havde vi det Uheld, at en af vore Vogne væltede, dog kom der Ingen tilskade, vi fik ogsaa snart en ny Vogn, saa vi kun bleve lidet forsinkede. Næste Dag ankom vi til Christiania, hvor vi ligesom forrige Gang med den største Gjestfrihed og Venlighed bleve modtagne af min Svigerinde. Denne Gang bleve vi der dog ikke længe, men vendte tilbage til Kjøbenhavn med det første Dampskib, der afgik dertil.

Da jeg ikke har noget Væsentligt at tilføie, skal jeg hermed slutte denne lille Reiseberetning, der, skjønbt den ved en stor Kløft i Tiden er adskilt fra min første norske Reise, dog danner baade et Supplement og en Modsætning dertil.

Paa Malmangerstrand ved Hardangerfjorden.

Her vandred jeg bag Strandens Træer
Og speided vidt over Sø,
Mens Maagen fløi bag de golde Skjær
Og dreied sig under Ø.

Jeg kasted min Medesnor i Vand
Alt under den stenede Kyst,
Og drog den sprællende Fisk paa Land,
Med Higen og skjælvende Lyst.

I Skoven kjendte jeg hver en Braa
Og hver en rindende Strøm,
Jeg svømmed og leged i Bølgen blaa,
Og Timerne svandt som en Drøm.

Jeg lagde mit Hoved paa vilden Sti
Og lytted til Fjeldpigens Sang,
Der lokkede Qvæget paa Bjergets Li,
Et Echo i Stenen klang.

Og Livet mig syntes et Paradiis,
Og Venner jeg fandt, hvor jeg kom,
Og Sommeren skifted med Snee og Iis,
Det brød vi os lidet om.

Paa Kjelke vi gled i den dybe Dal
Med Latter og Ungdomslyst,
Mens Sydstjernen glimted i Himlens Sal,
Og Skyggerne voxed i Øst.

Vi leged den deiligste Vinterleg
Ved Nat og Stjerneglands,
Mens Solen gjemte sin Isse bleg
Bag Fjeldenes hvide Krands.

Og Stormen fløi over Bondens Tag
Med Støi og susende Larm,
Men Vaaren var i mit Hjertes Slag,
Jeg agted ei Vindens Harm.

Rettelse.

S. 159, L. 5—6, franeden: en eller Magus læs: en eller anden Magus.